Wiener Stadt-Bibliothek.
40853 A
E. K.

grammaticam notam

J. N. 40225.

Johānis cassis ciuis vuiē

lēnis/cū pñs opusculū ad imprimědū traditū est/prefaciuncula.

Cum magis/atq; magis animaduerto fulgēs atq; peruti le opusculum artis grāmatice/a mgro Bernerdo perge riro excellētissimo/necnō quibusdā suis sodalibus/Ma gistris prestantissimis/alme vniuersitatis Vuiennēsis/editū/atq; ppositū/nō possum nō pmouere hac mea oratōe (licz suis laudib⁹ inconcinna) aliqua de huiusce opusculi vtilitate pmere/atq; meni festare. Est cū hic libellus adeo dilucidus/cmēdat⁹/ac enucleati castigat⁹/vt nihil est (qd malim) p artis grāmetice fūdamēto. Ea vero q̄ hincinde vagant ḡritad atis/queq; laboriose inuenied atis. nūc optimo quodā ordine omnia habetis/z paruo (vt aiūt) momē to/ēñ non immerito inter plurimos huiusce discipline mgros/vo bis nomē vendicare possunt/ac dignitatem. Vultū quippe vobis debent toti⁹ orbis scolares/z maxime Alemani quib⁹ precipue h opusculū dedicastis. nā qd lōgo iā tpe satis laboriose accipied ar/ nūc puo tpe expolite/atq; elegāter nāciscunt. Vos itaq; artis grā matice scolares hortor/vetūetiā moneo/vt hūc libellū/optime ex politū/caruz/precipuūq; habeatis. eritis (mihi credite) ita brevi tpe pitissimi/puo cū labore. Preterea scio vos nō latere plīmū te neri sūmo viro/mgro Bernardo/necnō suis coadiutorib⁹ mgris/ plurimū colendis/qui eorum cura/ac lucubratione vos adeo inte gerrime instruxerunt. hocq; vos munere donarunt/quib⁹ vt inseruiatis/ac veneremini expostulo plurimum/ac etiam obsecro

Prefatio in artis grāmatice

Cum iā pdē ad tradēda pma artis grā matice elemēta/in celebri studio vuiennensi pfecti essem⁹ atq; in eō pfessione aliquantisper desudauerim⁹/adole scētes ispos/p lōgas ābages/z modos quosdam/magis subtiles/ q̄ vtiles seducit/etiam quo/cuiq; argumentis/z rationibus occur santi satisfieret/ad quedā precepta sine discrimine/pueros/maio risq; eētis adolescentes applicari pperim⁹. atq; in his/z pcertim iuniores/adeo inuoluti/vt precepta Alexādri gallic. ad ipis cuius inchoantes/etiā pmentario auxilio adhibito/non satis pdeqq; Ai ij

Introductorium.

Carthusia de Buxheim

PETRI BUXHEIM.

impto⁹ etã ętatẽ nosse se fateantur. Quo fit/vt dũ minoribꝰ inuigilant. Prisciani. Donati. ⁊ alioꝝ scriptoꝝ psũmatam/⁊ omni ex parte/rationibꝰ/⁊ autoritatibꝰ fulciẽdã/grãmaticã negãt/necesse est. Miseris atq; laboribꝰ vsui esse cupiens. Regulas siue introductiones quasdã puerorꝝ ętatẽ adhuc tenellã pmouẽtes/pnunes esse statui/quibꝰ post donati rudimẽta exercitari mox ad maiora p uehant. Qua in re etsi nõ dubitẽ futuros esse/qui honesto laboris nõ insidiãtes quas emittimꝰ lucubraciũculas lacerare nõ desinẽt/furẽ nos cẽsentes/⁊ alieni laboris honorẽ intercipe intentẽ/qui do cumẽta quedã/tanq̃ nka/nec antebac visa/tradere videamur. ñ vtilitas reipublice ikarie nõe sedulo nos hortãt/⁊ institutq⁹ ptẽtis/⁊ insidiatoꝝ moribꝰ rem omnibꝰ adolescẽtibꝰ/ikaꝝ auidis/gratissimã emergi sinamꝰ. Nãe si Nicolai peroti rudimẽta/que passim a libratijs venalia circũferunt/adeo docte adeo plane grãmatice vim atq; naturã explicent/vt nihil supplentione dignum scriptoribꝰ reliquerit/ñ ⁊ ob ytalicoꝝ linguã vernaculã/pleriq; in locis inserta ⁊ exẽpla/presertim ꝓpꝝ nominũ/nõis prorsus incognita/tum ob multa alia/que solidiore egent erate/paꝝ vsui eã doctrinaꝝ adolescentibus alemanicis obuenire ꝓperim⁹. Quo pmoti traditiones dicti Nicolai fere transferentes/ac in quibusdam locis penitꝰ immutẽtes/nõis quoq; adolescentibus quedã precepta scripsimꝰ/quibꝰ imbuti/ad queq; studia capessenda/iter habebũt expeditu3. Huc igitur adolescentes ingenij (quibus grãmatice studiũ est cure) acie mentis dirigite. Hic sicitẽs pocula hauite. Hic omnis vtilitas/omnis claritas/breuitas quoq; tanta/vt res tulit. Hic breui poteritis ad summum grãmatices euadere. Nec multis ambagibus/aut versuum intricatoꝝ varijs/⁊ dubijs expositionibus ingenia vestra obtundẽtur. Sed clare omnia vti Prisciani/Donati/ac reliquorum preceptorum/ingenia volumina docent. Hoc breui compendio accipietis vestro preceptori/nonnunq̃ gratias acturi/qui (vt ingenijs vestris prodesset) curis/vigiliisq; non pepercit

Introductorij in artez grãmatices/liber primus/feliciter incipit.

Grãmatica/que ⁊ ikaria dr/⁊ recte scribendi loquendiq; scientia/omnium artium liberalium origo/⁊ fundamẽtũ.

Et eius quattuor sunt partes/videlicet/Lra/syllaba/dictio/z oratio. Littera/vt a. Syllaba/vt an. Dictio/vt andreas. Oratio vt andreas incumbit virtuti. Sūt aūt lre numero. xxij. vt A b c d e f g i k l m n o p q r s t v x y z. Ex quibus quinq; sūt vocales, vt a e i o u. Sīl; y est vocalis/sz greca. Reliq. xvi. lre dicūtur ꝓsonantes/ vt b c d f g k l m n p q r s t x z. Ex his ꝓsonātib⁹ sūt nouē/q̄ vocāt mute/vt b c d f g k p q t. Et reliq̄ septē semiuocales dicunt/vt l m n r o x z. Ampli⁹ l m n z r. etiā liquide vocant. h vero nō est lra/sz s gnū aspirate vocalis/vel ꝓsonātis/vt hō/rethor. Diphthōg⁹ est duaꝝ vocaliū/vim suam retinētiū/in eadē sylla ꝓiūctio. Et sūt iiij. ae oe au z eu, ex quib⁹ due/vicz ae z oe nō ꝑnūtiāt/sz scribūt.

Partes orationis sunt octo. Nomē Verbū Participiū Pronomē Aduerbiū Interiectio Prepositio z Cōiunctio. Ex his ꝑme quattuor sunt declinabiles: vltime quattuor vero indeclinabiles.

De nomine

Nomen est pars oratois cū casu/cozp⁹ aūt rē: ꝓpe: ꝓmunitere significās. Nomē est duplex/adiectiū z substātiū. Adiectiū est illud q̄ mouet p tria gūa/vt hic doct⁹ hec docta hoc doctū. Substantiū est illud cui ꝓponit vnū articulare tiū, vt hic magr: vel duo ad sūmū. vt hic z hec bō. Accidētia nominis sūt sex. Qualitas. cōparatio. gen⁹. nūerus. figura. z casus. Qualitas nominū est duplex ꝑa. z appellatiua. Nomē ꝑm est q̄ vni soli rei ꝓuenit. vt Bernard⁹. Nomē appellatiū ē: q̄ ꝓūe est multoꝝ. vt bō leo. Sciēdū q̄ nomē ꝑm est quadruplex. Prenomē. nomē. cognomē. z agnomē. Prenomē est q̄ cū ꝑponit. vt Saius. Istis ꝓnominib⁹ olim vtebant romani: nūc ro pene abolenerūt. nisi quātū illis in legendis scriptoribⁿ vetustis opus est. Nomē ꝑm est q̄ vnicuiq; ꝑm dr. vt Andreas. Cognomē (ein zuo name) est q̄ in aliqua cognatiōe ꝓūe est. vt scipio. Agnomē est q̄ ab euentu alicui imponit. vt iuli⁹ dict⁹ ē cesar: qz cesus ex vtero matris. ēt a cesarie qua nat⁹ dr fuisse

De suplatiuo: z eius formatione.

Terminationes suplatiuoꝝ sūt octo. Ex quib⁹ due sūt frequentissime: scz rimus z simus. Alie ro sexqto inueniunt scz lim⁹. rimus. tim⁹. tem⁹. fim⁹. nim⁹. quas ex dictis dr ꝓpatiuo etiam vicim⁹ ꝑter eā que est lim⁹: in quā terminatōez solū septē suplatiui finiunt vt similim⁹. dissimillim⁹. facillim⁹. difficillim⁹. agillim⁹.

gracillimus.humillimus. Superest nūc vt de suplatiuis in rimus ⁊ simus disseramus. Suplatiuus itaq; in rimus format solū a ntō positiui in er terminato addita rimus vt sacer sacerrimꝰ.pauꝑ pauperrimus.Excipiūt duo suplatiui scz dextrimꝰ ⁊ sinistrimꝰ. Hz suplatiuꝰ in simꝰ format a gtō positiui scdē declinationis ꝑ additionē s ⁊ simꝰ.vt albus albi albissimꝰ.Vel a gtō positiui tertie declinationis addita simꝰ.vt fortis fortissimꝰ.Excipiunt ab hac regla suplatiui quidā de quibꝰ de ꝓpatiuo diximꝰ. Nā ꝓta hāc regulā fiunt vt optimus pessimꝰ maximꝰ minimus plurimus. Et qui a facio cōponūt. vt magnificētissimus.maturimꝰ quoq; ꝑ maturissimꝰ dē a positiuo maturus.qui olim erat matur. Sicut veterrimus nō a vetꝰ sz ab antiquo nomine veter regl format. Sciendum quattuor sūt positiui qui de se suplatiū nō formant.licz habeant ꝓpatiuū. vt ante anterior.senex senior.iuuenis iunior.adolescēs adolescentior

De generibus nominum.

Genera nominū septē vbiq; numerant. Masculinū femininū.neutꝝ.ꝑmune.omne.ꝑmiscuū.⁊ incertū siue dubiū. Masculin est cui ꝓponit ꝑnomē articulare hic.vt hic ādre ao. Femininū est cui ꝓponit articulare ꝑnomen hec. vt hec Lucia Neutꝝ est cui ꝓponitur ꝑnomen articulare hoc.vt h animal. Commūe est cui hic ⁊ hec articularia ꝑnoia ꝓponuntur.vt hic ⁊ hec hō. Cōmūe est cui tria articularia ꝓponūtur.vt hic ⁊ hec ⁊ h felix Promiscuū.qō ⁊ epicenū dī.est qō sub vna terminatiōe in vno articlo signat alalia vtriusq; sexꝰ.vt hic passer.hec aquila.hic milꝰ Incertū siue dubiū genꝰ est qō nulla rōne cogēte solū autoritas ātiquorū sub diuerso genere ꝑtulit.vt fere sūt ista duodecim hic aut hec dies.silex.finis.talpa.cortex.grꝰ.dāma.margo.bubo.pātera.cinnis

Regule generales de generibus nominū.

Prima regla omnia noia ꝓpria virorꝝ sūt gnis masculini.vt petrus.hector.hercules. Sicut omnia ꝓpria nōia mulierꝝ sunt gnis feminini.vt agnes.penelope.glicerium. Secūda rla oia nōia arborꝝ sūt gnis fēini.vt pirus.prunus. Fructuum vero earūdem vt plurimū sunt generis neutri.vt pomū.amigdalū. Excipiūtur quinq; significantia fructū cū arbore.q̄ sūt generis fēi. vt nux.glās.castanea.ficus.auellana. Excipit etiā hic olea ster. sz h

siler. hic rubus. z hic dumus nõ numerantur inter arbores. Siler quoqz reperitur in masculino genere pro palo qui sustinet vitem.
¶ Tertia regla omnia nõia mensiũ sũt masculi gñis. vt aprilis. martius. sextilis. quintilis. september. october. ¶ Quarta regla. omnia nomina fluuiorũ sũt masculini generis. vt hic danubius. renus. wlenna. ¶ Quinta regula. omnia nomina numeralia a quattuor vsqz ad centũ sunt gñis omnis. z indeclinabilia. z pluralis nũeri tãtũ. Cetera vero z declinãtur z mouẽtur p tria genera. preter mille qõ est adiectiuũ trium generũ z indeclinabile ¶ Sexta regula. omnia nomina ventorũ sunt gñis masculini. vt boreas. aquilo. circius. subsolanus. eurus. notho. auster. fauonio. zephir. vulturnus. chor. africus. ¶ Septima regula omnia nõia cuiuscũqz terminatõis quorũ significatõ ad solos mares ptinet sũt gñis masculi. vt hic papa. si aũt significatõ solis mulibꝰ sit attributa sũt gñis fẽi. vt hec nutrix obstetrix. Si vo significatũ eorũ ad sexũ vtrũqz ptineat. si non bñt diuersas terminationes sũt gñis pũis. vt hic z hec pueua. incola. poeta. pincerna. heremita. grauigena. paricida. Si vo diuersas habeant terminatões seipo genꝰ suũ oñdent. vt hic sutor hec sutrix hic dñs hec dña ¶ Octaua regla nõia adiectiua ex eo q̃ de voce in voce. aut de genere in genꝰ mouẽt p se genꝰ suũ oñdũt. vt hic bonꝰ hec bõa b̃ donũ. hic z hec z b̃ felix. Et sciẽdũ q̃ quedã sũt adiectiua q̃ p̃ter pũcz formatões adiectiuorũ fẽinũ in is. z neutrũ in e faciũt. Et sũt hec. r. Cãpester. volucer. alacer. pedester. eqꝰter. silucꝰter. celeber acer. celer z salubr. Tria ex his masclz in is faciũt vt acris alacris z salubris. ¶ Nona regla nõia descẽdentia a ꝓpũs nõibus hominum z gentilia. vel patria. in vna voce vtriqz sexui conuenientia. sunt generis pũis. vt a leui. qõ est proprium nomẽ viri. venit hic z hec leuita. ab israel. hic z hec israelita. z hic z hec australis gentile. z hic z hec vutẽnensis patriũ. Nã gentile nomẽ est qõ significat gẽtem. vt frãco. Sz patriũ est qõ descẽdit a ꝓpo nomine ciuitatis. vel ville. vt vutennensis. romanꝰ. argentinẽsis. Si vero hmõi nõia diuersas habeãt terminatões. ex terminatõe eorũ scilicet genꝰ vt hic venetianus. hec veneciana. hic bobemus. hec boema. hic romanus. hec romana. ¶ Decima regla. Nomina auiũ sũt generis pmuscui. siue epiceni sub eo articulo qui fini talis nominis magis pmũis est. vt hic passer. hec parix. Excipiũtur duo masculina colũ.

bus ⁊ gallus.⁄ que sua feminia formāt in a. vt colūba gallina. Fenix vo (qz vnica auis) ⁊ sexus in ea nō attendit.⁄ masculini gñis est.
¶ Undecia regla. noia. ꝑ a angelorꝫ sūt gñis masculini vt michael Eboz aūt angeloꝫ sunt nouē.⁄ vicz seraphin. cherubin. troni. principatus. dñatiōes. ptātes. virtutes. archangeli. ⁊ angeli. ⁄ diuersis gñib⁹ reptiunt. Nā hec quattuor troni. principatus. archāgeli. ⁊ angeli masculina sūt. ꝗ virt⁹. dñatio. ⁊ ptās fēina sunt. At cherubin seraphin neutra sūt.⁄ ⁊ sp plalia. Cherub aūt ⁊ seraph masculina sūt.⁄ ⁊ signāt angelos de supmis ordinib⁹ ¶ Duodecima rla. reptiūtur duodecim noia mō sub articulo hic.⁄ mō sub articulo hec.⁄ apud autores indifferēter plata q̄ dubū siue incerti gñis dicūtur.⁄ vt hic vel hec dies. silex. finis. talpa. cortex. grus. dāma. margo. bubo. panthera. clunis. Has gñales reglas tenaet memoriē ꝓmēda.⁄ naz quic quid posthac de gñib⁹ dicetur.⁄ has semper excipiendas esse volo.

Regule speciales de generibus. Et primo de A.

Omnia noia latina in a desinētia fēina sūt. vt musa aqua Greca vo in a neutra sūt.⁄ ⁊ tertie declinatōis. vt poema embleda. perisoma. Excipiunt māna. pasca. māmona. q̄ neutra sūt. Polenta vero neutrū est ⁊ fēinū. Sz tñ hec sex ceta. balena mustela. talpa. dāma. ⁊ pātdera sūt epicena sub articulo hec q̄ ꝗ veterū autoritas ea quoqz sub articulo masculini generis protulerit.

¶ Deeri ¶ Dia noia in e sūt in i terminata neutra sūt. vt monile. gūmi. Excipiunt barbara ⁊ greca in e q̄ sūt fēina. vt sinecdoche. pasceue. Dete quoqz ⁊ tempe plia sūt ⁊ neutra. Que dā vo adiectiua in e vel in i finita ois gñis sūt ⁊ indeclinabilia. vt mille huiusmodi Deo ¶ Noia in o non mutantia o in i in gtō singlari masculina sūt. vt sermo Excipit talio. caro. ⁊ verbalia in io.⁄ q̄ fēina sūt. vt lectio. opinio. religio portio Excipiūt etiā pseudo. ⁊ pūto adiectiua ois gñis. sūt pōdo neutrū. q̄ tria etiā indeclinabilia sūt. Unio vo ꝑ margarita vl pūcto taxili masculin est. ⁊ ꝑ piūctione captū fēinū est.⁄ sicut vbalia in io. ¶ Nomina vo in do vel in go finita mutātia o in i in gtō singulari fēina sūt. vt hec imago. dulcedo. Excipiunt hic ordo. ⁊ cardo. Margo aūt tā masculin q̄ fēinū est. Deucolmzt.

Omnia noia in u. vel in c. vel in d. vel in l. vel in m. vel in t desinentia neutra sūt. vt genu, lac, aliquid, animal, caput, tēplum Excipiē hic sal. qd̄ z apud veteres neutr̄ inuenit, hic pugil, hic sol, hic psul, hic z z hec vigil, psul, z exul, hic z hec z ꝗ nequā. z quot z tot. cum eorū ppositis, Notādē sūt oia gnis est. z plis nūeri tm̄. Idē quoq; masculin est z neutr̄ De an en in z on

Oia noia in an en in z in on, sūt z illa noia ren, pecten, splē, lītimen, flamen. p sacerdote iouis. Et ppositā a cano, vt liricen, tubicen sūt gnis masculi, vt hic tytan, pean, delphin, demō, canō. Excipiūt ab hac regla, localia in on q̄ sūt feia, vt hec babilō, sydō, celidō sindō, Keliq̄ oia in en syllabā. z paucula in on ppositā a dya siue gera neutra sūt. vt nomē, flamē p fluu, solamē, numē, diatesseron, diameron, geralogodion. Excipiē hic siren. De ar.

Omnia nomina in ar desinentia neutra sūt, vt hoc lucanar, far, instar, laquear, Excipiuntur hic dostar, hic lar, hic sotular, z hic z hec z hoc par cum suis compositis De er.

Omnia nomina in er desinētia masculina sūt, vt puer, mgr̄. Excipiunt̄ noia tertie declinationis in ver. vel in ber terminata, vt suber, vber, p māma ver. vber, puber, cadauer, Similiter nomina tertie declinatōis fructū terre significātia, vt papauer, siler, cicer, Similiter ista naia iter, vesp, spintet, ruder, iuger, z cāter p morbo q̄ oia neutri sūt gnis, Imber tm̄ cū suis ppositis. z cucumer masclā sūt. linther quoq; femininum est, Similitet ista nomina degener, vber, pauper, z puber, adiectiua sunt communis gnis Quis obliqui neutris, quoq; generibus coniunctī reperiuntur De ir

In ir desinētia noia masculina sūt, vt hic vir, leuir, treuir, abadir, Excipiē ꝗ gauddir, z ꝗ ir, z hic z hec martyr De or

Oia noia in or desinentia masculina sūt, vt labor, honor, lector Excipiūt ppatiui qui sūt gnis pūtis, vt doctior, fortior, pter hic senior, Excipiūt etiam hec arbor, ꝗ marmor, equor, ador, z cor, z hic z hec memor, immemor, Et a dec⁹, corp⁹, z color, ppositā q̄ pūia sūt vt dedecor, bicorpor, discorpor, Auctor etiā est pūis gn.s, sz cū eū signat qui auget tūc est mesculinū z facit fēinū auctrix De ur.

Noia desinētia in ur sūt neutra, vt hoc robur, guttur, secur, sulphur, Excipiunt̄ noia deorū. vel gētilia. vel appellatiua auiū. z vel t vel fañ ur babētia que masculina sūt, vt auxur, astur, turtur, furfur

Sicir illa tria fur, ligur, z augur pñia sūt ¶ De as

¶ In as desinētia nōia fēina sūt, vt pietas, ciuitas. Excipiūt gē tilia: z pñia q̄ pñia sūt, vt arcbas, nīas, vīas, capenas, arpinas, tauē nas. Sicir excipiūt hic vas vasis, hic as, gigas, mas, z elephas. Ex cipiuntur etiā hoc vas vasis, phas, z nephas, nugas quoqz ois ge neris est z indeclinabile. ¶ De es correpta

¶ Omnia nomina m es correptā desinentia q̄ nullā significatōis naturalē pñctionē hūt cum femininis masculina sūt, vt gurges tra mes, limes, poples, Hz q̄ hūt pñcz significatōez cū femininis ex re gulis gñalib⁹ supdictis pñia sūt, vt limes, eques, supstes, comes, di ues, ebes, sospes, ppes, teres, hospes, inquies, antistes, ales, deses, tripes, lozipes, quadrupes, milta m̄ ex his maxime in obliquis cast bus sūt gñis ois vt diues, sospes, hospes, deses, bipes ꝛc. Excipiū tur ab hac regula hec teges, z seges, z hec ppes, z hec apes vl apis ¶ De es producta

¶ Omnia nomina in es pducta desinētia feminina sūt, vt lades, elades, cedes, lues, nubes. Excipit hic vetres p porco. Et hic ma gnes, lebes, paries, aries. Et dies qd in singlari incerti gñis ē. In pl vo sp masculini sicut z oppositū ab eo sez hic meridies. Excipiū tur etiam quorum significatū ad vtrūqz sexū ptinet, nā ex regulis generalib⁹ pñia sunt, vt heres, locuples locupletis, pes quoqz mas culinum est, z es nentrum. ¶ De is

¶ Oia nōia in is desinētia siue latina, greca, vl barbara sūt gñis feminini, vt classis, messis, clauis, tussis, auis, lexis, iris, hypocrisis Excipiuntur bñtia n vel duas psonātes in eadē syllaba: vel vnam lez valētez duas psonātes m̄ is. Et q̄ penultimā syllabā finūt in liquidā: vel q̄ gtm̄ hūt excrescētez in vna syllaba nā omnia hec mas culina sūt, vt hic lapis, axis, panis, piscis, orbis, Excipit quoqz hic canis, z hic molaris substātiā pro dente: vel lapide, vez hec omnia dipānis, febris, pestis, vestis, vallis, turris, pellis, pelnis, cuspis, cas sis cassidis, bñs in gtō, lactis, iaspis, restis, aspis, lis, z glis, fēina sūt q̄uis s.se habeāt iuxta exceptōis formā. Itē adiectiua bur⁹ tet mi natōis pñia sunt z formāt neutrū in e, vt hic z hec fortis z hoc forte. Tricuspis tñ z si pñe sūt, in obliquis tñ casib⁹ neutris associ ntur. His quoqz pñis gñis: in pl nūcto ē gñis ois ¶ De os

¶ Nomina in os desinentia masculina sunt, vt flos mos, Pre

ter chaos,dos,glos,feminina.preter custos,sacerdos,bos,impos,
ppos,ꝓuita.z os hns oris z ossis in gtō,z chaos.z melos.argos.
z logos neutra. Greca quoqz aliqua in os feminina sūt.vt arbos.

De us secunde declinationis

Nōia in us scde declinatōis mascla sūt.vt ann⁹,vētus,somn⁹.
Excipiūt hec cristall⁹.paradisus.nard⁹,dom⁹,iacinct⁹,bum⁹,alu⁹,
phasel⁹,papir⁹.egipt⁹.diphthōg⁹,abissus.sinod⁹,carbasus,smarag
dus,damascus.vān⁹,col⁹.berem⁹,bort⁹,arct⁹.z sīla greca mutātia
os in us apd latinos. Excipit b vulg⁹ qd in masculino gne artium
scriptores posuisse reptūt. Sūt excipit b pelagus.vir⁹ quoqz z pus
neutra sūt z indeclinabilia.

De us tertie declinationis

Nōia in us correptā tertie declinatōis mutāta u in aliā vocalē
in gtō singlāri sūt neutri gnis,vt b mun⁹.op⁹. Excipit hic lep⁹. hic
z hec z b vet⁹. Si aūt hmōi nomina seruāt u in gtō tūc sūt femini
na.vt sal⁹.pal⁹.tuūt⁹.pec⁹ pecudis nā pecus pecoris neutr ē Ex
cipiūt quinqz neutra monosyllaba vicz tus.gr⁹.thus.ius.z pus p
sceno,nā pus puris p custodia fēinū est. Et vnū masculinū hic m⁹.
Et tria ꝓuita hic z hec suo.grus.z ligus. Itē interc⁹ substātiū pro
morbo neutr est.sz adiectiū p eo qd est intercutane⁹ est gnis oris.

De us quarte declinationis.

Nomina quarte declinationis in us desinentia masculina sunt
vt cursus.sexus.fruct⁹. Excipiūt hec manus.ictus.dom⁹,ac⁹.por
ticus.tribus.specus aūt z penus in masculino z fēino z neutro in
differenter prolata reperiuntur.

De aus.

Duo sunt nōia fēina in aus.vt laus z fraus

De aes

In aes diphthongon vnum masculinū reperitur. vt praes pra
edis. Et vnum neutrum scz aes aeris

De ex.

Nōia in x desinēta fēina sūt.vt fornax.nix.nox. Itē nōia poli
syllaba terminata in ex mascla sūt nisi significarēt fructū terre. qz
subessent tle pncipali vt hic ēnex.exlex.vermex.culex.apex.cimmex.
Excipiūt hec pelex obex.supellex.vibex.forfex.forpex. Itē dicim⁹
hic rex.grex.calix.vatix.fornix.frutex.nutrix.mastix.z calx. p pte
pedis postrema,nā p cemēto fēinū est. Vortex quoqz z silex incerti
gnis sunt. Sed dux z coniunx communia sunt. Reliqua nomina
sunt fēina.in obliquis tū casibus.sūt z in plurali etiā neutris z ma
sculinis iūgunt.vt lucanus, victrices, ppl'os victricib⁹ obtuc telis.

Liber.I.

De desinentibus in duas consonantes.

Nomina monosyllaba in duas desinēcia ꝓsonātes fēina sunt, sup̄ syllabā vo mascalina, Exēplū de primis. vt hec gēs. fors, scops sors, obs, frons, mors, mēs puls, trabs, Exēplū de scdis, vt hic anceps, mūceps, doctrās, torrens, quadrās decuns, adeps, forceps, oriēs, occidēs, Excipiūt a pma pte rie dic mōs, fōs, mars, pōs, dens, Et a scda pte rie hec cohors, hyēs, z hic z hec celebs, infās, parens pnceps, effrōs, bifrōs z silia, Adiectiua hꝰ terminatōis sūt ge, ois.

Res sūt gradꝰ ꝓpatōis, Positiuꝰ, vt doctꝰ, Cꝓpatiuꝰ, vt doctior, Suplatiuꝰ, vt doctissimꝰ, Inter oēs aūt pteritōis solū aduerbiū z nomē ꝓpāt. Vt id quidē qd est adiectiuū cui significatū pt augeri vel minui. Format āt ꝓpatiuꝰ a suo positiuo hmō, Nā si positiuꝰ fuerit scde declinatōis ꝓpatiuꝰ ab ei gtō format adiecta or vt doctꝰ docti doctior. Si vo positiuꝰ fuerit tertie declinatōis ꝓpatiuꝰ format a dtō sui positiui addita or, vt fortis forti fortior, Et contra hanc regulam similiter cōtra doctrinā de suplatiuo dicendam septem positiui sequentes suos comparatiuos z suplatiuos faciūt. videlicet bonos melior optimus, malꝰ peior pessimꝰ, magnꝰ maior maximꝰ, paꝰ minor minimꝰ, dexter dexterior dextimꝰ, sinister sinisterior sinistimꝰ, iuuenis iunior sine suplatiuo. Itē a nominibꝰ adiectiuis habētibꝰ vocales añ is vel ante us ꝓter vitandā nimium vocalium ꝓcursum ꝓpatiui nō formātur, sz eorꝫ loco ponit magis aduerbiū z suus positiuus, vt ardꝰ magis ardꝰ ardissimꝰ, tenuis magis tenuis tenuissimꝰ. Itez quedā aduerbia similiter prepositiones multe vices tenent positiui, vt extra exterior extremꝰ, supra supior supremꝰ, intra interior intimꝰ, vltra vlterior vltimꝰ, post posterior postremꝰ, citra citerior citimꝰ, infra inferior infimꝰ, ꝓe ꝓior primꝰ, pridem prior primꝰ, ante anterior sine suplatiuo, Similiter z ab hoc vbo detero ꝓpatiuus deterior z suplatiuus deterrimꝰ descendūt, Participia quoqz nōnūqꝫ ꝓpantur, sz tūc nomina fiūt, vt amās amātior amātissimꝰ, Item nequā indeclinabile nomē ꝓpatiuuz nequior z suplatiuū nequissimꝰ facit, Itē multꝰ solum in neutro genere ꝓpatiuū hz, nā sic ꝓpatur multꝰ plurimꝰ multa plurima multū plus plurimum, Itē magnificētior, munificētior, denificentior, z reliqui similes compatiui nō a magnificus, muificꝰ, aut bnificꝰ, sed ab antiquis nominibꝰ z modo

mustratis vicz magnificens, munificens, z bñficēs descendūt. Ita quoqz beneuolus maleuol⁹ ꝓpatiuos accomodāt ab antiquis nominibus beniuolēs maliuolens. Sicut amicus facit ꝓpatiuum amicitiof ꝑtra regulā dictā ne si dicerem⁹ amicior ēbū putarem⁹. Potis vero ꝑm regulā format ꝓpatiuum potior z suplatiuum potissimus. ac significatio est differens. nā hic z hec potis z hoc pote significat idē qd potēs. potior vero id est melior, potissim⁹ .i. optim⁹

De numero nominum.

¶ Nūeri nomīm duo sunt. Singlaris vt homo Plis vt homines.

De figura nominum

¶ Figure nominum sunt tres. Simplex vt animus. Composita. vt magnanimus. Decomposita vt magnanimitas.

¶ Sciendū qñ duo recti integri z declinabiles simul ꝓnūtur talis dictio ꝑm vtrūqz rectū declinat. vt respublica rei publice. populusroman⁹ populi romani, iusiurādum iuris iurandi. Excipit alterutter z leopard⁹ q̄ solū ꝑm rectū declinat. Scīēdū q vigintiunus est plis numeri cū z nō declinat ꝑm hanc regulā qz non ambo integra sūt declinabilia, sed sic declinat vt plēntō hi vigintiun⁹ he vigintiuna hec vigintiunū Ptō hoz hax z hoz vigintiunus Ptō his vigintiuni Actō hos vigintiunū has vigintiunā hec vigintiunū ꝛc Sed si ꝓpositio fit ex recto z obliquo dūtaxat rect⁹ declinat vt legisperit⁹ legisperiti, magisterciuium magistriciuiuz partesorationis ptisorationis pēfamilias patrisfamilias, legisl lator legislatoris, prefectusprētorio pēfectiprētorio. Si vō ꝓpositio fiat ex duobus obliquis tale nomē manet indecinabile. vt huiusmodi, eiusmodi, talismodi. Sed quot modis nomina componantur vide Donatum,

De casu nominum.

¶ Casus nominū sūt sex. vicz. Ntūs. Gtūs. Dtūs. Actūs. Vtūs. z Ablitūs. Inter hos casus ntūs z actūs recti. Reliqui vero obliqui vocātur. Sunt aūt sex forme casuales videlicet. Monoptota Diptota Triptota. Tetraptota. Pentaptota. Exaptota. Monoptota sunt q vno terminatione ꝓ omnib⁹ casib⁹ fingunt. vt sunt omnia nomina elemētoz vt a b c. Sicut omnia nomina quarte declinatōis in u. in singulari numero. Itē omnia nomina adiectiua in i vt huiusmodi. Itē omnia numeralia a quattuor ad centū Itē oēs dictōes sep̄las solū significātes. Itē oia ꝓpositia a dya vel ge

Liber.I.

ta in on terminata et dyameto Item ola nomina barbara hoc est q̃ non sũt greca neq; latina nisi ea flectam⁹ ad declinatões latinaz vl ad grecam, vel nisi ab autorib⁹ declinata inueniãtur. Pslitec ista nomina plto/põdo/pseudo/vir⁹/semis p dimidio adoz/nequã/abadit/chaos ilio argos/mille. Quot z tot/cũ suis ppositis cete tẽpe nugas ꝛc. Plũ vero refert discere hec dictio est aptote forme z hec dictio est monaptote forme Mã q̃ dictio sit monaptote forme paulo aũ dictũ est. Hz dictio aptota q̃ solũ vnũ tenet casum in singlari nũero qui si est ntũs in eo etiã intelligit vctũs, vt Jupiter tter nam iouis z iuneris nõ ꝓprij hoz nominũ sed accomodati sũt gri. Si aũt aliqõ neutrũ sit aptote forme, tũc in ntõ etiam actũm z vctũm tanq̃ vnũ casum intelligim⁹ vt pus/fas/ir nefas. Diptota sunt que duas diuersas teminationes casuales habẽt in singulari numero, vt hec fors ab hac forte. Triptota sũt que tres terminationes habent in singulari numero, vt sunt omnia nomina neutri generis secunde declinationis. Tetraptota sunt que quattuor terminationes hãt in singulari, vt mgẽ. Pentaptota sũt q̃ quinq; terminatões hãt, vt doct⁹ Exaptota sũt q̃ sex terminatões hãt vt vn⁹ tot⁹ sol⁹

De declinatione nominum

Quinq; sũt declinatões nom. Prima est cui⁹ gtiũs singularis in ae diphthongõ desinit, i, in e lõgam, vt musa hui⁹ muse. Secũda est cui⁹ gtiũs singularis in i desinit. vt herus heri. Tertia est cui⁹ gtiũs singularis in is correptam desinit, vt hic pater huius patris Quarta ẽ cui⁹ gtiũs singlaris in us vl in u pducta desinit vt hic vsus hui⁹ vsus, hoc genu hui⁹ genu. Quinta est cui⁹ gtiũs singlaris in ei diuisas syllabas desinit, vt hec requies hui⁹ requiei

De prima declinatõe, Et primo de ntõ singulari

Ntũs prime declinatõis habet terminationes tres scilicet as es a. Et vnã hebreã q̃ est am, vt eneas anchises poeta adã abraaz.

De genitiuo z dativo

Genitiuus z dativus singularis z nominatiuus z vocatiuus plũ ales in ae diphthongõ desinunt, i, in e longam, vt huius muse

De accusatiuo

Actũs nom latinoz terminat in am vt poetã. Hz nti greci in as vl in a desinẽtes actm̃ suũ more greco in an breuẽ terminãt q̃nq; z presertim apõ poetas vt eneas eneã/nemea nemean, egina egi

nan/ntales maleā. Hz si ntūs grec⁹ terminet in es actūs fit nedū
in am sz etiā in en more grecorū qñqz finit vt anchises anchisen

¶ De vātō ¶ Actūs in a finit qui z in e ter
minat more grecorū si suus ntūs habuerit es. Hz in hdzeis ntūs
actūs vātūs z abitūs sunt similes ¶ De ablatiuo

¶ Ablātūs in a desinit qui z in e terminat qñ ntūs suus habet es
De ntō z vātō plālib⁹ ¶ Ntūs z vātūs plales finiūt in e pducta.

¶ De genitiuo plurali

¶ Ntūs pluralis in arum desinit. In quibusdā tñ ꝓpositis z pa
tronymicis verum autoritate poetarū per concisionē ētūs fit in um
vt troiugenum/graiuienum ausonidū ꝓ troiugenarū celicolarum ꝛc

¶ De datiuo z ablatiuo pluralibus.

¶ Datiuus z ablatiuus plurales in is desinunt. pauca tñ femini
na in a descendentia regulariter a masculinis in us. nō hñtia neu
tra z significantia animalia q̄ per sexū discernunt faciunt datiuum
z ablatiuum in abus vt natabus filiabus deabus mulabus equa
bus libertabus. his addunt animalibus ambabus. z duabus.

De accusatiuo plurali

¶ Accusatiuus pluralis semper terminatur in as productam.

De ntō secūde declinationis.

¶ Ntūs secunde declinationis ser habet terminationes Er ir ur
usum z eus. Exemplū vt caper alexander vir satur platan⁹ regnū
gliceriū ubese⁹. Et nota q̄ osa i eus diphthōgō greca sūt z masculia

De genitiuo secunde declinationis.

¶ Ntūs secōe declinationis in i longā terminat. Hz in quibusdā
pares habet syllabas ntō. in quibusdā nō. nā in ir ur z eus desinen
tia sp gnā habent excedentē in vna syllaba. z penultimam eiusdē
gtī correptam. vt vir viri. treuir treuiri. satur saturi. tideus tidei.

¶ In us vero z in um desinentia gtōs pares habēt vt tēplū tēpli
virgilī⁹ virgilij. Verūtā veteres in hmōi genitiuis geminantib⁹ ū
pseuerūt z presertim in metro q̄ñqz vltimā litterā subtrahere. vt
virgili pro virgilij. patani ꝓ patanū ¶ In er igit tñ desinētis ge
nitiui ancipitē habent regulā in alīs eīs abūdat gtūs. in alīs non
abūdat. Abūdat quidē in ꝓpositis a gero z fero. vt lucifer lucaferi
armiger armigeri. Sīlr in istis tener teneri. miser miseri. psper pro
speri. liber liberi pro ingenuo vel bacho. Hz ꝓ cortice arboris vel

codice habet libri. dexter dexteri vel dextri, biber biberi. mulciber mulciberi z alijs similib⁹. Pares aũt habet syllabas in bmõi. menãder menãdri. auster austri. sacer sacri. ꝛc. Sicut octo sunt nomina quę formant gtiũ in ius z dtiũ in i more ꝓnominũ scde declinatõis tam in masculino feminino z neutro vt vnus vlius vter alter totus alius solus z quis. Sicut ab eis ꝓposita. vt alterutter nullius vtrqz neuter. vez hoc vltimũ frequentius gtiũ in i z dtiũ in o terminat.

¶ Sciendum ꝙ greca in eus diphthongon desinentia gtiũ nedũ in i sed in os more suo terminant. vt theseus thesei vel theseos.

¶ De datiuo z ablatiuo scde declinationis

¶ Omnia nomina secunde declinationis datiuum z ablatiuum formant in o preter que habent ius in genitiuo.

De accusatiuo secunde declinationis.

¶ Actũs hui⁹ declinatõis in um terminat nisi veniat a noie greco. Nã greca in eus desinẽtia actiũ suũ in um mittunt z in a more grecoꝝ. vt ãdrogeus ãdrogeũ vel ãdrogea. Hꝫ greca q̃ nõ terminãt in eus actiũ in on. vt diphthõg⁹ diphthõgon. menelaus menelaon

¶ De vocatiuo

¶ Qũ nctũs hui⁹ declinatõis in r vel in ũ finit. vctũs similis erit nctõ. Hꝫ qũ nctũs desinit in eus fit vctũs more greco ꝑ abiectionem vltime ĩte vt spõdeus spõdeu. ꝑa quoqz noia in ius terminata abiecta us faciũt vctiũ. vt virgili⁹ o virgilij. achacius achaci. Alia ẽo in us desinẽtia quęsa us in e faciũt vctiũ. vt priamus o pame. pius o pie Accipiũt deus. vulg⁹ ꝓpius chor⁹ fluui⁹ pelag⁹ q̃ hũt vctiũ similez nctõ Sicut agnus qõ facit vctiũ agne. filius quoqz filii vctiũ facit ꝑ filie.

¶ De nominatiuo plurali

Nctũs z vctũs plis sp sicꝫ ẽ gtõ singlari nisi nomẽ esset neutri gẽis nã tũc z nctũs z actũs z vctũs in a terminat. vt scamna tẽpla. Est eiã ria ꝙ in oib⁹ neutris tres casus inter se sũt similes vicz nctũs actũs z vctũs. Et in pli nũero sp desinũt in a nisi essent indeclinabilia.

De genitiuo plurali.

¶ Gtũs plis in oꝝ terminat. veteres tiũ z ꝑsertim poete hũc casuꝫ ꝑ ocisionẽ medie syllabe ꝓtulerũt dicẽtes deũ ꝑ deoꝝ diuũ ꝑ diuorũ superꝝ ꝑ superoꝝ

¶ De dtõ z abltõ plurali bus

¶ Dtũs z abltũs scde declinatõis in is terminat. Hꝫ dicim⁹ dũs pro deis sicut in nominatiuo z vocatiuo plurali dũ pro dei

De accusatiuo plurali

Omnis actus pluralis scde declinationis finit in os, preter neutra.

De tertia singlari tertie declinationis et eius terminationib⁹

Tertia declinatio hz, litij, terminatiões nti, desinit enim in a, et e terminatio p solis grecis, vt poema, scema, pizoma.

In e vt cubite
In o vt leo
In ac vt lac
In ec vt allec
In id vt douid
In al vt sol
In el vt mel
In il vt pugil
In ol vt sol
In ul vt consul
In an vt titan
In en vt splen
In in vt delphin
In on vt sicion
In ar vt cesar
In er vt pater
In ir vt gaddir
In or vt amor
In ur vt turtur
In as vt pallas
In es vt comes
In is vt collis
In os vt compos
In us vt lepus
In abs vt trabs
In ebs vt celebs
In ibs vt calibs
In obs vt scobs
In ubs vt vrbs
In uls vt pulls
In ems vt hyems
In ans vt dodrans
In ens vt dens
In ins vt tirins
In ons vt fons
In uns vt atuns.
In aps vt daps.
In eps vt mãcepl
In yps vt cinyps
In ops vt ops.
In trps vt stirps
In ax vt fornax
In ex vt fex
In ix vt fenix
In ox vt velox
In ux vt pollux
In aes vt praes.
In aus vt laus
In ut vt caput
In alx vt calx
In anx vt lanx
In arx vt arx
In unx vt p̃iunx.

De gtis nominũ tertie declinationis in a terminatox.

Nomina tertie declinationis in a terminata faciunt genitiuum addita tis vt toreuma toreumatis

In e.

Ye nomina tertie declinationis finita e in is conuertentia faciunt genitiuum vt sedile sedilis, retbe retbis

In o

Nomina tertie declinatõis feia in do vl go formãt gtiũ in is vt dulcedo dulcedinis, cartago cartaginis. Alia omnia gtiũ in onis faciũt penultima p ducta vt iuno iunonis, caupo onis. Preter q̃dam gẽtilia q̃ corripiũt o vt macedo bruto saxo. Excipiunt cardo margo dõ nemo virgo appollo turbo p vẽto, et cupido p deo q̃ habẽt inis

In c

In c duo sunt vt hoc lac lactis, et hoc allec allecis.

In el

In el desinẽtia addita is faciũt gtiũ. Preter mel et fel que addunt tis, vt afal afalis, vigil vigilis, sol solis, cõsul consulis,

¶ Liber.I.

In an ꝛ in in. ¶ Nomia in an ꝛ in in greca sūt ꝛ addita is facit̃ gtiñ penultima producta, vt titan titanis. pan panis. delphin delphinis, elensin elensinis ¶ In en

¶ Nomia in en desinentia bñt inis. vt flamen flaminis. Excipiñt ren siren splen lien que habent enis in gtō ¶ In on

¶ In on greca sūt vel barbara quoꝝ mita bñt onis penultima correpta. vt gorgon demon canon simon sidon agamēnon. Etiam alia quā bñt onis penultima pducta. vt gnomon simeon samson nōnulla bñt tis vt demophon timodon laocoon. orison flegitō eglocerō Sūt ꝛ aliqua indeclinabilia. vt diapason diameron ¶ In ar.

¶ Neutra in ar desinentia aris bñt in gtō penultima pducta. vt laquear deriuatū a laqueo. torcular a torqueo. calcar a calce. Excipiuntur nectar iubar aspar que corripiunt penultimā. Alia omnia habent aris penultima correpta. vt cesar cesaris. hostar hostaris. par paris. Excipiñt nat qō pducit penultimā. ꝛ far qō geminat r, in gtō ꝛ epar quod facit eparis. ¶ In er.

¶ Nomina tertie declinatōis in ter desinētia bñt teris in gtō vt pēter patris. vter vtris. Excipiñt hic iupiter huius iouis. ō iter huiꝰ itineris. ꝛ later luter ster erber caracter q̄ bñt eris penultima breui. ꝛ pānber crater q̄ bñt eris penultima lōga. Itē noia adiectiua in cer terminata mutāt cer in eris in gto vt acer acris. alacer alacris. Reliqua oia in er facūt gtiñ in eris vt aer aeris. celer celeris. ver veris excipiñt ymber cū suis ꝓpositis qō facit gtiñ in bris. ¶ In ir.

¶ Oia in ir desinētia si declināt bñt iris in gtō penultima correpta vt martyr gaudādir. ſz ir pir ꝛ abadir indeclinabilia sūt ¶ In or

¶ In or desinentia neutra silt ꝛ greca quecūqz deriuant vel ꝓponūt a primitiuis penultimā gri corripiēdo. ¶ Silt illa nomina rethor. memor arbor castor bñt oris penultima correpta. Exemplum de neutris vt equor. De grecis vt hector. De ꝓpositis vt bicorpor Reliqua omnia habent oris penultima producta vt soror sortior color. Preter cor quod habet cordis ¶ In ur

¶ In ur desinentia omnia assumunt is in gtō penultima correpta. vt sulphur turtur. Excipitur fur quod producit penultimam gri Similiter excipiuntur robur iecur ebur ꝛ femur que habent in genitiuo oris penultima correpta ¶ In as

¶ Latina in as omnia bñt atis in gtō. vt pietas ciuitas. Preter

tria videlicet. As assis, vas vasis vel vadis, z mas maris. Greca vo in as breuē desinētia hnt adis vel ados in grō vt pallas p dea lampas arcbas cicias. Reliqua greca grm faciūt in antis. vt adamas diamas elephas gigas calcas athlas

In es correptā.

In es correptam masculini vel pūis gnis faciunt grm in itis penultima breui, vt gurges trames merges dines pedes eques. Excipiūtur q̄ faciūt penultimā in ae diphthōgon vt praepes. Sicut q̄ a vbis deriuant hntib⁹ in penultima syllaba e breuē. Sicut excipiūtur q̄ hnt i aū es, nā omnia ista hnt etis in grō penultima correpta. vt ab hebeo hebes, hebetis, a tero teres teretis, ab indigeo indiges indigetis. Ab interpretor interpres interpretis, parties partietis abi es abietis aries arietis. Inquies tm hz inquietis penultima lōga vt suū simplex quies. Sicut hec duo fēina seges z teges etiā e breuem seruant vt segetis tegetis. Cōposita quoqz a pede grm faciūt in edis, vt dipes sonipes lozipes, pter apes qd hui⁹ apis facit. Similiter ꝓposita a sedeo per idis grm efferūt, vt deses desidis preses presidis obses obsidis.

In es productam.

In es productam es in is mutantia faciunt grm vt hic verres huius verris, hec cedes huius cedis. Excipiunt pes pedis, ceres ceteris quies quietis merces mercedis heres heredis locuples locupletis magnes magnetis agnes agnetis. Multa etiam greca sunt in hac terminatione q̄ grōs habēt ancipites, vt hic chremes huius chremis vel chremetis, hic rannes huius rannis vel rannetis, hic dares huius daris vel daretis.

In is correptam.

In is correptā latina grm similē formant suo ntō vt collis puppis suauis. Excipiunt lapis lapidis, cassis cassidis. Quis etiā cassis habeat in grō sz in alia significatione, cuspis cuspidis sanguis sanguinis, ꝓpositū vo exanguis grm sicem hz ntō semis semissis p medietate assis, nā vt significat dimidiū indeclinabile est. Greca vo quedā grōs hnt crescentes in idis, vt eges egidis aspis aspidis, isis isidis, diplois diploidis piramis piramidis, quedā similes, vt hic adonis huius adonis, hoc neapolis huius neapolis, hec lexis huius lexis. Quedam ancipites habent grōs, vt hec thetis hui⁹ thetidis vel thetis, hic paris huius paris vel paridis hec ibis huius ibidis vel ibis. Sed quando proprium nomen est grm semper similez habet ntō, hic tibris huius tibris vel tibridis, hoc tigris hui⁹

tigridis vel tigris, hec sardis huius sardis vel sardinis, Quiris ve
ro quiritis habet, z simoris simoentis. ¶ In is longam
¶ In is desinentia longam, itis habent in gtõ, vt lis litis, dis di
tis, Blis vero pm triplicē significationē z glitis gliris z glissis tres
habet gtõs. Illa quoq; nomina cucumis puluis cinis pomis que
z in r finita reperiuntur regulam nominum in er terminatorum se
quuntur que habent eris in gtõ vt pomis pomeris ¶ In os
¶ Masculina in os gtm̃ formãt in oris, vt lepos mos ros Excipit
nepos qõ hz nepotis. Alia omnia in tis formãt gtõs penultia lõga
pter opposita a potis, scz impos ppos z opos q̃ breuiãt o oñ tis in
gtõ. Excipiũt bos bouis, glos glotis qõ glottis z glossis gtõs facit
Itẽ excipit os oris z ossis, custos custodis Hz betos z minos gre
ca berotis z minotis gtõs habent ¶ In us correptam,
¶ Nomina neutra in us correptã desinẽtia gtm̃ suũ formãt in oris
penultima correpta vt corpus tempus pignus, vex B vltimũ etiam
pigneris hz, Excipit intercus intercutis z acus aceris. Alia vo in
lus nus vel dus desinentia, vel descendentia a vbis in quibus in se
cũda psona pñtis indicatiui penultima corripit, gtm̃ suũ finiunt in
eris, vt a fenetor fenus feneris, ad operor opus operis, a vello vel
lus velleris, ad electo vlcus vlceris, venus veneris olus oleris, sce
lus sceleris, Excipiũtur fenus fenoris, z facinus facinoris, pignus
vero z pecus ancipites bñt gtõs. vt pignus pignoris vel pigneris
pecus pecoris vel pecudis. Cõparatiui quoq; neutri generis decli
nationem sequuntur pparatiuor masculini vl feminini generis, vt
hoc fortius huius fortioris ¶ In us producta
¶ In us producta omnia finiunt gtm̃ in utis, vt salus salutis
iuuentus utis, Excipitur incus incudis penultima cor. z tellus tel
luris, z palus paludis, Donos syllaba quoq; in utis gtm̃ terminãt
vt ius iuris, Excipiuntur grus gruis z sus suis. ¶ In aes
¶ In aes diphthõgõ duo tepiũt, vt hic praes hedis hic aes aeris
In aus ¶ In aus quoq; duo sũt, laus laudis, fraus fraudis.
In t ¶ In t vnũ est cũ oppositis itis bñs in gtõ vt caput capi
tis occiput occipitis, sinciput sincipitis ¶ In x
¶ In x desinẽtia si descẽdũt a vbis in go faciũt gtm̃ in gis vt rex
regis a rego, grex gregis a grego, frux frugis a vbo greco frigo licz
quidã ñ frux sz fruges ntm̃ singlarẽ ponunt, tem ex remugis a remugo

consunx coniugis a pungo, ſz hoc vnũ amittit n in gtõ. Alia oſa latina gtm̃ pferũt in cis, vt fallax fallacis, lux lucis, ſz q̃ habeãt pen ultimã lõgã z q̃ breuẽ. Sciẽdũ ẽ ꝗ mõ pẽlo oſa q̃ e bñt am̃ x ſi nõ iunt monoſyllaba neqz ab illis ppõita mutãt e in i correptã in gtõ, vt vertex vticis, apex apicis, remex remigis. Excipiũt lodex lodicis qõ pducit i. z vnex vnecis qõ fuat e. Silx maſculina in ix ſyllabaz corripiũt i in gtõ vt calix calicis, varix varicis Excipiũt fenix maſtix z bõbix q̃ pducũt i. Reliq̃ oſa p gtm̃ z reliquos obliquos penulti mã lõgã bñt, vt fornax fornacis, felix felicis. Exceptis grex gregis, crux crucis, fax facis, nux nucis, pix picis, dux ducis, trux trucis, ſalix ſalicis, filix filicis, patix paricis, cilix cilicis, volux volucis, pharnax pharnacis, capadox capadocis. Hũt quoqz nõnulls in x q̃ nec gis nec cis bñt i gtõ, vt nix niuis ſenex ſenis nox noctis, ſuppellex ſupellectilis. Greca vero pletũqz ſuam ſequũt declinacõez. vt ſpinx ſpingis vel ſpingos, pheax pheacis vel pheacos, onix onicis.

¶ In bs ms vel ps deſinentia.

¶ In bs ms vel ps deſinẽtis intcpoſita i, faciũt gtm̃ vt vrbs vrbis hyems hyemis inops inopis, ſed ſi e ante ps vel bs ſit z non ſint monoſyllaba mutatur e in i, vt princeps pncipis, municeps municipis, celebs celebis, Si vo ſint monoſyllaba tũc ſuãt e vt plebs plebis Auceps excipit qõ mutat e in u, vt aucupis Compoſita quoqz a capite q̃ ſũt illi terminacõis ablata s z e in i mutata, z addita tis, faciũt gtm̃ vt anceps ãcipitis, pceps pccipitis, biceps bicipitis

¶ In ns rs vel ls deſinentia.

¶ In ns vel ls vel rs deſinẽtia gtm̃ in tis proferunt, vt ſapiens ſapientis, pars partis, puls pultis Excipiuntur frons frondis quando ad arbores pertinet, nam frons frontis pro parte capitis ſubiacet regule. Et lens lendis animal, nam lens lentis legumen eſt Et glans glandis. Similiter excipiuntur compoſita a cor, vt vecors vecordis discor discordis. Libripens quoqz qõ eſt compoſitum a libra z pendo libripendis facit Similiter iſta compoſita ab vncia quincunx decunx z ſecunx, genitiuz in cis terminãt. Vnum ſimiliter participium ſu ſens genitiuz terminat in entis, cum ſuis compoſitis vt adiens rediens, preter ambiens quod ambientis facit.

¶ De datiuo ¶ Datiuus tertie declinatõis terminatur in i ¶ De actõ

¶ Accuſatiuus ſingularis tertie declinationis ſimilis in em.

Liber.I.

Greca tñ in is desinentia qaoꝫ gēs non crescit, actm̄ finiūt in im. vt tiberim neapolim aarim, ꝑterea hec latina in im inuenīūtur turrim tibrim burrim securim puppim sitim restim vim pelvim tussim magnetim. Ex his tñ hec terminātur in em quoꝫ vt puppem restē securē turrē. In nīlis quoꝫ grecis hñtib⁹ gtm̄ crescentē actūs in a terminari reperiē vt titana lāpada tozoca peana pallāta chratera

De vocatiuo tertie declinationis.

Actūs singlāris tertie decliois silis est ntō singlari, nisi actūs greci qui suo more abūcit s a ntō singlari. vt thebei paila tibri

De ablatiuo tertie declinationis in i.

Neutra in e formāt abltm̄ in i, vt mari monili. Hꝫ hec noia gausape ꝑsepe ꝑneste cepe z sorace tz sint neutra tñ faciūt abltm̄ in e. Hꝫ sūt indeclinabilia. Hūc in ar neutra z in al penultimā in gtō ꝓdu cēda. Et in er z in is adiectiua formātia neutrū in e, z q̄ tm̄ in im termināt actm̄. Et nomina mensiū hec oia in i faciunt abltm̄. vt tribunali lupanari celeri vtili libri aprili septēbri. Excipitur far qō facit fare

Oia q̄ in im z em faciūt actm̄ z q̄ omis gnis sūt. z q̄ in nis, actis ptis, mnis, gnis vl in guis in ntō terminātur. Et oia q̄ duas aā is cōsonātes hūt in eadez sillaba. z oēs ꝓpatiui. z fere oia ꝓbalia in trix z gētilia in as. tā in e ꝗ in i faciūt abltm̄ vt ab hac secure securi. vigile vl vigili qō quidā oīs ge. putāt. inope vel inopi. ācipite vl ācipiti nane vl naui recte vl recti nepte vl nepti āne vl āni igne vl igni āgne vl āgni. poste vl posti minore vel minori. victrice vl victrici alpinate vl alpinati. hospes tñ vl hospes licz teste Prisciano oīs ge. sint in e tm̄ finiūt abltm̄. Excipiūt vestis testis pestis paup ōgener z vber q̄ p e solā faciūt abltm̄. memor ꝗ ōnis abltm̄ finiat in e z in i. freqntib⁹ tm̄ in i reperiūt.

De abltō in e tm̄.

Oia noia tertie declinationis (ꝑeter supdicta) in e tm̄ faciunt abltm̄. vt patre poemate. Preterea ꝓa similia appellatiuis finiētib⁹ abltm̄ in i, illa p e ꝓferūt eundē iuuenalis iuuenale ꝓm. martialis marciale ꝓm. Idē dico de substātiuis appellatiuis similib⁹ adiectiuis habētibus e z i. vt serpens substātiuū e tm̄ habet. Sed si hmōi adiectiua habeāt i in abltō. tūc substātiua ipsis similia eādem terminationem seruant. vt cardinalis vocalis voluccis.

De Ntō z Actō pluralib⁹ tertie declinacōis

¶ Nominatiuus ⁊ vocatiuus plurales omniū nominū tertie declinationis (preter neutra) in es finiunt. Neutra ro si ablīos singulares in i tūi, vel in i ⁊ in e simul finiunt, in ia terminātur. Preter pparatiua, ⁊ preter ludicre vetus ⁊ amplustre que habent a. vt iudicra vetera amplustra. Reliqua que solum e habent in ablatiuo eoni ia a conuertunt in nominatiuo plurali, vt poemata

¶ De Btō plurali tertie declinationis

¶ Btūs pluralis nominū tertie declinatōis in i solā, vel in i ⁊ e simul ablīm terminātiū fit in iū, vt sedile sedilium, felice vel felici felicīū. Excipiunt ppatiua. Pilr ista noia vetⁿ vigil memor suplex pplex artifex sacerdos custos locuplex q̄ bñt um. In e ro solū facienta ablīm/ si ntūo in duas terminat psonantes gtīm pluralez in ium termināt, vt fons fontiū, paro partiū, nisi in bis sincopa fieret vt psortū cohortū legentū parentū. Excipiunt in ms, vel ps, si non sint a capite ppositā, q̄ in ium faciūt gtīm pluralē, vt hyems hyemū municeps municipū. Cōpositū ro a capite in iū termināt gtīm (nisi syncopa fiat) vt tricepo tricipiū. Si vero ntūs in vnā plonantē terminet, bñs gtīm singularē sibi silem, in iun facit gtīm plem, vt collis collīū, cedes cedīū. Excipiunt iuuenū panū canū, ⁊ q̄ similia sūt, q̄ bñt ū B fit p syncopā, vt vatū p vatiū. Nam in es terminata bñtia gtīm similē freqñtⁿ ō regulā bñt um in gtō plurali p abscisionē litterē i. Itē omnia sp pluralia q̄ in es desinunt gtīm pluralē in ium faciūt, vt gades gadium, manes manium. Procer autē ⁊ penatiz dicimus p syncopam. Reliqua omnia de quibus supra non est habita mentio faciūt gtīm in um, vt poema poematū, pater patruz. Excipiunt in so longā delinentia que bñt iun, vt lis litiū somnis somnitium. Similiter excipiuntur, cor cordium, caro carnīū nox noctium, nix niuium, supeller supellectilium. Et mel mellium, allec allecium, os ossium, vas vadium, mas marium, plus plurium, os ossiuz plebs plebium, seps sepium, stirps stirpium. Alco vero alituum, ⁊ dos bonum facit, contra regulam supradictas

De Btō ⁊ Abltō tertie declinationis.

¶ Btūs ⁊ abltūs tertie declinatōis terminat in idus, excipit bob⁹

¶ De accusatiuo plurali tertie declinatōis.

¶ Omnis accusatiuus tertie declinationis (preter neutra) terminatur in es. Excipiuntur nomina in is terminata habentia geniti-

uum similem ntō, z que in i, solam terminant ablatiuum. z que sem per sunt pluralia, z in ns z rs desinentia, nam hec apud veteres fre quenter per is/z raro per es terminant actiū pluralē vt hos z has omnes vl omnis/alacris vel alacres, penatis vel penates, fontis vl fontes, partis vl partes.

De Quarta declinatione

Quarta declinatio duas habet terminationes nominatiui Vnam in us. z alteram in u/que solum est neutrorum z de clinabilium/in singulari numero/vt fructus/genu. ¶ Genitiuus singularis quarte declinatōis similis est nominatiuo ¶ Datiuus quarte declinationis terminatur in ui. ¶ Accusatiuus in um ¶ Vo catiuus quarte delinationis similis est ntō. ¶ Ablatūs finit in u ¶ Ntūs z actūs z vctūs pl'ales nois quarte declinacōis in us/si milies sūt ntō singalri Neutra vō desinūt in a/vt ō cornu/hec cor nua ¶ Dtūs pl'alis in uū ¶ Dtūs z ablatūs fit in ibus Excipiūt quedā habentia in bis duobus casibus u ante bus/vt portubus ar tubus arcub⁹ partubus tribubus lacubus ficubus quercubus spe tubus. Et secūdū quosdam adduntur genubus z verubus

¶ De Quinta declinatione

Quinta declinatio vnam habet terminacōem videlicz es z est semp feminina/preter dies/z suū ꝓpositū vt meridies Dtūs z dtūs bui⁹ declinacōis terminatur in ei p diuisas sylla bas Aria aūt inueniūtur que corripiūt penultimā gtī z dīi/vt fidei spei rei Priscianus addit plebes plebei ¶ Actūs quinte declina cōis fit in em vt rem speciē ¶ Vocatiu⁹ similis est ntō ¶ Ablatūs terminat eim ¶ Ntūs z actūs z vctūs pl'es sil'es sunt ntō singl'ari ¶ Dtūs pl'is quīte declōis in erū ¶ Dtūs z abltūs pl'ales in eb⁹ Dz pene oia quīte declōis nōia carēt gtis dtis z ablatiuis in nūe to plū, preter res species dies meridies progenies materies materies aciesz facies Spes quoqz inueniē in ntō actō z vtō plīb⁹/ca i⁹ ꝓpositū videlicet expes solū in ntō z vctō singularib⁹ reperitur

¶ De heteroclitis

Heteroclitū nomē est qō nō ꝑuat declinacōz regl'arez alio nominū Et dz heteroclitū latine quasi varie declinatū. De terō em grece variū dī latine, z clisis declincō. Hūt eriā heterocli ta. Al' gñe tm vt celū. Al' declinacōe tm vt vas. Al' gñe z declinati ne tm vt epulū. Que vō sunt hmōi heteroclita ex seqntib⁹ apparebit

Folium.XIII.

Hec pascua pascue.hec pascua pascuorum
Hec zizania nie,hec zizania orum,vel he zizanie arum
Hoc epulum epuli,he epule epularum
Hoc delicium delicij,he delicie deliciarum
Hoc balneū nei,hec balnea orum.vel he balnee arum.
Hoc celum celi,hij celi celorum
Hoc rastrum rastri,hi rastri rastrorum.
Hoc porrum porri,hi porri porrorum
Hoc frenum freni,hec frena orum.vel hi freni orum
Hoc claustrum stri,hi clustri orum.vel clausta orum
Hoc filum fili,hi fili lorum.vel fila filorum
Hoc capistrū stri.hi capistri orum.vel capistra orum
Hec carbasus carbasi,he carbasa carbasorum
Hec arbutus arbuti,hec arbuta arbutorum
Hic intibus intibi,hec intiba intiborum
Hic pergamus pgami,hec pergama orum,
Hic supparus suppari,hec suppara supparorum
Hic tartarus tartari,hec tartara tartarorum
Hic trenarus trenari,hec trenara trenarorum
Hic menalus menali,hec menala menalorum
Hic auernus auerni,hec auerna auernorum
Hic dindimus dindimi,hec dindima dindimorum,
Hic pileus pilei,hec pilea pileorum
Hic gargarus gargari hec gargara gargarorum
Hic gargarus gargari,hec gargara gargarorum,
Hic sibilus sibili,hec sibila sibilorum
Hic ismarus ismari,hec ismara ismarorum.
Hic locus loci,hec loca locorum.vel hi loci orum
Hic iocus ioci,hec ioca iocorum.vel hi ioci orum
Hec altilis huius altilis.hec altilia altilium
Hec supellex supellectilis,hec supellectilia liū

¶ Vas vasis
hūs in gtō est
tertie declina
tionis in singu
lari, in plurali
vero est scēde,z
sp neutri gēris.
Ite quedā sūt
noia q̄ in eadē
significatōe se
cūda z quarta
declinetiōe de
clinata reperiūt.
Et sūt ista.lau
tus.querc⁹.pi
gnus, cornus.
specus.penus,
dom⁹,lac⁹,co
lus ꝛc. Ite cō
posita ex his
noib⁹ cera iu
gū.lim⁹.anim⁹
col⁹.arma.ba
cillus, norma,
neru⁹.frenū, z
clin⁹ adiectiua
sūt vl in is fini
ta z tertie decli
natōis, vl in us
z scēde declois
vt hic z hec sin

ceris, vl hic sincer⁹, hec ra.h rū.bilugis, vl bilug⁹.sublimis vl mus.
magnanimis vl mus,incolumis vl mus.inermis vl mus.imbecillis
vl imbecill⁹.enormis vl mus.enervis vl vus.effrenis vl mus.pcii
nis vl mus ¶ Pen⁹ varia hz declōm,q̄ his ꝓsib⁹ declarat. Nō decli
no penu neutr pen⁹ h penoris dat. Hec pen⁹ est quarte.pen⁹ hic

fore dico scde. Atqz penū neutr sic quinqz noīs dē vnū.p Hec de
clinat eq p oia vt pen⁹ Vesper seu vespus est stella lucida aīī no
cte in crepusculo apparēs. z hec quoqz vesp dī. Hz hec vespa, z B
vespex.z B vesp vespis dī extrema ps diei, vel noctis pncipiū. De
varia declinatione in B noīe hos ꝗsus signa. Declinare potes hec
noīa vespa vesp. Et qd terminat vnt nō flectas vespe soū. Vesp
in i fit mas. neutr fit in is gtīī. Vespa plez recipit vepqz scde Itē
sūt qdā noīa q sub diuersis gēib⁹ z terminatōib⁹ in eadē tīī signifi
catōe pferūt. vt hic tign⁹ vl B tignū, hic pūct⁹ vl B pūctū, hic toni
trus vl B tonitru, hic cozn⁹ vl B cornu, hic vl hec spec⁹ vel B specu,
hic vl hec pen⁹ z B penu, hec pisa vl hoc pisū, hic glom⁹ mi, vl B glo
mus eris, hic bonos vl hic bonor, hic ados vel hic ador, hic labos
vel hic labor, hic lepos vl hic lepor, hec arbos vl dicitur hec arbor,
hic z hec ligus vl hic z hec ligur, hic z hec arabs vel hic arab⁹ hec
araba, hic delphin vl hic delpinis. hic elephas vl hic elephant⁹, hic
pātber vl hec pātbera. Plta eīī noīa greca a in ātō singlari bñti
a in eadē terminatōe fiunt fēina z pme declinatōis. vt ātō hanc
lāpada vel hec lāpada ꝛc. Ambo z duo pluralia sūt z ge. mascu.
vel neutri sic declinata. bū vel hec ambo z duo bor ābor z duor.
duū tīī sepe dicim⁹ in neutro, bis z ab his ābob⁹ duob⁹ hos ādos
duos z hec ambo duo o ābo duo. ambo cū est relatūī vātīī ñ hz. sz
fēina scz ambe z due declināt vt nomina prime declinatōis, preter
abitīī q fit in abus v ambab⁹ duab⁹. Noises declinat fm tertiā
declinatiōez pter gtīī qui fit in i. z actīī qui magis fit in en. Ihe
sus in obliquis omnib⁹ terminat in u. preter actīī qui fit in um.

De heteroclitis fm defectum

Fors non habet nisi ablatiuum ab hac forte

Thabi grūs est. z thabo dī in dtō z ablō. Reliqui casus de
sūt. Hz hec thabes bui⁹ thabis declinat p singulos casus. Nomi
na festa deor significātia in a desinētia sp pluralia sūt z gtīī quidē
tā fm formā scde q tertie decli. pferūt. Gtīī ro z abltīī secm ter
tiā tīī. vt hic vulcanalia hor vulcanaliū vel vulcanalior bis ab his
vulcanalibus Vicis necis pcis z dapis ntō z vātō singulari ca
rēt. ātiqui tīī eisdē qñqz sūt vātī Os hūs oris in gtō z es far ins
th⁹ rus tres bñt casus in plāl ntīī actīī z vātīī. quib⁹ mel additur
nā solum mella repimus. Spōte abitūs solus est vt sponte sua

¶ Macte in vtō tm̄ inuenit. dī tm̄ macte virtute esto. ¶ Vis tm̄ singlare oēs casus hz vt sentit Priscian⁹ vires ꝯ tm̄ plē est neqz a noīe vis desēdit ¶ Ops est dea terre siue mr̄ deoꝝ. ſz hui⁹ opis opi opē z ope auxiliū significat vl' facultatē. ſz hec opis hui⁹ opis opī opim ninpha q̄dam fuit. opes veto plures diuitias significat ¶ Suppetitie tm̄ plr declinat z significat auxilia z frequentissime ꝓstruit cū vbo ferto. vt suppetitias tulit ꝗ est plsidiū attulit ¶ Indoles nūq̄ fere nisi nūero singulari inuenit. significat aūt signū future virtutis in pueris. ¶ Copie copiarum quando militum multitudinem significat tm̄ pluraliter declinatur. reperit etiam in singulari in hac significatione ſz p raro. ¶ Laues z strues fere nunq̄ plr dicunt ¶ Liberi pro filij. z littere. p epla carent singulari nūero ¶ Repetundarum tantum in gtō plurali. z repetundis in ablatiuo dicitur. est autem hec dictio apud legisperitos frequentata ¶ Gemini z pisces p stellis seu signis in zodiaco pluralia sūt sp.

¶ Regule de noib⁹ carētib⁹ plū nūero

¶ Prima rla. Oia noia. ꝓpia ex natura sua plū nūero carēt. Hz si ꝓpia noia appellatie pferāt plem nūerꝝ bnt vñ dicim⁹ cesares catones sabios aiaces scipiones. Sicut etiā ꝓpia q̄ñaz ꝓpant trāsūpta in aliam significationem. vt nero neronior neronissimus p crudeli ¶ Secunda regula. Omnia nomina significantia metalla in specie carent plurali numero (preter es. z metallum) vt aurum stānum auricalcum. plumbum. calibs ferrum. argentum. cuprum. electrum. ¶ Tertia regula. Omnia nomina significantia in specie liquorē vel humorem qui venādibilis est pondere. vel mensuram carēt plurali numero. vt piper. lac. mulsum. Excipitur vinum z mel. ¶ Quarta rla. Oia noia significātia in spē semina terre carēt plū nūero. vt triticū siligo. Excipitur ordeū. faba. melo. citrull⁹. far. pisū lupinus ¶ Quinta regula. Noia interrogatiua. vt quis. z negatiua. vt nullus. neuter. z relatiua. vt talis. tantus. qualis. quantus. ambo. z distributiua. vt omnis. Et partitiua. vt quilibet. Et indefinita. vt quidā. aliquis. vllus. alter. carent vtō tam singulari q̄ plū ¶ Sexta regula. Omnia nomina bnta ius in gtō carent vtō. preter tria. vt vnus totus solus. Sūt aūt (preter supradicta) multa nomina vel singulari vel plū nūero carentia q̄ ēsib⁹ seqntib⁹ dinoscūt

¶ Nomina masculini generis pluralia sp

Liber.I.

Primates proceresq; sales cani atq; penates
Atq; fori manes liberi superiq; quirites
Artus cum trenis dolones iungimus istis
Et lemures fasces sic miseri singula nunq;

¶ Nomina fēini gēris sp pluralia

Inducie latebre termetidus atq; kalende.
Manubie none ferie cum nundine nuge
Excubieq; facecie opes scale mineq;
Eximie phalere illecebre primitie iunges
Inficie insidie inferte exequie notabis
Reliquie ⁊ esquilie blanditie quisquilieq;.
Cum nuptijs divitie dic diliciasq;
Dic tenebras parcas furias quoq; sentes.
Dire chele thene cune iungitur istis
Hades ⁊ grates nates superaddimus istis
Venetie thebe arbene/sic consimilesq;.
Pluralis numero tantum declinare iuberis

¶ Nomina neutri gēris semp pluralia.

Menta cum pondo precordia milia ⁊ exta
Alia cum castris magalia ferie tempe
Et sponsalia sic magalia iungimus armis,
Festaq; diuorum vt floralia singula raro

¶ Nomina masculini gēris plālt nūero carētia

Sumus cum simus sangais cum puluere limus.
Aer sol pontus sal mundus fiscus ⁊ eber.
Mascula sunt/quorum raro pluralis videbis.

¶ Nomina feminini gēris sp singularia

Nux sitis ⁊ thades mors vita fames quoq; labes
Gloria fama salus humus ⁊ pax cum luc tellus.
Et proles soboles raro pluralia cernes.
Adde senecta senectus/adde iuuenta iuuentus

¶ Nomina neutri gēris sp singularia

Manna solum letū scenum pus fasq; nephasq;
Atq; salum virus ver eium adde gelaq;.
Neutra facis sine pluralis vulgus pelagusq;
Nil nihil nihilum fenum fel plura carebunt.

¶ De pōnymicis/⁊ eorū formatione.

Patronymicū est nomē ꝓrinatū a ꝓpij nomis patris vl auorū ſm grecā formacōes ſcans filiū vl filiam nepotē vl neptem sui primitiui vt priamides.id est filius vel nepos priami.pelias.id ē filia vl neptis pelei. Et scias q̄ huiusmodi nominibus raro oratores/sz poete frequentissime vtunt. Sunt autem terminationes patronymicorum quattuor. scilicet des.is, as.⁊ e. Omnia quoq; patronymica sūt generis feminini

preter ea q̃ desinunt in des q̃ sunt masculina, ⁊ omnia sũt substãtiua

De patronymicis in des. ⁊ eorum formatione

Prima regla, patronymica in des q̃ fiũt a noib⁹ p̃me declinati onis formant a gtõ singulari mutata e finali in a breuem, ⁊ addita des. vt maie maiades, ilie iliades. enee eneades. ãchise regl'ariter anchisades. Sz vsus obtinuit vt dicamus anchisiades, butes bute butades, cozinetes cozinete cozinetades. sz magis est in vsu cozine

Secũda regla, patronymica in des q̃ fiũt a noib⁹ secũde tides declinatõis formant a gtõ sui p̃mitiui corripiẽdo i ⁊ addẽdo des vt pam⁹ pami pamides. sz si p̃mitiũ habeat duplex ũ in gtõ tũc mutata vltia in a ⁊ addita des fit p̃onymicũ vt laertu⁹ laertũ laertia des. Si aũt p̃mitiũ in eus desinat tunc pletũmqz ei terminatio gti p sineresim cõuertitur in i longam ⁊ addita des vt pmetbei pmetbides, thesei thesides. pelei pelides. tidei tidides, ⁊ non tididis.

Tertia regla p̃onymica in des q̃ fiũt a noib⁹ tertie decũnacõis formãt a dtõ singlari correpta i ⁊ addita des vt bectori bectorides Vlta tũ in hac terminacõe abusiue pferũt vt peliades p pelides anthliãtiades p anthliãtides. deucalides p deucalionides, scipiades p scipionides, ⁊ enides p eneades. Al cozonis quoqz cozonides dz penultia pducta.

Pãonymica in des declioz noim p̃me declinatõis sequũt p̃ter casus subscriptos. Actũs fit in am vl in en. vãtũs fit in e i a vl in as. abltũs fit in e vl in a

De p, i as ⁊ in is

Pãonymica in is vl in as deknẽtia fẽina sũt, ⁊ formãt a p̃onymicis masculi gñis deposita de syllaba vt pamides pamis. peliades pelias. Virgilius tũ eneis dicit ab eneades. vbi fm regl'am dicẽdũ erat eneas Notãdũ tũ q̃ si p̃onymica masculi gñis i lõgã habuerint aũ des p sineresim tũc p̃onymica fẽina in eis terminãt vt peli des peleis, thesides theseis sic q̃ enides facit eneis. Itẽ p̃onymica in as vl in is sequũt formã nois tertie decli, dẽptis paucis casib⁹ nã gtũs terminat in is vl in os bñs cremũtũ sup gtũ. Actũs terminat in a vl in en. Actũs fit a ntõ deposita o finali Elãtũs plis fit in es vl in as, in reliquis casib⁹ psule tertiã declioz

De pão. in ne

Pauca reperiũt in ne, ideo de eoz formatõe vanũ esset lectores sollicitare. Sũt aũt hmõi a nere⁹ nerine, ab acrisi⁹ acrisiõe ab adrastus adrastine, hec quoqz sũt tertie declionis hũtia oẽs casus siles ntõ. p̃ter gtũ q̃ terminat in es, ⁊ actũ qui terminat in en vl in em.

Liber.I.

De grecorum nominum declinatione

Greca nomina quibus latini qñqz vtunt/declinantur ꝑm regulas declinationū supradictas. Sz quedā geeca in as similiter z in is z os z e/in quibusdā casib⁹ pūez terminationē variāt de quib⁹ dicendū est ¶ Greca in as breuem declinātur quemadmodū patronymica in as vt ciclas archas. ¶ Greca in e declinant ꝑm formā patronymicoꝝ in ne vt tisde pascene sinecdoche grāmatice ¶ Greca in is q̄ latinā nō sequūt declinationē faciunt gtīm in ios vel in eos, Actīm in im, z vtīm silez ntō, vel in i vt metbamorphosis iepis memphis. ¶ Greca in os gtīm silez faciūt ntō. vel termināt eundē in oy, Actīm in no, vtīm in os. dtīm z ablatiuū in o, vt melos deios chaos ilios pelios, sed hec nō declinata.

De nominibus verbalibus

magis pferūt

Verbale nomē est qd̄ descēdit a verbo. ¶ Verbale in or masculīn est, z format ab vltimo supino mutata u vocali in or, vt dōtu doctor ¶ Verbale feīnū in trix format a ꝑbali masculo mutata tor in trix. Excipit nutrix qd̄ euphonie causa sic pferē, nam rlate deberet eē nutritrix, Et sciēdū q̄ q̄ in sor desinūt ñ formāt de se feīnū in trix, ꝓter tōsor qd̄ facit tōtrix. z epulsor qd̄ facit epultrix ¶ Verbalia in us q̄ ūrte sūt declinatōis formāt ab vltimo supino addita s vt visu visus. ¶ Verbalia in io sūt ab vltio supino formāt mutata u in io vt lectu lectio. Et ꝑcāt actōm z passionē. Excipiūtur ꝑbalia q̄ descēdūt a ꝑbis prime pīnzatōis bñtibus itum in supino vel itum, nam dususmōi exeūt in atio nō in itio vel in ātio. vt vetatio ñō vetitio, prestatio nō prestitio, cubatio nō cubitio, domatio nō domitio, sonatio. crepatio tonatio fricatio. Sectio tamē creditus inuenit q̄ sectatio. ¶ Sūt z ꝑbalia in men terminata. vt acuo acuis acumē, nuo nuis numē. doceo doces documen, moneo mones monumē. A quibus alia verbalia descendūt in tū terminata, vt documentum monumentum. ¶ Sunt etiam ꝑbalia in bile vel in tiuum passiuam bñtia significationē vt amabilis amatiuus ¶ Sūt quedā ꝑbalia in ax vt loquax rapax fallax capax dicax.

De verbo.

Verbū est pars orationis declinabilis cū temporibus z modis/sine casu actōem passionē vel neutrū significās. Sūt

autem omnia verba adiectiua preter sum forem ⁊ existo q̃ substãtiua nũcupant ¶ Duplex est verbũ. Personale ⁊ impsonale. Verbũ psonale est qõ in pñti indicatiui terminat in o vel in or nisi esset defectiuũ ve anomalũ. vt amo. Loquor. Verbũ impsonale est qõ in pñti indicatiui terminat in t vel in tur. si finit in tur tũc est impsonale passiue vocis. Excipit facio qõ cũ ꝓnomĩ cũ dictionib⁹ que nõ sũt prepositões format impsonale passiue vocis terminatũ in t vt malefit satisfit. Si vo ipsonale desinat in t tũc vocat impsonale actiue vocis. Et sũt vigintitria. vicz Interest refert. est ꝓ ptinet. Cõtingit. euenit. accidit. placet. libet. liquet. licet vacat. ꝓperit. suppetit. pstat. penitet. tedet miseret. pigit. pudet. decet. delectat. oportet. ⁊ iuuat. Et sciẽdũ q̃ impsonalia solũ descẽdũt ab actiuis vbis vel neutralibus. a passiuis vo deponẽtalib⁹ vel cõmunibus nunq̃ nisi ab vno vicz a misereor deponentali venit misere: ꝓpersonale

¶ De accidentibus verbi

¶ Verbo accidunt octo. Genus. Tempus. Modus. Species. Figura. Coniugatio. Persona. Numerus.

¶ Genera vbor sũt quinq; Actiuũ. passiuũ. neutrũ. deponens. ⁊ pmune. Actiuũ est qõ in o desinẽs facit ex se passiuũ in or vt amo amor. ¶ Passiuũ est qõ in or desinẽs descendit ab actiuo. vt lego lego. ¶ Neutrũ est qõ in o desinẽs non põt facere ex se passiuũ vt cano. Et sciendũ q̃ quinq; sũt vba neutra q̃ neutropassiua dicũtur Audeo. soleo. fio. gaudeo. fido. ex eo q̃ in preterito ⁊ tẽporibus ad eo formatis vocẽ habeãt passiuã q̃uis in pñti ⁊ tẽporib⁹ sibi cohe rentib⁹ neutror seruẽt declinationẽ. Similit quattuor sũt vba neutri generis q̃ licet vocẽ habeãt vbi neutri gẽris. tñ significati. nẽ ⁊ cõstructionẽ sequũt vbor passiuorũ. vt exulo vapulo veneo ⁊ fio. vt vapulo a petro hoc est percutior a petro ¶ Cõmune est qõ in or desinens nõ descẽdit ab actiuo ⁊ significat actionem ⁊ passionẽ. Et sunt pauca. q̃ numerãtur in his versibus. Largior experior vereor mentor osculor. doctor. Eruminor amplector interpretor hospitor adeo ¶ Deponens est quod in or desinens non descendit ab actiuo. ⁊ significat actionem tantum vel passionem tantum vel neutrum.

¶ De temporibus verborum.

¶ Tpa vbor sũt tria. Pñs. preterũ. ⁊ futurũ. Et preterũ est triplex. Nam preteritum pfectum. Preteritũ impfectũ. ⁊ preteritum

plusq̃pfectū. Preteritū impfectū est qd̄ significat tp̄s nō dū plene preteritū, vt legebā (ich las) Preteritū pfectū est vbū qd̄ significat temp⁹ ꝓplete preteritū, vt legi (ich habe gelesen) Preteritū plusq̃pfectū est verbū qd̄ significat tp̄s ducū preteritū vt legeram (ich het gelesen) Tēpus futurū est qd̄ significat actum fiendum in tpe futuro vt legam (ich wirt lesen) Sciendū q̄ tpa formant a pūci indicatiui dēptis ptōplusq̃pfecto indicatiui, z ptōpfecto z plusq̃pfecto optatiui, z ptōpfecto pūctiui z futuro eiusdē. z ptōpfecto z plusq̃pfecto infinitiui, nā hec quinq̄z tpa formant a ptōpfecto indicatiui, vñ sūt vsus Preteritū pmi de se formabit tpa quinq̄z. Nam sem ra to se formabit cetera pñs

¶ De modis vbōr.

Quinq̄z sūt modi vbōr. Indicatiu⁹ impatiu⁹ optatiu⁹ subiūctiuus z infinitiu⁹ ¶ Indicatiu⁹ est mod⁹ quo indicam⁹ qd̄ agit, vt lego ¶ Impatiu⁹ ē quo vt aliquid fiat impam⁹, vt lege ¶ Optatiu⁹ est modus qui eget aduerbio optādi ad pfectā sensuz, vt vtinā essez doct⁹ ¶ Subiūctiu⁹ est mod⁹ qui nō soū eget aduerbio vl pūctōe vexetiā altero vbo vt pfectū sensum significet, vt vtile est tibi vt legas mlta ¶ Infinitiu⁹ est qui caret nūeris z pſonis z eget aliquo alioz mōz vt pfecte significet sensum, vt volo legere. Diff. rt aūt infinitiu⁹ ab impsonali vbo in eo q̄ impsonale sine adiuñto alteri⁹ vbi pfectū sensuz importat, infinitiu⁹ aūt omi altero finito vbo eget

¶ De formis aut speciebus verborum.

¶ Species vbōr sūt due. Primitiua z deriuatiua. Primitiua q̄ z forma pfecta dī est q̄ a nullo alio suā ducit originē. Deriuatiua ē q̄ ab alia dictione descēdit, vt ferueſco a ferueo. Sunt aūt quinq̄z species vbōr deriuatiuōr. Incboatiua. Frequētatiua. Meditatiua. Desideratiua simul z Diminutiua. Verbū incboatiuū est qd̄ inceptionē act⁹ vl passionis sui primitiui significat vt rubesco. i. incipio rubere. Et format a scōa psona sui pmitiui addita co. vt areo ares aresco, palleo palles pallesco Excipit hio cū ꝓpositis qd̄ facit preter rīz hisco. dehisco. fatisco. Et ofa incboatia sūt tertie ꝓiugationis z neutri gnis carētia pteritis z supinis. Et sciēdū q̄ incboatiua plerūq̄z a vbis neutralib⁹ deriuata reperiūt. raro aūt vl nunq̄ ab actiuis ¶ Frequētatiua sūt que frequētiā act⁹ pmitiui significāt vt agito. i. frequenter ago. Et formāt B mō. Si primitiui preteritū desinat in gi frequētatiū format a scōa psona pñtis, addita o z ad

dita to, vt agito, cogito, legito, qd̃ ꝛ lecto dr̃. Si ptm̃ ro ꝑmitiui nõ
desinat in gi tũc frequẽtatiũ format ab vltimo supino mutata u fi
nali in o, vt cursu curso, mersu merso. Pz si ꝑmitm̃ habuerit a lõgã
in penultima supini: ea prius debet mutari in i breuẽ ꝛ deinde u in
o, vt amatu amito, impatu imparito. Oia frequẽtatiua sũt ꝑme ꝓiu
gatõis seruãtia genꝰ suoꝝ primitiuoꝝ. Excipiũt a rla supdicta hec q̃
aliter formãt sua frequẽtatiua, nã a sequor venit sector aris, frequẽta
tiuũ, ꝛ a tueor venit tuto tutas alias preter predicta duo raro veni
unt frequẽtatiua a ꝓbis in or terminatis. Itẽ ꝛ ꝗro ꝑter regulã fa
cit q̃sito, Ut quero venit q̃sito frequẽtatiũ. Itẽ a nasco ꝑter regulaz
venit nascito: Cuius ꝛ nato fm regulã fit dicat. Itẽ scisciton: ꝛ sci
tor frequẽtatiua sũt a scio etiã ꝑter regulã Itẽ egreo licet nõ habeat
supinũ tm̃ facit frequẽtatiũ egroto egrotas. Sciendũ q̃ sũt q̃daz fre
quẽtatiua q̃ in aliã ꝗ suoꝝ ꝑmitiuoꝝ significatõez trãsire videt, vt
trahо, tracto, cogo, cogito, dico, dicto. Meditatiua sũt q̃ medi
tationẽ actus ꝑmitiui significãt, vt lecturio: hoc est meditor: vel co
gito legere. Et oia formãtur ab vltimo supino correpta a ꝛ addita
rio, vt lectu lecturio, esu esurio, amatu amaturio, partu pturio. Oia
meditatiua sũt neutri gñis ꝛ quarte ꝓiugatõis carentia ꝑteritis, ꝛ
supinis nisi in aliaz transirẽt significationẽ, nã esuriui: ꝛ parturiui
dicim⁹ sz tũc nõ significãt meditationẽ. Desideratiua sũt q̃ cum
infinitiuo primitiui ꝛ ꝓbo cupio exprimũt, vt viso: i. cupio videre.
Terminãt aũt in so ꝛ sũt tertie ꝓiugatõis: ꝛ repiũtur fere ista ꝛ ñ
plura, a video viso, a facio facesso, a capio capesso, a lacero lacesso,
ab arceo arcesso, ab accio accesso. Diminutiua sũt q̃ diminutio
nẽ significant ꝛ desinũt in lo: ꝛ sũt prime ꝓiugationis, vt a sordeo
sordillo, i. parꝝ sordeo, a garrio garrulo, a calno camillo ꝑ caluillo,
ꝛ si qua sũt similia. Pũt ꝛ alie derivationes hãtes diuersas termi
nationes: ꝛ significationes tã a nõib⁹ q̃ a ꝓbis nascẽtes, vt a patre
patrisso: vel patriso, a greco grecisso: vel greciso. Ab albo albas al
bico albicas, a vello vellico vellicas, a fodio fodico fodicas, a nutri
o nutrico nutrices, a cornice cornicor cornicaris, a philosopho phi
losophor aris, a poeta poetor aris. a perẽdine aduerbio perẽdino
perẽdinas. Et adhuc sũt alia ꝓba q̃ cũ sint actiua prime ꝓiugatõis
de se faciũt ꝓba sede ꝓiugatõis absoluta seu reciproca B est sui pas
siua, vt a sordido as, nascit sordeo es, ac albo as, fit albeo albes.

a duro duras venit durco es, ad humecto as, humeo es. a liquo as, liqueo liques. a nigro as, nigreo es, a lecto as. lacteo lactes.

De figuris verborum

Figure vbor sũt tres. Simplex. vt cupio. iaceo. Cõposita. vt pcupio piaceo. Decõpositа. vt pcupisco. pticesco. Sciendũ aũt multa vba esse ppositа quor simplicia nõ sũt in vsu vt sũt hec defendo p curio. alliceo. ppleo. aspicio. Itẽ vbũ pponit cũ quartuor pnbusozõnis. Cũ noie. vt ãplifico. cũ vbo. vt calefacio. cũ aduerdio. vt male dico. cũ ppositõe. vt induco. redeo De piugatõe vbor

Cõiugatio est pseqens vbor declinatio q̃ vocalib⁹ scde psone indicatiui pbẽdit. Et sũt quartuor. Prima est q̃ in scda psona pñtis indicatiui hz a añ s. vel añ ris. vt amo amas. poetor poetaris

Scda est q̃ in scda psona pñtis indicatiui hz e pductã añ s. vel añ ris. vt doces doces reor reris. Et sciẽdũ q̃ oẽ vbũ in eo finitũ ẽ scde piugatõis. pter meo. deo. iaco. nauseo. enucleo. screo. creo. caleo. q̃ sũt prime piugatõis. Et pter eo z ão cũ ppositis q̃ sũt ãrte pin.

Tertia est q̃ in scda psona pñtis indicatiui hz i correptã añ s vl e correptã añ ris. vt lego legis. loquor loq̃ris. Vl sic est q̃ hz e correptã añ re in infinitiuo Quarta piugatio est q̃ hz i pductã ante s vl añ ris in scda psona pñtis indicatiui. vt audio audis. blãdior iris. Et omnia vba quarte piugatõis desinunt in io. pter eo. ão. z oib⁹ suis ppositis vno dẽpto. scz ambio. Sciendũ q̃ multa sũt vba que in eadem significatione diuersis subsunt piugationib⁹. vt stri deo strides. z strido stridis. ferueo ferues. z feruo feruis. cieo cies z cio cis. tueor tueris. z tuor tueris. Oleo oles. z olo olis. excello lis. z excelleo les. fulgeo ges. z fulgo gis. orior oriris. z orior oreris. morior moriris. z morior eris. potior potiris. z potior poteris.

De personis verborum

Persone vbor sũt tres. Prima scda z tertia. Prima psona est cui apponit pnomẽ ego. vel suũ pdeclinatũ. vt ego lego. nos legimꝰ

Secunda est cui apte adiungitur pronomen Tu. vt Tu legis

Tertia psona est cui apponit dictio tertie psone. vt ille legit. Et sciendũ q̃ infinitiui vba impsonalia. gerũdia. z supina carẽt numeris z psonis. Itẽ pluit. tonat. ningit. fulminat. z similia quor actꝰ nõ ptinet ad homines in prima z scda psona. pferri nõ pseuerunt ꝯ magis in tertia z plerũq̃z sine psona suppositi ranq̃ impsoalia.

De numero verborum.

Numeri ꝟbꝰ duo sūt. Singlario. vt lego. Plis. vt legimus.

De ptōpfecto ꝟbꝰ prime ꝓiugatōis.

Verba ꝑme ꝓiugatōis a scḋa ꝓsona pnūtis indicatiui abiecta s z addita ui faciūt ptm̄. Excipiūt sto steti. iuuo iuui. iuuo iaui. do dedi. cū suis trib⁹ ꝓpositis scz venūdo. circūdo. pessundo. Et scias q̃ do cū istis suis ꝓpositis ꝑme ꝓiugatōis (nā oia alia sūt tertie ꝓiugatōis) vbiq; corripit a in penultia. Excipiūt etiā. xij. ꝟba q̃ bnt ui in ptō. ꝑ diuersas syllabas. vt domo domui. crepo crepui. frico fricui. seco secui. sono sonui. tono tonui. veto vetui. plico plicui. cubo cubui. nexo nexui. mico micui. neco necui. qñ fcat pimere alia vi q̃ ferro. z neco necaui qñ fcat pimere ferro. Itē sciendū q̃ ꝓpositū a mico qꝰ est dimico facit ptm̄ suū in aui. vel in ui. Itez plico ꝓpositū cū nole facit ptm̄ in aui. vt duplicaui. Sz ꝓpositū cū prepositione tunc plerunq; facit preteritū in ui diuisas syllabas.

De ptōpfecto ꝟbꝰ scḋe ꝓiugationis.

Omnia ꝟba scḋe cōiugatōis in deo. bnt ui in ptō. vt candeo cāduī. splēdeo splēdui. Excipiūt ardeo arsi. suadeo suasi. rideo risi. video vidi. sedeo sedi. strideo stridi. pēdo pepēdi. mordeo momordi. spōdeo spopōdi. tōdeo totōdi. prādeo prādi. vel prāsus sum. gaudeo gauisus sum. audeo ausus sum. Sciendū etiā ꝑ regla generaliter obseruandū q̃ ꝓposita sp̃ sequunt declinationē suozuz simpliciū. nisi singulariter excipiant. vñ in ꝟbis geminātib⁹ aliquā syllabā preteriti z suis ꝓpositis. hāc regulā signa. Dē ꝟbū cuiuscū qz ꝓiugatōis fuerit geminans in ptō aliquā syllabā cādē suo ꝓposito geminare ñ pmittit. vt spōdeo spopōdi. at rideo ñ respopōdi sz rīdi hēc pmittit. Excipiūt a sto. posto. do. z disco ꝓposita q̃ sist. vt sua simplicia ptm̄ syllabā geminā. sz ꝓposita a curro vtrūq; mō plata repiūt. Repūgo quoq; repupugi ptm̄ facit

Heo

In geo ꝟba l vel r antecedēte faciūt ptm̄ in si. vt turgeo tursi. algeo alsi. Reliqua oia bnt ui ꝑ diuisas syllabas. vt egeo egui. rigeo rigui. Excipiūt augeo auxi. z frigeo frixi. lugeo luxi.

Leo

Omnia ꝟba in in leo habētia aliā ꝓsonantē in eadē syllaba ass l z ꝓposita adoleo. z leo faciūt eui in ptō. vt fleo fleui. cleo cleui impleo ꝑleui. adoleo adoleui. deleo deleui. exoleo exoleui. Alia oia in leo ptm̄ faciūt in ui diuisas syllabas. vt doleo doluī. caleo calui.

palleo pallui. Excipiuntur oleo. redoleo. adoleo. aboleo q̃ taz in eui
p̃ in ui diuises syllabas faciunt preteritũ. Queo
Duo sũt ꝑba in qo cũ suis ꝓpositis, vt torqo torsi. z licq licui.
Ueo. Verba finita in veo dũt vi in ptõ. vt moueo
moui. faueo faui. Excipit pniueo qd bz pniui. vel pnixi. ferueo simi
liter quando qz habet ferbui. sed tũc magis terminatur in beo.

De preteritis aliox ꝑbox scõe ꝓiugationis.

Alia oia ꝑba scõe ꝓiugatõis bñt ui in ptõ p diuersas syllabas
vt habeo habui. doceo docui. iaceo iacui. liceo licui. qd z a licq ve
nit. Excipiuntur iubeo iussi. sorbeo sorpsi. vel sorbui. mulceo mulsi
neo neui. hereo hesi. luceo luxi. polinceo polluxi. maneo mansi. Et
sciendum q omnia ꝓposita a maneo a in i mutantia nõ sequuntur
suum simplex. sed habent ui in preterito. vt emineo eminui

De preteritis ꝑbox tertie ꝓiugationis

Omnia ꝑba tertie ꝓiugatõis in cio. formãt ptũ in exi. vt as
picio aspexi. inspicio inspexi. illicio illexi. pellicio pellexi.
allicio allexi z c. Excipiuntur facio. z iacio cum compositis que ha
bent eci. Et elicio qd habet elicui. Dio.
Unũ est ꝑbũ in dio cũ ꝓpositis faciẽs ptũ in di z supinũ in sũ
s geminata. vt fodio fodi fossũ. z vnũ est in glo cũ ꝓpositis. ptũ in
gi z supinũ in itũ terminãs penultia correpta. vt fugio fugi. fugitũ

Pio z tio z rio

Rapio facit in ptõ cepi. capio cupiui. vl cupũ. rapio bz rapui. sa
pio sapui. z nõ sãt pl'a in hac terminatõe In rio vnũ est pario qd
peperi facit z paritũ. vl partũ in supino. In rio mutãtia c in t in
scõa ꝓsona duo sũt cũ ꝓpositis. q̃rio z curio q̃ faciũt quassi z cussi.
Uo Verba tertie ꝓiugatõis definẽtia in uo diui
sas syllabas faciunt ui in ptõ. vt luo lui. spuo spui. Excipiunt struo
struxi. fluo fluxi. pluo plui Bo
In bo desinẽtia p bi formãt ptũ. vt bibo bibi. lãbo lãbi. Exci
piũt scribo scripsi. nubo nupsi. Et ꝓposita a cubo q̃ bñt ui. Et sunt
ꝑme ꝓiugationis. si nõ assumũt m. vel tertie ꝓiugatõis cũ assumũt
m. vt accumbo bis. vel accudo as. accubui. Incũbo bis. vel incubo
as. incubui. decũbo bis. vl decubo as. decubui. Co
In co desinẽtia n ꝑcedẽte ea abiecta faciũt ptũ in ci. vt vinco
vici. Si vo terminet in sco. abiecta o. faciũt ptũ in ui. vt cresco cre

ui. ꝓuesco ꝓcucui. pasco pāui. quiesco quiesui. abscisco abscisui. Excipiuntur ꝓpesco ꝓpescui. depesco depescui. disco didici. posco poposci. ꝓquinisco ꝓquexi. Sz glisco z verba inchoatiue forme carēt preterito. Preterea dico z duco cum ꝓpositis faciunt xi in ptō. Et ico facit ici. Et parco facit parsi. vel pepci Do.

In do desinētia v̄ba tertie ꝓiugatōis lōga vocali p̄cedēte do v̄ tūt in si. vt ledo lesi. trudo trusi. rado rasi. rado rasi. Excipiūt cedo cessi. vel cecidi. pedo pepedi. cudo cudi. stridō stridi. z lido qd̄ ptm̄ nō hz. Reliqua oia de quib⁹ nō dictū est. mutant do in di. vt mādo di. pādo pādi. rudo rudi. scādo di. Excipiūt claudo clausi. plaudo plausi. diuido diuisi. scindo scidi. findo fidi. fūdo fudi. Excipiūt quoqz q̄ gemināt p̄ncipalē. i. pmā syllabā. vt. sūt ꝓposita a do vt. ꝓdo ꝓdidi a quo vlteri⁹ venit abscōdo bn̄s abscōdi vl abscōdidi reddo reddidi. credo credidi. vēdo vēdidi Sūt ista excipiūt q̄ etiā gemināt p̄ncipalē syllabā. cado cecidi. tēdo tetēdi. pendo pepēdi. prendo prendidi. tundo tutudi. Do z Duo

In go desinētia r ancedēte (nisi essēt ꝓposita a rego) faciūt si in ptō. vt mergo mersi. tergo tersi. vgo vsi. Cetera oia siue terminēt in go. siue in guo bn̄t xi. vt rego rexi. surgo surrexi. distinguo distinxi. vngo vnxi. Excipiūt tango tetigi. frāgo fregi. ago egi. lego legi. cuz omnib⁹ ꝓpositis. preter tria ꝓposita a lego sez intelligo. negligo. diligo que faciūt xi. Ītē cogo z dego ꝓposita ab ago coegi z degi faciūt. Excipiūt sūt pungo qd̄ facit pupugi. cū sc̄at stimulare. z punxi cum significat numerabiles facere punctos. a quo tunc venit expungo expunxi. Excipiūt quoqz pango qd̄ facit pegi cum significat iungere Al quo impingo impegi. depingo depegi. ꝓpingo ꝓpegi. expingo expegi. Ītē facit panxi qn̄ significat canere. Tertio facit pepegi qn̄ significat facere fedus. Do

Duo sūt v̄ba in bo facientia cum ꝓpositis xi in preterito. vt traho traxi. vebo vexi. attrahō attraxi Ro

In lo desinētia faciunt p̄teritum in ui diuisas syllabas. vt colo colui. alo alui. malo malui. volo volui. ꝓsulo ꝓsului. Si vero hmōi verba incipiunt a mutata z duplicētur faciūt preteritū in li. syllaba primā geminata. z vocali eiusdē plexqz variata. vt fallo fefelli pello pepuli. tollo totolli. qd̄ p̄teritū abolitū est. z p eo vtimur sustuli Tulo etiā (quod non est in vsu) facit tetuli. Preterea psallo facit

psa.li.sallo salli.vello velli vel vulli. Percello z excello(quoꝝ simplex in vsu nō est)pculli z exculli faciunt Mo

In mo desinēcia lōga vocali añcedēte psi fecīt in ptō.vt como cōpsi.pmo pmsi.demo dēpsi.Reliq̄ faciūt ptm̄ in ui diuisas.vt gemo gemui.vomo vomui.Excipiūt p̄mo pzelli.emo emi No

In no desinēcia faciūt ptm̄ in ui.vt cerno creui.sperno sprēui.sterno straui.sino siui.Excipiūt pono posui.gingno genui.temnotēpsi cano cecini.lino lini vl̄ liui vl̄ leui. Preterea ꝓposita a cano bīt ui.vt succino succinui occino occinui.pcino pcinui. Po.

In po desinēcia q̄ bīt e breuē añ po formant ptm̄ in ui.vt strepo strepui. Ꝑ alia faciūt ptm̄ in psi.vt carpo carpsi.sculpo sculpsi. scalpo scalpsi.p̄ter rūpo.z sua ꝓposita.qō bz rupi in ptō Ro

In ro desinēcia formāt ptm̄ in ui.vt tero triui.q̄ro q̄siui.sero.seui vl̄ serui Excipiūt curro cucurri facies cursū ī supio.vro vssi vstū.gero gessi gestū.ꝓro ōri vl̄ ōsi ōsū. Et sciēdū q̄ ꝓposita a sero qm̄ bīt simplicis affinē ꝑcationē eui faciūt in ptō.z ītū in supino.vt inseui insitū.pseui psitū.assero asseui assitū.Ꝑ aūt psus mutāt simplicis significationē.faciūt ptm̄ in ui diuisas syllabas.z supinū in ertū. vt desero deserui desertū.assero asserui assertū.dissero disserui tū. So

Verba in so faciūt ptm̄ in siui. vt arcesso arcessiui.lacesso lacessiui. Excipiunt viso visi.capesso capessi.facesso facessi.z pinso pinsui.q̄so q̄si qō z q̄siui facit vt suū p̄mitm̄. To

Hec ōba sūt in to bñtia p̄terita sua ꝗ mō.pecto bz pexui vel pexi.necto nexi vel nexui.flecto flexi.plecto plexi.sterto stertui. verto verti.peto petiui.meto messui.mitto misi.sisto vero qū actiuuz est (Prisciano teste)caret ptō ꝗuis quādā a statuo accomodari velit sz qm̄ absolutū est.bz pmune ptm̄ cū sto.vt sisto steti.psto vel psisto consisti.resto vel resisto restiti. In Vo

In vo desinēcia faciūt vi in ptō.vt caluo calui.soluo solui.Excipitur viuo vixi. In xo

In xo duo sunt verba.vt nexo nexui.texo texui

De preteritis ōdoꝝ quārte p̄iugationis.

Omnia ōba quarte cōiugationis terminant ptm̄ in iui. vt audio audiui.Excipiūt haurio hausi.sentio sensi.sepio sepsi.venio veni.salio salui vl̄ saliui.cābio campsi vl̄ cābui.Ire excipiūtur ꝓposita a pario que bīt rui.vt aperio aperui.preter reperio

reperi. ⁊ ꝓperio ꝓperi. Item sic excipiuntur ꝑba quarte ꝓiugationis in cio q̃ nõ ꝑunt c in t in scda ꝑsona bñtia n añ cio. qz formãt ptm̃ in xi. vt vincio vinxi. sancio sanxi. Si ꝑo nõ añcedat n faciunt ptm̃ in si. vt farcio farsi. farcio farsi. preter cio ciui. ⁊ scio sciui. cũ compositis ⁊ amicio amiciui. fulcio quoqz ⁊ sancio duplicant ptm̃ nam ⁊ fulsi vel fulsiui. ⁊ sanxi vel sanciui faciunt.

De supinis ꝑborꝫ prime ꝓiugatõis

Omia ꝑba ꝓme ꝓiuga. bñtia in ptũ vt mutãt vi in tũ in supino. excipiũt laui lotũ vel lautũ. potaui potũ Bz q̃ bñt ui in ptõ bñt itũ in supino. vt crepui crepitũ. domui domitũ. Excipiunt fricui frictũ. necui nectũ. qõ ⁊ necatũ facit cuz ptm̃ terminat in aui. ⁊ secui sectũ. nexui nexum. ⁊ mico quod caret supino. Item dimico bñs ani facit supinũ dimicatũ. Item implico. bz impliciũ vel iplicatũ Item do cũ ꝓpositis bz datũ Sto bz statũ. sz et ꝓposita bñt itũ. ꝑter obsto ⁊ ꝓsto q̃ bñt atũ. ꝓsto ꝑo format ꝑstitũ vl ꝑstatum

Regule gñales de supinis aliorꝫ ꝑborꝫ.

Omia ꝑba neutra scde ꝓiugatõis bñtia ui in ptõ carent supinis. ꝑter placitũ. nocitũ. valitũ. caritũ. vl cassũ. paritũ. dolitũ. tacitũ. olitũ. tostũ. licitũ. ⁊ passũ qõ est supinũ ttiũ ꝑborꝫ scz pateo. patior. ⁊ pãdo Scda rla. Omẽ ꝑbũ bñs vi in ptõ mutãt vi in tũ in supino. Excipiũt. laui lotũ. vl lautũ. potaui potũ. caui cautũ. faui fautũ. solui solutũ. voluo volutũ. paui pastũ. amiciui amictũ sepeliui sepultũ. agnoui. agnitũ. cognoui cognitũ. seui satũ. Scienduũ q̃ oia q̃ mutãt vi in tũ. pducũt penultimã supini. Excipiũt sex cũ suis ꝓpositis. Natui natum. siui situm. ciui citum a cio nam a scio scitum. pducit penultimã scui satum a sero. liui litum. iui itum.

Tertia rla. Verba scde ꝓiugatõis bñtia ui in ptõ faciũt itũ in supino. vt habui habitũ Excipiũtur docui doctũ. tenui tentũ. terui tostũ. carui caritũ. vel cassũ. patui passum. adolui adultũ. miscui mixtũ. mecui mestũ Quarta rla. Verba tertie ꝓiugatõis bñtia ui in ptõ faciũt itũ in supino. vt posui positũ. Excipiũt q̃ in ui diuersas desinũt. nã illa plerũqz carẽt supino. vel bñt vtũ. vt induo indutum ruo tã ruitũ bz. vel rutũ. Item excipiũt q̃ fiunt in lo. nam illa habẽt l ante tum. v consului consultum. Alio tamen alitum. vel altum facit. Similiter excipit sero cũ ꝓpositis. quod habet duplex supinuz sm duplex ꝑteritum. Et ꝓposita a sero. naz bñt r añ tum. vt desero

deseruī desertum. Composita a cano que bñt n ante tum, vt succentum pcentum, Hīc hec supina excipiuntur. Raptū, pistum, excelsum, nexum, cexum, pexū Quinta regula. Dia verba in deo scde piugatōis: si bñt supina mutant deo in sum. Excipit gauisum z sessum.

Sexta regula. Omnia verba in do tertie piugationis que non sunt ppositā a do: mutantia do in sum faciūt supinū. vt ludo lusum rado rasum. Et sciendū q̃ hñtia n ante do: quen ante do in ptō amittūt: eandem amittunt in supino: z gemināt o: si penultima pteriti corripiatur, vt findo fissum scindo scissum. Si vero pducit penultima pteriti: tunc supinū habet simplex, vt fundo fusum, tundo tusum. Excipit cedo cessi cessum, nam cecidi cesum facit, z pādo passū tendo tentum vel tensum, ostendo ostentum vel ostensum edo esū vel estum, comedo comesum vel comestum. Sed ppositā a do faciunt itum in supino, vt reddo redditum. Abscondo tū hñs abscondi facit absconsum, sed habens abscondidi facit adsconditum.

Septima rla. Dia ēba in si faciētia ptū. si fuerint scde vl tertie piugatōis si in sū puertūt Si vo quarte, si in tū mutāt, vt ledo lesū fulcio fulsi fultū, sartio sarsi sartū. Excipit indulgeo qd indultū vl indulsum facit, z torreo torsū vel tostū, z mulgeo mulsū vel mltum Mulceo aūt fm regulā hz mulsū, haurio haustum, vro vstū, gero gestum, sentio sensum, audeo ausum. Et excipitur mitto missum: eo q̃ duplicat o in supino. Octaua regula. Omnia verba faciētia preteritum in xi: conuersa xi in ctum faciunt supinum, vt lugeo luxi luctum, vngo vnxi vnctum, tingo tinxi tinctum. Excipiuntur fictum, pictum, frictum, mictum, z fluxum, z fixum a figo. Nona regula. Omnia verba in mi, pi, vel in psi terminantia preteritum: faciunt supina in ptum, vt adimo ademi ademptum, capio cepi captum, scribo scripsi scriptum. Decima regula. Omnia verba habentia bi in preterito assumpta tum faciunt supinum, vt bibo bibi bibitum Undecima regula. Omnia verba tertie coniugationis hñtia in pterito ci vel qui faciūt supinū: puersa ci vel qui in ctum: vt ico ici ictum, vinco vici victum, linquo liqui lictum. Feci aūt preteritum nō format supinū, et dicit regula sed aliter Nam factū nō fectum dicimus. Est enim regula In omni vbo simplicis figure siue in vltima siue in penultima indicatiui sit a: eadem seruatur in supino q̃uis mutetur in pterito. In ppositis vero si mutant a in i

tunc in supinū i ꝟtitur in e. nisi hmōi ꝓpositū desinat in do vel in go. nā tūc supinū sp seruat a, vt redigo redactū. occido occasum. Ar ria aūt principali excipiūtur posco poscitū. disco discitū. Partsum quoqz est supinū a parco inquātū bz parsi. Nā pepci de se nullum format supinū Duodecima regla. Verba in go desinētia tertie ꝓiugationis nisi habeāt si in ptō faciūt supina in ctū, vt lego lectū pāgo pactū, ago actū. Si vo habeāt a. vel i aū go mediāte n. tūc tertū būt ctū. sz ꝓtius n debet remoueri, vt fingo fictū. frāgo fractū. tāgo tactū, Excipiūt tingo tinctū. cingo cinctū. plāgo plāctū, āgo āctū, stingo stinctū Tertia regla. Verba desinētia in lo, q̄ duplicant l in ꝓsenti faciūt supina in sum, vt fallo falsum, pello pulsum, excello excelsum percello perculsum. Excipit psallo quod non habet supinum, z tollo qd̄ habet supinum accomodatū scz sublatum,

De supinis verbor deponentaliū

Verba deponentis generis faciūt supina sua ꝓm regulas suor actiuor, q̄ qñ non sunt fingenda sunt. Bz sūt multa deponentalia q̄ nō ꝓm vocem actiuā faciūt sua supina. sz aliter vt infra videbis.

Ratum a reor reris.	Vsum ab vtor vteris
Misertum a misereor ris	Nexū a nector eris.
Gressum a gredior ris	Cōplexū a ꝓplector eris
Commentum a comminiscor ris	Nisum vel nixū a nitor
Fruitum fructum vel fretum a fruor.	Expctum ab expergiscor
Profectum a proficiscor eris	Locutus a loquor eris.
Lapsum a labor eris	Sequutū a sequor eris
Nactum a nanciscor eris.	Tutum a tueor tueris.
Pactum a paciscor eris.	Tuitum a tuor tueris.
Adeptum ab adipiscor eris.	Natum a nascor eris
Ultum ab vlciscor eris	Mensū a metior tiris.
Iratum ab irascor eris	Ortum ab ordior iris.
Oblitum ab obliuiscor eris	Passum a patior eris.
Potitum a potior eris.	Fassum a fateor eris

Oritū z oritū ab orior. sz participiū futuri tpis dūtaxat est oriturꝰ z ñ orturꝰ. Sic quoqz morior facit mortū a quo moritur⁹ participiū futuri tpis. sz participiū ꝑteriti ꝗ rlaz mortu⁹. Aria sunt deponētalia declinata ꝓm tertiā z quartā ꝓiugationē. vt orior, morior, z potior. Bz morior facit infinitiuū mori in vtraqz ꝓiugatōe.

Et orior, z potior faciūt in vtraq; ꝓiugatōe oriri z potiri in infini
tiuo

De ꝑdis carentib⁹ supinis

Carēt supinis oia neutra scōe ꝓiugatōis, vt dē sup̄ in ꝑma regla
Itē carēt supinis oia meditatiue vl inchoatiue forme, Itē pleraq;
ꝑba in uo diuisa, vt metuo, Itē oia ꝓsonalia ꝑter aliqua, sez te
net qō bz tesū, nā repim⁹ ꝑtesū, vt Virg. Si ñ ꝑtesū thalami cedeq;
fuisser, Et placz qō bz placiū, z licet licitū, z delectat delectatuz, z
miseret miseritū

Carēt supinis sil̄r ꝑba sequēcia

Sterto sterris Sido sidis Nolo nouis, Rudo rudis, Parco
pepercī hñs, Sisto stis neutrale, Strido stridis, Metuo is Li
quor liqueris, Psallo p̄allis, Spuo spuis, Vescor velceris, Con
quinisco scis, Renuo renuis, Sedeor eris, Hisco scis, Pluo is
Reminiscor eris, Mando dis, Dego gis, Scādo dis, Pecto is
Clango gis, Rideo nides, Timeo mes, Malo mauis, Vergo is

De verbis defectiuis,

Defectiua sunt q̄ carent quibusdā ꝓsonis aut modis quos
regle deberēt habere Anormala sūt q̄ nullius ꝓiugati
onis regulā sequūt. Et ideo anormala, vl inequalia dicūt
Anormalū enī inequale latine significat, Et sūt, xiij, anormala ver
ba, Sum, volo, fero, z edo, Sum z volo donatuo declinat, Sed
vbi alia duo a pualgata declinatōe recedant inferi⁹ videam⁹, Et
primū declinem⁹ ꝑ verbū fero in suis tpibus z modis irregulari
bus, Fero in p̄ñti indicatiui irregle habet fers z fert, Et plura
liter fertis, In p̄ñti imperatiui fer, z in p̄lati ferte, In futuro eius
dē ferto, Et in pl̄i fertote, In p̄ñti optatiui, z preteritoimperfecto
ꝓiunctiui ferrem ferres ꝛc, z in infinitiuo ferre, Similiter eadē tē
poza in passiuo inequaliter dicūt, vt in p̄ñti indicatiui ferris ferre
ferrur, In p̄ñti imperatiui ferre, In futuro eiusdem ferto, In p̄ñti
optatiui ferrer, z in infinitiuo ferri Edo hec habet tpa inequa
lia, videlicet es z est in p̄ñti indicatiui, z este vel edite in scōa pso
na imperatiui in pl̄i, z in futuro eiusdē esto, z in pl̄i estote, z in p̄ñti
optatiui essem esses ꝛc, in infinitiuo esse, Nolo ꝓpositum a non
z volo sequit ꝓiugatiōez sui p̄ñtiui, ꝑter imperatiū vbi bz noli z no
lite, z in futuro nolito nolitote, Malo sil̄r sequit ꝓiugatiōez sui
p̄ñtiui, scz volo ꝑter futur indicatiui in quo nihil bz, Fio in
p̄ñti optatiui ꝗ regulā bz fierē, z in infinitiuo fieri, Sil̄r in p̄ñti im

patiui nihil hz ſz accomodat ſibi futuꝝ optatiui. z ōclinat fias fiat

Hec quattuor defectiua. Odi. noui. cepi. z memini in pñti indicatiui. z tpib⁹ ab eo formatis deficiūt ſz in ptō z tpib⁹ ab eo formatis ſuā ſeruāt ꝓiugatōes. nihilomin⁹ retinentia ſignificatū tpis pñtis z preteriti, vt odio habeo. vl habui, noui. i. noſco vl noui ꝛc.

Sicut ab his nō deſcēdūt aliqua participia. Memini tñ in futuro imperatiui in ſingl'ari hz memēto. in pl memētote

Do nō format primā pſonā in pñti indicatiui vbi paſſiui

Dico, duco. z facio cū ꝓpoſitio q̄ non mutāt a in i pferunt ſecūdā pſonā imperatiui ſingl'arē p abſciſiōnē vltime vocalis. vt dic, duc, fac, benefac, pduc, pdic.

Sūt aliqua vba q̄ quontā ꝓprꝫ ꝑteritis z ſupiuius carēt aliena ſibi aſſumant, vt aio dixi dictum. ſiſto ſteti vel ſtatui ſtatūtū fero tuli latum, tollo ſuſtuli ſublatum, facio feci factum, furio inſaniui inſanitum

Aio in tpibus a pñti deſcēdentibus plurimum deficit nam ai ſolum habet in pñti imperatiui, z ais ait aiunt in p̄ſenti indicatiui, z aiebam aiebas ꝛc. in ꝑtetito impfecto eiuſdem.

Fore in preſenti optatiui z preterito impefecto coniunctiui forem fores foret z forent. Et in infinitiuo fore reperitur habere

Aue auete, ſalue ſalnete, vale valete. verba ſalutationis. hac tamen ſcdas pſonas hre reperiunt.

Infit. z inquit has tertias perſonas. in eqz plus conſiſtentur

Inquio declinatur in his temporibus, inquio inquis inquit inquimus z inquiūt. Futuro inquā inquies. Et ſcias q̄ hoc futurum etiam preſens temp⁹ ſignat. In imperatiuo inque. z nihil amplius

Auſim futuri temporis optatiui modi z preſentis coniunctiui modi. Auſus auſit z auſint. ne qz plus de ſe format.

Faxo faxis faxit has tres perſonas ſolum admittit

Cado verbū comicum ſola ſua ſcda pſona pñtis imperatiui ſingularis numeri ꝓtinetur. z ſignificat idem qd dic.

De participio

Participiū eſt parſoratōis declinabilis q̄ p verbo ponit ex quo z derivat. genus z caſum habens ad ſimilitudinē nominis, z tempus z ſignificationem ad ſimilitudinem verbi.

Accidentia participū.

Participio accidāt ſex gen⁹. caſus. tpis. ſignificatio. nūer⁹. z figura

De genere participiorum.

Liber.I.

Generꝰ participiorꝫ quattuor sũt.masculinũ,vt amatꝰ. Femininũ, vt amata, Neutꝫ,vt amatum, Omne,vt hic ⁊ hec ⁊ hoc amans

De casu participiorum.

Casus,nũeriꝰ,⁊ figura in participijs quẗadmodũ in noie ꝓsidẽrãt

De tempore participiorꝫ

Tpa participiorꝫ tria sũt. Pñs. Ptũ. ⁊ Futuꝫ. Nã oẽ participiũ in ans/vel in ens est pñtis tpis. Et nascãt a ꝑma ꝑsona ꝑteriti impfecti tpis indicatiui ꝑ mutatõẽ bã in ns,vt amabã amãs. Excipiũt eo ⁊ ão cũ ꝓpositis q̃ mutãt bã in ns,vt ibã iens. Silꝛ oẽ participiũ in rus/vel in dus est faturi tpis. Et participiũ in rus format ab vltimo supino addita rus,vt amatu amaturꝰ. Sꝫ participiũ in dus format a gtõ singlari sui partipũ pñtis tpis tis in dus mutata,vt amãtis amãdus. Silꝛ oẽ participiũ in sus,xus,⁊ tus est ꝑteriti tpis. ⁊ format ab extremo supino addita s,vt lectu leãtꝰ. Sꝫ sunt quedam participia que ꝑm formam iam dictam non videntur formari. vt ortus ⁊ oriturus,mortuus ⁊ moriturus, partus ⁊ pariturus,natus ⁊ nasciturus,ruitus ⁊ ruituruus,ignotus ⁊ ignoturus.

De significatione participiorꝫ

Significationes participiorꝫ sũt quinqꝫ.actiua,passiua,neutra, deponẽs,⁊ cõmis Actiua est participũ descendẽtis a ꝟbo actiuo,a quo duo participia descẽdũt pñs ⁊ futuꝫ in rus qñ ꝟbũ nõ caret supino,nã oẽ ꝟbũ carẽs supino etiã caret pticipijs ab eo descẽdẽtibꝰ

Passiua est participiorꝫ descẽdentiũ a ꝟbis passiuis a quibꝰ duo pticipia descẽdũt.ptũ.vt amãs,futuꝫ,vt amãdꝰ Neutra Est pticipiorꝫ descendentiũ a ꝟbis neutri gñis,a quibꝰ duo pticipia venisũt. Pñs,vt stãs,⁊ futuꝫ in rus,vt statuꝰ. Si tũ hmõi ꝟba neutra sũt trãsitiua/tũc ab eis descẽdũt q̃tuor pticipia sicut a ꝟbis pñibꝰ,vt arãs aratꝰ aratuꝰ ⁊ arãdꝰ. Ex bis tñ neutralibꝰ ꝟbis ⁊ aliijs etiã absolutis q̃dã sũt q̃ solũ tria pticipia hũt in vsu,scꝫ pñs ꝑteritũ.⁊ futuꝫ in rus,vt cenãs cenatꝰ cenaturꝰ.prãdẽs.placẽs.nubẽs,assuescẽs,quiescẽs,carẽs.titubãs,parẽs.merẽs.licẽs.tacẽs, iurans ꝛc. Silꝛ quoqꝫ neutropassiua tria de se faciũt pticipia.vt gaudens gauisus gauisurꝰ.audẽs,fidẽs,solẽs,⁊ fiẽs,factus ⁊ futurus ⁊ nõ facturus,ne potꝰ a facio videat descẽdere Deponẽs significatio est pticipiorꝫ descẽdentiũ a ꝟbis deponentis gñis. A quibꝰ sũt tria pticipia, Pñs,vt loquens. Ptũ,vt locutꝰ, Futuꝫ,in rus.

vt locuturus Cōmunis significatio est ptcipiorꝫ descendentiū a ꝑbis ꝓūis gnis. A quo quattuor veniūt ptcipia. Pūs qd significat actōem. vt largiens. Preteritū qd significat actōem ⁊ passionē vt largitus. Futurum in rus quod significat actionem. vt largiturꝰ Et futurum in dus quod significat passionem. vt largiendus

Quot modis participia fiunt nomina

Vtē participia fiūt nōia quinqꝫ modis. Primo ꝓpositione, vt si dictioni adiungit q̄ cū ꝑbo suo nō ꝓponit. vt innocēs. Secō ꝓstructione, vt si ptcipiū ꝓstruit cū casu quē ꝑbū nō exigit. vt amās iustitie. hic amās est nomē. sz cū dico amās iustitiū ptcipiū est. Tertio ꝓparatōe. vt cū ptcipiū ꝓparat. vt sapiēs sapientior sapientissimꝰ. Quarto amissione tpis. vt cū dico amādꝰ. B est dignus amari. iaz eū nō importat tpꝰ. Vtē miseri sūt oēs amātes. Aliud exēplum. docti homines solent laudari Sciendū q̄ multe sūt dictōes bñtes vocē participialē. ⁊ nō sūt participia, vt galeatꝰ. scutatꝰ. pileatꝰ. tunicatꝰ. caligatus. manicatus. bracatus. penulatus. paludatꝰ. pretextatus. trabeatus. comatus. soleatus. cristatus. ocreatus. bestatꝰ. lunatus. stellatus. litteratꝰ. turritus. politus. cornutꝰ. astutꝰ. hirsutꝰ

De pronomine

Pronomē ē partꝰ orōis declinabilis. q̄ p nōe ꝓpo vnius cuiusqz accipit. psonas finitas recipit. i. capit relatiue. vel demōstratiue. Et sūt. xv. ꝓnōia simplicis figure ab ātignis frequē tata

Accidentia pronominis

Pronomini accidūt sex. Species. psōa. genꝰ. nūerꝰ. figura ⁊ casus

De specie pronominum

Species pnominū due sūt. Primtia. ⁊ derivata. Pronomina primitiua sunt octo. ego. tu. sui. ille. ipse. iste. hic. ⁊ is. Derivatiua vero sunt septem. meus. tuus. suus. noster. vester. nostras. ⁊ vestras

De pronominibꝰ relatiuis ⁊ demōstratiuis

Pronōina relatiua sūt septē. sz is. suus. ipse. sui. ille. idē. ⁊ qui. Reliqua oia sūt demōstratia. vez quidē ille quoqz demōstratiū ē

De genere pronominū.

Genera pnominū sūt quinqz. Masculinū. vt meus. Femininū vt mea. Neutrū. vt meū. Cōmune. vt nras vras. Dūe. vt ego tu sui.

De numero pronominum

Liber.I.

Numeri pronominum sunt duo, Singularis vt ego. Pluralis vt nos, Sui autem primitiuum est vtriusq; numeri.

De persona pronominum

Persone pnominū sunt tres. Prima vt ego. Secda vt tu. Tertia vt ille. Generaliter oia nomina, pronomina, ⁊ participia sunt tertie psone, preter ego qd est prime psone, ⁊ tu qd est secde psone, Et preter vocatiuos quoscunq; qui similiter sunt secunde psone

De figura pronominum.

Figure pnominū due sunt, Simplex vt ego. Cōposita vt idem Hic nāq; sunt pnomina p ntōs figure opposite vt idem istec. Idē opponitur ab is ⁊ aduerbio demū, Sz istec opponit ex iste ⁊ hec. Et declinat in ntō actō ⁊ ablatiuo singlari. In plali vo in ntō ⁊ actō solū. Quinq; vo sunt pnomina opposita p obliquos, vt meme tete sese eccum ellum. Eccu enī opponitur ab ecce ⁊ eum. Ellū ab ecce ⁊ illum. Et declinatur. In masculino actō sl ngl'arl eccū. in actō plali eccos. In femnino eccā eccas. Hic elluz ellos. ellam ellas ⁊ nihil plus. Sciendū q; sunt syllabe quedā q; solent pnominib⁹ adūci vt met adūcit pnomini ego ⁊ obliquis pnominis tu ⁊ quibusdā pronominib⁹ tertie psone, vt egomet meimet midimet memet nosmet, nobismet, tuimet. temet. vosmet, vobismet. Sz pnomē tu in recto si assumit syllabā met. sz syllabā te vt tute fecisti adūcit quoq; met syllaba pnoi sui. vt suimet sibimet semet. Itē ipse sile iūgit pnomini pme vel scde persone, vt egoipse tuipse. Itē hec syllaba pte addit tur quinq; ablatiuis pnominib⁹ deriuatiuis. vt meapte suapte vestrapte nostrapte tuapte. Itē ce syllaba sile psuenit. adūci his casib⁹ pnominis hic. qui in s desinūt vt hisce hosce hasce. huiusce. In oib⁹ aūt huiusmodi pnominib⁹ vbi est syllaba adiectio oppositio ipse nō dī. Fit aūt huiusmodi. syllaba appositio quo re precisius significare intelligam⁹. vt egomet intelligo me ⁊ nō alium.

De casu pronominum.

Casus pronominum sec sunt quemadmodum ⁊ nominum. Verum oia pronomina vocō carent. Preter quattuor. vicz Tu meus noster ⁊ nostras Declinatiōes pnominū sūt quattuor. In pma declinatōe sunt tria pronomina. ego tu ⁊ sui. In secda sunt quinq; Ille ipse iste hic ⁊ is. In tertia quinq;. meus tuus suus noster ⁊ vester. In quarta sunt duo gēlilia. nostras ⁊ vestras. que declinā

ꝑm regulã nominũ tertie declinatõis in as terminatoꝝ. Quomodo autẽ reliqua pronomina declinentur donatus sufficienter exponit

De quis ⁊ quid.

Sciendũ ꝙ quis ⁊ quid nunq̃ ꝑnomina fũt. sz sp nomina. Et q̃q̃z capiunt interrogatiue. vt quis fecit. quid fecisti. Vel infinite Vel dubitatiue. vt nescio quis fecit. nescio quid egisti. si quis me q̃rit. Quis etiã ponit pro qualis. vt quis videor tibi. Vtẽ ponit ꝑ quãto. vt quomagis. i. q̃tomagis. Sz qui cũ accipit relatiue ꝑnomẽ est. vt sum pius eneas raptos qui ex hoste penates classe veho mecũ. Accipit quoqz q̃sitiue. vt qui estis. Vl' indefinite ꝑ quicũqz. ⁊ sic captũ sp nomez ẽ. Sũt aũt q̃dam syllabe q̃ apponũt ad quis ⁊ q̃dã q̃ apponũt ad qui. q̃ enumerãt in his metris. Dã vis cũqz libet qui sine quis retinebit. Cũ quis nãqz piã sine qui fũge putas ꝙ

De aduerbio.

Aduerbiũ est parsoratõis indeclinabilis q̃ adiecta ẽbo significatõez eius explanat atqz implet. Et vocat aduerbiũ qz in ꝑstructiõe stat ad vel iuxta ẽbũ Accidẽtia aduerbij.

Aduerbio accidũt tria. Significatio. Cõparatio. ⁊ Figura. Significatio aduerbioꝝ nota est ex donato. Sz vt abundius intelligant q̃ aduerbia illius vel alterius sint significatõis dicta donati ⁊ Prisciani etiã hic recẽsebimus. Sũt igit aduerbia tpis hec. hodie heri nuper cras aliquãdo olim iam cum dũ modo sero sp diudum nũ diusterti nudiusquarti pridie postridie tãdudũ ꝑdie ãna postea. Aduerbia localia q̃dã fiũt in loco. vt hic illic istic intus foris ibi ibidẽ idiqz alicubi necubi vbiuis vbicũqz ⁊ nusq̃. hec hũt suũ q̃sitiũ vbi. Aduerbia localia de loco sũt hec. hinc illinc istinc intus foris inde aliunde sicunde necunde. hec similiter hũt suũ q̃sitiũ scilicet vnde Aduerbia localia sũt hec. hac illac istac alia aliq̃ illa ea. Et ꝑposita a qua vt siq̃ nequa q̃cũqz ⁊ quauis. hec hũt ꝑm q̃sitiũ sz qua. Aduerbia localia versus locum sunt seorsum aliorsum istorsum sursum deorsum dextrorsum sinistrorsũ seorsum aliorsum neqquorsum Et habent suum quesitiuum scilicet quorsum.

Aduerbia localia vsqz ad locũ vel vsqz ad tempus sunt hec. hactenus hucusqz quousqz. Et habent suum quesitiũ vicz quousqz. Sũt adhuc q̃dã aduerbia localia q̃ indifferenter referri

possunt siue ad locum siue de loco siue in loco siue per locum. vt p
egre.pone.supra.infra super.extra.vltra.citra.vt peregre transeo p
egre vento.sum infra.venio infra.transeo infra.
Aduerbia numeralia sunt.semel.bis.ter.quater.totiens quotiēs.
decies.cencies.millies.biduo triduo
Aduerbia negatiua.vt haud.non.neq3.nequaq̃.nentiq̃.
Aduerbia affirmatiua.vt pfecto.sc3.quippe.vic3.quidē.nepe.cette.
Aduerbia demonstratiua.vt en.ecce
Aduerbia optatiua.vt vtinam.osi.
Aduerbia ordinatia.vt deinde.dinceps.postea.ptea.ptiu⁹.ptinuo
Aduerbia.interrogatiua.vt cur.quare.q̃obrem.
Aduerbia similitudinis.vt quasi.cau.velut.veluti.sicut.sicuti.tan
quā.vt.vti.hec etiam habent vim coniunctionum causalium.
Aduerbia qualitatis.vt bene.male.docte.prudenter.fortiter
Aduerbia quāttatis.vt mltū.pax.minimū.Et sciēdū q̃ plerunq3
aduerbia qualitatis sit quāttatis descēdūt a noib⁹ adiectiuis.
Aduerbia dubitatiua.vt forsan.fortassis.fortasse.fors.forte
Aduerbia psonalia.vt mecum.secū.nobiscum.z vobiscum
Aduerbia vocādi.vt o.z heus Aduerbia tndēdi.vt hem.ohe
Aduerbia separandi.vt seorsum.secus.secreto.sigillatim.biuariaz
triuariam.omniuariam.vtrimq3.diuisim.
Aduerbia congregandi.vt simul.vna.pariter.coniunctim
Aduerbia iurandi.vt edepol.castor.ecce.mediusfidius
Aduerbia eligendi.vt potius.immo.
Aduerbia deborratiua.vel prohibendi.vt ne
Aduerbia euentus.vt forte.fortuna.casu.fortuitu.
Aduerbia hortandi.vt eia.age.agite.
Aduerbia remittendi.vt sensim.paulatim.pedetentim
Aduerbia intendendi.vt valde.nimiū.prorsus.penit⁹.omnino.
Aduerbia comparatiua.vt magis.minus.celerius.tardius.
Aduerbia suplatiua.vt.maxime.minime.ocissime qō descēdit a po
sitiuo greco.sc3.ocis.vñ ocius z ocissime.i.veloci⁹ z velocissime.

De comparatione aduerbiorū

Cōpatio frequentissime solū accidit aduerbiis descēdētib⁹ a noie
ppribili.vt doct⁹docte.bon⁹bone.mal⁹male. Sūt tñ nonulla alia
aduerbia q̃ ppauc̄.licet nō descēdāt a nominib⁹ adiectiuis.vt sepe

sepius sepissimum vel sepissime, Similiter diu diutius diutissimum vel diutissime. Sic satis format comparatiuum sanus, i. melius ꝛc.

De figura aduerbiorum.

Figure aduerbiorum tres sunt, Simplex, vt prudenter, Cõposita vt imprudenter, Decõposita, vt efficatiter, nã descendit a dictione ꝓpositie figure q̃ est efficax. Sciendum q̃ aduerbia derliuatiue speciei quedã descendũt ab alijs aduerbijs, vt a clam venit clãcuculus. Quedã a nominib⁹, vt a latro⁹ latine. ab vtrq; vtrinq;. Quedã a ẽbo, vt a sentio sensim, a singulo singultim, Quedã a nomine z ẽbo, vt a pede z tento pedetẽtim. Quedã a ꝓnoie, vt ab ille illic. Quedã a ꝓpositiõe, vt ab ex extra, ab in intra. Et scias cũ ꝓpositões sine suis casualib⁹ ponũt, vt sepe videm⁹ in ꝓpositionib⁹ bysillabis mox trũsẽt in aduerbiũ. Sciendũ quoq; q̃ multa sũt aduerbia quorũ terminatio est similis nominib⁹ datiui vel ablatiui casus. vt forte, falso, ꝓsulto, primo, postremo, sedulo, auspicato, augurato, manifesto, priuato, qõ z priuatũ dĩ, precario, merito, eo, illo, necessario qõ z necesse dĩ. Sic quoq; sũt aduerbia q̃ terminationẽ actõr scõe declinatõis retinẽt, vt multũ, minimũ, parũ, modicũ, paulum, vetum,

De prepositione.

Repositio est parsorationis indeclinabilis q̃ preponitur alijs partibus orationis p appositionẽ vl'p ꝓpositionez. Per appositionẽ aũt preponit qñ ex prepositiõe z dictione cui preponitur, nõ fit vna parsorationis, vt vado ad scolas. Per ꝓpositionez vo prepositio preponitur, qñ ex prepositione z dictione cui preponit facit vnã dictionem. vt indoctus, imprudens, infelix

De accidentibus prepositionis

Prepositioni accidit vnus, s. casus, actus vel ablatus hoc est tm̃ dicere q̃ omis prepositio vel actõ vel abltõ preponitur, due dum tm̃ sũt ꝓpositões q̃ plerũq; suis casualib⁹ subiũgũt. vsus z ten⁹. vt vado Romã vsus z pude tenus. Cruce tenus. Dẽte tenus Triginta sũt ꝓpositiones q̃ actõ ꝓponi pũt. z quindecim q̃ abltõ preponũt, quas oes vide in donato. Trẽ quatuor sũt prepositiones q̃ p varia significatione mõ actõ mõ abltõ iũgũt. in. sub. sup. z subter Trẽ sũt aliquẽ ꝓpositões q̃ nũq; ꝓponũt p ꝓpositionẽ, vt apud. ergo, circa, citra, extra, infra, iuxta, pone, prope, fm, vltra, sup̃. z penes

Ite rursus alie sũt ꝓpositiones q̃ nũq̃ ꝓponũt p appositões. z sunt sex di dis te se an con Ille em̃ solũ in ꝓpositõe inuenĩt vñ z inse pabilis nominãt. vt diduco discurro refero secedo ãplector ꝓgredior

De coniunctione

Coniũctio est parsoꝛonis indeclinabilis ꝓiũgẽs alias ptesoꝛonis vi vl ordine Cõiũctio dẽ ꝓiũgere vt qñ res aliquas simul esse ꝑcat. Cõiũgere ordine dẽ qñ ꝓiũctio denotat vnũ sequi et altero. vt si igit quare. Et sciendũ q̃ solũ due ptãtes ꝓiũctionũ ordine Causalis z rationalis. reliquę omnes ꝓiungunt vi

De accidentibus ꝓiunctionũ

Cõiunctioni accidũt tria. Pcãs q̃ significatio dẽ. figura. z ordo

De potestate ꝓiunctionum.

Pcãs ꝓiũctionũ bz. xvij. ipẽs quas Donatus reducit ad quinq̃. scz copulatiuã. disiũctiuã. expletiuã. causalẽ. z rõnalẽ. eas in dona to vide.

De figura ꝓiunctionũ.

Figure ꝓiũctionũ due sũt. Simplex vt z. Cõposita vt atq̃ secdm̃

De ordine coniũnctionũ.

Ordo ꝓiũctionũ tripiex est. Quedã em̃ in oratione naturaliter ꝓponunt z vocant ordinis prepositiui. vt at. ast. aut. ac. vel. nec. ne q̃. si. quin. quatenꝰ. sin. seu. siue. ni. Alie sũt q̃ sp subiũgũt z dicũt ordinis subiunctiui. vt q̃. ne. ve. quoq̃. autẽ. quidem. Alie sunt indifferentes que ꝓponunt z postponunt. z vocant ordinis ꝓprios. vt ergo. igitur. itaq̃. quapropter. z alie pene omnes coniunctiones

De interiectione.

Interiectio est parsoꝛonis indeclinabilis passionẽ aut affectũ animi significãs voce incognita. Sciendũ q̃ interiectiões debẽt ꝓbis adiũgi in ꝓlocutione vti. z greci interiectionẽ inter aduerbia nũerauerũt. Etiã sepe ꝓba in ipsa interiectione intelligũt. vt cũ dico papę quid video. eiã si nõ ado miror. nihilominꝰ interiectio papę bz hunꝰ ꝓbi miror in se significationẽ. In ipsis quoq̃ interiectionibꝰ accentꝰ ꝓfundũt ꝓ qualitate ꝓmoti affectꝰ Ideo donatꝰ dicit ea ꝓferri voce incognita. b est voce nõ rlata acceta Interiectioni accidit vnũ tm̃. viz Significatio. Significationes aũt interiectionũ diuersę sũt. Aut em̃ dolẽtis sũt. vt heu. hei. ab Aut gaudẽtis. vt euax

lo, euge. Aut meuētis sūt, vt fatat. Aut admirātis, vt pape. Aut exclamātis, vt proph. Aut irridētis, vt rab. Aut ridētis, vt babe, ꝛ similes

Explicit primus liber.

Prologus in secūdu librū

Mattheus mozet⁹ Brixian⁹ artiū ꝛ medicine doctor mgīo Johāni Cassi wiennensi. Salutē plurimā dicit. Roga sti me vir pstātissiē in B grāmatice opusculū diligētet ride re vellē. Cupisq; plūrū meū intelligere, an opusculū istud sit dignū vt in lucē veniat ꝛ an impressoriib⁹ sit ꝓmittēdū. Ego itaq; vt tue morē gerere volūtati, ac etiā vt rogatu tuo ceteris pdesse possē, qui in hac grāmatice arte se exercere cupiūt B on⁹ lit ēussiē suscepi. Co gnoui itaq; hui⁹ opusculi miradilē esse vtilitatē, ac diligētissē oia fere q̄ ad hui⁹ disciplīe introductionē ptinent fuisse in B opusculo breuiter ac dilucide collecta, opus certe sūma ꝓmēdatiōe dignū in quo fere oia q̄ de octo ptū vsoionis a Prisciano ꝛ alijs iuniorib⁹ ꝛ doctissimis quidē grāmaticis diffuse ptracta sūt, breui certe ppē dio ptinet, nec obscura quidē sz clara ac dilucida breuitate oia q̄ ad grāmatice artē ptinere videbamur in vnum sūt collocata, ita vt Prisciani regulis ampli⁹ nō indigeam⁹. Et licet ex modernis qui dā grāmatice rlas ornatissime scripserint, quidā tñ adeo inepte il las scribere cognati sūt, vt adolescētes vix possū erudiri qui potius totū fere adolescētie tpo psumūt. Erit itaq; B grāmatice opuscu lū adolescētib⁹ ꝛ eius disciplīe studiosis maxie accomodatū. Et pcertim his qui in florētissimo wiēnensi gymnasio philosophie ac sacre theologie cupiūt incūbere qui relictis foliis ac ōbis super fluis suauissimos colligēt frucē. Illius itaq; amplissimi gymnasij scolastici nō mō hui⁹ opis auctori grās agere, rex ꝛ tibi sūmas re ferre debebūt qui opus illud vt in publicū veniret pcurasti. Immo ꝛ pecuniis tuis ipsū apud ptalos vt q̄ emēdatissime imprimerē sū ma diligētia laborasti vt plurib⁹ possit ꝓmunicari quo fit vt ei⁹ am plior existat vtilitas. Nonū quāto plurib⁹ ꝓmunicat tanto existis laudabilū⁹. Et q̄ q̄ wiennēse gymnasiū amplissimū existat, ac cele berrim⁹ doctorib⁹ ꝛ in vno quoq; scientiar gñe pitissim⁹ floret, nō dedignabit tū (vt opinor) B munusculū benigne suscipe. ñ mō istū cui⁹ (vt ita loquar) vtile, sz etiā veteranis iocūdissimū. Ñ vale

Liber.II.

Liber secūdus de cōstructi

one Incipit feliciter.

Onstructio Est debita partiūoōnis in ipsa oōne dispo
sitio. Hāc enīm dispositiōēz vt faciliter habeam⁹ pspiciēde
sūt rēse sequēntes qd⁹ cognitis qqz oōo faciliter pgrue fabricari poterit

Prima regula. Nūm adiectiuuz z suū substantiūm tanq̄ pro
vna dictione in oōe habenī. ideo inter se in gne in nūero
z in casu puenire debēt. vt doct⁹ vir. honesta mulier. malū
mācipiū. Sciēdū si post ȳbū ponat adiectiūm qd respiciat substātiūm
prius positum similiter cū eo in accidentibus supradictis puenire
debet. vt apte dicimus mulier est alba. inepte ō mulier est albus.
Hz forte opones has z similes esse pgruas. mulier est cocus. Jo
hannes est obstitrix. z iīn adiectiūm nō puenit cū substātiuo. Ideo
hmōi nōia officialia vl dignitatū nō esse adiectiua. ideo post ȳbuz
collocata. nō egent ea puenientia quā in regula affirmam⁹. Dico
etiā in notabili. q̄ adiectiūm post verbū collocatū respiciens substan
tiū prius positū ꝛc. qz si respiceret aliud substantiūm cū illo alio de
bet in dictis accidentibus habere puenientiā. vt pgrue dicim⁹ Jo
hannes est malū mancipiū. Sicut maria est pulcerrimus florz. nam
pulcerrimus respicit ntīm masculini gnis qui est flos. ac si diceremus
Maria est pulcerrimus flos florz. Plerqz enīm in regimine ptitōis
adiectiūm respicit ntīm illius gti qui regit ex oi ptitōis cū quo debet
habere puenientiā. vt vna sorozz. vnus fratrū. Sciendū scōo. q̄ qñ
qz adiectiūm respiciēs plura substantiua diuersorz generz cū vno dū
taxat sese in genere pformat. z oōo nō dē pgrua simplr. sed figura
te videlicet p preceptōz generz. vt Petrus z hetharina prodi studēt.

Unde preceptio generz est pstructio adiectiualis. in qua adiectiūm
existens plus numeri respicit substantiua diuersorz genorz secū posi
ta. z piuncta p piunctōēz copulatiuā. quod quidē adiectiūm pformat
se in genere cū substantiuo digniori. siue cū dictōe pcipiēte. vt Jo
hannes z helena prodi student. Est aūt substātiūm masculini generis
dignius ad femininū z neutrz. Nūqz etiam femininū substantiuuz
tanq̄ dictio pcipiens dignius reputat q̄ neutrz. nī z adiectiuū mō
priori debet se pformare cū digniori. vt in hac oratione Lucani in
primo libro de bello ciuili. hinc leges z plebicita coacte

Secūda rla. Si in eadē oīoe ponūt duo vl' plura nōia sub
stātiua/ad diuersas res ptinētia/in eodē casu/tūc ptunctio
copulatiua vl' disiūctiua debet interponi. Sepe breuitas
grā inter plura substātiua vix vltimo vna interponitur piūctio, vt
Rex armis/equis viris z machinis patriā inuadit. Et ꝗ sp obserua
cū plures res sub eodē casu enumeras/ne piūctio mltiplicitur, sed
satis erit si postremo piūctōez adūcias/q̄ z pcedēt⁹ subintelli
gi dat. Sciēdum q̄ etiā ptunctio interponēda est diuersis casibus
cum illos eadem dictio ex eadem causa requirit. vt Egeo panis z
vino. Sum plenus panis z vino. Nam dictiones significantes ca
rentiam/aut abundantiam sine discretōe ctōs aut ablatiuos post
se exigunt. Dico in regula ad diuersas res ptinentia. Nam si hu
iusmodi substantiua ad eandem rem ptineant (quod scies) si inter
posito participio existens/oratio rebus concordet/coniunctio ne
quaq̄ debet mediari. vt Marcus Tullius Cicero fuit cōsul ro
manus. Magister alexander scripsit librum de grāmatica. Sixt⁹
papa presidet populo cristiano. Fridric⁹ imperator gubernat im
perium romanum. Homo iohannes scribit. Animal bō laborat

Tertia regula comparatiuus gradus exigit post se ablati
uum casum. vt Achilles fuit fortior hectore. Cesar fuit fe
litior pompeyo. Sed cū sit pparatio inter duos tm/tūc re
git gtm̄ pl'am post se/z dē accipi partitiue. vt manuū melior est dex
tra. Duor fratrū maior est petrus. Alicum fortior fuit achelamo
nius. Cū aūt fit pparatio inter plures/q̄ inter duos/tūc suplatiuo
opus est. vt Habeo duos digitos in manu ceterorū lōgissimos (ich
hab zwē finger in der hand dye die lēgistē synt vnder den ādern)
Ité hec eadem diuersitas pparatiui qñ capit pparatiue/z qñ par
titiue etiā vulgari nō discernit. Nā cū dico Iohānes est doctior
petro Intelligo (iohannes est gelertet dann petrus) Sz cū dico
dextra est melior manuū (vnd den zwein hand en ist die recht die
besser) Et p hnc differentiā inter uparatiuū cum regit gtm̄/z su
perlatiuū. Nam per comparatiuū cū regit gtm̄ cōparatio fit inter
duos. sed p suplatm̄ fit inter plures. Itē pparatiuus etiā regit post
se eandem casū quē suus positiuus. vt dignus laude. dignior laud̄.
Nam est regula/quēcūqz casum exigit ntūs/ eūdē volunt oēs obli
qui/z pparatiuus z suplatiu⁹ ab eo descendētes. Ex pdictis itaqz

habes./q̃ ꝓpatiuus pōt regere tres casus post se. Unū virtute positiui. Alterꝫ ex natura ꝓpa. Tertiū aū capit ptitiue. Sciendū q̃ cū adueribū./mito cōparatiuo iungitur./plus videt significare ꝓpatiu⁹ q̃ suplatiuus. vt vade igit mi iohānes./tibiqꝫ pluadero esse mihi carissimū./sed multo fore cariorem./si talibus preceptis./momentisqꝫ animū addideris. Sciendum etiam comparatiuū sepenumero diminutiuorum formā accipere./z regimē seruare ꝓparatiui. vt Iohis q̃ ego maiuscula est (die thais ist ein wenig grosser dann ich)

Quarta regula. Suplatiu⁹ gradꝫ virtute ꝓpa vult post se hēre gtiū plu vl singularē nōis collectiui. vt virgili⁹ fuit doctissimus poetarū (Der virgili⁹ ist gewesen der gelertest vnder den poeten) Et virgili⁹ fuit optim⁹ pedis. Dico in rla virtute ꝓpa. Nā z suplatiu⁹ illos casus regit quos vicz suus positiu⁹ regit. vt diues euro./ditissim⁹ auro. Quū captū ꝓ valde sp iūgit suplatiuo. vt q̃ doctissim⁹. Nū vo accipit ꝓ quātū nūqꝫ iūgit suplatiuo./nisi addatur verbū./possum vel queo./vel simile. vt dicam q̃ breuissime potero. Hoc q̃ celertime potes (tbu es als behendestu magst) Per vero nunq̃ iungit suplatiuo./sed positiuo. vt nō dicimus pdoctissimus./sed perdoctus perpuicet. Perq̃ fit solet positiuo iungi./vt pq̃bonus./B est valde bon⁹./pq̃doctus valde doctus. Nū igit dico pdoctus ꝓpanu⁹ erit multo doctior. z suplatiu⁹ m/to doctissim⁹ vel q̃doctissim⁹ Nā multo tā superlatiuo q̃ ꝓparatiuo adiungi potest Multqꝫ cum superlatiuo iungitur semper Omnis vero nunq̃. Neqꝫ enī dicendum est./omnis optim⁹./ois pessimus./z optimus quisqꝫ./pessimus quisqꝫ. vt Maxima quisqꝫ diligentia det operā litteris (Es sol ein yglicher mit fynem grossesten flyß studyren) Debet fortissim⁹ quisqꝫ magno animo superare eas voluptates./que sunt ceteris fedtiores omnibus (Es sol ein yegclicher starcker mit gewaltigem gemütte über wunden dye wolüste die schedlicher synt dann die andern alle) Item quisqꝫ etiā puenienter iungit nomi⁹ numerabilibus. vt Quartus quisqꝫ annus est biseptilis (alleweg das fierd ior ist ein schaltiore) Nūc vicesimo quinto quoqꝫ anno facimus iubileum (nu ist all weg das fünff vnd zwentziste ior das iubel ior).

Ultima rla. Relatiuū plerūqꝫ vult sibi assimilare suū antecedēs in gñe z nūero. vt Iohānes deū colit./z ipse bñ-

facit bonis. Ego deum colo/z illum cupio videre. Dico in regula
plerūq; Nā sepe relatiū pueniit in gñe cū dictione sequēti/z nō cū
suo antecedēte, vt Salustius. Est locꝰ in carcere qd tullianū appel
lat. Cicero tusculanaꝝ q̄stionū. Studiū sapiēte/que philosophia
dī. Sepe etiā relatiū non respicit antecedens/ sed significatū suū
vt thebe ceciderūt q̄ fuit preclara ciuitas. Et multa hmōi fit in qui
bus/vel ornatus/vel necessitas gra/relatiuū aliter refert suū ante
cedēs/z cū eodē in accidētibꝰ grāmaticalibꝰ q̄ eo mō pgruit, vt vul
gare tlaten ē tradūt, hmōi aūt oīones in sacris lītis aut poetis āt
oratoribus repte tempore suo cum hi libri in manus venient no
tari poterūt. Ad intelligentiam huius regule vberiorem noto/q
relatiuum est antelate rei recordatiuum. Hoc est q relatiū facit se
cundam mentionem de aliquo prius dicto. Et est duplex scz sub
stantie/z accidentis. Relatiuum substātie est qd refert antecedēs
substantiū/vt is, suus, ille, ipse, idem, qui. Relatiū accidētis est qd
refert antecedens adiectiū, vt qualis, quantus, quotus, vt ego sum
magnus quantus es tu. Sūt aūt hmōi relatiua accidentis varia/
sim q diuersa sunt genera accidentium/que p nōia adiectiua sig
nificant. Sed quoniam huiusmodi relatiua etiam interrogatiue
capi solent/de his in sequenti regula dicendum erit. De relatiuo
rum igitur substantie significatione paucula disserenda sunt. Duo
sunt relatiua reciproca/ scilicet sui primitiuum z suus derituatiuuz
Sui est relatiū reciprocum/quia denotat actū verbi redire in pso
nam ancedentis, vt cum dico Iohannes videt se/intelligo actum
videndi regredi in iohannē. Sz suus derituatiū/quia sit etiam re
latiū reciprocū tñ non denotat hec/qd diximus de sui/ sed actum
verbi transire in rem significatam p substantiuum secum positum,
vt Iohannes amat suū filiū. Quādocūq; itaq; fit sermo de alio
q̄ de re significata p suppositum relatiuo reciproco nequaq; vtaris
barbare itaq; z incongrue loquunt indocti scolares dicentes. ego
dedi sibi. ego fui secum. dixisti sibi. fuisti secum. Sed dicendum est
Ego dedi ei. ego fui cum eo. Similiter cum lingua vernacula di
cis(Wer meistre bist ūcb ir wellent kommen zu m) Hoc latinum
respondeat. Magister petit vos venire ad se. Et nō istud vulgare
z barbaz. magister petit q veniatis ad eum Iis duobus modis
accipitur. Vno modo relative, vt deus diligit bonos. ego eū colo.

Sedo capit redditiue. B est q preponitur relatino qui tanq loco antecedentis ponit, vt Is qui deum colit, est bonus. Ille capit tripliciter, Primo relatiue, vt ego deū colo z illū cupio videre. Se cūdo capit demōstratiue. vt video ne illū. Tertio capit redditiue vt ille qui legit discit Et supaddit quart mod qñ figurate in ozoe ponit denotās quandā excellentiā. vl dignitatē, vt ille cato censorin. Ille magnus Alexāder. Virgilius in primo. Tu ne ille eneas quē dardanio ācbise. Alma ven phrigū genuit simoentis ad vnda

Ipse capitur dupliciter. Primo relatiue, vt Ego deum colo z ipse bene facit bonis. Sedo capitur demonstratiue qñ sez adiungitur alijs pronominibus demonstratiuis eoz significationez accipiens maiorē certitudinē siue discretionē dās significare, vt ego ipse (ich selbs) tu ipse (du selbs) hoc est ego z nullus alia psona, vel tu z nullus alius. Capitur etiam isto secundo modo non expresso aliquo pronomine vel nomine. vt Virgilius. Queqz ipse miserima vidi. Idem ipse ratem conto subigit velisqz ministrat. Hic iste z ille differunt. Hic enī significat rem vel hominez ꝓm loquenti. Sed iste significat rem vel hominem proprium audienti. Ille vo significat remotum ab vtroqz. Ita quoqz eorum aduerbia significant hic illic. Hic significat locum proprium loquenti vel scribenti Istic locū proprīū ei ad quem sermo dirigitur. Illic locū remotū ab vtroqz. Sepe tñ ista confunduntur. ita vt vnū p reliquo ponat

Qerta rla. Interrogatīū z suū respōsiuū debēt puenire in casu. vt si interrogo p gtiū fiat rñsio p gtiū. z ita de alijs casib. Sciendū q interrogatio potest fieri p nōia z p aduerbia Sz qñ p nōia de varijs z diuersis reb fit questio. ideo p mū de diuersis signis quesitiuis nominalib z eoz pgruis respōsiuis subijciendā est doctrina. Deinde de aduerbialibus etiam non nulla dicentur Qualis querit qualitatē. Cui respōdetur bonus malus, doctus, ignarus, iners, vsur, calliduus, ꝛc. Quis etiaz qñqz querit qualitatē vñ z pro qualis ponitur. vt Terentius. Quis tibi videor? Alias frequenter querit de substātia rei. vt Quis bonus est aratro. responde bos aut bubal. Cū ireqz queritur. Quis est fortis, Responde vir. femina, doctor. frater ꝛc. Et non sic dicas vnus vir, vnus magister. Nam quis nunq ārit de nūero ergo nec rñde p numeralia. Quāt qrit quantitatez ptinuā. Cui rñdetur

magnus paruus longus latus altus pfundus ¶Quot querit quã
titatẽ discretã, Cui tñdẽt p numeralia cardinalia, vt duo, tres, iiij.
quinqz, sex, septẽ, octo, nouẽ, decẽ, vndecim, duodecim, quatuordeci
quindecim, sedecim, decẽ z septẽ, decẽ z octo: vl duo de viginti, dcẽ
z nouẽ: vl vnũ de viginti, viginti, triginta, quadragita, Sũt z alia
cardinalia q̃ ipz nũer p se sũptũ bcãt. vt vnitas, binari⁹, ternarius.
quaternari⁹, quinari⁹, senari⁹, septenari⁹, octenari⁹, nouenari⁹, de
nari⁹, vndenari⁹ ꝛc. Et hec nõ hũt ꝓm q̃sitiuũ, potest tñ de ipsis
q̃ri p quis, vt quis est iste nũer⁹, Rñde. binari⁹ ¶Quot⁹ querit or
dinẽ. Cui tñdẽt p nũeralia ordinalia, vt prim⁹, secũd⁹, terti⁹, duode
cim⁹, tertiusdecim⁹, quartusdecim⁹, quintusdecim⁹, sextusdecimus.
octauusdecim⁹: vl duodeuigesim⁹, nonusdesim⁹: vl vndeuigesimus.
vigesimus. vigesimusprim⁹, trigesim⁹, quadragesim⁹, quinquagesi
mus, cẽtesim⁹, ducẽtesim⁹, millesim⁹ ¶Quotteni plis nũeri querit
de nũero in partes equales distributo. Cui tñdẽt p nũeralia ptiti
ua: vl diuisiua, vt singuli, bini, trini, q̃terni, quini, seni, septeni, octe
ni, noueni, deni, vndeni, duodeni, terndeni, quaterndeni, quinde
ni, senideni, denisepteni denioctẽi, deninoueni, vigeni, trigeni qua
drageni, quinquageni, sexageni, septuageni, octuageni nonageni, cẽ
teni, ducenteni, milleni. Vt ¶Quotteni vadũt pueri, Rñde, bini
vadũt, b̃ est (Es geend zwen vnd zwen miteinander) Isti vadũt
singuli (die geend yeder besunder) Ita habes q̃ singuli dz, ad mi
nus de duobus, z bini ad minus de quattuor: z ita de reliquis.
Scias etiã q̃ hec nũeralia partitiua in singulari nũero nõ bcãt nu
mer diuisiuũ: sz cardinalẽ, vt septinũ donũ. b̃ est septẽ dona, septe
no gurgite. i. septẽ gurgitib⁹. ¶Quottennis q̃rit nũer ãnor. Cui
tñdẽt p hec nõia, vniennis, biennis, triennis, quadriennis, quinquẽ
nis, sexennis, septennis, octennis, nouẽnis, decẽnis, vñcẽnis, duode
cennis. Reliqua in vsu non reptũtur. Vt quotennis es (wie vil
hastu iore) Rñde, sum quinquẽnis: vel sexennis ꝛc. Ab alijs descẽ
dũt substãtiua biennũ, triennũ, septẽnũ, decennũ. ¶Quotupl⁹
q̃rit de quãtitate põderis: vel mẽsure. Cui tñdẽt p nũeralia põde
ralia, vt simplus, duplus triplus, quadruplus, quintuplus, sextupl⁹
septuplus. octuplus. nonuplus. decuplus. centuplus ducentuplus
millecuplus. Vt quotuplus est fructus agri tui (wie vil feltig ist
die fructe dynes ackes) Respondetur: centuplus (hundertfeltig)

Quotuplex querit de multiplicatiua quãtitate. Cui rñdetur p noĩa multiplicatiua vt simplex duplex triplex quadruplex quintuplex sextuplex octuplex noncuplex decuplex vigecuplex trigecuplex quinquagecuplex sexagecuplex septuagecuplex cẽtuplex millecuplex Vt quotuplicẽ vestẽ habes (Ein wie vil fechtiges gewande bistu) Rñde triplicẽ (ein trysechiges) Cuius cuiatis q̃rit de pñia vel gẽte. Cui rñdet p pnomina gẽtilia nr̃a z vr̃ao, Siũt p noĩa significãtia patriã vl gẽtẽ, vt australis alsaticꝰ pãnoniꝰ tarẽtinꝰ wiennẽsis romanꝰ rauẽnas alpina ꝛc, vt cuis es tu (wes lands bistu) Rñde sũ australis gẽtẽ, Sũ nr̃ãs gẽtẽ, i. de nr̃a gẽte, vel vr̃ao gẽtes, i. de vr̃a gente Cuius q̃rit possessionẽ. Cui rñdet p noĩa vel pronomina possessiua, vt Cuiũ est mãcipiũ (wen gehoret der knecht an) rñde Eusãdriũ vel petrinũ. Et sciendũ q̃ h̃ q̃sitiuũ cuiꝰ in ntõ ãtõ z ablatiuo singulari tñ declinatur, vt nominatiuo cuius cuia cuium Accusatiuo cuium cuiam Ablatiuo cuia,

De quesitiuis aduerbialibus

Quotiẽs aduerbiũ q̃rit de nũero multiplicatiuo nũerorũz cardinaliũz. Cui rñdet p aduerbia nũralia, vt semel bis ter quater octies nonies ẽcies vndecies sexdecies deciessepties deciesocties deciesnonies vigesies vigesiessemel vigesiesbis vigesiester vigesiesquater ꝛc, trigesies trigesiessemel quadragies quinquagies sexagies septuagies octagies nonagies cẽties ducẽties trecẽties quadringẽtesies quingẽties sexcẽties octiũgẽties noningẽties millies. Et sciendũ q̃ supradicta signa q̃sitiua eriã capi possũt relatiue, vt ego sũ albꝰ qualis es tu. Ego sũ magnus quãtꝰ es tu. Cẽtuplo maior est ager meꝰ q̃ socratis. quotuplus nõ est tuꝰ. Ego habeo triplicẽ vestẽ. quotuplicẽ tu habes. Ego sum quinquennis quottẽnis es tu. Nos vadimꝰ bini. quottẽni vos. Ego fui secũdus quottus fuisti tu. Ego bis bibi quotiẽs tu. Siũt z signa q̃ñq̃z capiũt indefinite, vt nescio quãtus sis. nescio qualis sis. Sciẽdũ eriã q̃ ista signa talis tantꝰ z tot capiũt adhuc triplicater. Primo relatiue mediante ꝓiũctione copulatiua, vt ego sum albus z talis es tu Ego sũ magnus z tantus est plato. Habeo multos discipulos. z tot habet socrates. Secũdo capiunt redditiue, vt ego sũ talis z tãtus qualis z quantꝰ est petrus. Tertio capiunt indefinite q̃ñ sequitur q̃ vel vt. Exemplo, Ego sum tantꝰ z talis vt non egeam op̃a

tua. Ego cupio talis esse vt felix videar. Quando ꝶ aduerbium querit de tpe. Cui ñdetur p aduerbia tpis. vt hodie heri cras pri die postridie ꝛc. Quo aduerbiũ quesitũ ad locũ. Cui ñdetur p aduerbia significantia ad locũ. vt huc illuc intro foras vsqꝫ nusq̃ eo eodẽ siquo nequo alio aliquo supra infra ꝛc. Itẽ ad ꝶ inter rogatiũ etiã ñdet p nomia ꝓpria vrbium aut villarꝫ in actõ casu pro aduerbijs posita. vt. Quo vadis ñdeo. Eo romã. tarentũ. Et similiter ñdetur p hec appellatiua. domũ humũ rus militiã bellum.

Qua aduerbiũ p locum. cui ñdet p aduerbia significantia per locũ. vt hac illac istac ea siqua nequa aliqua quacũqꝫ ꝛc. Et p nomia ꝓpria vrbiũ in ablto casu loco aduerbiorꝫ posita. Sicꝫ p hec appellatiua rure domo humo militia bello. vt. qua vadit regina (durch welch end zůcht die künigin) ñde. wienna (durch wien) vel hac (do durch) Ubi aduerbiũ q̃sitũ in loco. Cui ñdet p aduerbia significãtia in loco. vt hic illic istic intus foris idẽ ibidem alibi vsq̃ nusq̃ sicubi necubi nũcubi supius inferius vbiqꝫ vbicunqꝫ. Et per nomia ꝓpria vrbiũ in gto casu que posita sunt prime vel secunde declinationis singlariꝫ nũri. Si aũt essent pluralis numeri p ea ñdetur ad pñs q̃sitũ in ablto Sicꝫ p gtos. doꝝ nominũ hui⁹ militia domus bellum. ꝛ per dtũ huius nomis rus. vt. vbi fuisti. ñde. wienne Rede Venetijs Tarenti rure domi hic illic supetius ꝛc.

Unde aduerbiũ q̃sitũ de loco. cui ñdet p aduerbia significãtia de loco. vt hinc illinc istinc intus foris aliunde. sicunde necũde alicunde supne inferne vtrinqꝫ endecũqꝫ. Et p nomia ꝓpria vrbiũ in ablto casu. Sicꝫ p hec appellatiua humo domo bello rure militia. vt. vnde venis. ñde. venio hinc. venio wienna venio rure. militia

Quorsũ est aduerbiũ q̃sitũ ẽ sus locũ. Cui ñdet p hec ꝛ similia aduerbia. dextrorsũ sinistrorsũ venetias ẽ sus wienã. horsũ illorsũ. istorsũ sursũ deorsũ Quousqꝫ aduerbiũ q̃sitũ vsqꝫ ad locũ. Cui ñdet p hec ꝛ similia aduerbia hucusqꝫ illucusqꝫ istucusqꝫ. vsqꝫ ad gẽtinã vsqꝫ wiennã. Sciendũ q̃ cũ ad supradicta interrogatiua locorꝫ p nomina appellatiua. alia a prdictis. respõdetur. tunc debet fieri responsio solum in accusatiuo. vel in ablatiuo. ꝛ mediãte prepositione. vt sum in vrbe. in agro. cum socrate. eo ad vrbem. ad agrum. venio ab vrbe. ab agro. transeo per vrbem per agrum. per locum istum. eo vsqꝫ ad agrum. vsqꝫ ad socratem. vsqꝫ ad vrbem.

Liber.II.

Septima regula. Verbū psonale vult aliū se habere ntm̄ p supposito: cū quo puenire dz in nūero z psona. vt Virgilio studet. Sciendū q̄ q̄ñq̄z suppositū z est agregatū ex diuersis psonis: aut alias ex dictionib⁹ plurib⁹ neq̄z ꝓbū pōt puenire omnib⁹ in nūero: vel psona: z nihilominꝰ ozo est pgrua; sz eiꝰ pgruitas saluat: vl p figurā euocationis: vel pceptionis psonaꝝ: vl pceptionis nūeroꝝ. Me quaꝝ vt atq̄z natura iā dicēdū est. Euocatio est pstructio in qua pnomē prime vel secē psone sibi copulat nomē tertie psone tanq̄ suū substātiū respectu ꝓbi psonalis qd̄ puenit cū pnomine in psona z nūero. vt ego diligēs studio. Tu piget stertis. Conceptio psonaꝝ est ozo in qua ꝓbū plis nūeri respicit dictiones diuersaꝝ psonaꝝ copulatiue piūctas: z puenit cū dictiōe pcipiente in psona: z nō pceptā. vt ego z tu legim⁹. Tu z iobānes studetis. Est aūt dictio pcipiēs dictio prime psone: vel dictio secē psone. Sz dictio pceptā est dictio secē psone: vl dictio tertie pseē.

Coceptio nūeroꝝ est ozo in qua ꝓbū plis nūeri respicit suppositā plura singularis nūeri copulatiue piūcta z discōuenit in nūero ad minus cū vno eoꝝ. vt petrus z iobānes studēt. Nota cōceptio nūeroꝝ etiā locū hz in pstructione adiectiuali. vt petrus z bathari na albi laborāt. Unde ꝓbiūq̄z est pceptio gñeꝝ: illic z est pceptio nūeroꝝ. Sil pleriq̄z vbi est pceptio psonaꝝ ibi est pceptio nūeroꝝ. Nota q̄ prepositio cū: q̄ñq̄z hz vim piūctionis copulatiue: z tūc facit pceptionē. vt ego cū petro currim⁹. Q̄ñq̄z ꝓ solū dicit quādā appositionē siue associationē z nō faci pceptionē. vt ego curro cū petro. Sciendū q̄ supradicta de pceptione nūeroꝝ z psonaꝝ sp referenda sūt ad piūctionē copulatiuā q̄ piūgere dz suppositā diuersaꝝ psonaꝝ: vel alteriꝰ nūeri q̄ sit ꝓbū. si aūt fieret piūctio suppositoꝝ diuersaꝝ psonaꝝ p piūctionē disiūctiuā tunc ꝓbū sil dz esse disiūctiuū ex eisdem personis. vt ego vel tu curro vel curris. Sciendū rursus z p regula obseruādū q̄ ꝓbū positū post suppositā diuersoꝝ nūeroꝝ incōiūctim sūpta dz rēdere in accidētib⁹ suppositō viciniori. vt hic illius arma hic curr⁹ fuit troiani hectoreq̄ gēa achillem laudat. Zeuma est ozo in qua premissa pstructione adiectiuali: vel suppositoriali subtungit aliud suppositū: vel substātiū respicēs ꝓbū et adiectiuū pus positū cū quo si puenit in accidētib⁹ est zeuma locutionis. Si ꝓ discordat est zeuma pstructionis. Ex

emplum primi, vt iohannes studet z paulus. Johannes est albꝰ
z petrus. Exemplū secūdi. Johānes studet z ego. Johānes est al
bus z katharina Prolepsis est oro in qua pmittit regimē signi
ficās multitudinē aliquā. Et postea sine piūgsbili aliquo subiūgunt
dictiones importantes partes multitudinis predicte respicientes v
bum vel adiectiuum prius positum cū quo si ꝯueniant in acciden
tibus grāmaticalibus est prolepsis locutionis. vt homines studēt
illi grāmaticā illi loicam. Si vero discordant est prolepsis ꝯstructi
onis. vt homines student ille rethoricam ille mathematicam S
Octaua regla. Verba impsonalia passiue vocis ad pfecti
onem significationis sue non egent ante se aliquo casu.
Idem enim intelligo cū dico. Legit lectionē z ab aliquo
legit lectionez. Post se tn̄ volūt cū casū quē requirūt sua verba a
quibꝰ descēdūt. Sz qd dr̄ qz debēt an̄ se hr̄e casū ablm̄ cū ppositi
one. curiosi magis q̄ vtiles grāmatici induxerūt. Sciēdū z p rla
obseruādū qn̄cūqz lingua vnacula aliquid dicimꝰ p dictionē (man)
tunc latinitatē p vbū impsonale elegāter interpretabimur (Man
singt zu kirchen) dicas latine Canit in ecclesia, nec dicas. Canunt
in ecclesia (Man list) Legit, z nō dicas legūt (Mā wirt itz essen
Iā comedit. nō tā comedēt (Man lütt dy glocken) Pulsat cam
panā (was tuot man in der schuol) Quid fit in scolis, z nō dicas
quid faciunt in scolis. Nā fit vicē vbi impsonalis supplet. Nec de
vbis impsonalibꝰ passiue vocis sufficiāt Sz vba impsonalia acti
ue vocis vt varia sūt ita varios requirūt casus. de qbꝰ insequētibꝰ pl
Nona regla. Tria sūt vba impsonalia actiue Secundū est
vocis q̄ an̄ se requirūt gtm̄ z post se infinitiuū. vt interest
refert, z est qn̄ vcat pertinet. vt discipuli interest obedire,
Johānis refert laborare. Excipiūt quinqz gti pnominales scilicz
mei. tui. sui. nr̄i. z vr̄i. quoꝝ loco regūt ablīōs pnominales fcīni ge
netis deriuatiue speciei, vt mea interest legere. tua interest vigilare
Sciēdū q̄ hmōi orones a studiosis discipulis non sūt negligende.
Quid mea interest (was get es mich an) Quid tua refert (wz get
es dich an) Quid sua refert (wz get es in an) Tua mihi refert (es
get dich nichs an) Quid mea interest q̄tūlibet scribas (es get mich
niht an wie vil du schribst) Et videt q̄ in his p̄dictis oronibꝰ inter
est z refert capiant psonaliter. Et sciēdū q̄ interest qn̄qz significat

distātiā, vt ex illo loco ad ptoriū mille passus interfuit. Item quāq; significat presentiā, vt interfuisti nuptijs meis. Item significat differentiā. vt mlt̄ū interest bene an male quis agat, z prudens inter est a stulto, z omnib⁹ vtis trib⁹ modis acceptū est psonale.

Nota Deum

Ecia rla. Quattuordecim sūt ꝑba impsonalia. actie vocis hūtia aū se dtm̄ z p⁹ se infinitū, vt pingit, accidit, euenit, pueniit, opeit, placet, libet, licet, expedit, liqt, patet, pstat, vacat, suffi cit, vt mihi pingit quiescere. Et scias q̄ habet ꝑba si ntm̄ habeant aū se z dtm̄ p⁹ se psonalia sūt, vt Ego placeo ꝓceptori meo.

Vndecima rla. Quattuor sūt ꝑba impsonalia actie vocis q̄ requirūt aū se actū z p⁹ se infinitū scz decet, delectat, iuuat, oportet. Et quinq; sūt impsonalia q̄ sile aū se volūt actū z p⁹ se gtm̄ ex vi transicionis vel infinitiū, vt penitet, piget, pudet, miseret, tedet, vt me miseret calamitatis hūane. Nota q̄ ex his quedam repetūt etiā psonaliter declinata, vt decet, delectat, iuuat, piget, penitet. Nota q̄ piget, z pudet, differūt, nam pudet ad decus refert. vt me pudet huius facti (ich schem mich der tat) Sed piget ad dolorē animi pertinet. vt me piget illius viti (mich verdrüst des mans

Duodecima regula. Verbū substantiū z ꝑbū actiū in passiua voce regūt aū se z plerunq; post se ntm̄, vt ego sum bonus discipulus Ego vocor bernard⁹ Sile q̄libet aliud ꝑbum post se eū ntm̄ exigit p quē significatum suū pōt specificari. Et talis ntūs plerūq; vicem aduerbij tenet, vt idem dico curro velox z curro velociter, studeo diligens z studeo diligenter. Sunt tamen aliqua verba q̄ exigūt post se quencūq; ntm̄, vt fio appareo maneo, imaginor, estimor, reputor, z similia. Haec adū etiā cū ꝑbus substantiū ponit post ntūs diuersorū nūerorū tunc, ꝓpinquiori debet conformari. Vnde dī in psalterio. Mandata tua meditatio mea est. Vestes quas geris sordida lana fuit. Si vo interponit nūis diuersorū nūerorū tūc vtrilibet pt̄ pformari, vt ꝑmōes tui sunt meditatio mea. vel meditatio mea est ꝑmōes tui. Nota q̄ infinitiu⁹ ꝑbi substātiui nūq; ntm̄ ſ actū aū se z p⁹ se requirit. vt me esse virtuosū ē laudabile. Sciendū q̄ ꝑba vtia ex eo q̄ significāt passiones vltra ntm̄ requirūt ablātiū cū ꝓpositione, vt vocor iohānes ab olim⁹ socius Tu tā cū de nōie, ꝓ ānis relictis his vātis ꝑbis elegātius dices. q̄d nomē est tibi, Petrūs, mihi est nomē petr⁹, vel mihi est, n, petro

Tertiadecima regla. Totūs casus frequētissime regit a pte ?a noīe, qñqz ꝑo a ꝑbo vl pticipio, qñqz ab aduerbio. Et vt quibusdā videt etiā a ꝓnoīe, exēplū, Filij? regis, tunica iobānis. recordor lectōis, recordās lectōis, vbicūqz locorꝫ, tūc tpis hec volucrū canit. Sciēdū q̃ totūs casus ex valde multis causis seu virib? exigit a noīe quas oēs abūde docet Alexāder grāmatic?, pstim vero regitur a nomine ⁊ verbo substantiuo frequentissime ex vi possessionis, vt equus regis, tunica est iohannis. Item genitiu? regitur ab istis verbis a parte post. Obliniscor, memini, memoror recordor, miseror, ⁊ similibus ex vi vel causa transitionis. Nam actus ꝑticꝑor ꝑbor denotat transire in rē significatā p totū sequētem. Item vt dixi in regla nona totus etiā ꝓstruit oñ tria ꝑba impersonalia interest, refert, ⁊ est. Itē iste ozones elegāter ꝓferūt p totū quid boni affers (wz brinst guotz) Nihil boni dico (ich sag nichs guotz) quātū bonoris nactus es ex officio tuo (wz hastu vß dym empferlangt) quātū pecuniarꝫ acquisiuisti (wie vil hastu geltz zu wegen bracht) Tu nulli? es momenti (du bist nichs wert.

Quartadecima regula. Quasi oīe verbum natū est regere p? se totū casū ex vi acquisitionis vel vtilitatis, vt cū dico lego tibi intelligo me legere ad vtilitatē tuā. Sic datiuus regitur a quibusdā nominib? vt sibi sum iohāni, sum vicinus petro. Sciendū q̃ multū interest dicere peto tibi ⁊ peto te. Cōsulo tibi ⁊ ꝓsulo te. Nā peto tibi ⁊ ꝓsulo tibi intelligo ad vtilitatē tuā. hoc est (Ich bit für dich, ich rat dir (Ich bit dich, ich frag dich ratz) Sic ex vsu dicimus. Supplico tibi volentes intelligere actum supplicandi transire in te, ⁊ sic tibi regitur ex vi trāsitōis. Vel supplicationē fieri. ad vtilitatē tuā ⁊ sic tibi regit ex vi acquisitōis. Et sic patz q̃ datus etiā regit ex vi trāsitōis. Sic ablātus regit ex vi trāsitōis a ꝑbo vt vescor pane, fungor honore.

Quindecima regula. Quanq̃ genitiuus datiuus ⁊ ablātus casus quandoqz regantur a verbo ex vi trāsitōis in actū tanq̃ propetius casus ꝑbi, transitiui frequentissime a verbo transitiuo regit ex vi transitionis, vt amo deum, lego librum. Pro illius regule intellectu sciendum q̃ oīe verbum cuiuscūqz sit generis vel est transitiū qd ⁊ actiuū dī, vel absolutum qd ⁊ neutrum dī.

Liber.II.

Transitiua siue actiua sūt oia verba quinscūq; sint gnis que mox cū dicāt ad pfectionē sui sensus requirūt obliquū in quē act⁹ eorūz trāseat, vt amo, lego, curro, ceno, prēdeo loquor. Et hec transitiua duplicia sūt, nā quēdā sūt sic trāsitiua q̄ eorū actus intelligit posse trāsire in hominē. z hec regūt post se quēcunq; actū vl obliquū ex vi trāsitionis. Et si talia ꝓba desinūt in o pñt accipe r sup o z facere ex se passiua. Alia sūt trasitiua quorū act⁹ nō apte intelligit trāsire in hominē. z hmōi ꝓba solū eū actū regūt ex vi trāsitionis circa quē act⁹ talū ꝓborū vsat, vt loquor solū eū regit actū circa quē vsat act⁹ loqndi. Sic prēdeo solū eū regit actū circa quē vsat act⁹ prēdendi. z ita intelligē de reliquis. Et si talia ꝓba desinūt in o non pñt accipe r sup o, vel quidē declinā in tertīs psonis singlarib⁹ z pluralib⁹ more passiuorū z eorūdē pstructionē suāt. vt cāpana pulsat a petro, via currit a iobāne. vie currūt a cursorib⁹. Hymni cāntāt a scolarib⁹, terra arat a colonis, olus comedit a nobis, vina bibūt a potatorib⁹. Sz ꝓba absoluta vel neutra sūt illa q̄ ad ꝓplēdā sententiā suā nō egēt dictis casib⁹ ex vi trāsitionis, sz p se plata plenā sententiā mōstrāt. Huius veteres his ꝓbis q̄nq; p trāslōptionē figurate actū nūcerūt, vt Virgil⁹. Hymnosū pastor corīdō ardebat alexim, p amabat alexim. Et si hmōi absoluta ꝓba desināt in o ñ pñt accipe r sup o neq; declinā in tertīs psonis more passiuorū, vt rubeo, caleo, viuo, spiro, egroto, feruco. Et his dictis sequit q̄ ꝓba deponētalia sūt actiua, sequor, ꝓplector, loquor. Quēdā deponētalia sūt neutra, vt morior, lētor, laborō, vacinor. Et quēdā deponentralia sūt passiua vel passiuā hātia significatōez z pstructionē, vt nascor a te, orior a te. Secō sequit ex his q̄ refert dicere ꝗ ꝓbū est actiuus, ꝗ ꝓbū est actiui gnis. Sic ꝗ ꝓbū est passiuū. z ꝗ ꝓbū est passiui generis. Sic ꝗ ꝓbū est neutrū z neutri gnis. Nā ꝓbū esse actiuū vel passiuū vel neutrū psiderat iuxta significationē. Sz ꝓbū esse actiui vel passiui vel neutri gnis attēdit penes termitationē ꝗ tñ aliqñ p misceē vicz actiuū p actiuo gnē ponēdo, aut eō ꝛc. vñ illa ꝓba metuo, timeo. z sillia fūt actiui gnis z tñ ꝓcāt passionē. Sciendum q̄ actūs q̄nq; etiā regit a nōie adiectiuo sz figurate p synecdochē. vt nuda genu. alib⁹ facie. Itē a ꝓbis absolutis. vt albeo pedes, doleo caput, frigeo man⁹. Itē a verbis passiuis. vt trūcat caput, erust oculos. Itē a nōib⁹ gentilib⁹, vt vestras gentē australis gentē. Vir

g'tius. Affra gen⁹ tota testante figura. Singularem veto de hmōi o ationibus facere regulā operis est manis. cū hmōi orationes ra ro ab oratorib⁹ sz magis a poetis frequētāt tāq pl⁹ carmiā q ozō nē solutā ornātes. in h itaqz eoz autoritatib⁹ inherendum censeo.

O Extadecia regla. Sis infinitiu⁹ vult aū se hre obliquū. z p⁹ se cū casū quē regit suū vbū a quo descēdit. Itaqz si in finitiu⁹ est vbi psonalis actiue vel passiue vocis aū se vult actm̄. vt me incūbere lris ē bonū me amari a discipulo est pmēdādū Si vero est infinitiu⁹ verbi impersonalis actiue vocis vult ante se casuz sui vbi impsonalis. z p⁹ alū infinitm̄. vel casū quē vult suuz vbū p⁹ se si saltē reqrit aliquē Exēplū Gaudeo tibi accidisse erudi ri. Doleo te nō penitere vicioz. Si vo fuerit infinitiu⁹ vbi ipsona lis passiue vocis si aū se casū hz is dz esse ablātiū cū ppositōe a l' ab vt a petro legi lectiōez est bonū. De gerūdioz pstructōe.

Sciēdū vt quidā volūt oia q supdicta sūt de infinitiuis intelli gi debere etiā de gerūdijs ꝓpter qd z infinitiuos secūdarios appel lant. sz nō obstātib⁹ his dictis adhuc reperio gerūdia z pstructionē z significatōez mltū variare. nō gerūdia in di terminata frequēter aū se volūt hre hāc dictōez cā vlisse. z p⁹ se casū sui vbi. vt venio cā colēdi agrū. venio cā studēdi grāmaticā. Eadē quoqz gerundia in di tāq actiua pstruūt cū nois⁹ substātiuis. vt tenet me occupa tio iuris dicēdi. vbi dicēdi significat administrationē rei. h est occū patio tenet me in iure dicēdo sine ꝓsideratione tpis futuri alioqūin esset ꝓticipū. Itē pstruūt quoqz hec gerūdia cū dictōe mod⁹ vl' sisi vt iste est mod⁹ instruēdi rudes. Sz gerūdia in do qāqz aū se hnt ꝓpositiōez in vl de. qāqz nihil hnt aū se. qāqz pstruūt cū vbo vt in finitiu⁹ sz p⁹ se hnt casū sui vbi. vt legēdo sū bon⁹. Indisputando sū pmpt⁹. cutrēdo loquor. Audiēdo ꝓceptorē ero doctior. Sz ge rūdia in dū qāqz pstrunt cū inter. qāqz cum vbis substantiuis sine ꝓpositiōe. vl' cū alijs vbis importātib⁹ motum ad locū mediāte ꝓ positōe. ad Exēplū. vado ad dicēdū. legēdū est Intercenādū tobā nes venit ad me. h est dū cenatē. Hoc etiā ꝓ regla notandū est q eū lingua Gnacula dicim⁹ (Man sol) latine apte dicim⁹ p gerūdiū in dū cū vbo substantiuo. vt (man sol essen) Comēdēdū est (Man sol lernen) Incūbēdū est lris. (Man sol schlaffen) Dormiēdū est. Sciendum est q gerūdia que a vbis actiui generis z neutri gnis

non absolutis ⁊ pūibus descendunt tam actiuā ꝙ passiuā pñt bre significatiōes. maxime tñ passiuā significationem cum sociant sub stantiuis nominibus, vt Hec delectatur in videndo ꝗ est dū videt. Et domus est aperta ad videndum. id est vt videatur. Ego legendo disco. hoc est dum lego. Cantando rumpitur anguis id est dum cantatur. Itē gerundia potius sūt ꝑba ꝙ nomina vel participia cē senda eo ꝙ plura accidant eis q̄ ꝑba sunt ꝑbor ꝙ q̄ sunt nominuz. Nā regunt quandoqz casus ante se ⁊ frequenter post se qō solum ꝑbis puenit. licz aūt prepositiones per appositionē sibi preponi patiatur. ⁊ terminationes casuales seruent ex eo solo argumento non debēt nomina dici. nam ⁊ infinitiuus qñqz prepositionē sibi p̄ appositionem preponi non dedignat ⁊ vicem tenet sepe suppositi nihilominus manēs ꝑbum. Item gerūdia nedum terminationes gtūdti vel actī singularis seruant sz etiā alior cusuū alterī nsieri. vt in legendis libris tpōs psamo. hic legendis gerūdiū est acsi dicerem legendo libros ꝛc. In euoluēdis ac plegendis libris mlta discuntur

Decima septima regula. Supinū primū pstruit cū ꝑbo plerunqz motū ad locū importantem. Vt vado amatum. vado venatū. Sz vltimū supinuz cū nullo ꝑbo pstruitur nec casum regit. sed tñ cum nōie adiectiuo tāgi se permittit. vt misera dile visu. Sciendum ꝙ primū supinū nō differt a gerundio nisi ꝙ supinum fere nunq̄ est sine verbo importante expresse vel latenter motū od locū. sz gerundia nō sic. sz preter hec equiualent. nam idez dico vado amatū ⁊ vado amandum. Vltimū aūt supinū non regit casū aliquē nec regit a ꝑbo neqz significat tpōs prim quēadmodum vulgī imptior abutit. sz pstruit solū cum nōie adiectiuo. vt hec res est miseradilis visu. i. cū videatur (das ding ist erbermlich zusehē) Facili visu. i. vt videat (ist licht zuseben) Optimum factum hoc est vt fiat (ist das best zu thun) Difficile factu (Es ist hert zutun)

Decima octaua regula. Quēcunqz casum regit post se ꝑbuz eundem ⁊ suū principium si seruat significationem ꝑbi regere habet. vt colo deū. colens deū. amor a deo. amatus a deo. Sciendum ꝙ principia inuēta sūt. vt breuior ⁊ lucidior fit oōo ⁊ euitent piūctōes aduerdia vel relatiua. vt legēs disce breuī ⁊ ornatī est ꝙ lege ⁊ disce. hō currēs mouet breuius ⁊ ornatī est ꝙ si dicā hō qui currit mouetur. Sicut nī scias p̄ abtīū principialem qui

apud dyaleticos dicit positus in delignationem pñe multos effeci
tus euitari z orationē elegantiorē reddi q̃ alioquim fieret p hmōi
piūctōes, si, qz, qm, doner, q̃q̃, qñ, p⁹q̃, dñ, cū t̄, Exēplū vt cū dicas
postq̃ cenatus sū vado dormitum, meli⁹ dices sic, me cenato vado
dormitū, Itē qz interfect⁹ fuit pē me⁹ male me habuī, meli⁹ dices
interfecto pē meo male me habui. Itē si docet p̄ceptor discipuli
celeriter studēt meli⁹ dices, docēte p̄ceptore. Itē postq̃ pgnita sūt
principia reliqua sine labore discūtur, melius dices: pgnitis princi
piis. Itē dū qñ vel cū vult discipul⁹ discere pax laborat mgr: meli⁹
dices discipulo volēte discere. Itē q̃q̃ mortu⁹ sit hō et⁹ tñ aia viuit
meli⁹ dices mortuo hoie. Ita age de simlib⁹. Scias etiā q hmōi
ablti loco poni sepe ablti nōiale, vt me iudice dñ agis, i. me iudi
cāte, deo teste vez dixi, i. deo testāte. Das ozoes in linguā vnaculā
nāz plexqz ita resolues, me legēte tu discis (warn ich lyse so ler
nestu) Factis fūdamētis edificia (so du hest gruntfeste gemacbet so
du wel. Hoc facto pscrīs desiderū tuū (so dz geschehen ist so wūr
destu erlangē dyn begirde) Nota q pticipīs futuri tpis in d⁹ nō
ponūtur in ablto casu absolute quēadmodū dixim⁹ iā s. sz tñ pstru
ūtur cū vbo substāriuo: vñ quasi nōta esse videt. vt Virgilī⁹ audi
end⁹ est diligēter: legēd⁹ est virgilī⁹ ab adolescētib⁹: cū abs te mlt
a sūt audiēda: poetica sūt legēda: iliqz inherēdū. Si virgilī⁹ es
set mihi dicēd⁹ maiori vterer diligētia. Itē pticipia futuri tpis in
tuo loco vbor suor: sicī futuri tpis cū vbo substō ponūt. vt, legēdus
sū virgiliū. B est legā virgiliū. Nauigatur⁹ sū in alā: cū sto pfectū⁹
in diuersas regiones B est cū pficiscor in diuersas regiones, cum
tu pmoratur⁹ sis wienne vine mozibus wiennensiū. i. cū pmore
ris. Itē pticipiū pñtis tpis vbi pñtis qñis solū significat actionem
ideoqz actū solū exigit. Sz pticipiū pti tpis vbi pñtis qñis vtrāqz
significationē: z vtrāqz casū pstructionē retinet. Participiū vo fu
turi tpis in tuo actionē solū z participiū in dus passionē solū signi
ficat, ideo B actō tñ: illud vero tñ: cum: prepositione eget.

Decimanona regula. De adverbia. similiter in terlectiones in
debita ozoio pstructōe: vbio vl eoz pticipīs plerūqz ppo
ni solēt. Exēplū. petr⁹ bñ agit. thomas diligēter studet. pa
pe qnid video. Sciēdū q ādā sūt adverbia tpis q̃ nō ponūtur cū
cionē oīb⁹ verbis verbi: sz bis dūtaxat cū quibus in tpis significa

cationē ꝓueniunt, vt hodie facio, heri feci. cras faciam, nunc intelligo. antea intellexi. Hi quoq; vtinā z osy aduerbia optādi solū oratiuo ꝓiungūtur. Similiter ne/ aduerbium prohibitiuū indicatiuo nūq̄ iungitur. nō enim dicim⁹. ne facies, sz alijs modis omnibus iungi pōt, vt ne fac, ne dici opus est. vtinā ne suaderē iohanni. ne dicā dolo. Necesse aduerbiū semp verbo substantiuo eget, neqz alteri adiungi ꝓsueuit, suū sinonimū necessario sine discretōe cuiqz ꝑbo iungit. Quedā aduerbia etiā casus quōsdā vicz ntm̄ gtm̄ drm̄ actm̄ z vctm̄ regūt. De ntō. vt ecce dñs. De gtō vt vbicūqz terrarū nusq̄ locorū/ nullibi gētiū, tūc xpis. De dtō laboro dissilit petro vado obuiā regi. De actō. vt ecce perceptorem. De vctō. vt o petre. Ymo ꝑdabile est vctm̄ nūq̄ a ꝑbo/ sz sp ad aduerbio vocādi expressiue vl implicite regit. Aduertēdū/ z in mēoriā reducēdum id qd in sexta rā dictū est/ qd ꝓpa nōia villarū vl ciuitatū/ si sint ꝑme vl scde declinatōis/ z singularis nūeri in gtō quidē casu accipiūt ꝑ aduerbijs in loco significātib⁹. vt rome sū, tarēti sū. Ym actō ꝑo casu cuiuscūqz sint declinatōis/ vl nūeri ponūt ꝑ aduerbijs ad locū, vt eo romā, vado venetias. Sz in abltō casu (si sint ꝑme vl scde declinatōis/ z singularis nūeri) ponūt ꝑ aduerbijs de loco vl ꝑ locuz, vt roma exeo, trāseo wiēna. i. ꝑ wiēnā. Si aūt sint tertie declinatōis vl ꝑs nūeri tm̄ tūc ponūt ꝑ aduerbijs tā in loco q̄ de loco vl ꝑ locū vt kartagine venio. kartagine sū. kartagine trāseo. i. ꝑ kartaginem trāseo, athenis sū, athenis transeo. athenis venio. Inueniūtur quedā appellatiua ꝑm iā dictū modū ꝑ aduerbijs poni videlz illa rus militia. dom⁹. hum⁹. bellū. Rus tm̄ nō in gtō sz dtō videl̄ poni ꝑ aduerbio in loco, vt ruri sum dicimus/ nō ruris sum Ita quoqz vesperi ꝑ aduerbio ponitur. Ait Aberentius sic dicit, Quē ne ego heri vidi ad vos afferri vesperi. Sz sūt grāmatici iuniores dicētes ꝑdicta nōia nō esse aduerbia/ nec eoꝝ loco substituisse, sz esse nōia carētia dictōe a qua dedeūt regi b⁹ sīie fuit alexāder gall⁹/ vt in secūda ꝑte sui doctrinalis videre licet. Interiectōes quoqz casus regūt z ꝑsertim drm̄ z actm̄. vt heu mihi, ve miseriō. o vtiū accerrimū o diē letū z iocundū. heu me miser. ꝑh deū atq̄ hominū fidē. O diuersas hz ꝑcatōes. Nā ē aduerbiū vocādi. vt o petre. Est etiā aduerbiū optādi. vt assis o tādē. Est z interiectō indignādi. vt o mors inepti. Est quoqz interiectio admirationis, vt o qualis faciem,

Vicesima ria. Triginta sūt prepositiones actō ⁊ quinde cim ablō. ⁊ quatuor vtriqz casui seruientes. q̄ ⁊ fere oēs suis casualib⁹ ꝓponūt. Nota q̄ ex his ꝓpositionib⁹ q̄dam sepe suis casualib⁹ ꝓferūt. ⁊ statim aduerbia fūt. vt clam. palam. contra. circum. pone. ante. aduersum. in. intra. ⁊c. vt Virgil⁹ Pone subit cōiunx. i. iuxta sequitur pīūx. facio hanc rem clam. vñ ⁊ clā culū diminutīū descendit. ex quo sine dubio clam aduerbiū oñdit. cū ꝗ nulla alia ꝓpositio faciat. Et de reliquis exēpla inuenies que hic breuitatis grā relinqno. Sciendū ꝓpositōes dici a ꝓponēdo qz casualib⁹ suis ꝓponunt. vt in ꝓpositōe potes sint ptes ꝓponentes Vel ex versus ⁊ ten⁹ magis postponi suis casualib⁹ ꝓsueuerūt. vt ro mā versus. pube ten⁹. mente tenus. Sicut in illis ꝓnoibus me. te. se nobis. ⁊ vobis. ꝓpositio ꝑ anastrophā postponit. vt mecū. tecū. se cū. nobiscū. vobiscū. ⁊ facit accētū cadere sup vltimā syllabā dictōis ꝓpozis cui postponit. vñ encletice vice fungit. Et tē dicta ꝓpositio cū suo casuali vnā dictōez ꝓstituēs trāsit in aduerbiū. sicut ⁊ ille dicti ones bacten⁹. quaten⁹. eaten⁹. aduerbia sunt vel pīunctōes q̄ olim separate ꝓpositōz cū suo casuali oñdebāt Ald ⁊ apud drūt. nam ad vult ozōez in qua denotat mot⁹ ad locū Apud vo motū in loco vel quietē denotat. vt vado ad scolas. sū apd ꝓceptorē. Cis ⁊ citra idē significant. sz cis magis ꝓsueuit iūgi actō significanti ꝓpm fīū num vel mōtium. Circa vero reliquis. vt cis rhenū (her diesyt des rynes) Cis alpes. Apud. iuxta. circa. circiter. pone. ꝓpe. penes. ⁊ se cus. quasi pueniūt in significatōe. Circiter tm̄ ꝓprie solū ad rēp⁹ pti net. vt circiter viginti annos (by z weintzig iozen) Circiter kalendas ianuarias (by dem ersten tag des genners) Sicut a. ab. abs. e. ⁊ ex. eandē vim significatōis hnt. Pridie aduerbiū qñqz (more ꝓpositi tōis) actō iungit. vt pdie kl'das. pridie nonas. pdie idus. Quattu or sūt ꝓpositōes q̄ p varia significatōe mō actō mō ablō iūgūtur vt in. sub. sup. ⁊ subter. In vo qñ significat ad locū vl' ptra vl' poni tur p ad actō adtūgit vt in vrbē vado. loqnor in adultez. Virgil⁹ impulit in latus. i. ad latus. Qñ vo in loco significat ablō iungit vt sū in vrbe. in ciuitate studeo. Sub quoqz qñ hz significatōez ad locū. vel ponit ꝑ p. vel añ actō iungit. vt Virgi. potestqz sub ipso nitūtur gradibus ꝗ est añ ipsos potes. Jō. sub nōtē cura recursat. i. ꝑ nōtē. Qñ vo in loco significat ablō ꝓponit vt Virgi. Ibāt

obscuri sola sub nocte p vmbrã. Sup z subtes ꝓrias dñt significa
tões:z vtraqz tã actõ q̃ abltõ iũgit. Et pertim qñ sup significat
de:sine dubio abltõ iũgit, vt Virgilius, multa sup pamo rogitans

Vicesima pma rla, Cõiũctio ptũgẽs sup hectore mlta
dictões:dz ptũgere easdẽ in simili casu:z ad res diuersas
vel tãq̃ diuersas ptinẽtes. Hec rla va est nisi ptũctio pti
geret dictões rectas ad aliquo regẽte ex eadẽ vi tũc eñ nõ opteret
casus tales esse similes, nã pgrue dicim⁹, plenũ gẽa z veritatis, ple
nus vini z pane:imo nisi inter illos casus diuersos mediaret con
iunctio ozo esset refutãda. Nã qñcũqz plura substantiua diuersas
res respicientia:q̃ nõ regũt ex diuersis vtrib⁹ ab eodẽ regẽte:in ozoe
ponũt in eodẽ vl diuersis casib⁹:sp inter talia substãtiua dz intel
ligi ptũctio. Hoc idẽ de vbis finiti modi:q̃ etiã p ptũctões sequi vo
lũt nisi alicui coꝝ addek:qui:vel suũ pdeclinũ:vel eaꝝ alteꝝ esset
infinitiui mõi, vt Iohannes qui vigilat studet, Volo legere lectõem
Vel cum loquimur p impatiũ:z verbũ subiunctiui modi hortan
tes vel impantes aliquid eleganter sine ptunctione interposito cõ
stituemus ozonem, vt fac ventas ad me, cura rem meam, diligenter
agas, cane sis studiosus, age res nostras:diligenter custodias. Fac
fugias malam societatem. Ita quoqz ples ozones sine ptunctõis
expsso vel tacito auxilio sese mutuo sequi nõ dñt. Nota ptunctio p
iungit vel dictões dictõl:vl ozoem oratõi. Exemplũ primi, vt Pe
trus z Iohannes student. Exemplum secundi, vt petrus z andreas
studet. Et pene omnes ptũctões ptũgunt ozonẽ ozoni, copulatiue tũ
z disiũctiue piungunt dictionem dictioni z orationẽ orationi. Si
ptũctiue tũ cũ vt dũ quaten⁹ z siles ptũctões solẽt adiũgi pgrue so
lum vbio subiunctiui mõi. De significatõe ptunctõis. Sciendũ
q̃ prisci, põit, xviij, ptãtes ptũctõm. q̃s hic explicare crit vtile, vt
naturã z vim eaꝝ pgnoscam? Ptãtes sũt copulatiua, ptinuatiua
subcõtinuatiua, adiũctiua, causalia, effectiua, approbatia, disiũctiua
subdisiũctiua, electia, aduersatia, abnegatia, interrogatia, ppletia, effe
ctiua, distributiua, diminutiua, rõsiua. Copulatiua est q̃ copulat toz
dcões q̃ sensũ, vt z qz ac atz quiõ quoqz at ast sz aũt. Cõtinuatie
q̃ z ddicõ alea vocant:subcõtinuatie, cõsea, effectiue, z adiũctiue q̃si
idẽ significãt:qz denotãt pseqntiã rei, vt si, qñ, qz, cũ dũ, nã ꝛc, vt
si, iterii: dormit, qz sol est supra terrã dico est, legi noz doctus sum,

Approbatiue sũt que approbant rem. vt quidẽ equidem. vt equidẽ merui nec deꝑcor inquit. Diuũctiue sunt q̃ ꝓuis dictões vl' oꝛones piũgãt sensũ tñ diſtũgũt. ⁊ alterã rẽ esse alterã nõ esse significãt. vt ve vel aut seu siue. Subiũctiue sũt que sub voce disiũctiuaꝝ vtrũq; tñ esse significãt vt Aherenti⁹ vl' rex ſp mexias mihi grãs agebat, ibi vl' p etiã accipit. Ite paris siue alexãd. i. paris qui ⁊ alexãd dẽ Ite rota die vl' legit iste vl' cogitat. h est q̃ ⁊ legit ⁊ cogitat. Electiue sũt qñ diuersis ꝓpositis aliquid ex eis nos eligere oñdim⁹. vt q̃ Exẽplũ Mauis esse malo q̃ paup. Aduersatiue sũt q̃ ꝓrias sniãs piũgũt. vt q̃ q̃. etsi. tametsi. licz. q̃uis. Exẽplũ q̃ q̃ te arguaꝝ sũ verba mea non curas. Adnegatiue sunt q̃ posse aliquid facere ostẽdũt sz ꝓter cãm aliquã impedirí. vt venissẽ nisi diluuiũ ꝓcedisset me Rõnales vl' colectiue sũt q̃ rões ꝓfitmãt aliquid ꝑus dictũ. vt q̃ igit itaqz. quin. alioqui. imo. vtiqz. atz. vocãt etiã illatiue vl' pseqñtiones Interrogatiue vl' dubitatiue sũt q̃ dubitatõez cũ interrogatõe significãt. vt an. ne. nec. vt ne sileã an eloquar dicã ne de bello ne de pace. Cõpletiue vl' expletiue sũt q̃ nõ ꝓter significatões necessitatẽ sz ornat⁹ vl' metri cã in oꝛoe ponũt. vt quidẽ. equidẽ. quoqz. eñ. nãqz. Exẽplũ. vt ille quidẽ loquit. idẽ itelligo. acsi dicerẽ ille loquit vñ nec in liguã nũqz alemanicã bñ vti possũt. Distributiue sũt q̃ diuersis diuersa distribuũt. vt ego lego tu vo dormis. Diminutiue sũt q̃ diminutõez significãt. vt si ñ potes totũ tẽ pcedẽt saltẽ pcedẽ ptem. Et nota q̃ qñcũqz eadẽ ꝓiũctio ꝓ varia sua significatõe mõ illi⁹ mõ alter⁹ est ptãtis. vt quidẽ est ptãtis copulatiue ⁊ expletiue.

Vicesima secũda regla. Quelibet dictio possessiua cuz gtõ sui ꝑmitiui aliquid significat ex his q̃ possidẽt vl' q̃si possidẽt vt euãdri⁹ ẽlis. i. ẽlis euãdri. Regi⁹ bonoꝛ. i. regis bonoꝛ. Sciẽdũ q̃ possessiua nõ solũ ea dicim⁹ q̃ significãt possessiõez sz q̃ bñt formã siue terminatiõez sil'ez cũ possessiuis Bñt eñ gẽtilia ⁊ patria q̃ formã sil'ez bñt cũ possessiuis ⁊ qñqz possessionẽ significantia. vt roman⁹. latin⁹. wiẽnẽsis. pacani⁹. italic⁹. assiatic⁹. libicus alemanic⁹. pannoni⁹. gallic⁹. lauẽtin⁹. herbipolitan⁹. maçũtin⁹. argentinus. basiliensis. Item quedam ꝓa. vt lucanus. quintilianus Ite q̃dam agnomina. vt african⁹ cũ itaqz dicis ciuis roman⁹ gentile nomen habes. Si vo dicis roman⁹ agro possessiuũ intelligis ꝓta de eiꝰ. vt Iulianus celar. ⁊ Iulianus census. African⁹ Sci

pto:z affricanus fluuius, wiennensis ciuis:wiennensis ager, sũt z in hac significatõe possessiuoꝝ nõia ad materiã ptinẽtia. vt plũbe⁹, aure⁹, argẽte⁹, ligne⁹, lapide⁹, quercin⁹, colum⁹, iligne⁹, abiegn⁹ ficuin⁹. Itẽ nõia significãtia imitatores philosophoꝝ, vt platonic⁹ arestotelic⁹, peparetic⁹, achademic⁹, pytagoric⁹:vel pytagore⁹. Itẽ nõia ptinẽtia ad officia, vt tabellari⁹, mercenari⁹, ceratius, sagittarius, tabernarius, hostiarius, argentarius, eratius. Item nomina ptinẽtia ad dignitates, vt pfectori⁹, ꝗstori⁹, cẽsori⁹, z ita intellige ō infinitis alijs:q̃ omia possessiuã significatiõez debere pñr, atqz elegantias p ea loquentur ꝗ p grũ z sua primitiua, vt elegãti⁹ dices wiennens ager ꝗ ager wiennensiũ, apulus equus:ꝗ equus apule, bũgaric⁹ bos:ꝗ bos bũgarie, regia dignitas:ꝗ dignitas regie.

Quoniam in regula quindecima de verbis disserere incepimus:que vt varia sunt:ita ad perfectionem sensus varijs cum casibus constructiones sortiuntur, quas ordine explicabimus:incipientes a verbis actiui generis:que in septem ordines distribuamus. Sciendum autem ꝗ in his ordinibus verborũ de casu ante verbum pstructo nihil dicimus:tanꝗ notũ relinquentes ex regula septima. Omne verbũ personale aliũ se posscere nrm.

Primꝰ itaqz ordo verboꝝ actiui generis est eoꝝ que ad pfectõz sensus solo actõ post se locato sũt ptenta, vt amo iohannẽ. lego libꝛum. De hoc ordine sũt omnia verba subscripta:z eis similia

Amo Compleo Duco Diligo Absoluo. Doueo Enio Cõmoueo Erauctio Dorqueo Iterto Fastidio Occido Conuerto Dũgo Interficio Laudo Colo Interimo Ultupero Fero Neco Vulnero Rideo Crucido Sauio Verbero Obtruncо Fugio Cedo Terreo Fugo Percutio Facio Expello Aspicio Algo Repello respicio Mutifacio Compello Despicio Nihilifacio Gogo Contemno Noccifacio Vinco Sperno Nihilipendo Cupo Desidero Noccipendo Angeo Cupio Perdo Diuino Opto Amitto Diminuo Appeto Quero Extenno Nosco Inquiro Iacio Cognosco Exquiro Proiecio Agnosco Vestigio Deiecio Expeto Inuenio Precipio Fallo Repeno Mergo Decipio Comperio Submergo Capio Inuestigo Recreo Dumo Acquiro Faueo Intelligo Nuccifacio Mordeo Consulo Mareo Daro Vaco Signo Rapto Appello Genero Extollo Nomino Pono Perimo

Rogo Libero Recipio Suscipio Suberno Administro Persicio
Adiuuo Diligo Amo z Colo dicit. Diligim⁹ cũ ieuiter. ama
mus vehemẽter. colim⁹ cũ veneratõe Peto qñq; ꝓcat ꝓtate. dice
re. optare. vt ferat animꝰ. i. optat animꝰ. pducere. vt arbor fert bo
nos fructꝰ. z pari vt ferre nõ possũ tuã maliciã. Cõsulo cũ actõ
ꝓcat ꝑsiliũ petere. vt ꝑsulo iurisperitos (ich frag die gelerten in den
rechten) Sꝫ cũ dtõ qñq; ꝓcat dare ꝑsiliũ. vt ꝑsulit tibi iurisperiti
qñq; ꝓcat iuuare z ꝓficiscꝫ ferre. vt ꝑsule bonori tuo. ꝑsule calami
tati hoim. Ñ ꝑsultor: qui ab alio ꝑsiliũ qrit: z etiã qui ꝑsulit. vt est
in puerdio maiũ ꝑsiliũ ꝑsultori pessimũ Occido penultima lon
ga est gñis actiui: z ꝓcat interficere. Et est ꝓpositũ ab od z cedo. sꝫ
qñ bꝫ penultimã breuẽ tũc est neutꝫ z absolutũ: z ꝓcat mori. Etiã
alis dicat etiã de sole q occidat: cũ a ꝑspectu nõ p interpositionem
terre auferat. Et dꝫ occasus solis quasi sit mors. Ita etiaꝫ potest
dici: ortꝰ hominis z occasus dõis. sicut ortꝰ solis: z occasus solis.
Perdo qñ bꝫ actiũ nõ significãt rẽ q̃ est aliq: idẽ est q amitto.
vt pdo pecuniã. Sꝫ qñ bꝫ actiũ ꝓcantẽ aliq: iterꝫ ꝓcat amittere. vt p
didi patrẽ: z etiã ꝓcat destruere. vt pdã inimicos meos. i. destruaꝫ
Cogere significat aliqñ ꝓpellere: aliqñ ꝓiungere: z coadunare
(zu samen thun) vt coge pecꝰ. coge capellas. B est coaduna. Su
perare aliqñ ꝓcat vincere: z sic est actiuũ. aliquando est neutrum: z
significat superesse. vt mihi supant pecunie id est superfunt

Verba actiua secũdũ ordinis sũt q̃ erigũt post se actiũ cum
gtõ vl abltõ. vt impleuisti domũ tritico. z ꝑsulo te remedij Emo Cõparo Vendo Vendido Reuẽdo Estimo
Redimo Culpo arguo Reprehẽdo Accuso Incuso Increpo Mã
no Cõdẽpno Punio Multo Impleo Luacuo castigo Inter
accusare z incusare hec est dtñia. qꝛ incusamꝰ maiores: accusamꝰ pa
res atqꝫ minores. Et ista duo vba pñt hẽ gñi dtñi abltñi cũ coraꝫ pẽ
vel actiũ cũ apud vel añ. vt petrus accusat iohãnẽ suphie coraꝫ pẽ
suo: vel apud pẽz: vel añ pẽem suũ. Nota in vbis significantibus
emptionẽ vel venditionẽ. Dictio significãs preciũ ponat in abltõ
vt equũ emi decẽ ducatis. vel emi equũ magno precio Nota hec
adiectiua. Tanti. Quãti. z sua ꝓposita: vt tãtidẽ. quãtiũs. quãti
cũqꝫ. ꝓtilibet. Et ille dictiões Plurꝭ z minorꝭ: cũ sine substãtio
sũt: sp ponũt in gtõ cũ illis vbis emo. vẽdo. estimo. redimo. incroꝫ.

pduco loco, z aliꝰ hmōi, vt q̃ti emisti hanc rem (wie tū wer hastu das konfft) q̃ti vēdidisti librū tuū. Si aūt addunt eis substātiua tūc pferūt in ablō. vt quāto pcio emisti. ñ cuio q̃ trouis pcio emas

Verba actiua tertij ordinis exigunt post se actiū z dtiū, vt

Trado te studijs philosophie. Tradō Mēdo Do tri duo Prebeo Impendo Prepono Anteponō Prefero Premitto Dico dicas Dico dicis Subiugo Subigo Subijcio Subdo Suppono Mitto Destino Lego as. Precipio Nuncio Renūcio Interdico Prohibeo Veto Cōmendo Cōfero Cōparo Prodo Iudico as Declaro Demōstro Manifesto Ostendo explico enucleo Dilucido Aperio Cōmodo Oppono Obijcio Predico is Renūcio Edico is Iudico is Iudeo Cōpero Mutuo Reddo Restituo pmitto Spōdeo Addico is Accomodo Dono

Legare significat mittere. inde Legati. i. oratores dicunt quia mittuntur Itē legare est testamēto relinquere. Vñ dicunt legata. i. testamēto relicta. Cōmendare cū hz post se actiū significat laudare. vt pmēdani te in senatu. i. laudaui. fz cū hz enā dtiū post se significat tradere fidei. vt pmendo me tibi. z pmendo tibi pecuniā. i. trado tue fidei pecuniā Cōmodo z mutuo dtiū. nā pmodamus q̃ eadē restituunt. vt libros vestes, vasa, z sila. Mutuamus q̃ nō reddunt eadē. Et pfistūt in pōdere. nūero. z mēsura. vt pecunia. oleū, triticū, z sila. Vñ dz mutuū quasi meū tuū. eo q̃ ex meo fiat tuū Reddo fcat tria. nā vt est ybū hꝰ ordinis fcat restituere, vt reddo tibi pecuniaz. Significat assignare, vt reddo tibi rās q̃s iceto midi ad te dedit. Significat facere z tūc hz duos pꝰ se actos. vt reddā te doctū. i. faciā te doctū. Dono imptior augeo pduplico accumulo z sila pnt esse duꝰ ordinis aut esse quinti ordinis q̃ habent pꝰ se actiū cū ablō. vl actiū cū dtō. vt dono tibi libertatē. vl dono te libertate. Impartior tibi res meas. vel imptior te redꝰ meis. Augeo tibi fortunas. vl augeo te fortunis. Cōduplico ac accumulo tibi diuitias. vl pduplico z accumulo te diuitijs. Itē illa yba Rescribo z mitto iūguntur tā dtō q̃ actō cū prepositione ad. vt rescribo tibi z rescribo ad te. Mitto tibi. z mitto ad te

Verba actiua quarti ordinis sūt q̃ volūt pꝰ se duos actos

Hec sūt verba q̃ alias vocamus vehemētissime trāsitōis vt ego doceo te artem grāmaticam Doceo Hogitro po

seo Rogo Calcio Vestio Cingo Moneo Postulo Peto Induo
Celo Interrogo Exuo Oeare z exorare dñt. nam orare est pre
cari, Exorare est impetrare Celo p eodem significato quattuor
modis pstruitur cum casib⁹. vt sic Celo te bãt tem, Celo te hac re
z celo te de hac re Ite illa verba Cingo Calcio Exuo Vestio
Induo loco scõi adi pñt hãc post se adtñ. vt induo te vestem. vel
induo te veste. Accingo me gladiũ vel gladio. calcio me coturno.
vel coturnum Item Peto z postulo plerumq; ablatiuum habet
cum prepositione a vel ab, vt ego peto. vel postulo hoc a te

Verba actiua quinti ordinis valũt post se actũ cum adltõ
sine ppositõe. vt pasce te liberalib⁹ studijs. Et ille adltus
plerãq; instrumentũ significat Spolio Premo Im
pleo Priuo Exonero Induo Auero Alleuio Exacuo Aggrauo
Leuo Inficio Cartio Nutrio Baculo Pasco Elideo Ornato
Tego Libo Audio Exorno Minuo Opperio Educo Gen
tio Alo Inquino Impartior Tango Lactere z Lactare dñt
Ad lectare est lectem nutrire vt matres lactant pueros. Lactere vero
est lac sugere vt infantes lactent. i. lac sugeunt. Nam impartior
varios post se exigit casus. z varias casuũ facit pstructões. nã dicimus
impartior tibi bona mea. z impartior te bonis meis. nã reperit in
actiua significatiõe Ite illa septẽ vba Onero Exonero Spar
go Fungo Figo Serno Leuo etiã pstruunt cũ dtõ. vt onero te la
bore. vel onero tibi labores Figo terrũ hasta. z figo hastam terre
Fũdo tibi aquã. z fundo te aqua. Leuo te onere. z leuo tibi onꝰ

Verba actiua sexti ordinis exigũt pꝰ se actũ cũ ablto me
diãte prepositione a vel ab. vt audiui hoc a preceptore z
audiui hoc ab eo. Nota q; audio z oscultro sũguntur etiaz
dtõ z tunc significãt obedire. vt Auscultro tibi (Ieh volz dir) Au
dio Auscultro Abeno Auerto Amouco Remouco Albigo In
telligo Audio separo Accipio Recipio Quero Eripio

Verba actiua septimi ordinis sunt que exigũt post se dtñ
sine alio obliquo et quib⁹ positis neutra videntur. vt iuui
deo tibi. Inuideo Recipio Audio Auscultro Imperto Bene
dico. Maledico. timeo. metuo. interdico. officio. supplico

Verba passiua aũ se exigũt nullũ pꝰ se do volũt illũ casuz in
adltõ mediãte ppositiõe a vel ab q̃z sua actiua regũt et vi

trāsitōis, reliquos ꝓ casus hūt vt eoꝝ actiua, vt ego amo deū ego amor a deo, doceo te artē grāmaticā, doceor a te artē grāmaticam.

De varis vbor neutri gnis ꝓstructōe diuisa in septē ordines.

Verbū neutr primi ordinis est sum cū suis ꝓpositis qd copulat aūt se z post se siles casus, vt ego sū fortis. Cōstruit etiā cū gtō. vt hic liber est georgii. z cū dtō. vt est mihi pr. Et cū abltō. vt ego sum magno animo. Et duob dtis. vt sum tibi curę, sum tibi impedimēto. Et cum abltō mediāte prepositione. vt sum in foro. Sū sub tecto. Cōposita aūt a sum frequēter iungunt dtō. vt Intersū lectioni. Iūi inest virt. Multa mihi desūt. Sū Interesū Obsū Prosū Pertū Adsū Absū Desū Insū subsū.

Verba neutra secdi ordinis exigūt post se abltm sine prepositōe. z sūt fere oia vba abūtātie aut defect. vt pert abū dat diuitiis. Egeo Indigeo Careo Abūdo Affluo Exuberо Satago Memini Egeo Indigeo z Satago etiā iūgunt gtō. vt Aberēt. hic satagit rex suax. i. anxius est z curiosus rex suax. Memini ꝓ cū possit recordari iūgit gtō vl actō. vt Nō memini duius rei vel hūc rē. Cū aūt possit mētionē facere tūc iūgit abltō sz cuz ꝓpositōe de. vl interdū gtō. vt Prosciant nō meminit de hac re vel b rei B est mētionē nō facit. Deficio etiā est neutr hui ordinis. vt ego deficio pecunia. pōt etiā hre dtm. vt pecunia deficit mihi. z pōt esse actm primi ordinis. vt inopē deficiant oēs amici. i. deserunt.

Verba neutra tertij ordinis volunt post se hre dtm. vt ego indulgeo amori. Seruio. inseruio. faueo. aspiro. hīfacio. derogo. detrabo. studeo. hereo. inhero. adhero. obuio. occurro. succurro. subuenio. puideo. placeo. indulgeo. pareo. obedio. obtēpero. annuo. abnuo. soluo. cauco. obsto. repugno. cedo. cōsulo. debeo. satisfacio. incūbo. vaco. sapio. displiceo. acquiesco. proficio. parco. Hereo significat duo, Vno mō significat adherere (anhengen) vt hereo parien. Aliqn significat dubitare. z tūc est absolutū. a quo fit desito. Caueo ꝓstruit cū dtō abltō z actō. vt Caue tibi. caue ab illo. z caue illū. Ite elegās z ornata est illa oratio. caue ne cadas. z est eadē significatio cū negatōe. nā caue cadas z caue ne cadas idē significāt. Cōsulo debeo z sapio etiam pūt esse actiua z regere actm. vt debeo tibi talentū. z psulo comodum tuum z sapit mel. tm hec vltima ꝓstructio figurata est. nos sapit mel. i. bz

sapore mellis, sicut etiã in alijs ꝓbis, vt ille viuit bachanalia. i. vi
uendo exercet bachanalia, ⁊ epla redolet antiquitatẽ. i. representat
antiquitatẽ ꝛc. Vaco cũ fcat opã dare regit dtiũ, vt vaco ĩtis. Sz
cũ iungit aditõ fcat carere. vt vaco curis. i. careo curis. Interdum
ponit absolute sine casu sequẽte, ⁊ tunc fcat supfluũ esse. vt isti ꝓsus
vacant. i. supfiui sunt. Interdũ etiã significat comodũ esse vel ociũ
esse, vt si vacat nostros audire labores. i. si comodũ aut ociũ est.

Verba neutra quarti ordinis (q̃ ⁊ trãsitiua dicunt) exigunt
p se actiũ. Et hũt passiuũ in tertijs psonis in vtroq; nũ
ero. de quib⁹ dixim⁹ in regla quindecima. vt Sero agrum
⁊ aget serit ⁊ agri serũtur a villano Aro. sero, plãto, edo, coquo,
Musceo, puto, digero, mingo, Neo, voluo, implico, colo, insero, pe
to, comedo, decoquo. frango Meto, sorbeo, suo, Blometo, euoluo
Impedio, semino, ptero, bibo, ceno, explico. scindo, repastino, ab
sorbeo, Dissuo. texo, inuerto, tero, findo, diuido, incido, seco, Im
puto. Edifico, molo. pinso, cũtundo, pingo, terebro, pforo, vello, cõ
dso. vindemio, nauigo. Pitisso, pregusto, trituro, ventilo. Pulso,

Sero seui. satũ. i. semino, qñ tñ in supino hz sertũ tũc significat
plãtare. vt colon⁹ serit arbores. Significat etiã ordinare a quo de
scendit series. i. ordo. Significat interdũ inserere ⁊ p ordinẽ misce
re ⁊ intexere. vñ dr sertũ Cõsere etiã fcat simul seminare ⁊ planta
re. Et nota q̃ possum⁹ dicere indifferẽter. Seui triticũ in agro. ⁊
seui agrũ tritico. cõseui ortos arboribꝰ. ⁊ pseui arbores in orto In
seui malũ tomuscolo piri. ⁊ inseui tamuscolũ piri in malũ. Putare
ꝓpe ẽ secare q̃ supfluus sũt. vt putam⁹ vites. hinc fit ãputare. i. resece
re. Et ꝓterea dicim⁹ putare. i. cogitare. qz cogitando quasi reseca
mus que supflua sũt. ⁊ qõ melius sit in mente pcipimus Pitisso
te fcat parce vinuz gustare. quasi temptandi gratia. Sũt alia ꝓba
buius ordinis que raro in primis ⁊ scõis personis in vsu sũt. In
tertijs vero personis frequẽter proferũtur. ⁊ sũt illa. Pluo. ningo
tono. coruscо. fulmino. grãdino. In illis cũ verbis que ⁊ exẽpte ac
tionis nominãtur p supposito subaudit deus vel natura. vt hodie
pluit. i. deus vel natura pluit. deus pluit hodie magnos imbres. ꝛc.

Verba neutra quinti ordinis volũt post se hre abltiũ vel
actiũ mediante prepositione ob vel ꝓter. vt caleo igni. vel
ego ob ignẽ vel ꝓter ignẽ. Caleo, Tepeo, stupeo, Fri

geo, albeo. horreo. gaudeo. nigreo. Moreo. pingeo. Rubeo, calleo, palleo. floreo, splēdeo. areo, turgeo. polleo. Aereo. ferueo, liqo

¶ Calere p simplex l fcat calesieri, sz p duplex l fcat astutuz esse z optse aliquid scire. z tūc' est quarti ordinis qz regit p se actū, vt calleo hāc rē ¶ Mereo pma lōga z p diphthōgō fcat mestū esse z aio egrū siue tristē, Sz mereo scōa dzeui z sine diphthōgo. i. q mereoz licz mereoz deponētale magis sit visitū, Ex quo fit vt iunioreo dicāt grāmatici q mereoz deponētale habeat meritū sum vl merui in ptō, Quānis merui sit ptīm hui' ōdi mereo qō fbū qz vsu ferquēti nō habeat sz eius preteritū qz plurimuz frequentatur, Ideo translatū est in deponentale verbum quod est mereoz, Item mereo idē est quod milito sub stipendio. vt Iste meret sub Cesare id est militat. z in hac significatione est sexti ordinis neutroz. Inde dicti sūt milites emeriti qui ob ingrauescentē etatē ab onere militandi liberantur nec amplius merent. ¶ Mereo etiam z mereoz deponentale quando post se ablatiuum habent cum prepositione de. significāt tractare, vt ego bene mereo de te. z Antbonius male meritus est de militib' suis, siue male meruit de militibus suis,

¶ Erba neutra sexti ordinis que z absoluta dicuntur sunt illa que nō indigēt aliquo casu post se. vt Ego viuo, de' est Dez bmōi fba qñqz pstruūt cū abltō mediante prepositione, vt viuim' sub romanoz imperatore, Ve' est in celo. Viuo Occūdo Pereo Intereo Occido Dormio Maneo Remaneo Resto Cado Ruo Sum No Nato Naufgo Emergo Volo Salto Deficio Nauesco Iaceo Sedeo Sto Surgo Laboro Fugo Ludo Vigilo Titulo Nuto Labo as Olo Olsco Fundo Nucesco Desperasco ¶ Alia ex predictis dñt nrm post se p quē significata eoz specificāt. vt auis volat velox. ego sum bonus ego viuo feliz. Itē illud fbū viuo qñqz bz post se actū, sed figurate. vt ego viuo vitā, vt etiā dicim' ille obijt mortez. dicim' etiā ille viuit asinū. iste viuit bachanalia. vir bon' viuit deū. i. viuēdo sequitur deū ¶ Titubare est eius qui nō pōt insistere pedib'. vt faciunt ebrij atqz egroti. trāsferūtqz ad animū. vt ille dicatur titubare qui modo negat aliquid z id rursum afficmat z nescit quid loquatur ¶ Nutare ptinet ad aliquā magnā molē que minat ruina z transfertur ad animū, ¶ Labare est repēte ruere, vt labat turris. z trās

fertur ad animum, Sz labor eris, deponentale est leuiter z sensim
deorsũ ire, Sz elabor eris, scat piculũ effugere, vt ille est elapsus. i.
piculũ effugit instar anguille q̃ elabẽs ex manib⁹ fugit. Hiare z
hiscere dr̃ñt, Hã hiare est aliquid sua sp̃te apire, vt hiat tell⁹ Sz
hiscere est apire os tũ: z solũ ptinet ad boies, Etiã capit ploqui.
vt hiscere ne ꝗdũ quidẽ audio Sũ mltis modis bz p⁹ se gtũ casũ
Primo gtũ ex vi possessionis, vt hic liber est petri, Secõ qñ notat
laudẽ vl vitupiũ, vt ꝗ pec⁹ est magne vtilitatis vl magni detrimẽti.
Cui⁹ loco qñqz ponit abltũs, vt Catilina fuit magna vi corporis
z animi, Tertio qñ capit p valet, vt quãti est hec tunica, Habet z
p⁹ se alios casus de quibus sup̃ dictũ est, Vtẽ capit z impsonaliter
mltis modis. Primo qñ scat ptinet, vt discipuli est honorare ma
gistrũ. Secõ qñ scat ptingit, vt est qñ oẽs homines de factis suis
rationẽ reddẽt. Tertio qñ significat statũ, vt mihi est dñ. Quarto
qñ iũgit cũ gerũdio infinitiuo vel ptcipio pñtis tpis, vt eundẽ est
domum, hominem possibile est mori a. petro lectum est lectionem,
Item in illa oratione etiam capitur impersonaliter ita est de So
crate quemadmodum de eo fertur z in quibusdam alijs

Verba neutra septimi ordinis sũt q̃ p⁹ se bñt obliquũ cuz
prepositõe vel eundẽ sine p̃positõe loco aduerbij positum
si fuerit a nomine proprio ville vel ciuitatis, vt vado in vr
bẽ, vado viennam, Abeo. Discedo Recedo Eo Vado In
cedo Mergo Venio Redeo Remigro Introeo Exeo Transeo
Trãsmigro Contendo Pugno Certo Curro. Migrare est ire
aut aliã rez inceptã psequi, Venio solet iũgi etiã dtõ, vt bostes
veniũt excidio. i. ad excidiũ Migrare est domiciliũ mutare z alio
se ad habitãdum pferre. Remigrare est opositũ ꝗ est ad pmum
domiciliũ puerti, z idcirco homines qui moriunt migrare ex hac vi
ta dicunt Trãsmigrare est lõgius ad habitandũ ire

De varia ꝗbor deponẽtaliũ pstructõe diuisa in septẽ ordines.

Verba deponentia pmi ordinis exigũt p⁹ se gtũ vel ablttũ
sine p̃positione, vt dñ vtcuntur ambrosia, ego vtor hac re
Utor Abutor Fruor Fungor Potior Vescor Recor
dor Reminiscor Obliuiscor Miseresco, Miseresco est hui⁹ ordi
nis vt Virgili⁹, miserere labor tantor z miserere animi nõ digna
ferentis, sed iungitur etiam datiuo, vt miserere nobis Sz miseresco

miseroris significat flere ⁊ lamẽtari ⁊ iungitur accusatiuo. vt Virgilius. Ignaros vie mecum miseratus egrestes.

Verba deponentia secũdi ordinis que acquisitiua dicũt exigũt p⁹ se dtiũ, vt ego auxilior tibi Auxilior Administro Opitulor Suffragor. Iniurior Emulor. Blandior Minor Ministor Adulor Assentor Medeor Aduersor Obsequor moderor Feneror Gratulor Cõgratulor Insidior Dominor Inuitor Assentior Medicor artis. hui⁹ ordinis est. ⁊ sicut medeor ita git qñq; actõ. vt medicat⁹ sum tibi ⁊ medicat⁹ sũ te. ⁊ inuenio medico medicos. Virgili⁹ Semina vidi equidẽ multos medicare serentes Moderor etiã inuenit iãgi actõ vt Tberen⁹ Qui ex sua libidine moderãt nos Minor ⁊ ministor hñt p⁹ se dtiũ ⁊ qñq; cũ b actiũ. vt tu minaris mihi mortẽ Iniurior ꝗbũ est cui⁹ significatũ malis modis potest exprimi, vt tu es mihi ꝓri⁹ Tu infers mihi iniuriã. Tu nõ est mihi equus. Tu mihi iniuriã facis. Tu afficis me iniuria Emulari est inuidere. ⁊ etiã sequi vel imitari, vt emulor platonẽ. vñ emuli dicũtur nõ solũ inuidi sz etiã imitatores.

Verba deponentia tertii ordinis que ⁊ transitiua dicuntur regũt post se actiũ et ei trãsitõis. vt ego sequor petrũ. Sequor, psequor, insequor. furor, predor, populor. opinor, arbitror, reor, psequor, aggredior, adorior. operior. inuitor, emulor, nitor, conor. dignor, pcõtor, fateor, assequor operior, prẽptor. Medignor, testor. lucror, scrutor, meditor, suscitor, adipiscor, solor, prestolor. for, pcor, miror, suspicor, alciscor, psequor, consolor, speculor, loquor. deprecor, timor, aucupor Aggredior, ⁊ adorior in b differũt q aggredior est apte hominẽ vl rem, aliquã inuadere. Adoriri aũt est de iprouiso ⁊ repẽte ⁊ quasi ex insidijs inuadere Precor ⁊ deprecor illo modo inter se differũt q precari est rogare. sed deprecari est pcando auertere, vt Ouidi⁹. Sepe pcor mortẽ, mortẽ qnoq; depcor. Ire Re mea sarmatic⁹ pregat ossa solũ

Verba deponentia quarti ordinis exigũt p⁹ se ablũ sine ꝓpositione, vl actiũ cũ ob vel ꝓter, vt letor tua felicitate (Ich frey mich võ wegẽ diner gluckseligkeit) Letor. tristor ira scor, ꝗror, glorior, miror, indignor, lamẽtor Letari ⁊ gaudere dtiũt Nam gaudemus animo, Letamur signis exterioribus.

Verba deponentia quinti ordinis q̃ absoluta dicũt sũt illa

quę p⁹ se nullo indigent casu, vt ego philosophor Expgiscor mori
or, philosophor, rusticor, iocor, nugor, venor, piscor Spacior, vagor
labor, peregrinor, pscitor, ratiocinor, luctor, crapulor, aucupor, p esp

Verba deponentia sexti ordinis exigũt p⁹ se obli ie aues
quũ cũ ꝓpositõe vel nõis locoꝝ ꝓpa posita loco aduerbij.
vt Egredior de templo. egredior argentina. Gradior
ꝓgredior, pficiscor, alterco r. ingredior. tumultor, molior. Egredior
regredior, grassor, reuertor, ãtor, castrameãtor, lameãtor Gradior
z grassari dr̃ñt in b ꝓ gradi est ire, sz grassari est cum impetu z alo
male faciẽdi ire. vt faciũt latrones eũtes aduersus viatores Tu
multor dẽ a tumultu Est aũt tumultus dictus quasi timor multus.

Verba deponentia septimi ordinis regũt post se ablm̃ cũ
prepositione a vel ab z significãt passionẽ, vt Hũ ortus a
bono patre. z de hoc ordine sũt illa verba, Orior, nascor,
patior, renascor Nota patior facit de se ꝓpositũ ꝓpetior z regit ab
latiũ cũ actõ. vt ego patior a te magnã iniuriã. Hũc tãdẽ exbis q̃
supi⁹ dicta sũt facilis erit cognitio quõ vnaq̃z ozo sit pstruẽda Cũ
itaqz ozo ordinãda tibi offerẽt añ oia hec duo sũt pquirenda, Pri
mo inuenias ꝓbũ talis pstructõis, nã ꝓpa nulla meret dici pstructõ
q̃ ꝓbũ ñ hz. Secõo p⁹q̃ ꝓbũ repperisti qõ in tali pstructõe pncipalẽ
obtinet locũ requiras sibi casũ quẽ vult añ se qui z suppositũ suũdz
his habitis reliq̃ ptesorõis z reliqui casus supdictis tanq̃ ductori
b⁹ adherẽt. Quid vero ꝓponẽdũ quidve subiũgẽdũ b ordine pgno
sces. Primũ si vtũs casus in ozoe habeẽt is ponẽd⁹ est in capite.
Deiñ si est aliq̃ dictõ q̃ naturalr vult pire. vt sũt q̃dã piũctões l ad
uerbia aut interiectões. vt cũ qz dũ donec si qm̃ q̃ ꝛc. Aut si habeẽt
ablũs posit⁹ in designatõez pñe de quo dixim⁹ sup̃ in regla. xviij.
qõcũqz boꝝ se ingerat iure in pstructõe ꝓloceẽt. Deinde subiũgat
suppositũ suũ cũ gtõ vl ablto vl alio casu quẽ regit. P⁹ hec appona
tur ꝓbũ cuz suis casib⁹ quos regit p⁹ se. vl cũ suo infinitõ si quis in
ozone fuerit, vl cum suo aduerbio vl interiectõe. Et breuiter cuiqz
dictõi regẽti apponẽda est sua dictõ recta ꝓpositões quoqz cuz suis
casib⁹ ꝓbis addi dr̃ñt. Aduerbia ꝓo z interiectões nõ solũ ꝓbis sz
quibusuis dictõib⁹ quos determinãt apponi solẽt, Hoc facto ordi
natã inuenies ozonẽ, Signa q̃sitiua quoqz eñ q̃dam sint casualia
z regãt a pte p⁹ nihilomin⁹ pcedere volũt, vt quẽ q̃ris quis es tu.

Liber.III.

Aduertendũ quoqꝫ q̃ quisquis es qui oꝛonẽ lucidaꝫ ꝛ intellectui comodã bẽ velis, cuta in p̃mis eiꝰ ptes pũctis distinguere. Hoc habito nihil est qd̃ cuiuscunqꝫ oratõis ptextũ te latere possit. Hãc autem oratione distinguendi p̃ puncta infra specialiter subiũctamus.

Liber Tertius in Nicolaũ

Peroꝛum de eplis conficiendis breuis explanatio feliciter incipit.

Epla est eoꝛ quibꝰ absentes siue nra siue illoꝛ cã nũcius fidelis. Epla sane vocabulũ grecũ est dictũ a mittendo eo q̃ ad absentes mittat. Hã qd̃ grece epla dr̃ latine lrãs in plurali nũero vocamus. Iugiendꝰ est itaqꝫ iste error ne dicamꝰ. Recepi vnã lrãꝫ hodie ex nũcio genitoris meiꝫ recepi vnas litteras, binas litteras, trinas lrãs ꝛc, dicere debes. Nam littera in singulari nũero elementum vocatur, vt a, b, c, ꝛc.

De generibus epistolarum

Epistolaꝝ duo sũt genera. Scꝫ missiua ꝛ responsiua. Et hec quidẽ multiplr̃ dicuntur. Hã q̃dam sunt dũtaxat de rebus diuinis, vt epla beati Petri, Iacobi, Pauli. Alie sũt de moribꝰ, vt eple Senece, epistole beati augustini, iheronimi, ambrosij. cipriani. ꝛ alioꝝ. Alie sunt de rebus seuetis ꝛ grauibus, vt que belli vel pacis tpe. aut ex castris ad vrbẽ. aut ex vrbe in exercitum scribũtur. Alie sũt q̃ de rebus nouis qualescũqꝫ acciderint certiores faciunt absentes. Alie sunt plolatorie. vt si ꝓinqui alicui vel amici mors. vel calamitas interuenerit. Alie p̃mẽdatiue. vt cũ nos ipsos. aut aliq̃ amicũ. aut familiarẽ lr̃is p̃mendamꝰ. Alie hortatorie. vt cum filios. familiares. affines. discipulos. aut quosuis alios. ad mores. ad studia. ad laudem. ad decus. ad gloriaꝫ cohortamur. Alie amatorie. q̃ magis poetaꝝ sũt. vt eple Ouidũ ꝛ aliorũ. Alie de rebus familiaribus atqꝫ domesticis. vt de predũs pecore. vino. frumento. seruis. ꝛ aliis hmõi. Alie postremo locose q̃ dũtaxat animi grã scribũtur. vt cũ deficiente etiã materia scribẽ quicq̃ occurrit. In his oibꝰ istud quantũ moneo vt epla stilũ familiarez habeat. ñ grãdiloquũ. nec vbis nouis aut inusitatis sit ptexta. Habeat insuꝝ pstructões faciles planas ꝛ minime implicatas. Raro etiã (si recte scribere cupis) ꝓphrases. i. circũlocutões ꝛ obscuras sẽtẽtias admittere sinas

De quinqꝫ ptibꝰ epl'e

Partes epl'e (vt de his rebus vulgarem traditicnez imitemur) sũt quinq;. Salutatio. Exordiũ. Narratio. Petitio. Conclusio. Nec nõ est ex necessitate vt queq; epla has partes habeat. Nã epl'e familiares/ quib⁹ amic⁹ amico scribit non a salutatõe aut exordio sz ab ipsa narratõe sumũt iniciũ. Sicut vbi materia talis est q̃ nõ eget his q̃ in exordio dicũtur/ et cũ de reb⁹ familiaribus aut domesticis z alijs hmõi scribim⁹/ exordio salutatione aut petitõe vtimur. Item cũ hostib⁹ aut exteris a fide katholica scribimus/ salutatõem omittimus. Licet qr̃ q;z aliquid loco salutatõis ponamus. Sicut cũ ad maiores z digniores scribere ꝓingat/ nõ a salutatõe sz a ꝓmẽdatõe exordiendã erit epl'a. Maiores enim nos nõ salutare/ sz nos/ nõmq;z opã illis ꝓmẽdare debem⁹. Quibus aũt verbis ipsa salutatio debeat confici generalis doctrina dari nequit, sed nõnulle salutationes z commendationes inferi⁹ sũt annotate/ eo q̃ quisq; per exercitiũ assiduus pro arbitrio suo quas voluerit commendationes aut salutationes sibi fabricare poterit.

¶ Commendationes ad Papam.

Beatissime pater post devota beatoꝝ pedũ oscula. Beatissime pater post humilẽ pedũ sacroꝝ osculatõez. B. P. post humiles ad sacros pedes ꝓuolutõz Sanctissimo in xp̃o pr̃i z dn̄o/ dn̄o Sixto sancte Romane z vniversalis eccle põtifici maxio Johãnes panoni⁹ post beatoꝝ pedum oscula subiectionem tam humilem.

¶ Ad Cardinales z Patriarchas

Reverẽdissime in xp̃o pr̃i z dn̄e dn̄e colendissime post sacraꝝ manuũ oscula. Reverendissime in xp̃o pr̃i z dn̄e/ dn̄e obseruãdissime p⁹ hũilẽ sacraꝝ manuũ osculatõez

Ad archiepiscopos

Reverẽdissime in xp̃o pr̃i z dn̄e/ Dn̄e colẽdissime p⁹ devotã sui seruitoris ꝓmẽdatõez

¶ Ad Episcopos z Prelatos.

Reverẽde in xp̃o pr̃i z dn̄e. Dn̄e gratiose post hũilẽ ꝓmẽdatõem. Reverẽde in xp̃o pr̃i z dn̄e Dn̄e colẽdissime p⁹ ꝓdignã ꝓmẽdatõez Nic scias q̃ iã fere vbiq;z vel adulatio vel aliquid aliũ obtinuit vt z eos reverẽdissimos appellare oporteat. qõ te haud ignorare velim ne dum ꝓceptis insistas reliqui temeritatis te arguant.

¶ Salutatões p religiosis

Salutẽ z sp̃i in dn̄o ꝓsolari. Basim pro reliq; in eo qui ẽ ꝑa salus. Hũ z ꝓsutias inimici supare Si vales bũ est/ ego quidẽ valeo. Deinꝑm p salute offert iohannes

Liber.III.

Hieronimo equiti aurato. S.pūmā dicit. Obediētiam debitā cū
Merita siue tituli diuersis psonis attributi būli pmēdatōe
Ad archiepōs z plātos. Reuerēdissime pī. Gratiose pater.
Ad Abbates z plātos. Reuerende pī. Gratiose pī Ad Mo
nachos: z frēs. Honorabilis pater. Religiose frater. Ad sacer
dotes simplices Honorabilis vir. Venerabilis vir. Ad docto
res z magistros. Egregie dñe doctor. Clarissime dñe doctor. Ho
norabilis mgr. Venerabl' mgr Ad doctores vl alios pstātes vi
ros. Insignis dñe doctor. Clarissime dñe doctor. Clarissiē iurisco
sulte. Docātissime vir. Humanissime vir. Excellentissime vir. Pre
stantissime vir. Eruditissiē vir. Gratissime vir. Facundissime vir.
Disertissime vir. Integerrime vir. Jocundissime mgr. Dignissiē
dñe doctor. Spectabilis vir. Ad Cesarem
Sacratissime Cesar. Inuictissime cesar. Gloriosissime cesar. Sacra
tissime imperator Ad Regem
Serēnissime rex. Illustrissime rex.
Ad Principem Illustrissime princeps Illustris princeps.
Ad Comitem. Magnifice comes Ad Baronem. Generose
dñe Ad Militē. Strenue miles Ad Nobilē. Nobilis vir.
Ad eum qui regit magistratū. Spectabilis. Prestātissiē vir. Cla
rissime vir Ad popularē. Bone amice. Ad patrem. Carissiē
genitor. Dulcissime pater. Amantissime vel Metuendissime pī
Ad Preceptorem. Preceptor dilectissime. Preceptor metuende
Magister honorande Ad Patronum Promotor singularis.
Domine obseruande. Domine z fautor carissime

Ex his babes quo nā mō in epistolis exordiendis te exhibere
debeas. Nā gnalē debis doctrinā dare nō possum⁹: cū ei⁹ rei stu
diū pēdeat ex ꝓgnitōe mlt̄ax rex: z ex scientia titulox: aut meritox
qui cuiqz: vt bō est: assignari debent. Curabis igit in quauis salu
tātōe quis sit cui scribas: z quare scribas. an vicz sit maior equalis
vl minor te. Et: an aliquid lr̄is petēdū sit: an aliquid ardui notifi
cādū: an aut narrādū. suadēdū aut phibēdū sit aliquid. Et ꝓm hoc
facies salutātōes: z alias epl'eptes. Cauēdū ne dictōez dñs bono
ris cā ꝓpūs nōiba⁹ aňponam⁹: dicētes: dño nicolao dño pirrho Ve
rū nomen dignitatis aut mgr̄at⁹ pōt addi p⁹ ꝓm nomen. vt si ita
scripserim⁹: Sixto pōtifici maxio Friderico romano imperatori.

Latislao boemorꝝ regi Joanni epo Lauetino Joanni magrociuiū
wiñ Est etiā freqñs in eplis scribētis pseudo, vt in salutatōe
nomē dignioris ponat ti b vsu Ciceronis ⁊ aliorꝝ doctorꝝ virorꝝ
euenire nō videm⁹: quin poti⁹ sp nomē scribētis añponat. (esto) q
is cui scribit dignitate scribētē añcellat, vt Bernardus perget Jo
anni epo, Lauen. plurimū sese pmendat De exordio

Exordio in eplis tūc est vtēdū: cū absenti psuadere vtimur
qd cupim⁹: aut cū animū legētis nobis reddere fauorabi
lē intēdim⁹: ⁊ ad b efficiendū vtemur artificio: qd Tulli
us in sua rethorica tractat: vicz reddēdo nobis lectores trāx nrāx
vt benuolos ⁊ dociles vl attētos. Utemur etiā (si op⁹ fuerit) pfir
matōe, pfutatōe, diuisione, ⁊ reliquis q etiā oratio exigerit, sz b nō
in omnib⁹ eplis facilēdū est. Et hec ola eo artificio pponēda sūt, vt
nullū in his artificiis sz ola ex tpe scripta esse videant. Ordina
bis igit epl'az tuā b mō. Primū a salutatōe aut pmēdatōe epl'e tue
inicū dabis. Deinde (si materia exposcit) exordiū subiicies Tertio lo
co q narrāda sūt narrabis. Quarto petitōez (si quā habes) cū qua
dā modestia: ⁊ ybis ad eā rem pgruis ordinabis. Tandem pciu
dēdo epl'az breuiter. intētionē tuā ex dictis porib⁹ explanabis. Pz
qm pueros iniciare intēdim⁹ materia nostra nō erit quo pacto ar
tificiose singule de ptes pstituant. Nā hoc solidiorē poscit etatem
Et in his Ciceronis lucubrationes sunt consulende Nunc autem
fingenda erit aliqua epl'a. ⁊ eius sententie ⁊ termini occurrentes.
vt poterim⁹ exponendi: qua inuenies induti (quasi p ludū iocūqz)
matora capescere possint.

Jch hab emfangen dyne brieff)

Accepi litteras tuas. Accepi abs te trās. Reddite mihi fuerūt
lte tue. Reddidit mihi. casp ciuis wiennēsis trās tuas. Accepi qd
ad me Joanni dedisti trās. Accepi epl'az quā ad me scripsisti Et
tulit mihi thomas epl'az tuā Nota q differūt do tibi trās ⁊ do
ad te trās. Nā do tibi trās intelligit: qz trado tibi trās et eas alte
ri psignes. Sed do ad te trās. b est: dedi. Petro tabellario ad te
litteras. id est. Dedi petro litteras quas ad te scripsi Item di
cimus potius abs te: q ab te. Quia ad iungitur cū liquidis l. ⁊ r.
Cum i quando est consona. Abs vero cum t solum ⁊ qñqz cū q. vt
Therentius. Abs quiuis domine beneficium accipere gratuz est.
Cum ceteris vero consonantibus iungitur a. vt a domo. a nobis

Liber.iii.

Dyne dieff haben mich vast erfreüt

Lre tue magnã mihi voluptatem attulerunt. Littere tue mihi gratissimẽ fuerũt, Lre tue nõ mediocri voluptate me affecerũt, Lre tue mirãmodũ mihi iucũde fuerũt. Ex lrio tuis nõ mediocrẽ letitiã nõ percepi, Quãtũ voluptatis mihi lre tue attulerit vix exprimere possũ Litteris tuis nil mihi iocundius accidere potuisset, Litterio tuio nil mihi poterat gratius afferri, Littere tue singulari me letitia affecerũt. Littere tue gratissime mihi ac iocundissime fuerũt, Dixerunt gratum z iocundum, Gratum eñ proprie est in rebus ex quib⁹ speram⁹ comodũ. vt aspect⁹ messis, oleax, vineax, grat⁹ est Iocũ dũ vo solũ est q̃dã grã delectatõis tñ. vt flumina. fõtes. nemora rose. floreo iocũda sũt, Insup hõ afferẽs alteri letitiã iocũdiu dẽ etã si tpe sit tristis. Afficere significat quãdã affectionẽ siue dispositionẽ inducere z frequenter hz actñ cũ abltõ p⁹ se. vt h negotium afficit me dolore. i. inducit in me dolorẽ. Afficit me molestia. i. inducit mihi molestiam. afficit me letitia. afficit me iniuria. afficit me gaudio. afficio te voluptate. Est aũt affectio (vt Ciceroni placz) animi z corporis ex tpe aliqua de causa mutatio. vt dolor letitia gaudiũ z siliã. Sũt z aliqua ꝓposita a facio. vt officio. i. noceo. Et deficio qõ interdũ sccat deesse z regit actñ. vt temp⁹ deficit me h est tpo deest mihi. Interdũ significat recedere de vno ad aliuz z tunc hz actñ mediante ꝓpositione ad. vt ille deficit a celare ad regẽ (der trit vom keiser zum künig) Et efficio. i. facio Et ꝓficio. i. fruãũ vt ꝓfectũ facio. vt iuuenes discẽdo ꝓficiũt. Et ꝓficio. i. ꝓpono alicui rei agende. vt ille ꝓficit scolarib⁹. Et sufficio qõ interdũ significat satis esse. interdũ. i. substituo in locũ alteri⁹. vt iohãnes est suffect⁹ in locũ petri. z ꝓficio qõ interdũ ꝓ facio. interdũ ꝓficio ponit. vt ꝓfeci negociũ tuũ (ich hab din sach vßgericht) Officiũ est virtutis actio. vñ agẽs qõ debet agere fecisse dẽ suuz officiũ. Sicut dicim⁹ Eo obuiaz legato officiũ grã. qz sic debeo. Magistrat⁹ quoqz officiũ dẽ. Et artes bone suũ hñt officiũ. vt dicim⁹ h est officiũ grãmatici. officium medici. officium architecti. (wän vß dinen brieffẽ vßtee ich dz du gesunt bist. vnnd mich nit wenig sundet vast lieb hast Ex lrio eñ tuio facile pspexi te z valere z nõ mõ me diligere sz z vehemẽter amare. Nãq̃dẽ ex lrio tuis intellexi z tibi bñ esse z me qdõ te nõ solũ diligi sz etiã vehemẽter amari Aũ ex lrio tuio facile

cognouerim te z incolumē esse z nō vulgariter sz etiā mirifice ama
re. Nota hic qñ lingua vnacula nra dicim⁹ (wā) tūc latīe ei⁹ loco
potes ponere ynā ex his dictōib⁹, eñ, qñquidē, cū, qñ, quippe, nam
nanqz, quia. Sz hec quidē signa in oratione diuerso ordine locāt.
Nā illa dictio eñ nūq̄ ꝓponit. sz sp in scdo vel tertio ordine locat
vt ego eñ, ex his eñ. Hz nā qñquide z qñ ꝓponūtur Hz nanqz qñ
qz ꝓponit. qñqz postpōit. In pmis pslideradā est hec regula, q̄ ea
q̄ p verbū ꝓiūctiū vel alteri⁹ mōi z ꝓiunctōes q̄ vl vt dicūt. longe
eleganti⁹ sine q̄ p infinitū dicūtur. vt scio te legere (ich weis das
du lisest) z nō. scio q̄ tu legas. Scio magistꝝ venisse. z non, scio q̄
magt venit. Certum est te dñm sequi nō posse. z nō, certū est q̄ non
poteris sequi dñm tuū (Es ist gewyß das du dynem herre nit fol
gen magst) Nota q̄ certū est. Adē significat qd manifestū est aut ex
plorato est (es ist gewyß) vt hic cepimus. Aliqñ, i. deliberatū z cō
stitutū est (ich hab mirs fürgesetzt) Et tūc pstruit cū dtō, vt certuz
est mihi potius mori q̄ hanc ignominiā subire (Ich hab mir für
gesetzt ee zusterben dann dise schmacheit zeleyden. Facile pspexi
Nota facile significat nō dubie z manifeste. Et nota q̄ tam facile
q̄ longe volūt ꝓpatū. aut dictōes significantes diuersitatē, vt ali
ter secus. aut ꝓposita a pre. z generalr qualcūqz dictōes q̄ quādaz
eminentiā vel suplatōez significāt, vt Plato longe doctior est ari
stotele, longe supat. lōge pstat, lōge vicit, lōge dissilis, longe alien⁹
longe diuersus. Item longe z facile iungit etiā nōi pnceps eo q̄ su
platōez significat, longe princeps. Cicero inter oratores fuit facile
pnceps Hz aūt, vero z, porro eandē inter se hnt significatōnem
dnt tñ in B q̄ sed sp in pncipio clausule ponitur. Vel z aūt ponū
tur añcedente aliqua dictōe. z ꝓiungūt sensum sensui. vt ego scribo
tu aūt legis. ego vigilo tu vero dormis. Porro nunq̄ postponitur
nisi cū dicimus Age porro aut quid simile. Hz apud quosdā (z p
sertim poetas) significat longe vel certe vel postea vl vltra. ideoqz
sepe in medio nō in pncipio ponit Quinetiā aliqñ id significat
qd sz etiā, aliqñ imoetiā. Quin, i. quinetiā, vt Virgi. Qui aspa imo
q̄ mare nūc terrasqz metu celūqz fatigat ꝛc. Significat vt ñ, Et ir.
Hic tibi ne qua more fuerit dispēdia rāti. Qui vatē insanā aspici
as, aliqñ fcat cur, nō, vt quin poti⁹ im⁹ concubitū. Aliz qñqz po
nitur p q̄, vt aliter ego feci atqz tu, Et ꝓiūctō sepe ponitur bis vbi

semel posita sufficeret. sz hoc quidez fit ad maiorem rei expressionē vt ego quotidie lego z studeo aliquid. Ego quotidie z lego z studeo aliquid. Ego te z diligo z amo. Ego dilexi te z bene feci tibi (Ich verspricht dir dz du mir vñ ich dir vergeben will) Do tibi fidē z te mihi veniā datur. vl sic. Do tibi fidē q̃ tu mihi z ego tibi veniā dabo. Et iste est elegāt mod⁹ loqndi licet ꝓbū dabis videat deficere. nā videt sic dici debere. q̃ tu mihi veniā dabis. sz ñ requirit. Nā est rla. cū in oꝛōe aliqua plura sūt supposita ꝓbuz sequi dz vltimū suppositū. z cū eodē bre ꝓuenientiaz in accidētib⁹. vt ego te de grāmatica. tu me de epla pcōtaris. Sabintelligit eñ in prima pte pcōtor. Sic etiā ibi Tu me de eplis. ego te de grāmatica pcōtor. Hoc tñ fallit cū sermo sit p ꝓpatōez aut similitudinē. vt longe meli⁹ ego q̃ tu illō dixissem. Cicero ita elegāter ꝗ vt tu dixisset. tu meli⁹ q̃ ego diceres. In his oꝛoib⁹ z similib⁹ ꝓbū nō dz bre ꝓuenientiā cū secūdo supposito. sz cū primo. Do tibi fidē. z habeo tibi fidē drñt. Nā dare fidē est aliquid sancte ꝓmittere. quemadmodū lingua ꝓnacula dicim⁹ (Ich verspricht dir by mynen trū wen) Dz bre fidē. est qd dicimus lingua ꝓnacula (Ich getrū wen dir) Et a fides venit pfidus. penultima breui. hoc est. is qui fidē violat. A fido ꝓdo venit infidē⁹ penultima lōga. z est is cui nō est fidēdū (dem nit zu getrū wen ist) Dare veniā nō est qd indulgere. nam ꝓpe indulgere est pcedere z cū quadā quasi suauitate aut facilitate pmittere. vt indulget gulosi vētri. Quintilian⁹. mollis illa educatio quā indulgētiā vocam⁹. Nō itaqz latine dicis. Eo romā p indulgētia. sz dicere debes Eo romā ad impetrādā veniā. At ex aduerso dñ fit vt venia p indulgētia ponat. vt da mihi hanc veniā. ꝗ est indulge aut pmitte mihi. Et cū venia tua ibo. ꝗ est dabis veniam si ibo (Ich will geen mit dynē erloubē) Est q̃ dare veniā ignoscere vl pmittere z q̃si indulgere (Der schulmeyster hat erloudt synē schull em hyn weg zegeen) Iudi mgr dimisit discipulos suos Iudi mgr indulsit discipls suis vt abirēt Iudi mgr dedit discipulis veniā ab eūdi. Iudi mgr dedit discipls pmeatū Scias q̃ in epte dicis. Iudi mgr dedit discipls licētiā. Licētia eñ est libertas q̃dā poti⁹ ad male agendū. Et dz a ꝓbo licet. ꝗ est cū lz quicquid libet. Cōmeat⁹ tria fert. Annonā. locū in quo annona custoditur. z facultatē abcūdi. Et in hoc tertio significato accipim⁹ hic supra

Regula generalis in litteris scribendis.

Pre plūcōes/cū si,z siles, Et de ppositōes in,sub,ad,apd,pter ꝗ,p.e,ex,ob. Itē nōnulla aduerbia,vt dinc,deinde, deinceps, interim,interea,pterea,itē ꝛc,dñt postponi dictōib⁹ quib⁹ pūiter ppo ni pseuerūt,vt Dēs cū honesta facim⁹ nihil est qd̄ vereamur, Ad nos si in tpe venisses oia tibi p voto successissent. Qib⁹ in red⁹ bōe stas pferēda est. Nemo est qui nō diuina sub ptāte pstitut⁹ sit. Et ticā ad vrbē postq̄ accessi. Nolana apud menia hanibal a marcel lo in fugā ꝗsus est. Tuā pter causaz oēs carem⁹ patria, Nullius oēs ꝗ hostes rēpublicā defēsuo fuit. Nris ex agris pec⁹ oē abactū est. Tuā ob causā libzū hūc scribendi suscepi, Tuā dehinc erit cu ra nequid detrimenti accipiā. Ad hūc modum facias in reliqnis.

Ex hac rle nascit alia z talis, q̄ inter substātiū z adiectiū interdū aliquid interponatur/dūmō ex hac interpositōe ozo nō fiat obscu ra/aut bona amittatp sonātā. Vt nulla apud aulicos est religiosis obseruatio. Alia regla, vbū in fine clausule locandū est ctebzo. vt Ego te pmendare nō cesso, B venustius est/q̄ dicere. Ego nō ces so te pmēdare(Ich hab dich vast lieb) Amo te valde. Amo te plu rimū, Amo te maxime. Eximie amo te. Amo te vehemēter. Amo te sūme, Amo te mirifice. Amo te magnope. Amo te sup̄ modum. Amo te plus equo. Amo te sup̄ q̄ dici pōt. Incredibil' est me⁹ er ga te amor. Incredibili te bñuolētia pplector. Ardētissimo amore te pseqor. Nō possuz mei erga te amoris magnitudinē exp̄mere (Ich hab dich auch widerum lieb) Ego quoqz(mi bernarde) a mo te mutuo. Ego quoqz redamo te. Egoqz nō minozi amore te p plector. Ego tibi in amore tūdeo Ego quoqz nō sisno in amore me abs te superare. Nota hūc modū alloqndi abentes cū quadā sua uitate/cū dicim⁹/mi iohānes/mi teozi. Mutuo amore est amā tē te amare. qd̄ vnacula lingua his vbis intelligim⁹ (den lieb habē der dich lieb hat) Sz vicissim amare/vel vicissim aliquid facere p prie est p vices amare/vl aliquid facere. Vt cātam⁹ vicissim. i. qñ ego cāto tu siles/z qñ ego sileo tu cātas. Legim⁹ vicissim, i. qñ ego lego/tu nō legis/z cū legis tu/ego nō lego. Idē intellige in hac di ctōe inuicē/q̄ nis nō adeo exacte hec apd oēs scriptozes obseruent. Caue diligenter ne dicas/hac vice tūm volo tibi mozē gerere. Sz dic nūc tūm/nec vna vice tūm, Sz semel tūm/nec duab⁹, trib⁹, vl quartu

dꝛ vicibus ſꝫ bis, ter, quater, nec da veniã hac vice: ſꝫ da veniã nũc tũ (Ich bab dich lieb als myn eigen leben) Eque te vt vitã meaꝫ carꝫ habeo. Instar vite mee apd̃ me eo. Nõ ſecꝰ ac vitã meã, ꝓ̃ am te carꝫ habeo. Haud aliꝯ te amo q̃ ꝓ̃ am vitã. Ita te amo vt vitaꝫ meã Perinde te vt vitam meã carꝫ habeo. Nota ꝓ̃ us ſcat idem qd̃ meꝰ tuꝰ suus. vt ꝓ̃ comodo ꝶ facio, i. meo comodo. ꝓ̃ comõ facis, ꝶ est tuo comõ. ꝓ̃ comõ ille facit, i. ſuo ꝓmõ. Proinde ſignificat qua ꝓ̃ter vl̃ q̃ l̃ ido. Subinde ſcat ſtatim pꝰ. vt Oratꝰ ſi dicit recte: ꝓmũ gaudere ſubinde ꝓceptũ auricules ꝶ instillare memẽto. Capit etiã ꝑ frequenter cũ quodã intervallo, vt ſi ſepe retro reſpiciã an aliq̃s me ſequat dicã ſubinde reſpicio. Veriũ ſo ſcat de dinc vl̃ deinceps Perinde qñ ſcat ita tũc vult pꝰ ſe acſi vl̃ atq̃ ſi. vt lege pinde acſi ꝓceptoꝛ adeſſet Sꝫ qñ negatõ ꝓcedit exigit etiã ꝑ. vt Vueroniꝰ. Nulla tũ re pinde motꝰ q̃ reſpõſo mathematici Nota pꝰ ſecus ſp dꝫ ſequi ac vl̃ q̃. vt lõge ſecꝰ ac ego fecit, z lõge ſecus q̃ ego fecit (wañ ich on dib bin ſo dũkt mich ich habe verloꝛn baldo leben) Et cũ ſine te ſũ dimidio anime mee carere videoꝛ. Dimidio aie mee maneꝰ eẽ videoꝛ: qñ tu nõ es apd̃ me. Nec dimidiũ aie mee bre videoꝛ qñ te careo. Cũ tu mecũ nõ eo: deeſſe mihi dimidiũ aie mee videt. Diſtinctio nꝭ facit vt ne dimidiũ aie quidẽ mee videat bre. Nota iſte modꝰ loqñdi. videoꝛ mihi q̃ ſis bonꝰ vir. vidꝛ tibi q̃ ego ſuꝫ doctꝰ. vidꝛ illi q̃ tu legas. vidꝛ nobis q̃ malefacistis ꝛc. est plane rusticꝰ z puerilis. Quere ſic dicẽdũ ẽ Videris mihi bonꝰ eſſe vir. videoꝛ eſſe doctꝰ. videris illi legere vl̃ demini nobis male facere Cũ aliq̃ñ est adverbiũ z ſcat qñ. vt cũ ad te venio ſp inuenio te ſcribẽtẽ. Aliq̃ñ ſcat ꝓtim: qd̃ lingua vulgari dicitꝰ (eintbalb) z tũc ſp ſequit tũ. vt amo te tũ ꝓter neceſſitudinẽ nꝭ z. tũ ꝓter ingeniũ tuũ. ꝶ est ꝓtim ꝓter neceſſitudinẽ nꝭ z ꝓtim ꝓter ingeniũ tuũ. Et qñ tũ z cũ ſcãt ꝓtim ſp ꝗbo indicatiuo iũgunt. Repit etiã tũ ꝑ ꝓtim aliq̃ñ duplicatũ: ita q̃ nõ ꝓcedat cũ. vt tũ ingenio meo tũ ſtudio tũ diligẽtia factũ est. Aliq̃ñ cũ est ꝑpoſitio. Vbi nota q̃ nũq̃ est iũgẽda ablto ſignificãti inſtrumẽtuꝫ. ſed cum ablũ ſine ꝓpoſitione ꝗbo iungas. vt percuſſi eum gladio. z nõ dicas cũ gladio, oculis te ꝓterui. nõ cũ oculis. calamo ltũs ſcripſi. nõ cũ calamo Sꝫ qñ ablti ꝓiũctõꝫ quandẽ ſignificãt z nõ inſtrumẽtũ. tũc requirũt ꝓpoſitionẽ cũ. vt cum laboꝛe ſcribo. cũ etate cre-

scit prudentia, cum moratis viris ambula, cum facilitate disco. Cū tempore oia flūt. Aliqñ cū est ꝓiūctio subtūctiua. vt cū in argētinā venissem. Apud z penes in B dñt. ꝙ apud minus est ꝙ penes. Mā apud te res est qualitercūqz teneat. penes te aūt ē qñ quodā modo possidetur (Und solt ich nit ein auffmercken haben auff minen staut zu haut eistet ich zu olt in dinē hofe vñ het mitsampt dir einen iust in dinen maierhofen doumgarten vnd schefflein) Nō nisi dignitatis mee rōz haberē aduolarē mox in suburbanum tuū meqz vna tecū cū p̄diolis z pomariolis z ouiculis oblectarem Vel sic. Nisi dignitatis mee ratio me traheret ꝙ p̄mū ad te in suburbanū tuū venirem. z in p̄diolis pomariolis z ouiculis tuis oblectarer. Nō aliqñ significat vex vl sz vt hic. Et tūc ponit in p̄ncipio clausule ꝙ cū supiori clausula nulla hz ꝓnexiōz. Nisi in p̄ncipio sentētie indicatiuo iūgitur vt Cicero, nisi forte putamus demētem. P. scipionē affricanū fuisse. aliqñ vt hic iūgit cū ꝓiūctio qñ scz nō est in p̄ncipio sententie. Ratione hōe qñ iūgit gtō significat respectū hōe. qō dicim⁹ lingua ꝓnacula (Ein auff seben) z capit in bonā ptē. vt habēda est ratio salutis z ratio dignitatis. i. respectus habend⁹ est ad dignitatē z salutē. Hz qñ ꝓiūgitur abltō cū ꝓpositione cū tāc significat negociū z quasi ꝓmertiū hōe. vt ille hz ratione cū hostibus (Der hat gemeinschafft mit den finden) Aduolarē p metaforā dictū est B est ꝙ celeriter venirē siue ꝓperarez Et differt a maturare. Mā mature dī cū neqz citi⁹ neqz serius aliquid fit. sz media quadā via z tp̄ata tenet. vt etiā poma dicūt matura qñ neqz cruda sunt neqz caduca z squalentia. sed tp̄e debito adulta ac maturata. Est ergo mature sine impetu z cū moderatōe aliquid agere. Suburbana pluralis nūeri tm̄ z suburbiū dicūt dom⁹ ꝓiūcte instar vrbis z vrbi. ꝓinque extra muros tñ. Suburbiū ro significat p̄diū in suburbanis Et hz pluralē nūerū suburbana. i. p̄edia in suburbanis. Frequētes ro dom⁹ ex suburbio dicūt vic⁹ ꝙ sūt instar vici vrbani (Ein dorff) Vicus vero vrban⁹ ps vrbis est (Ein gassen) Vt roma diuisa fuit in vicos sup mille. Iñ venit vicin⁹ quasi ex eodē vico. Et vic⁹ extra vrbē qui z pag⁹ dī muris caret qui si muros habeat castellū dī qō est diminutiū a castro Castrz aūt beat locū muris munitū instar vrbis. Hz castra in pl'ali sunt loca in quib⁹ milites tētoria fixerunt vt illic maneat exercit⁹.

Liber.III.

Opidū est oīs vrbs preter romā.q̄ primus vrbs dicta est, Fecitq̄z vt ceteta opida eodē nōie appellarēt ¶ Ille dicūt dom⁹ extra vrbē z suburbia q̄ pstituta sūt habitādi causa ¶ Predia nō solū dicunt ea q̄ sūt in opidis.sz etiam stabula z alia meritoria in villis z vicis ¶ Ager si iūgit cū nōie vrbis ꝓcat territoriū vt ager wiennē sis. Significat z locū in ture quē colim⁹ siue arādo siue serēdo arbores. Et differt ab aruo.nā aruū intelligim⁹ terrā in qua fruges serūt(ein buacker) ¶ Prediolū est diminutū a ꝑdiū. Ponūt aūt diminutiua q̄nq̄z necessitatis cā.vt velim ēxprimere paruū puerū dicā puerulū. Interdū hūilitatis cā.vt si velī dicere res meas eē pauas dicam reculas(mein dinglich) Interdū cā ꝓtēpt⁹ vt cū boiez vocam⁹ homūtionē. Interdū cā blādiēdi vt superi⁹ dixim⁹ ꝑdiolis pomariolis.z oniculis.p predūs.pomarūs.z oulb⁹. ¶ Scias etiam aliqua esse nōia q̄ voce videt hīre diminutiuoz z ꝓcatiōe diminutiua nō sūt, Vt sūt ista auūcul⁹ fr mūis. Cunicul⁹ a cunal(ein künig lin) ¶ Muscul⁹ auis. Sicercula nomē leguminis. Monacha culter tōsoris(ein scheermesser) Annicul⁹ annicula lū.i.vni⁹ anni.vt annicu lus puer.sicut bin⁹.trin⁹.quadrin⁹.i.duoz.triū.vl quattuoz.annoz Ridicul⁹ ridicula lū.i.dign⁹ risu. Aernacul⁹ la lū.i.domi nre natū Ambracul⁹.cenaculū.crepūsculū. Amiculū gen⁹ vestis instar palij Curriculū cursus z loc⁹ in quo currit. Cubiculū quēticulū. Baccul⁹ sile nō est diminutū sz bz diminutū bacill⁹ ¶ Pomariolū est diminutū a pomariū. Est aūt pomari⁹ loc⁹ pomis pslit⁹(ein bomgarten) siue loc⁹ in quo poma reponūt(ein opfel kasten) Pomerīū āt vt Cit⁹ Liui⁹ scribit. Est loc⁹ apd̄ muros vrbis tā intra q̄ extra in quo edificare nō licz. ¶ Oulcule est diminutū z dicūt pue oues. Et aduerte q̄ pec⁹ pecudis nō solū ꝓcat oues. Nec est dīa inter pecus dis.z pec⁹ dris. Bz h̄ nomē pec⁹ p vtroq̄z gtō ꝓcat qd̄ sub impio dominis e papulo terre pascit. vt bos.equus.asin⁹ ꝛc. ¶ Amēta aūt dicūt mlta pecora simt. Fere aūt sūt bestie quadrupedes q̄ nō sūt māsuefacte. Que aūt sūt māsuefacte dicūt Cicures. vt canis. Caper. Leo.z quicquid cicutari potest. Cicutare aūt est māsuefacere(Zeste vartone)(Ich wūt mir dyr zusamen klubē die kcūter.ab lesen die winder abzechē die opfel.mitsyn in dem weinlesen vnd besechen dy preß vnd wolt kasten den most auß dem grūt vnd wolt nicht vnder wegen lassen das mā zu der zeit bracht zu

thuon) Legerem tecū oluscula decreperē uuas colligerem poma
adessem vindemie inuiserem torculū mustū de lacu degustarez, nec
a ceteris q̄ agere fere oēs ꝗ tpe ꝓsueuerūt abstinerē Legere ptinet
ad trās. Etiā fcat colligere. vt hic. Hz legare ē mittere vl testamēto
relinq̄re. vñ legati, i. oratores z legatum qd testamēto relictum est.
Vino quid significet notum est. Hz inter poma acina baccas z
nuces ꝗ interest Acina inter fruct⁹ minores arbor fructicū q̄ dē
sius nascūt. vt vue. grana mali. mora grana. sambuci grana. ebuli z
quicquid est sile Bacce aūt sūt fruct⁹ lauri. olive. mirti. lentisci. z
siliū. Fruct⁹ aūt bis maiores quib⁹ vescimur poma dicūt. vt cerasū
prunū. mespilū. Fruct⁹ vo inclusi cortic⁹ duris nuces dicūt. vt ca-
stanea. glās. amigdal⁹. auellana ꝛc. Must⁹ ta tū. i. nou⁹. vñ di-
ctū est vinū mustū. i. nouū vinū. obtinuit tādē ꝓsuetudo vt mustum
substātiue p vino nouo acciperet. Sicut etiā mer⁹ ra. rū. i. pur⁹ ra.
rū. z merz vinū. i. purū vinū. Tādez obtinuit ꝓsuetudo vt cū meruz
dicim⁹ vinū intelligam⁹. Etiā dicim⁹ meratius vinū. i. purū vinū.
De lacu. i. ex lacu. vt in sili de via te sū allocut⁹. i. ex via Dicitur
aūt lac⁹ loc⁹ ille in quē torcis vuis vinū decidit. Et in grunt Nec
z neqz ille ꝓiūctiones fcāt z nō. vt ego nō scribo nec tu scribis. i. z
tu nō scribis. Quintilian⁹ accepit nec p nōetiā. Cū dicit. persolui
gra nō potest. nec malo patri id est nō etiā malo patri. Item nec z
neqz qū sequūt cū vl vo solū p nō accipiūt. vt nec cū lego ꝗ est nō
cū lego. Neqz vo dixi. i. nō aūt dixi. Fere oēs (gemeinchlich
alle) Nec dicas ꝓūter oēs. nā ꝓūter nō fcat fere. sz pariter oēs. vt
ꝓūter in hāc rē cucurrūt. i. pariter oēs in hāc rem cucurrūt. Et fere
fcat quasi. etiā fcat quādā vniuersitatē rei tpis vel loci. vt fere oēs
ita loquūt. i. fere oēs homines ita loquūt. fere vtor hac veste. i. qua
si omni tpe. romani fere orbē subegerūt. i. romani quasi totū orbem
subegerūt. Omnis z quilibet drūt. Nā ois dictio distributiua
est. Quilibet aūt est dictio fcās vnū ex multis indeterminate. vt si
mlti sint mecū pugnaturi. dicā pdeat quilibet z mecuz certet. ꝗ est
pdeat vn⁹ quicūqz ille sit. Hieronim⁹ ad vnū quilibet filioz Ha
ron. Abstinere z ptinere drūt. qz ptinere fit cū laboze qū sez ratio
ꝓtrariat sensui. abstinere vo fit sine laboze z difficultate sic nonicū
in monasteriis ptinēt. p fecti aūt z seniores abstinere dicūt. hec tū
ꝓfunctūt sepe. (Dy wil ouch so spilet mit dir kurtz wellige

spil nit mit springen oder palschlaben vff der weite auch nit mit
fechtē oder ander spil dy da mused machē den leyb Sunder ich
gieng mit dyr durch dy wald vnd holtzet vnd vber dy bühel vñ
treng mir mir den poeten dar inn ich mich wolt bewegen zu tich
ten. da selbs wirt niemant det vns der lichtuertigkeit berzeihen
mocht. vnd ahe et wer da were so mochtē wir dy einigheit haben
zu vrsach) Ludere etiā interim tecū iudis nō iniocūdis non scz
in cāpo salta aut pila aut gladiatorijs ludis siue alijs q̄ lassū ac de
fatigatū corp⁹ reddere pseuerūt. sz p siluas colles salt⁹ z nemora
tecū deābulās ac lusus tuos sū gerēs. ipsas etiā camenas ad ludū
excitarē vbi nemo esset qui nos licētie accusaret. z si qs esset facile
ipas solitudinē excusarem⁹. Ludere z iocari drūt. Ludim⁹ enī
re Vocamur vbis. vñ lud⁹ in facto est. loc⁹ in vbis Ideo dicimus
loco ne an secto lozris (vb du es im schertz oder im ernst redest)
Interdā tū pfundunt Vtē ludere etiā dicim⁹ vsib⁹ scribere. vñ z
opuscula poetar siue alioz vsu scribētū ludi dicūt Alludere aūt
est cū aliquid dicim⁹ z illud iocēter ad aliud referre studem⁹ Vtē
ludū etiā appellam⁹ scolā. vñ dī Ludi magī Et lud⁹ lēatius. i. scola
grāmatice. Etiā aliar artiū dī lud⁹ vt musice. Etiaz dicim⁹ ludos
gladiatorios sicut ludos circenses z appollinares z reliquos Nō
iniocūdis. i. iocūdis. Vñ diligenter aduerte q̄ cū positiuū exprime
re volum⁹ lōze elegātius ei⁹ significatū cū positiuo sibi ōrio ppoſi
ta negatione exprimim⁹. vt nō male scribit. i bñ scribit. Nō infel
tus bō est. i. bñ prudēs bō ē. Nō indoct⁹ iuuenis est. i. bñ doct⁹ iu
uenis est. Nōsemel. i. sepius. q̄ uis nōsemel etiā significet nūq̄
vt nōsemel ad me venit. Vbi enim nota vnā z eādem sententiā
exprimi posse orationibus ptraris. vt cū dicim⁹ lingua vernacula
(Ich han mich sein ait genug ver wundren) Hec ozo interpretatē
duob⁹ modis sibi aduersantib⁹. scz. Nō possum satis mirari. z nō
possum nō satis mirari. Hic etiā dicim⁹ nō possū satis deflere ca
sum reipublice nrē. z nō possū nō satis deflere casū reipublice nrē.
z nō possū satis queri z nō possū nō satis queri. i. lamētari. z ita in
alijs Scz videt esse ppositū ex scire z licet. Significat autē vno
mō certe vt B loco Et sepe ponit ycronice vt dicit Bernu⁹. vñ Te
rentiu⁹. Id popul⁹ curat scz. Alio mō scat sicut. i. vel B est. vt bō est
alias scz mortale. Has casdē significationes hz videlicet qd ppositus

est ex videre z licet Campus est grande atqz amplum spaciū tet
re q̃ plana sit, vñ aliqñ spaciosas plateas cāpos vocam⁹, vt rome cā
pus marti⁹ dī. Spaciū aūt hmōi cū fuerit āgustū area nominatur.
Lassus Laxus z lapsus hec tria dicūt. Lās lassū dicim⁹ tam cor
pore q̃ aio defatigatū Lax⁹ ro nō fcat latēū hz lentū molle flexi
bile nulā duriciē nullā rigiditatē habēs. Et magis ad inanimata
ptinet, vt laxi rudentes, laxi funes, laxi vestes. Lapsus aūt ad dolo
rem est, vt lapsus in errorē h̄ est casus in errorē. Fessus idem est
quod fatigatus siue corpore siue animo Defessus z defatigat⁹
dicitur is qui ita fessus est q̃ ab opere desistat quod instituerat.
Collis est mōs minor z quasi monticlus quidā. Jugū est sum
mitas montis aut ipsius collis. Alnus vero est paruus collis z fa
cilis (Ein anbeeb) Promōtoriū est mōs in mari ꝓminens. Salt⁹
dicunt parui colles z sparsi interpositis valliculis. Vallis dī q̃
introitū ab vna parte ab altera exitū hz latū z patentē Conual
lis ro q̃ introitū dūtaxat hz artū z difficilē. Accusare est rea
guere vel reprehendere. z sp vult post se acūm cum gtō, vt accuso te
insollentie, accuso te paricidū Excusare ro fcat in excusationem
adducere z vult acūm, vt excuso morbū, excuso imbrem. i. in excusa
tionē adduco morbū vel imbrē. Item excusare est aliqñ purgare.
(Vfredē oder sich entschuldigen) vt Excusemus crimē obiectum.
(Aber seit ich nit zu dyr komen mag/ ist es billeich das du zu
vns komest. Und ist das du das teust so werden vns alle ding
nach ynserm willen nach volgen. Wen ich mag sein nit lassen od̄
ich muß vmb dich in dinen abwesen sorgsam sein vnd din nit als
ein kint sunder als eines inngling zefurchten) Sed posq̃ ve
nire ipse ad te non possum. par est vt tu ad nos reuertaris. Quod
si feceris omnia nobis ex sententia succedēt. Neqz cū possum de
te absente posthac nō esse sollicitus. z adolescenti tibi ne dicā pue
ro aliqñ ñ timere Po⁹q̃, añq̃ z p⁹anteq̃. z anteaq̃ dicim⁹ z tūgūt
pletūqz cuz indicatiuo, vt Inteq̃ ad rem venio. Hosteaq̃ ad hoc
veni. Par est pro decens Est e. egāissime dicitur. ponitur etiā
pro sufficere alicui opere. vt alibi videre possis. Reuertor signi
ficat redire Interdum etiam significat venire, sicut reddo quēdo
qz capitur pro dare vt Reddite mihi sunt litere tue id est date vel
presentare, Ex sententia significat pro desiderio nostro. z cuq̃,

additur animi ꝛ dicimus Ex animi sententia, Vbi notandũ ꝙ aliud est dicere Est mihi in aio ꝛ est mihi animi. Nã est mihi in aio .i.volo vl ꝓstituo,vt est mihi in aio te velle mecũ balneari. Hꝫ est mihi animi vl est mihi cordi ꝑcat placet ꝛ delectat, Cũ ꝗ dicim⁹ ex animi sentẽtia duxi vxorẽ.intelligo qꝛ ꝑ desiderio meo duxi vxorẽ (E,ꝛ,ex,ꝑpositões m ꝛgnã hñt elegãtiã si recte in oꝛoe collocenẽ, dicim⁹ eñ, E republica.i,ex republica.e regione.i,ex opposito e diuerso.i.ex ꝓtio.E re tua ꝛ ex re nr̃a,i.ad tuã ꝛ ad nr̃aꝫ vtilitatẽ,ex tpe dicit,i,improuisus ꝛ impremeditatus dicit,vt Cesar ex tpe oia scripsit. (Succedere ꝑcat euenire ꝛ capit cũ in malã ꝗ in bonam ꝑtem,vt dñ successit ꝛ male successit, Hinc nomẽ quarte ꝛdinatõis hic successus.i,rex euẽt⁹. (Nora plrimũ elegãtie hꝫ hic mod⁹ loqũdi, Nõ possũ nõ esse sollicit⁹.i,nõ possũ facere quin sim sollicit⁹ Nõ possũ nõ legere,i,nõ possũ facere quin legã(Ich maꝫ sein nit lassen oder ich mus lesen) Nõ possũ nõ admirari.nõ possũ nõ dolere (Sollicit⁹ hõ ꝑ: dõ inquiet⁹,anxius,curis plen⁹.inter spem metũq; ꝓstitut⁹ (Timere te.ꝛ timere tibi mlt̃ũ drñt, Nã timere te est formidare te,vt timeo patrẽ (Ich fürcht meinen vater) Hꝫ timere tibi est metuere ne quid tibi mali ꝓringat.vt timeo(ich sorꝫ meines vattern) Nota ꝫ freqñtatiũ esse in omni gñe scribendi ꝙ sub ꝑma ꝛ ſcõa ꝑsona ad diuersos loquamur vt si dicã Stultũ est laborare dum nihil ꝓficis.i.aest dicerẽ. Stultũ est boies laborare dũ nihil ꝓficiũt. Si tu hic sis.aliter sentias.id est si alꝓ tales essent sicut ego aliter sentient (Was du dich mer alle tage mit er nest vnder windest der lernung der kunste des frawich mich vñ frolock dir vnd danck got das er dyr võ tugent vff ein solichs für nemẽ hat eingeben/vnd hoff du werdest nit lassen dar zu komen das du dich vnwirdigest der erberen vnd hochgelobten mannen dines vatter vnd anherren (Quod indies magis optimaꝫ artium studijs incumbas gaudeo mirũ in modũ ꝛ tibi gratulor ac dõ grãs ago ꝙ talẽ tibi ab ineũte etate animũ ꝑstiterit teqꝫ spero nõ ꝓmissurꝫ vt patre atqꝫ auo tuo optimis ac clarissimis viris indign⁹ esse videare (Indies quasi ꝑcat qõ quotidie sꝫ in hñt ꝙ indies sp cũ quodã incremẽto dõ.ideoqꝫ plerũqꝫ cũ ꝓpatuo vl aduerbio magis vl alta dictõe incremẽtũ significante iũgit̃,vt cuꝫ indies maꝫ illud lati⁹ serperet(So das ybel von tag zu taꝫ weiter vñ

breitter) Indies te magis amo. Sit⁹ liquo. crescente indies multitudie ¶ Quotidie aūt indifferēter ponit vt quotidie lego. quotidie magis te amo ¶ Indiem aūt ⁊ indies mltū drūt. Nā indiē aliquid agere est pūtis diei hre rōnē nihil cogitando de crastino ⁊ quasi sp iugit cū ꝓbo iuno. vt ego instar fetax ⁊ volucr indiē iuno. ¶ Propediē ꝓ eo mō dī quo dicim⁹ Pemodū qd fcat pene. vel quasi. ¶ Incūbere est toto pectore alicui rei faciende insistere. vt Virgi. Et alicis incūbite remis. Pucac mecū ōtio supini dicunt qui negligēter aliquid agūt ¶ Gratulari est ꝓbis ostēdere gaudiū qd ex alicui⁹ comō suscipias apud eūpm qui comō sine felicitate affect⁹ est. vt Gratuloꝰ tibi ob ꝓsolatū adeptum. Gratulor mihi ꝙ sub tali pncipe educat⁹ sū ¶ Gratari idē fcat qd gratulari. Iz illd ꝓbū dūraxat poetis ⁊ historicis pmittit Gratificor ꝓ quasi idem fcat qd gratuz facere. Gras agere ⁊ gras hre ⁊ gras referre drūt. Nā agim⁹ gras ꝓbo. Habem⁹ grās ofo vt cū memores sum⁹ accepti bnficij. referim⁹ siue reddim⁹ gras facto. Hāc drūaz Cicero nusq̄ neglexit. ¶ Ab ineūte etate. h est a pncipio etatis. vel a puericia (non iugent eff) Et nota ꝙ h ꝓbū ineo. a quo est participium iniēs dī fere sp de aliq̄ re graui vl magna. vt ineo pacē. ineo societatez. ineo bellū. ineo viā. i. incipio viā Nō dicim⁹. ineo libr Iz dicim⁹. Ineo gram. i. ꝙtrabo vel pparo grām. Iz redeo in gram dī cū sum reconciliatus inimico. Item redit in gram dī cū manumatis. vt cū ager meus iter fructus refert dicere possum. cū agello meo redeo in gram ¶ Prestare aliqñ est dare. vel pfedere. vt pstat mihi auxilium. Aliqñ pstare est exhibere. vt pstat te vir bonū. i. exhibet te vir bonū (ertzeige dich ein gutten man) Praestat te fortē vir Interdum pstare est antecellere. vt Theū. Homini hō quid prestat. i. homini hō ꝙtū aūcellit. Et tunc qñqz hz pest se etiā abltū vt Presto te doctrina. i. antecello te doctrina Inde venit nomē pstans. i. excellens. Et Prestātia. i. excellentia ¶ Cōmissurū a pmitto est qd aliqñ significat iniungere aliquid faciēdum. vt pmisi tibi hoc negociuz. Aliqñ pmittere qñ pcedit negacio. ⁊ sequitur vt vel ꝙbez. significat pmittere. Et tunc semp capit in malam partem. Vt Non pmittū vt aliquis me faciat. Cicero Nihil tibi esse pmittendū pderare debes. ꝙbē eos quos laudas tenō siliū ꝓbeas. ¶ Vt capit multis modis. Nā est pūtio causalis. vt Cōgrego mi

bi diuitias, vt familiā alere possim. Aliqñ ponit solū ornat⁹ grā, vt
Quintilian⁹. Quis credat me fecisse? vt stipē filio negarē. i. quis
credat me filio negasse stipē. Ite vt nōnūq̄ fcat postq̄. vt virgilⁿ
Vt vidi. i. postq̄ vidi. Etiā fcat quomō, vt apud eūdem. vt vidi vt
perij. i. postq̄ vidi quomō perij, vt vales. i. quō vales. Aliqñ fcat
sicut. vt ego incedo vt rex. i. sicut rex. Aliqñ fcat q̄. vt non est opus
vt fugias. i. q̄ fugias. Clar⁹, splēdid⁹, luculēt⁹. sūt adiectiua signi
ficātia merita p Metaphorā ꝑsonis attributa, vt Clar⁹ poeta, splē
did⁹ equus, ꝑclar⁹ orator, luculēt⁹ hō. Nobilis aūt z clar⁹ dicūt
Nā clar⁹ sp in bonā partē accipit, Nobilis vo aliqñ in malā, vt no
bile scortū, z nobilis meretrix dī. Sicut etiā famosus aliqñ acci
pit in bonā ptē, vt Iuuenal. Famosos equitū cū dictatore magros
Idē, Famosa ad menia legi. Sepe vo accipit in malā ptē p infa
mi z turpi, vt famosa mīt z turpis. Et in legib⁹ est titul⁹ de accusa
tōe famosa. Ad hūc modū gloſus fcat plenū glē. Vt apō Theē.
dī. Gloſus miles, z ita i mlris alijs. Videare potiⁿ dixim⁹ q̄ vid
aris. ad cutādū nimiā freqntiā lrē o. Nā si dixissemus optimis z
clarissimis viris indig⁹ videaris. nimia essz hui⁹ lrē inculcacō. ideo
videare, potiⁿ dicēdū fuit. Sepe tū nulla cā cogēte. doceare. q̄ do
cearis dicim⁹. Et ita in alijs in quo standum est soli artiū iudicio.

Der lafft ist die widerumb heilsam worden, wann yetz in tryen
moneten ist nyemant ann der pestilentz gestorben. Unser mit wō
er synt schier alle wid in die stat komen. vbgenomen marius dē
ich am forderſten noch dyr lieb hab. Der wonet noch zu Lene
dig. Aber wir wartent syn morgen oder über morgen. also hat
mir syn schulweiser den fordern tag zuembottē. Do er syn iungſ
fübe beym sendet. Aber das geet dich nit an. Dic iā aer saluber
trim⁹ est. nemo in trib⁹ mēsib⁹ postilētia perijt. Ciues fere oēs in ci
uitatē redierūt. dūmaxat Marti⁹ (quē ego scōz te diligo) adhuc Ve
netias incolit. eū cras aut pendie expectam⁹. ita mihi nudiustertiⁿ
pedagog⁹ et⁹ nūciauit. cū eo die catulos et⁹ z pullos domū misisset
Sz h nihil ad te. Dic. illic. z istic dicūt. de quo vide in rl'a quinta
secūdi libri. vt hic est salubre celū (bie ist ein heilsamer lufft) Cum
aūt loquor de loco vbi tu habitas dico Istic sunt amenissima pra
ta. Cū vo incidit ꝑmo de loco in quo neqz tu es. neqz ego. dicō Il
lic sp magna multitudo aliū est (Woselbs ist all wez ein gros me

nigē det vogel) Ciuitas z vrbs dtñt. Nā ciuitas ciuiū est z vni
tas. Vrbs vo locū significat. dic ḡ. Nisi famulū ad vrbē wienñ.
Et ciuitas nra nūq; deficit a cesare. Inter salubre z sanū ꝗ in
terest. Salubre ē qd dat sanitatē. vt aer. cib⁹ z hmōi. Sanū vo est
cui inest sal⁹. vt hō z alia dicūt. ꝓ sana. aer aūt salubris. Tam
hec vocabula ꝓfūdunt. nā solem⁹ dicere san⁹ cib⁹. san⁹ pot⁹. Et no
tādū q; sepe celū accipit. p aere. vñ bñ dicim⁹. Hic salubrimū est
celū. i. salub errim⁹ est aer. hic celū est clementi⁹ solito (Der luffte
ist die mültsamer dañ et gewölich ist) Scōm fcat mlta Prio
bz notissimū illū sensū. vt fm platonē loquoz. fm pitagozā disputo
Aliqñ fcat iux. vt virgi. Pulcib⁹ illa quidē illecebris z plena fm
flūina. i. iux. Aliqñ fcat post. vt hic. quē fm te diligo. i. Qñqz fcat p
vt fm te ītē do. i. do ītem p te. Incolit. i. habitat. z de exteris
dūtaxat dz. hinc inquilini z incole qui in alieno habitāt opido. O
ppidani vo qui bitāt in suo Perēdie fcat illō qd vulgares dicūt
p⁹ cras. dz eñ pēdie de die seqñti p⁹ crastinū die. hinc dz dies pen
din⁹. i. dies ab hinc terti⁹. Pridie vo nō fcat diem aūhesternā. vt
vulgo dz. Sed pdie dz de pozi aliquo die. nō referēdo ad pñs in
quo sum⁹. sz ad aliū quēdā die. Ita eñ postridie dz de posteriori
die nō a die pñti. sz ab altero quodā die. vñ pdie nō solū dz de tpe
ptō sz etiā de futuro. Et postridie nō solū de futuro. sz etiā de ptō
Exēplū de ptō sit tale. Pridie q; cesar vrbē intraret. p fecti sunt ei
obuiā pres. i. die pcedēti quo cesar vrbē intrauit. De futuro exēplū
Pridie q; iter ingrediamur petam⁹ a cesare ꝓmeatū. i. die pcedēti
quo iter ingrediemur ꝛc. De postridie de ptō dicas ꝗ mō. Postri
die q; cesar vrbē itrauit oēs legati discesserūt. Et de futuro sic. Po
stridie q; cesar decesserit mihi quoqz erit adeūdū Et nota q; illa
aduerbia pdie z postridie p⁹ se freqñter bñt aduerbiū q;. vel gtiñ.
vt pdie ei⁹ diei. vñ. Qui pdie q; patereť. Nudiusterti⁹ dz de
die pcedēti die hesternū (den vordern tag) Ita Nudiusquarti⁹ dz
de die añcedēte die tertiū. At nō pcedim⁹ vltra. Nā non dicimus
nudiusquint⁹ vel nudiussextus ꝛc. Sicut etiā dicim⁹ biduo triduo
quatriduo. z nō vltra. Etiā nō dicim⁹ nudiussecund⁹. qz p illo ba
bemus heri. Pedagogus nō dz ludi mgr. sz is qui domi tene
mus ad sequēdos atqz erudiendos pueros nros Nunciare est
vbis alicui⁹ absentis aliquid significare, vñ nomē nūcius. Et fm

Liber.III.

Seruum, Nuncium neutri gñis fcat id qd nunciatur. vt attulistī mihi bonū nunciuz (du hast mir gut borschafft bracht) ¶ Catuli licz videat nomē dicū a cane. tñ catuli nō sūt solū filij canū sz oim feraz. pētū. z muriū ¶ Pulli vo pecoz dicūt. vt pulli equoz asinoz muloz. ac suiū z piscīū at magnoz piscīū nati etiā catuli vocāt Pinnuli vo sūt ceruoz. capraz. dammaz. lepoz. z s'liū ¶ Nihil ad te ꝑ loci. i. nihil ad te ptinet. Aliqñ significat nihil in ꝓpatiōe tui. Vt Johānes est doct sz nihil ad te. i. nihil in ꝓpatiōe tui. Thais est pulcra sz nihil ad hāc nrām filiā. i. nihil ad ꝓpatōez filie nostre Da mit sey frelich/vnd schick dich zu dyner widerkunfft. O ein seliger vñ frelicher tag, der wirt so wir vñ faben vnd hüssē mügē ¶ Cura vt valeas. teqz ad reditū para. O felicē z ē iocūdū diē qdo te amplecti ascularīqz poterim. Vale ¶ Cura vt valeas. i. da opam vt valeas. dicim. etiā. cura valitudinē tuā. cure sit tibi valitudo tua Curā habeas valitudīs tue. Nonīē etiā cura ꝑ studio z diligentia. vt studūs lēaz oī cura atqz industria incūbo (Ich than allen myn flyß zu der lernunge) ¶ O iūgit qñqz ntō. vt O fortūati quoz menia surgūt. Aliqñ cū actō. vt hic. O felicē illū z iocunduz diē. Aliqñ ꝓ ptermittit z tñ ozo eandē vim hz. vt indignū facin. i. o indignū facin. Et in hmōi ozoib. nō est aduerbiū vocādi. sed poti. interiectio indignādi. vl alteri. significatōis. nā cū est aduerbiū soli vtō casui adiūgi solet ¶ Osculari dī ē bū ꝓūe qd vēit a nomine osculū. qd qñqz fcat paruū os nā est diminutū ab os. Aliqñ fcat basiū eo q osculātes restringūt labia. z faciūt puū os. Hoc tñ inter se drīt. Osculū pij amoris est z caritatis. vt pīs in filiū. z filij in patētes. Basiū vo lasciuiū est inter amātes. Qz suauiū accipit in vtrāqz ptē (Sehen zu. viterbie. Am nüen iore. nach xpi gedurt. M. cccc. lxxix. ¶ Date Viterbij. Anno salutis millesimo quadringentesimo septuagesimo nono. ¶ Date. i. littere iste date sūt. pōt tñ dictio date ꝑtermitti. z sic scribi. Viterbij tertio nonas marcij. z tūc subintellīr date. vl scripte. vl aliqd sile. Aut sic scribe. ex castris. ex vrbe. ex wiēna. ex argētia. Tertia die ianuarij. Anno dñi. m. cccc. lxxix Kl'de dicūt q ꝑ ꝓma die mēsis. ā. z ido in vnoquoqz mēse appellat kl'e. Oli apd romāos ꝓuocata plebe quot dies a kl'is ad nonas supessent ꝑnūciabat. Et dī a calo ē bo greco qd est voco. Et declinat dūtaxat in pl'i nūero. vt etiā none. z idus pl'io

numeri sunt tñ. Dz aũt quisquis mensis certos dies qui idus/aut nonas dicũt, de quibus sunt ꝗsus. Dar mai iul oc sex. alijs dato bis duo nonas. Octo tz idus mensis ꝓhaliter ois Vetustã itaqz diez mensiũ ꝓputatõez si voles scire In ꝑmis ꝓsidera die cuiusqz mẽsis kl̃ talis mẽsis appellari. Deinde scõa dies mẽsis dz q̃to vel sexto nõas/ꝑm q̃ talis mẽsis ꝗtuor aut sex nonas bz. p⁹ nonas incipe ꝓputatõz ab idib⁹ scz primã die p⁹ nonas appellabis octauo id⁹. z ita ꝓtũabis ad finẽ iduũ. p⁹ id⁹ dies. xix. vel. xviij. kl̃. xvij. kl̃. xvi. kalendas/ꝑm q̃ mensis vel tot kl̃ tot kalendas habeat. Dẽs aũt kalẽde nõ denoĩnãt a mẽse in quo ponũt/sz a mense sequenti. Quot aũt kl̃as/id⁹/z nonas quisqz mẽsis habeat vide in tabula.

	idus	nonas	kl̃as
Januarius	octo	quattuor	xix.
Februarius	octo	quattuor	xvi
Martius	octo	sex	xvij
Aprilis	octo	quattuor	xviij
Maius	octo	sex	xvij
Junius	octo	quattuor	xviij
Julius	octo	sex	xvij
Augustus	octo	quattuor	xix
Septẽber	octo	quattuor	xviij
October	octo	sex	xvij
Nouẽber	octo	quattuor	xviij
December	octo	quattuar	xix

Nec istud ꝑtermittẽdũ est q̃ dicim⁹ kl̃as ianuariũ z ianuarias. Februarũ z februarias. Martij z martias. Aꝑlis dũtaxat aut aꝑles z non aꝑilias Maij z maias. Junij z iunias. Julij z Julias z quintil. nã iul⁹ olim appellat⁹ fuit quintil. augusti z augustias z sextil' qz ꝗ̃ nomine etiã august⁹ vocabatur qũqz. Septembris z septẽbrias z septẽbres. Octobris octobrias z octobres. Nouẽber nouẽbrias z nouẽbres. Decẽber decẽbrias z decẽbres. Quare quilibet dz iulius z sextilis dz august⁹. Rũdeo qz veteres incipientes annũ a martio eundẽ solũ in decẽ mẽses diuiserũt. Et sic mẽsis quinq̃ iul⁹ est dicebat quintilis. qz quint⁹ in nũero mẽsiũ. z sextilis. qz sext⁹. postea septẽber. october. nouẽber. december. dicti sũt. qz septim⁹ octau⁹ non⁹ decim⁹ ab imbre. i. martio in quo fiũt imbres.

Sequit epl̃a p fuas partes ꝓtius exposita

Nicolaus perot⁹ põtifex simpõtin⁹ Johãni perotti fris filio. S. p. d. reddite mihi fuerit lr̃e tue/q̃ magnã nob voluptatẽ attulerũt. Ex his eñ intellexim⁹/z tibi bũ esse. z me abs tenõ mõ diligi. sz etiam vehemẽter amari. Ego quoqz (mi Johannes) amo te mutuo/teqz

non secus(ac vitam propriam)cax habeo, z cū sine te sum./dimidia
aie mee carere videor./q nisi dignitatis mee rōnē hēz./adolarem
mox in suburbanū tuū./neqz vna tecū cū p̄dioris tuis./z pomariok
z ouiculis oblectarē. Legerē tecū oluscula./decerperē vuas./collige
rē poma./nō deesset vindemie./mustū de lacu degustarē, nec ab his
q̄ fere oēs h̄ tpe p̄sueuerē abstinerē. Luderē etiā tecū intercim ludis
nō inlocūdis nō sez in campo saltu vel pila aut gladiatorūs ludis
siue alijs que lassam ac defatigatum corpus reddere consueuerūt.
Sz q silvas z colles z saltus z nemora tecū deābulās ac lusus tuos
fū gerēs ipas etiā camenas ad ludū excitarē vbi nemo essz qui nos
lederē excusaret. At si quis esset facile ipsū solitudinē excusaremus.
Sz postq̄ venire ipse ad te nō possū./par est vt tu ad nos reuertaris.
qd si feceris./oia nobis ex snia succedāt. Neqz enīm possum de te
abscēte posthac ēē sollicit⁹, z tibi adhuc adolescēti (ne dicā puero)
aliqn nō timere./q indies magis optimax artū studijs incumbas
gaudeo mirū immodū./z tibi gratulor./ac deo grās ago q talē tibi
mēte p̄stiterit. Neqz spero nō p̄missux vt pēe ac ano tuo optimis z
clarissimis viris indign⁹ eē videare. Hic iā aer salubertim⁹ est. Ne
mo iā trib⁹ mēsib⁹ pestilētia p̄jit. Viuos fere oēs in vrbē redierūt.
Mari⁹ dūtaxat (quē ego sedz te diligo) adhuc Venetias incolit.
eū tū cras./aut pendie expectam⁹, ita mihi nudiustertij⁹ pedagogus
ei⁹ nūciauit, cū eo die catulos ei⁹ z pullos domū misisset, sz h̄ nihil
ad te. Cura vt vales, teqz ad reditū para. Vale felicē illū z vere iocū
dū diē quo te āplecti./oscularīqz poterim⁹. Vale. Date Viterbij.
quarto kl̄as nouembris. Anno salutis. M. cccc. lxx. nono.

De figuris secūdū Donati

Figura (q̄ grece schema dz) est vicij cum ratiōe necessitatis./ornatusve grā p̄missū. Diuidit aūt figura in schemata lexeos./z schemata dianoeas. Rursus figure vel schemata lexeos./vel sunt locutōis./vel p̄structōis. Figure locutōis sūt vicia q̄ peccāt in vulgo mō loq̄ndi, vt cū dicā./relliquias duplicil./cū vsus vnū dūtaxat requirat. Sz figure p̄structōis sūt q̄ peccāt ō p̄ēz oēs p̄texū. His itē figura locutōis./vel est scema vel tropus vel metaplasm⁹.

De Barbarismo z Solocismo.

Hē sunt figure p̄sus abiciende./neqz in vsu quoqs pac

to habende, videlicet barbarismus ⁊ soloecismus. Sed quia aliqñ
excusantur hec vicia vel consuetudine vel autoritate vel vetustate vel
viciate. Ideo de his aliquid dicendum erit. Barbarismus. Est
solozois viciosa ex corruptione lre vel syllabe. Hoc aūt viciū vel fit
scribendo vel pnūciando. Scribēdo quidē fit p additōz. detracti
onem. vl transmutatōez lre vl syllabe. Per additōez vt relliquias
cū dicā duplici ll. cū vnū dicere debeam⁹. Per detractōez. vt Vir
gili⁹ dixit Immitis achilli p achillis Itē alio in loco dixit Ma
net alta mēte repostū p repositū. Per mutatōez. vt Virgili⁹ dixit
ollo p olli. Per transpositōez lre vl syllabe. vt eurandre p eurāder
⁊ disciplicina p disciplina Pronūciando Barbarismus sīr fit
quattuor modis scz in tpe. tono. aspiratione. hiatu. In tpe fit bar
barismus. cū lōga syllaba p breui. aut vicenersa brevis p lōga po
nit. In tono fit. si accēt⁹ pdominās cadat sup syllabā alia q̄ ture
debeat. In aspiratione fit cū abūcit h lēa vbi nō debet. vel detra
hitur vbi nō debet adesse. Per hiatū fit Barbarism⁹ quotiēs vo
calis sequit vocalē. aut p⁹ vocalē sequit m aut vbi nimi⁹ ē vocalū
concursus. aut vbi finis pcedētis dictōis dat inicīū sequti. Et gnālir
quecūq; plus vel mia⁹ equo sonantia ab eruditis respuūtur. Et
sciendū q̄ Barbarism⁹ in ozoe soluta solū repit. hmōi eīm vicium
in metro Metaplasm⁹ appellat. Est ⁊ alia figura. huic pnūerāda
que dī Barbaraleris hūs fieri cū barbara verba latino eloquio
miscentur. vt si quis dicat mastrucā. qō sardouz est vocabulū signi
ficās vestē ex pelliū⁹ animaliū. Aut si dicat magale. qō lingua af
fraoz dī dom⁹ pastoris. aut Marchio qō alemanoz vsu ⁊ lingua
nomē dignitatis ē Soloecismus. Est vicīū in contextu patium
orationis ptra regulas artis grāmatice factum. Et differt Solo
ecism⁹ a Barbarismo in hoc q̄ soloecism⁹ fit inter plures dictōes
inter se nō iuste ordinatas. Barbarism⁹ aūt in singulis dictōibus
fieri potest Et sciendū q̄ Soloecismus est in ipsa oratione soluta.
In metro quotiēs necessitatis grā inuenit schema appellatur.

Dinumerantur cum barbarismo ⁊ soloecismo duodecim
vicia. scilicet Barbarismus. Soloecismus. Acyrologia.
Acephaton. Pleonasmus. Perisologia. Macrologia.
Tautologia. Ecliptsis. Tapinosis. Catresintheton. Amphibo
logia Acyrologia est dictio improprie posita. vt Virgilius. huc

ego si potui tm̃ sperare laborē, sperare em̃ dixit p timere. ¶ Cacephaton ē turpis sonus: aut in dictōe: aut oratione, vt Thereñ, Arrige aures pāphile. Et Virgi, Nūcq̃ cū nauib̃ equat ¶ Pleonasm̃ est adiectio supuacua dictōis ad plenū sensū, vt virgi. sic ore locuta est ¶ Perisologia est superflua orōis additio sine necessitate rei: vt Ibant quo poterāt: ⁊ quo nō poterāt ibi stabāt. ¶ Macrologia est lōga sentētia res nō necessarias prehendēs. vt Imperator cū exercitu re infecta retro vñ venerat regressus est. ¶ Tautologia est eiusdē sentētie viciosa repetitio. vt Redeo letꝰ: ⁊ reuertor gaudēs. ¶ Eclipsis est defectꝰ dictōis alicuiꝰ quā tm̃ sententia requirit. vt Virgi. in p̄mo loqñs de Iunone irata. hec secū deest em̃ loqbatur ¶ Tapinosis est, alicuiꝰ magne rei extenuatio. vt Virgi. Penitusq̃ cauernas ingētes vterūq̃ armato milite replēt. Hoc est q̃ mlte legiones armatorū militū impleuere vterū ⁊ cauernas. ¶ Katachresis inhebeton est inordinata ⁊ indebita dictionū p̄iūctio. vt Virgiliꝰ. Versaq̃ iuuātiū terga fatigamꝰ hasta. ¶ Amphibologia est ambigua orō. ⁊ hec fit aliq̃ p actm̃. vt Alio te cacida romanos vincere posse. Aliq̃ p vbū p̄ūis gñis, vt Cato criminat iniuste: ⁊ nō expmat quē vl a quo. Aliq̃ p indistinctionē. vt Vidi statuā auream hastā tenentē. vbi dubius est an statua an hasta aurea sit. Aliq̃ p ononyma, i, p equiuoca, vt si quis dicat: aciem nec exprimat oculi: vl gladij: vl exercit̃. Et sic de alijs modis quos oēs recēsere esset inane

De Metaplasmo ⁊ eiꝰ specieb̃

Metaplasmꝰ est lre: syllabe vl tpis trāsmutatio metri ornatꝰ vl necessitatis cā. Et hz quotuordecim species Vt sūt hec Prothesis. Aphaeresis. Apēthesis. Paragoge. Sincope. Apocope. Hectasis. Systole. Diaresis. Epysmalyphe. Elipsis Synalyphe. Antithesis. Metathesis ¶ Prothesis est appositio lre vl syllabe ad p̄ncipiū dictōis vt gnato p nato. attulit p tulit ¶ Epēthesis est appositio lre vl syllabe ad medīū dictōis. vt induperator p imperator, dicit Iuuenalis. ¶ Paragoge est appositio lre vl syllabe ad finē dictōis. vt dicier p dici. ¶ Aphaeresis est ablatio lre vl syllabe de p̄ncipio dictōis. vt temno p ptemno, mitte p dimitte ¶ Sincope est ablatio lre vl syllabe de medio dictōis. vt audacter p audaciter, ⁊ p̄monat p p̄mouerat ¶ Apocope est ablatio lre vl syllabe a fine dictōis, vt achilli p achillis, ⁊ sat pro satis.

Dieresis. est p ductio vocalis q̃ naturalīr ē breuis. vt Virgi. ita liõ. fato. vbi pma syllaba illi⁹ dictõis italiã est breuis naturalr. z p ducir. Hec figura bz quattuor spēs. q̃ vocant Cesure. scz Penthemimerim Antithipēthimemorim. Eptimemoriz. z Posteptimemorim Antipēthimemoris est p ductio syllabe pme naturalis breuis secũdi pedis Penthimemoris est cũ pma syllaba tertij pedis naturalr breuis p ducir Eptimemoris est cũ pma syllaba quarti pedis naturalr breuis p ducir Posteptimemoris. est cũ pma syllaba quinti pedis naturalr breuis p ducir Sistole est correptio syllabe naturalr lõge. vt vir nimbosus orion. vbi orion bz primã naturalr longam. q̃ ibi corripir Dieresis est vni⁹ in duas syllabas facta diuisio. vt Virgilius. Alai in medio libabant pocula bacchi.

Sineresis vel Sinaliphe. est duaz syllabaz in vnã facta pnunciatio. vt Virgi. Fixerat eripidem cerni. p eripidē. Synaliphe. Est p iteremptõez pcurrẽtiũ inter se vocaliũ ludrica quedã leuisqz collisio. vt Virgi. Atqz ea diuersa penit⁹ dũ pte gerũtur Elipsis Est psonantiũ cũ vocalibus aspe pcurrentiũ quedã difficiliõ collisio z dura. Et qm̃ si post m sequar vocal duinsmõi aspa platio causar Ideo p vitanda hmõi aspitate dz p elipsim necari m. vt Virgilius Multum ille z terris iactatus z alto Antitesis. Est littere pro littera positõ. vt olli pro illi Metbatesis. Est littere vel syllabe trãpositio. vt tbeucre p tbeucer. euandre pro euander.

De Schemate. z eius speciebus

Schema est figura p quã ornata z vsitata dictionũ in ozoe positio variar. Et est duplex. scz Scemalexeos. z Schemadianoeos Schemadianoeos vt pus dictũ ē ptinet ad ozatoreo itaqz solũ de schemalexeos dicẽdũ ē. Schemalexeos bz spēs. xrij Et sunt he. Prolepsis. zeuma. hypozensis. silepsis. anadiplosis. anaphora. epinalepsis. episensis. paranomasia. schesioncmatõ. paranomeon. omotoleuton. omoptoton. polysiteton. hytmos. polyptoton. dyaliton Prolepsis. Est presumptio alicui⁹ mlitudinis postea pptes diuise. vt Video domines hos bonos istos malos.

Zeuma. Est vni⁹ vbi pclusio diuersis clausulis apte ptũcta. vt virgili⁹. Troiugena interpres diuũ qui numina plebi. Qui tripodas clarij lauz qui sidra sentis Hypozensis est figura p quã diuersa vba singulis clausulis adiũgũr. vt regẽ adijt. regẽ pmemorat nomẽ

genusq;. ¶ Sileplis. est figura p quam dissimiles clausule in vno verbo iungiuntur. vt hic illius arma hic currus fuit. Item sunt nobis initia poma castanee dulces ⁊ presti copia lactis ¶ Anadiplosis est geminatio dictionis ex vltimo loco pcedētis ēsus ⁊ pncipio sequentis. vt sequitur pulcerrim⁹ astur. Astur equo fidēs. ¶ Anaphora. Est repetitio dictōis p pncipia plurīū ēsuū. vt nate mee vires mea magna potētia sol⁹. Nate patris summi qui tela typhoea sentis ¶ Epinalepsis est dictionis in pncipio ēsus posite in eiusdē fine repetitio vt Ante etiā scriptū dicti regis ⁊ ante. ¶ Epizensis Est eiusdē dictionis immediata geminatio ⁊ in eodē ēsu. vt Me me adsum qui feci. in puertite ferrū. ¶ Paranomasia est quotiēs dictiones diuerse ꝓter similitudinē tangū vna ⁊ geminata in ōōe ponunt vt nā inceptio est amētiū haud amantiū ¶ Schesionomaxbon. Est multitudo dictionū simul ptūctaꝝ sine copula. vt nubula nix grādo pcelle fulmina vēti. Itē mersa man⁹ pelagna cohors festina via vix. ¶ Paranomeon est cū ab eisdē lītis diuerse dictiōes incipiūt. vt Vtite tu te tanti tibi tāta tirāne tulisti. ¶ Omoteleuton. ē cū simili mō diuersa ꝑba finiunt vt abijt excessit euasit erupit Hac etiā figura ꝓpiebēdunt carmina q̄ in medio ⁊ fine eandē hūt terminationē. q̄ apud quosdā leonina vocant. ¶ Omoptoton Est cū dictiones in sīles casus terminant. vt merētes flentes miserantes lacrimantes. ¶ Poliptoton est eiusdem dictionis in diuersis casib⁹ repetitio. vt Virgi. Litora litorib⁹ ꝓtraria fluctib⁹ vndas Impōor arma armis pugnēt ipsiq; nepotes. ¶ Hymos est series orationis lōga tenorē suū vsq; ad vltimū sūs. vt Virgilij. Principio celū ⁊ terrā cāposq; liquētes Lucentēq; globū lune titaniaq; astre spūs int⁹ alit ¶ Polisynteton est q̄ fit ptūctionū nimia accumulatio vt Athamasq; thoasq; pelidesq; neoptolam⁹ pīmusq; machaon. ¶ Dialiton vel asintheton est quotiēs ōō ptūctione caret necessaria. vt Ite ferte cite flaminas date tela impellite remos.

De Tropo ⁊ speciebus eius

Tropus Est figura quotiens dictio transferr̄ a ꝓpa significatione ad im ꝓpm aut similitudinariā necessitatis aut ornat⁹ causa. Et sunt. xiij. species. scz. Methaphora. metonimia. ātonomasia. epiteto. sinecdoche. onomatopeia. piphrasis. hypbaton. hyperbole. allegoria. omozensis. ¶ Methaphora est

dictōis vel ordōis in aliā significatōēz translatio, ꝓter similitudinē
vrtisqz pgrua vt dicēdo simplicē esse agnū, Virgi. Atlantis cinctuz
assidue cui nubib⁹ atris. Plinifetūqz caput vēto pulsat z imbri.
ecce hic p methaphorā mōti virgilius ascribit mēbra hūana Ca
thacrisis est vsurpatio alieni nominis vt patricidam sepe dicimus
qui pēem non occidit z piscinā q̄ non hz pisces. Metalepsis est
dictio gradatim pgens ad id qd ostendit z ab eo qd pcedit id qd
sequit insinuās, vt Post altos mea regna videns mirabar aristas
qz p aristas segetes p segetes estates p estates ānos intelligere de
bem⁹. Ita p aristas lōgo medio ānos intelligim⁹ Polonimia
fit mltiplr. Primo cū ponit ptinēs ꝓ ptēto. vt nūc pateras libare
ioui Aut eō vt Krateras magnos statuūt z vina coronant. Secō
cū ponit in neutro p eo qd inuentū est, vt sine cerere z bacho friget
ven⁹. Aut eō, vt vinūqz pcant. Tertio cū ponit cā p effectu. vt Pi
grū frig⁹. pallida mors. Aut eō cū ponit effectus p cā vt frena spu
māt. Antonomasia est qñ p excellentiā appellatiuū ponit ꝓ ꝓo
vt ꝓpheta p dauid. poeta ꝓ virgilio. z apostol⁹ ꝓ paulo. z vrbs p
roma. Epitheton est dictio certā ꝓpetatē significās dictioni alte
ri adiecta. vt dira celeno. dira camila. dicax pica lanigere oues.

Sinecdoche est cū a pte accipit significatio tot⁹ aut vice versa.
vt pubesqz tue. pubesqz tuor. Ite fontēqz ignēqz ferebāt Ono
matopeia est nomē a sono factū. vt Tinnit⁹ aeris. z clāgor tubar.
Periphrasis est circūlocutio q̄ fit aut ornādē rei causa q̄ pulcra
est aut vitande que turpis est. vt Virgili⁹. Iā primo nouo sparge
bat lumine terras. Titani croceū linquēs aurora cubile Hyper
boton est trāsgressio quedā ē bor ordinem turbās. Eius ēo sunt
quinqz species. Histerologia. anastrophe. parēthesis. Themesis. z
sinecdis Histerologia vl histeron proterō. est sniā cū verbis ordo
mutat⁹. vt Virgili⁹. Moriamur z in media arma ruam⁹. Ana
strophe est dictōis tm̄ ordo preposter⁹. vt Italiā ꝓ B est ꝓ italiam
Parenthesis est alterius sentētie interposita ordo. vt Eneas (ne
qz eū patri⁹ sisteremente passus amor) rapidū ad naues pmittit
adhatē, Themesis est sectio dictōis vna dictōe vel plurib⁹ inter
sectis. et septēqz subiecta trioni. Et scias q̄ huiusmodi sectio plerū
qz solum fit in dictione ꝓposite figure z metri necessitatis gratia.
Sinecdis est ex omni pte pfusa locutio. Virgili⁹. Tris notbus

arreptas in saxa latentia torquet. Saxa vocant itali medūsq; in fructib⁹ aras. Est eñ iste ordo Notbus tris arreptas in saxa torquet. q̄ saxa in medūs fructib⁹ latētia itali vocāt aras ¶ Hypbole Est suplatiuo q̄dā fidē excedēs agēdi minuēdi ve cā. vt it clamor celo Ire festudine tardior ¶ Allegoria. Est figura qua aliud fcat q̄ dī vt iā tps equū fumātis solvere colla. ꝗ est carmē finire. Nu⁹ .vij. sūt spēs. scz Hyronia. Antiphrasis. Aenigma. Clariētismos. Paroemia. Sarcosmus. z Alscismos ¶ Hyronia est ꝓmo dicti p trariū ostēdēs. Virgi. Egregiā vo laudem z spolia ampla referis. Nā nisi grauitas pnūtiatōis esset adiumēto ꝓfiteri videret qō ne gare intēdit ¶ Antiphrasis est figura vnu⁹ dictōis bironia. vt bel lū qz minime bellū. z parce qz minime parcūt ¶ Aenigma est obscura sentētia p occultā similitudinē rez transiens. vt q̄ me genuit mē mox gignit ex me Significat eñ aquā in glacie puerti z ex eadē rursus effluere Clariētismos est figura qua dura dictu grēs pferūt vl expmāt. At cū interrogātib⁹ nobis nūquid nos q̄sierit aliquis. Nūdem⁹ bona fortuna vt ex ꝗ intelligāt neminē nos q̄sisse ¶ Paroemia Est accomodatū reb⁹ tpib⁹ puerbiū. vt lup⁹ est in fabula. ¶ Sarcosmos est ꝓmo plen⁹ odio hostilisq; derisio. Virgil⁹. En agros z quā bello troiane petisti metire iacēs Alscismos est ꝓmo locosus z facet⁹ satis vrbanitate explet⁹. vt cū vane quē conari intelligētes dicim⁹ laterem lauas ¶ Omozensis est nimis rei note demōstratio p aliā magis notā. Et ꝗ tres spēs q̄ sūt. Icon Parabole. z Paradigma ¶ Icō est pſonarū inter se vl altorū q̄ accidūt p sonis ꝓpatio. vt Virgi. Os humerosq; deo similis. ¶ Parabole est inter dissimiles res ꝓpatio. Virgi. Qualis mugit⁹ fugit cū sauci⁹ arā taur⁹ z incertā excussit ceruice securim ¶ Paradigma. est nar ratio exēpli hortātis aut dehortātis. hortātis vt Antenor potu it medūs elapsus achinis illiricos penetrare sinus. dehortātis. vt at nō sic pbrigi⁹ penetrat lacedomona pastor. Ledeāq; belenā tro tanā vixit ad vrbez ¶ Sequētes figure nō sūt in donato. sed ex alīs autorib⁹ collīgūt ¶ Liptote est cū min⁹ dicētes lōge plus af firmare intēdim⁹ vt Virgi Nec munera spno. ꝗ est libens accipio. ¶ Endiadis est cū ditisim plata qiūctim intelligi debeāt. vt molē z mōtes insup altos imposuit. i molē altorū mōtū imposuit. Ires pateris liban⁹ z auro. i. auteis pateris. Ire arma qirūq;. i. arma.

tum vlx. Hypalegeen agentis ꝑ patiente aut ecōuerso positio, vt date classib⁹ austros ꝗ est. classes austris. Item Nōdū illis labra admouī, ꝗ est nōdū, illis labris admouī. Emphasis est cū ponim⁹ substātiū ꝑ adiectiuū ꝓcās qualitatē abstractiuā ipsius adiectiui. Vbere. Vbi est scel⁹ qui me pdidit, i. scelerat⁹. Prosopopeia. ē ꝗ ꝑsonis fictis attribut⁹, vt mate vidit ⁊ fugit. Topographia est descriptio loci ñ ficti, vt huc in vrbe fuit media letissim⁹ umbra ⁊c. Sz Topothesia est loc⁹ fict⁹ ꝑm licētiā poeticā. Virgi. Est in secessu lōgo loc⁹ insula portū efficit ⁊c. Chronographia est tpis descriptio. Virgi. Nox erat ⁊ placidū carpebāt fessa sopores ⁊c. Antipophora est tacite obiectioni respōsio. Exegesis est sententie prius dicte expositio. Quidius. Legerat huius amor nomē tituli qz libelli. Aleotheca, est accidentiū grāmaticaliū diuersa positio vt casus pro casu vel ꝑsone ꝑ ꝑsona. vel cū diuersi casus vel ꝑsone ꝑstruunt intrālitiue. vt ego miser egeo ⁊ similia. Et quinqz sunt figure ꝑstructionis q̄ sūt species aleotheces scz Prolepsis Silepsis zeuma, antiptosis, ⁊ sinthesis. Quid sit prolepsis, silepsis, ⁊ zeuma dictū est. Sz antiptosis est vnius casus ꝑ altero positō, vt Sermonē quē audistis non est meus. Ille Vrbē quā statuo vestra est. Et tbe renti⁹. Quas credis esse thas nō sūt vere nuptie. Et populo vt placerent quas fecisz fabulas. Sinthesis ergō est species aleotheces, ⁊ hz sub se Euocationē Appositionē ⁊ Synecdochen. Capit etiam sinthesis pro figura per quā alique partes in constructione iungun tur non gratia vocis sed significati, vt Virgilius, pars frustra secās turba ruunt, venette est insignis ⁊ maritima vrbs.

De materia ⁊ natura pūcto

De materia distinguēdi ostendez scōm suas sententias dicturi. Primū inquirem⁹ quid sit pūctus. Deinde quot sūt pūcta. ⁊ que vis eōr. Tertio quomodo pūctāda sit q̄qz ostendez. Primo dico q̄ positura siue punct⁹ est signū segregās ⁊ spiritū recreās. Hoc sic est intelligēdū. Punct⁹ est signū diuidēs intellectū in sententias. ⁊ particulas distinguēdo ⁊ spūm recreās platonis. Hac diffinitione elicere potes duas vtilitates principales quas materia pūctōr affert. Prima, qz distinguit sententias q̄ alias esset pfuse. Secda, qz recreat ⁊ quiescere facit spūm siue battū pferētio.

Sūt aūt pūcta p ozoe distinguenda quib⁹ mō vtimur hec. Virgula, Coma, Colū, Period⁹. Punct⁹. Interrogatiu⁹. Virgla curua

Virgula est signū lōgi factū hac ratōe/ꝫ signū denotat animum auditoris vel pferētis adhuc esse suspensum ⁊ orationē ac sensū eē impfectū. De hac virgula pauci scriptores dixerunt qz sub puncto suspēsiuo (cui⁹ fere natura gerit) ppōdenerunt. Coma metr⁹ suspē sū⁹ pūct⁹ siue media distinctio. Est pūct⁹ cū virgula superi⁹ elevata ut sic: Aut cū altero pūcto superposito vt sic: Et ponit ad notā dū pstructionē pfectā, ⁊ ideo dz punctū planū ⁊ sententiā impfectā cui necesse sit aliquid addi ad pstitutionē sensus pfecti. Ideoqz dz virgulā pūcto suppositā, quo etiā lector admoneri dz vt cū huiusce modi signā accurrat in alto ꝑmonē suspēdat. Cōtratiū ꝯo fieri dz circa colū vbi vox deprimēda erit quasi intellectui p ꝓpletōrē sentētiam satis fit.

Colū subiunctio vel punctuo.

Minisiuus est pūct⁹ pū⁹ siue virgula ꝫ mō. ⁊ significat pfectionē oīonis ꝯtū ad pstructionē grāmaticalē sententiam licet adhuc omnino ozo nō sit clausa. Vocat aūt subdistinctio, i, parua distinctio respectu periodi. Period⁹ punct⁹ diffinitiu⁹ vel siue plena distinctio. Est pūct⁹ plan⁹ cū virgula inferi⁹ reflexa ꝫ mō; ꝫ pūctū denotat cū auditoris ꝯ dictatoris aīm esse quietū omnino ⁊ oīa esse clausa ⁊ perfecta in ozoeita vt nihil sequat. Punct⁹ interrogatiu⁹. Est pūct⁹ cū virgula sursum retorta vt sic: Tu mihi iuuas pedes, Sub illo etiā ꝓhēdant ozones admiratiue. Virgula curuata ad modū dimidie circūferentie vt sic( ) ponit in ꝓncipio ⁊ fine ozois interposite ꝓparēdesim. Exēplū, princeps (quia hostes minant bella) iussit munire vrbes. Tāta aūt est vis pūctoꝝ vt vna eadēqz ozo pūctis alio ⁊ ab alio mō distincta prorsus ꝓtrarias sententias denotet, Vt in ꝫ vulgari exēplo ita distincto, Regem vestrū interficere bonū est timere nolite, ⁊ si oēs ꝓsenseritis ego non negabo videt rex nō interfici debere. At mutata illa distinctione apparebit regē occidi debere, vt sic Regem vestrum interficere bonum est timere nolite ⁊ si omnes consenseritis ego non negabo.

Mō punctis pūctis sententie sint distinguende.

Virgula solet poni inter substātiua plura vl adiectiua incōiūctim posita. Itē inter ēba finiti vl infiniti modi. Itē inter ozones incōiunctim sumptas ⁊ in sentētia coherētes. Et generaliter in omnib⁹

locis in quib⁹ ozo suspēdit z nō ponit coma virgula est ponenda.
¶ Coma fit post ozonē q̄ p le pfecta esse pōt q̄tū ad pstructionem licz nō quo ad sentētiā. Signa aūt facētia hmōi pstructōez cū sentētia impfecta sūt dec z silia. Qui insinitū quicūqz quisquis siquis qñ quotiēs quotiēscūqz q̄uis q̄q̄ licz postq̄ dū cū aduerbiū vt p postq̄ quō p sicut si nisi qñ qz sicut exquo ne p vt nō ꝛc. Etiā ablatiui positi absolute in designatiōe pseqñne z pticipia. Vtē pstrtōis p̄ma ps in quapmittit zeuma. Dez siles dictōes cū in ozoe ponūt animū auditoris aut pfectis suspendūt. signādā igit⁹ erit aut virgula aut comate hmōi ozo. ad denotandū sensū adhuc minime patere. ecto etiā ozo q̄tū ad pstructōez grāmaticalē sit pfecta. ¶ Colū aūt ponēdū est p⁹ oez pstructōez ex qua accipe licz sensū pfectum licz adhuc de eadē re plura dicēda seqnāt. Vtē caueas gñaliter facere coma vel colū inter ꝓbū z casu quē a pte p⁹ regit. aut inter verbū z suū suppositū. aut inter ꝓbū vl pticipiū z suā determinationē. Vtē qñ negatio refert ad plures pticias seqntes nō pone coma vl colū donec oēs pticule preceāt ad quas negatio refertur. Exēplū Ne p̄ehēdite disciplinā neqñ irascat dñs z pereatis de via iusta.

Prosodia quedaz species grāmatice est dicta a pros quod est ad z odos cantus. quia tractat de accētu dictionū z de quantitatibus syllabaz quarum noticia ad debite pronūtiandum grāmatico putilis est. Turpe eñ est syllabas natura breues ptra p̄sodie leges p̄ducere aut longas corripe. Quisquis vero hac arte caret balbuciēs sp z trepidus ozoes arēgas z trās quasibet legit i cetu doctissimoz. Noticia quāntatis mēsureqz syllabaz z cudēdoz ꝓsuū quo pacto scribi soleant voces erudit. rar⁹ eñ scriptor huiusce artes ignor⁹ qui nō oberret in annotandis hio nominibus pecunia tolerabilis acutus tolero baculⁿ apollo z ceteris pene innūerabilib⁹. Quotiēs ꝓbet intelligentiā sensus quāntitatis. discretio. mīra eñ in poetis inuenim⁹ nōia diuersio quidē casibus sz eodē fine pnūtiata. q̄ quāntatū syllabaz ignor⁹ nullo pacto discernēt. Quid si aliqua sint diuerse penit⁹ significatōis sola vni⁹ syllabe vl plicitate vl correptione dinoscēda. vt ara equus mala popul⁹ labor z silia. Postremo sine quāntitatis syllabaz experimento metri suauius vulitatis (q̄ nō puula est) adipisci nequaq̄ pōt. Nonnūq̄ eñ p̄gnāuissima latissimaqz sentētia sine iurisconsultis aut tbe

Liber. III.

ologis spectata breui claudit metro. quā vbi memorie haud facile mādare poscis aut, vbi ex memoria lapsa fuerit reminisceēdi facultā puulā pstabit: carmē. Ñ Deiuuāt animos pprēdūt plurima paucos. Pristina pmemorār sūt oi grata legēti. In frusta diuini quondā ppdete carmib⁹. vbi sāt quipscripsēt psalterīū. lamētatōes Jeremi, et otā fere Job historiā. z oīa ferme scipture sacre cātica Nūtā enīm nēa grāmatica poetaū carminib⁹ pprobabat. Mirabiles ad modū, z maxime phōr sentētie p poetaū carmīa nobis innotescūt ꝓsepe. Quiusce ergo rei ignorātia turpis a nobis ppulsabit si sequentia huius artis rudimenta diligenter inspeximus §.§

De litteris.

Inter latinas vnū z viginti lēas, vocales quinqz, consonātes sedecim repertiūt. Ait de eisdē psonātibus septē dicūt semiuocales f l m n r s y. Cetere nouē mute b c d g k p q t, r aūt sexta vocalē grecā. z 3 decimā septimā psonātē pter greca vba (quib⁹ psuete vtāt) assūp sere latini, neqz enīm aliter typū vl zelō vl cetera hmōi quō scriberēt habebāt. Hoc inter semiuocales z mutas distat qm̄ he a vocalib⁹ incipiūt z in se finiūt. he aūt a seipsis incho ūt z exeunt in vocales. Ideo vo h negat a ēl.ficatoriib⁹ lēa qm̄ nō est cā positōis vt nihil mihi arbomos. neqz dat impedimētum ne due mox sese vocales se quāt vt trado phibeo. De ipis vocalibus i z v plerqz in psonātiū ptātez redeūt, cū aūt ipe inter se geminātē vt iumēntz vinū, aut cum alīs vocalib⁹ iūgūt. vt ianua secur loc⁹ vanitas veritas volatus, Ut quoqz nōnūqz si ipi ppōnt vt vult⁹. recipi etiā v vim psonātis cū inter psonātem z alterā vocalē pstituit vt quater suadeo suauis aqua lingua quaqz donat⁹ z sui expositores. Dōpeius z Sergi⁹ dicūt eā psonātē ē nō posse. qz aīī se alterā psonātē hz. vocalē esse nō posse. qz sequtē illā vocal qd̄ quid nihil refert: Nūquid enīm qm̄ scribūn⁹ statura dicēdā est t psonātē esse nō posse. qz aīī se habeat alterā psonātem scz s.imo z vocalē esse nō posse. qz illaz vocalis se quūt. fit tm̄ u nōnūqz vocalis ppositā vt in suauis. Jux Alexādrū Mosqz modern⁹ hz qm̄ qs pēūte, Syllaba diuidit tūc u vocalis habet. Sūt z liqntes lēe due videz l z r. nonnūqz breues natura syllabas adiūctis sibi mutis inuenīūt reddere longas. vt coclear re pleo assecla tenebre cerebrū hathedra, Hae quoqz psonātes x scz

z ⁊ vocalis i inter duas inserta vocales victurem hñt ꝓsonãtiꝰ
duaꝝ vt pax axis gaza thezaurus maior peior maiestas eius but
ato ieiuno, Alex in ꝓpositis nõ sic. vt bũgis baiulo.

De triplici syllaba

Syllaba est ꝓprehensio lrãꝝ aut vnius vocalis annunciatio
tẽporꝝ capax. Nã oꝰ syllaba aut breuis est ⁊ tẽpus recipit
vnũ. vt pĩ. Aut lõga est ⁊ duo recipit tpa vt mater. Sunt igit
lõge syllabe. sũt breues. sũt ꝓmunes. Longe ⁊ breues sunt natura
et ex ꝓsequẽti. Natura lõge sũt bifariã. aut ꝓductõe videlz singulari
um vocaliũ vt nauis finis omen vnꝰ. Aut duaꝝ ꝓiũctõe quã diph
thõgõ vocãt vt aceũ poema augustꝰ eurus. Sũt ĩtẽ syllabe prime
medie atqz vltime. Primaꝝ ẕtitas ꝓgnoscit positõe. diphthongo
ꝓpositõe. exẽplo rla. Mediaꝰ positõe accẽtu ⁊ rla. vltias positõe
⁊ rla inuestigam.

De quãtitatũ monosyllabaꝝ.

Omnis vocalis o se lõga est licet u significantia carear tũ
in ã exeũtes ꝓducũt. Ad aduerbiũ qñ anꝑonit vãtis a vo
cali incipiẽtibꝰ brẽuis est. Virgilius De coridon o alexi
trahit sua quẽqz voluptas Dictio monosyllaba in vocalẽ exiẽs
ꝓdẽ. vt sta na fia te se pre dũ si mi qui do no sto sto quo Demitur
quanti ⁊ a casu. Sũt que ne ve. qz ⁊ ve copulatiua ⁊ disiũctiua
piũctões. nã ve interiectio lõga est. Ne aduerbiũ affirmãtis atqz p
hibẽtis ꝓdẽ. sz interrogãtis breuiat. Dictio monosyllaba exiẽs
in ꝓsonantẽ b d m l t corripit. Sal masculinũ sol il ⁊ nil ꝓducũtur
que ẽo finit in c n r s lõga est. Exceptis hic q̃ est ꝓnõ. nec iac an in
vir cor par ver per ter. es ẽbo. bis quis is ꝓnoibus. os oris. ⁊ ossis
Singula in as ⁊ us lõga sũt. vt vas mas pus plus rus. Sicqz de
monosyllab oniuersa ẕtitas sapiẽ explorata est.

De pũnes.

Pũnctio sp lõga est. Itẽqz dũ post vnã vocalẽ due sequunt
ꝓsonantes. aut vna repetita. aut vna duplex. ꝑ adiectõ q̃
altera saltem in eadẽ vocal syllaba collocet. vt arma pestis
aduena aduuo falla mallẽ reddo ecce dux gaza maior troya. q̃ po
sitio nõnũꝭ in metris in tres diuidit syllabas vt est illud. Arma
virũq; tabulaeqz ⁊ troya gaza p vndas. Imperizoma ⁊ in iacinctus,
neqz vim duaꝝ ꝓsonantiũ neqz ꝓptãtez efficiende positõis vsurpat.
Adiectiũ est dũ saltẽ altera ꝓsonãs iũcta sit vocali. nã si secꝰ euene
rit positio nõ est vt agri tenebre. Ad positõez crebrior haberi debz

intuit⁹. pcurrit cm̃ fere oib⁹ in vocalib⁹. z pōt nedū in pmis. vetetū medijs z vltimis syllabis repiri. vt arruiger robust⁹ amabūr.

De Dyptongo.

Dyphtōg⁹ sp lōga ē vt aula euge. Fit cm̃ due q̃ z scribūt z legūt au scz z eu. Mitere vo due scz ae z oe scribi quoqz pōt. sz ne legi quid pcessū est vt aeo aedes foelis cocū solocisim⁹. Est pterea in oi grō dtō. ntō deīn z vtō plib⁹ pme decimatōis lo cāda diphtōg⁹ a.. p quā z eadē syllaba pducta est in alijs vocali b⁹ e lōgis frequēter apō veteres videm⁹ diphtōgō. nā veteres o vl a eidē vocali e ānposuerūt. in pleriqz tm̃ locis vetustissimoꝝ volu minū figurā bmōi loco diphtōgi videm⁹ assignatā. Qū vltra de beat bax adiūgi vocalū. satis elegās fecit. Huartin⁹ Veronēs o pusculū.

De vocali natura.

Vocalis natura breuis sequēte muta cum liquida lōgari pōt vt theatrū atatrx patris ppīs agri colubri ludicra lugubris funebris celebris celebro penetro lucro clepsidra integri. Et si vocalis de se longa fuerit per nullam mute z liquide sequellam poterit breuiari vt febris egri mater frater. Sic obiaqui sic ppositra saluber sic salu bris salubre medijs lōge libra bilibris trilibris podagra citogra.

De compositis.

Syllaba dictōis simplicis trāsfert secū suā quātitatem ad oia ppositra vt lego tertie pma breuis manet eadē in ppo sito plego relego. Lego pme bz e lōgam sic z in ppositis vt delego subiego. etiā si vocalis prim fuerit imutata. vt facio cū pmā breuē habeat. pficio reficio alteras simul breues fuāt. ledo pma lōga. sic allido collido illido. Cado pma breuis. in ppositis a in i mutata sic corripit vt incido decido recido. Cedo pma lōga in ppositis a in i mutādo eiusdē est q̃ritatis vt incido decido medijs lōgis. Sumo pma breuis. sic in ppositis assum⁹ possum⁹. Pono rego amo doceo ligo bibo cubo duco. z dico pme. colo vomo video faueo. nepos cano potus morior neco mod⁹ moueo tudis venio pmas sa as breues traducūt ad oia ppositra. Claus glutio scrutor ceco tru do ludo trico vito pm⁹. pmas bnt lōgas. itidē in ppositis. Quinqz demas ab hac rla zima lesio nubo sugo iuro. q̃ cū pmas habeāt lō gas. tm̃ in ppositis breuiāt. vt azim⁹ palisis sāguisuga pnubo dese ro qō a de z iuro venēs u in e mutatā ñ pducit. itaqz q̃ritatē ppo

sti ex simplici ⁊ ẽstio simplicis ex ꝓposito sepe ꝓcessam est venari

De ꝑ in dictione ꝓposita.

Vocalis ꝑ in dictõe ꝓposita dũ medio loco intercuenerit; correpta est vt omnipotẽs lanificiũ armiger celicola tubicem fidicẽ. Excipiũt tria. tidicen nomẽ ibidẽ ⁊ vbiq; aduerbia.

De re e de pre se dibi pro

Ꝓposita a re inseparabili ꝓpositõe corripiũt eandẽ vt reputo recipio reprobo. Excipit reijcio. ⁊ refert impsonele p interest. distat vel differt. Retuli ist a refero inuenit in Ouidi longũ. Si etiã syllabã re due mor psonãtes sequãt producit solet vt respicio respuo respiro restauro. E de p̃ se pducũtur sp in ꝓpositis nisi mor altera vocal aduenias. vt declbo puto. Mũt ⁊ iste syllabe in ꝓpositis scribi p diphthõgõ ae. vt aedico daemitor praedico saeduco saeceno. Di ꝓponẽs lõga est. vt diligo dirigo digero. distũ ⁊ dirimo dremiãt. Praeci. Secũdi calices quẽ fecere distũ. Dui di. Hãc de. ⁊ molior litẽ natura diremit. Bi corripit vt bilinguis bipatẽs biformis. nisi due psonãtes sequãt. vt bisfert. Pro i se ⁊ in ꝓpositis pdẽ nisi mor vocalis assit. vt pbibeo pati. Excipiunt etiã pteru. ꝓpero pnepos pcelia ꝓbera ꝓban. pfor pfug. pficor pficiscor pfecto ꝓpino pcuro. nũ plima ex istis a peul potius ꝗ a pesse ꝓposita sciendũ est.

De deriuatis

Deriuate voces sequũt fere sp leges fontiũ ex quib. nascũt Ideo ꝗta facerit vocal scẽde psone indicatiui singlaris tãta manebit in tpib. ind formatis. nã cũ pme scẽde ⁊ ãte pingationũ vocalis vltia scẽde psone lõga ẽ patẽ vniuersa deiñ tpa in eadẽ syllabo quãtitatẽ hũt. vt amas in ao lõgã exiẽs de se facit lõga vmam. amatis a mabã amaui amauerã aãbo ama amato aãtote amarẽ amare amatũ. doces docem. doceris. audis audim. auditis ẽ. E diuerso tertie pingatõis indicatiu. scõm psonã corripit sic ceteris quoq; tpa vt legis legim. legitis. Altũ est vnicũ pme vbũ hũs a breuẽ in vnitersis mõis ⁊ tpibus. suor etiã ꝓpositor. vt do circũdo pessundo. venũdo. Cõsidertãdũ tũ est q ptũ impfectũ tertie nõ ꝓcordat cũ secũda indicati psona. qm illic vocal mutat. vt legebã bas. Quãtitas modor oim refert ad indicatiui pãs. sz ptũ pfecti ꝗritos dissemiat in singla tpa iñ succedẽtia. Vocalis ttaq; est eadem in deriuato ⁊ ia ridio. si saltẽ eadẽ psonãs in vtraq; vocali subꝗciat. nã ⁊ si mo-

ueo fit pma breuis. mobile tñ z mor⁹ pmas hñt lõgas. in moneo eñ u sequit e. in illis vo b z t Excipiũt dicax a dico. lucerna a luceo laterna a lateo. vadũ a vado. arista a barco. sopor a sopio. nato a no. fides a fido. titul⁹ a titũ. iocũd⁹ a ioco. hũan⁹ ab hũo. obliqui b⁹ nõis dux a duco. Dia eñ fere ista pmitiua. Quis pmas habeãt lõgas deriuata tũ corripiũt Lateo tũ bum⁹ z loc⁹ pmariũ breuẽ deriuãt ex se laterna hũan⁹ iocũd⁹ q pmas pducũt. De ptis disyllab

Tñ disyllabũ pmã bz lõgã. sex dẽptis. scz bibi. steti. dedi fidi a fido. fedi. fuli. nisi mox pmã vocalẽ altera sequat vt fui. lui. rui. q vt antea meminim⁹ ebibi. institi. circũdedi pscidi. medũs breuis⁹ dici dñt De ptis pncipũ duplicãtib⁹

Si pncipũ duplicãtis vtraqz pma breuis est. vt didici. pepi. Nemũt duo quoz altera lõga est pepedi z cecidi. p vbetate. posito sp excipit vt poposci. momordi. fefelli. pepci. De supis disyllabis

Supia disyllaba cũ suis descẽdẽtib⁹ pmas hñt lõgas. vt fratũ. fletũ. tritũ. scitũ Excipiũt decẽ quitũ. situ. citũ. satũ. litũ. itũ. datũ. statũ. ratũ. rutu. statur⁹ a statũ veniẽs. pmã bz lõgã. z abit⁹ veniẽs ab itũ mediã pducit. Nõia ⁹balia vniuersa quoqz q a supino formãt hñt ei⁹ qtitatẽ in syllaba pma. pter pdũ qõlibz vi fuãs in ptõ simplẽ mutãs et in itũ penultimã in supino bz syllabã longaz De vocali alteri pposita.

Vocalis alteri pposita in latinis vocabulis corripit. vt cõtrouersia indices inuius Excipiũt dyus z fio qũ manet disyllabũ z gti z dti quinte declinationis. in quib⁹ e aũ i longa est. si saltẽ vocalẽ e tertia vocalis aũcesserit. vt species. nã n sonãs interueniret breuis est e spei. fidei. rei. Sitẽ oĩs gtũs siue nõis siue pnominis in ius exiẽs in vocali i est pũis z anceps. Alteri⁹ z oli⁹ excipiũt. nã illie sp corripit illie sp pdũ. aer z eous lõga sunt. Platea z chorea sũt ad nutũ locãda. in ẽsu greca freqñter pducũt. hebraica tridẽ pertim vbi vocalis i vocalẽ a pcesserit. De ꝓprũs

Propria in vltimis syllabis subiocẽt quantitatib⁹ appellatinoz. Aut in medũs pvt ad spectatũ vsus exercitium deuenerint. In pmis sunt pmunia nisi solita poetarum celebratio coerceret. ad vnã quantitatem. sicut iupiter z saturnus apud oẽs pducuntur. venus apud omnes corripit. nam que phata semel auctoritate digne scripta sũt ea pro arbitrio inuocare vicio datur.

In his tamen velut in aliis omnibus operepretium est considerare positionem diphthongum ⁊ vocales inuicem se excipientes, vt marc⁹, gall⁹, paul⁹, augustin⁹, iohānes, theobald⁹. ¶ De a, e, o.

Vocales a. e. o. excrescēres in nūero pli lōge sūt. excrescentes aūt in singlari nōnūq; lōge sūt. vt ciuitatis, locupletis coloris, nō vnq; breues sunt, vt palladis, ebetis, arboris. Vocales ro due i, ⁊ v. in pli expātes breues sūt. vt manib⁹. venibus. In singulari iam breuiantur. vt supellectilis murmuris, iā lōgantur, vt litis, virtutis

De pedibus

Vt syllabax quantitatis sequentib⁹ ex regulis siue etiam carminibus intellectu sit facilior ⁊ melius possit inquiri ⁊ quēadmodum versui sit accomodata dictio aut inepta; iam finiam medio; iam capti; naturam versuū atq; qui eos constituunt breuiter examinabimus

Metrox gna solitox duo sunt exametrx qō sex. Pētametrū qō quinqz pedibus fabricatur.

Pes est certa temporx ⁊ syllabax mensuratio siue dimensio

Vlmer⁹ pedū in tres disyllabos, tres deinde trisyllabos scandit. Spōde⁹ emī troche⁹ ⁊ iāb⁹ duax sūt syllabax. Dactil⁹ Tribrach⁹ Anapest⁹ tri ū Dactil⁹ pstat ex pma lōga ⁊ vltimis duab⁹ breuib⁹ vt arbiter oia bardat⁹ Et poni poterit in oīb⁹ exametri locis vltio dēpto quē solū occupāt spōde⁹ ⁊ troche⁹ Dactil⁹ etiā ponit in pmo ⁊ scdo pētametri. quintū aūt exametri ita freqnter obtinet vt nūq; vt rarissime alī pes illic vtāt recept⁹ cē Virgi. Insia fret⁹; recepit spōdeū in quinto. cū dic. Proximus huic lōgo sz prim⁹ intercallo prim⁹ dactilus huic lon spōdeus. go. sed spōde⁹. prim⁹ dactil⁹. inter in penultimo sz quinto loco facit spōdeū cū dactil⁹ deberet esse. Sic iuuenalis. Sp ⁊ infirmi est animi exigua qz voluptas. Vltio pinuo sic collige q; vindicta. Nemo magis gaudet q; femina. In scdo ēsu q; vin in illo quinto nō dactilū sz spōdeū faciūt ¶ Spōde⁹ pstat ex duab⁹ lōgis. vt fulgēs audis poni pōt in oīb⁹ exametri locis preter quintū qui ppius est dactilo tris etiā pētametri loco pma poterit obtinere. ¶ Troche⁹ pstat ex prima lōga ⁊ altera breui. vt rector. ⁊ solū ponit in sexta exametri ¶ Iambus pstat ex prima breui ⁊ altera lōga. vt domi, legam, iuuā. ponit solū in tertio vtriusqz metri loco. ¶ Anapestus pstat

ex duabus breuibus z vltima lōga, vt maculā faciūt. ponitur solū in quarto z quinto pentametri. nullusq; pedū alius poterit (preter hūc quartū) occupare. ¶ Tribrachus ꝓstat ex tribus breuibus, vt macula tabula. ponit solū in quinto B est vltimo pēthametri loco. ¶ Omñ syllaba tota quātitatē recipit a vocali quā intra se ptinet. Iō de vocalib⁹ vnuersis iuxta ꝓnōtiū ordinē quib⁹ locati pñt Primo de pmis. Post ēo de medijs syllabis, haud sterilis rlas

De primis syllabis A. plustrabim⁹.

A ante b corripitur. vt faber. rabid⁹. stabilis. scabi⁹. Preter pteritū impfectū. z futur⁹ indicatiui pme pingatōis. Excepto do. labor ēbo. Versus. De grauet ille labor sub cu tus pōdere labor. Labes. fabula. scabid⁹. tbabes. pabulon. strabo Tū Flaccus corripuit in ꝓmonib⁹ ¶ A añ c corripit. vt placco. ba cul⁹. vaco. acies. cacumen. bacbus. bracus. bac⁹. acer adiectiū Ver sus. Dicit arbor acer. vir fortis z improbus acer. Placo. gracul⁹. facūd⁹. machina. obliquos h⁹ nōis pax. lacinctus anceps est. q̄ oia excipiūtur. ¶ A añ d corripitur. vt cado. madid⁹. radius Exceptis ꝓpositis a trans. vt trado. traduco. spadix. gradiuus. radix. suadeo clades. vado. rado. gades ¶ A añ f corripit. Demitur safirus. pōt tū etiā scribi p ph. ¶ A añ g corripitur. vt ager. sagax vagus. pter strages. saga. vagina. straghla. magale. vagio. laganū. pag⁹. sag⁹. pa gina. z plaga. p vulnere. versus. Vulnera fūt plage. regio plaga. vt plaga rbete ¶ A añ l pducit. vt alea. talus. balista. salebra. calige. balena. squaleo. pter alo. malū adiectiue. Versus Pala mali ma lo mala ptulit oia mūdo. Talo grecū ēbū cū voco significat. palus phalā. palā. salū. versus. Añ phalas phalerata phalanx feegere fa langas. phalern⁹. alius. aliqñ. talētū. aluta. aliptes. caligo verbū. va leo caleo. z cetera polisyllaba. z obliqui nōis sal neutri generis. ¶ A añ m pdū. vt ram⁹. fama. clamo. amitto. lamentor. amētū. la mina. pter amo. clamis. fames. amurca. amen⁹. camera. camel⁹. famu lus. amic⁹ tamē. z cetra polisyllaba. ¶ A añ n pdū. vt van⁹. plan⁹ sanus. rana. phanū. pter cano canis. anas. versus. O funtalis an nas quāta dulcedine manas. anus. mon⁹. anim⁹. anima. maneo. ca nep⁹ ¶ A añ p corripit. vt lapis. aper. dapes. Preter apulea. lapa crapala. papilio. rapa. vapulo. pape. papa. papo. ¶ A añ q corri. vt aqua. aquila. Excipiunt compōsita. vt circunquaq; vndiquaq;

¶ A añ r corripit, vt mare, rari⁹. Excipiũtur quare, carax, areo, varica, varix, pareo pares, glarea, carica, ara p altari, versus. Est ara porcor diuor dicim⁹ aras. Infinitiui r optatiui p̃me ꝓiugatõis excepto do, naris, car⁹, clar⁹, rar⁹, gnar⁹, r ad hũc modũ terminate dictões. ¶ A añ s, pdz. vt case⁹, vasis. p̃ter quasi, casa, basis, asin⁹, phasel⁹ ¶ A añ t cor. vt nato, quater, stat⁹, lateo. p̃ter fates, saturn⁹ latus adiectiũ, atriũ, katholic⁹, fatũ, natura, quattuor, ater, quaternus, mater, matur⁹, frater, grat⁹, ptũ, stratũ, cratis, crater, matura t, in quib⁹ m p̃cedit a vel liquida cũ muta Idẽ pt hz p̃mã brevẖ natura, mẖ, r fẖ, langã statim t plates, varie ponunt. ¶ A añ u corri. vt auus, aut⁹. Exceptis nauis, mauoris, gnauus, anius. manis a malo gnisius, pauo, prauus, suauis, flauus, clauis, clauus, claua.

De primis syllabis E

¶ E añ b corripit. vt ebes, lebes. Exceptis ptis impfectis r futuris indicatiui scõe ꝓiugatõis, phebe⁹, phebe, debilis, febris, gleba, thebe, nebrida, obliqui a plebs p̃beo r in alijs vbi due p̃cedũt ꝓsone vt creber. ¶ E añ c cor. vt pec⁹ sec⁹ iecur decus neco secto. p̃ter fecũd⁹ vecors secim secur⁹ adiectiũ, ꝗlus. Nõ sũt secari qui dãt sua colla securi, mech⁹ sect⁹ ecbo, obliquos nõis fex, grec⁹ cecus p̃co teca, ꝓposita a me te se. vt mecũ tecũ secũ ¶ E añ d pdz vt fed⁹ tedet teda cedo sedulus seditio. Exceptis, cedo, dfectiũ, edo p p̃ medo, obliquis a pes pedũ cedrus, r polisyllabis vt sedeo medior meditor medic⁹ medusa. ¶ E añ f cor. vt cephas nephas ¶ E añ g cor vt ega rego nego õnego, lego tertie, tegẖ. Excipiũt obliqui a lex a rex regia regia egiptus lego p̃me. tegia dego eger egis r eglo cerõ ¶ E añ l pdz vt celũ celo as, spelũca belua delubr electr spelea elisius deliria deleo delibutus. Excipit pinctiuus a volo velut, gelu scelus celer melos chelis melior elicior t. polisyllaba religio, reliquie ¶ E añ m cor. vt memor femur gemo tremo p̃mo nemus Excipiũt semẖ semina demõ demo demũ rem⁹ emul⁹ nemo emiti⁹, semita semis semissis, ꝛc. quor gti excescũt ¶ E añ n pdz vt frenũ senũ vena cena tenes venor tencra tena senus venũ. Excipiũt fenestra penitus frenesis penates penes pen⁹ tenus tener teneo venio tenor bñ senex genus gener venus rio, venia, penetro tenebre cũ enigma enemis ¶ E añ p corripitur vt crepo epla tepidus lepus lepor. Excipiunt sepe cepa repo sepio repperi r repuli scribuntur p.

duplici prepuciū ꝓpes epacta est anceps ¶ E añ q coz, vt neqz, eq⁹ substātiue, sequor, Excipiūt nequaq̄, neq̄ z q̄ diphthōgos hūt, vt equalis, eq⁹ edictuū equor ¶ E añ r coz. vt fer⁹, feror, verū. vere teor, feretz, ferax seren⁹ series. exci, chere, cera, cerul⁹ cerule⁹ heres, seralis, hereo, seres ꝓlū. mereo. seriū. fero, eruca. q̄to erūna, ceroma. c rugo, erigone, heros, her⁹, cler⁹, ver⁹, spo, spa, pera, pero, onis qd̄ est calciamētū rusticū, seropelline obliqui a nōie aes. ¶ E añ s pdz, vt lesus. thesis. blesus. Dēptis ꝓpositis, vt reseco, resuo, reseto, thesis, thesus est ad libitū. ¶ E añ t pdz, vt ꝑter. ꝑtor. leiū, let⁹ letor. rhete, cet⁹, Excipiūt metallū, fretū. meto, veto. metuo, met⁹, metrū. retro. geres, pero, vet⁹, ther⁹ p mūe adiilis, petbaur⁹. ¶ E añ u p ducit, vt seu⁹, euū, Excipiūt leuo, breuis, seuer⁹, leuis. deuer etiā cō posita corripiūt. reuoluo, reuelo

De primis syllabis

¶ Alñ b coz. vt cib⁹, bibo, tribul⁹. liber substātie. Exceptis ptis ipsec tis z futuris indicati quarte ꝓiugatōis. tibia, liburn⁹, qd̄ iñ Iuue nal corripit. uber adiectiū. z p vino, fibula. vibex, bibern⁹. ibis a uis, tribula, vibra, sibul⁹. scribo, libo. libra. ¶ I añ c coz. vt vicū mico, dico, sicne, dicax, Excipiūt, dico tertie, vicin⁹, spiculū, vic⁹, vice n⁹, tricen⁹, ic⁹, ficedla, liciū, mica, sicut. pic⁹, nica, nichiteria, sico, ico, uariat ¶ I añ d pdz, vt idē in masculo, strideo, strido. sid⁹. fid⁹. uidus. Excipiūt fideo ei, quidē, ido, video, vidimus, vidua, ydolatra idone⁹ bidēs, tridēs, fidis, triduū, z idē neutri gūis ¶ I añ f pdz. vt grifo. ¡Dēpto. b nōie cifus z ꝓpositis vt biformis ¶ I añ g coz vt ligo, liga ge, piger, rigeo rigo ad figiliū. vigeo. Demūt, viginti. fligo, stigo. figo, frigeo, frigo. frig⁹. bige. pige. Et obliqui bul⁹ nōis strix, triginta, migro ¶ I añ l pdz, vt bilis, vtilis. liliū, pile⁹. Excl piūt, philomena, hilaris, chilindr⁹. filix, milō, cilix, bilibris, pil⁹. pi la p ludo, ciliū. tilia. stleo, stlex, filigo ¶ I añ m pdz, vt simea. fim⁹ lim⁹. lima. limē. limes. rimē. rima, clima, mim⁹, im⁹, ꝑm⁹. crimē. Ex cipiūt thum⁹, si m⁹, imē, simul. imago, similo. similis. nimis, z poli syllaba cetera, vt timeo ¶ I añ n pdz, vt vinū, linū. Demūt sinus lino, linio tinea. cinis, sine, min⁹. minor, ministet ¶ I añ p coz, vt piper. Excipiūt tipa, vipera, stipo. stipes, cip⁹, siphariū, siphon. tip⁹ ¶ I añ q coz. vt liquor ꝑter ꝓbū liquor etis. ¶ I añ r pdz. dir⁹. tro. scrio, mir⁹, miror. vir⁹, gir⁹, tiro, pirata, tireo, pirumis. Excipiūt lira instrumētū musicū, pir⁹, mirica, vireo, z q̄ inde nascūt, Obliqui

bui⁹ nōis vir. ⁊ polisyllaba vt tirānis tirān⁹ ¶ Pañ s pdū vt visus nisus. risus. pisa. Demūt tisan a. miser. disertus. cōposita sūt iuxta simplicia ¶ Pañ t cor. vt cur⁹. iito. iter. sit⁹. sitis. Excipiunt nitor deponēs. ditella. it. titan. titillo. psitac⁹. ital⁹. phitō. pitalma. ¶ Obliqui hor. noim glis glitis. lis litis. dis ditis. vita vito vitis rit⁹ mitis lituo dito as. sitis a vbo sū ¶ Pañ u pdū. vt diu⁹ diu⁹ liuor rim⁹ viuo viu⁹. Excipiūt obliqui b⁹ nōis nix. Cōposita. vt biuiū triuium

De primis syllabis

Aañ b producitur. vt robis. nobis. robur bobus. obex. obitio. nobilis. gobios. Excipiūt vbi duplex psonans precedit o. vt pb⁹ glob⁹ pbro pbzus obliqui nōim scobs ⁊ scrobs tpa venētia a vbo obsū. vt ob es obest oberā obero. soboles. ⁊ obesus ¶ Pañ c corripit. vt doceo voco. ocul⁹ ocell⁹ ioc⁹ loc⁹. pc⁹. Excipiunt ociū ocior pcer⁹. vsus. Est pcex vere pcex corp⁹ bre. locū dus cochitus foco poculum oculo. obliqui nōis vox silter vocalis. ¶ Pañ d pducit vt pdero lodex nodus rodo codex oda Excipiunt mod⁹ modo odio odiū fodio odor modius Et polisyllaba cetera vt modicus moderor modicū. ¶ Pañ f corripitur. vt profor profugus ofella. Excipiuntur ppositā a pro vt profugo profero p fui q̄ pducūt pmas. alia q̄dam breuiāt de quib⁹ sup. ofa. ¶ Pañ g pducit vt cogo cogito. Demūt togo rogo logos logic⁹ ¶ Pañ l corripit ut bobol⁹ color colo tertie dol⁹ dolor doleo colūba nola stola mola vola. Demūt mollior deponēs. obliqui nōminis sol doliū. ples moles solor aris. olim colinuia bolet⁹ sol⁹ polip⁹. versus. Polip⁹ est piscis polip⁹ purgatio naris. plirus stolo colo as. nolo sollennis solers. ¶ Pañ m pducit vt domo as. comis roma pro mo comin⁹ vomer Excipiūt vomo omasū dūs dom⁹ comes coma como glom⁹ bō domo stomac⁹ comedo omitto ¶ Pañ n cor. vt bonus honor onus tono sono son⁹. Excipiūt pono non⁹ zona pone. none con⁹ dono donū donec conor pn⁹ ¶ Pañ p cor vt scopul⁹ cophin⁹ sopor sopor⁹ ppago p stirpe popul⁹ p turba. Excipiūt opilio sopio popul⁹ p arbore ppago p vite. vsus. Popul⁹ est arbor. popul⁹ collectio gētis. Vitis ppago bibit inde futura ppago. copia copio copula popisma oportun⁹ opior que tñ pñt pp duplici scribi ¶ Pañ q cor. vt loquor coquo quoq piūctio. ppositā pducū. vt vnoquoq ¶ Pañ r corripit. vt chor⁹ p turba. forus. origo. moror.

Mora,morior,thorus,voro.Excipiuntur chorus p vento,corā,oro thorax,morā. hora z ora sine aspiratione p patria,chorall⁹.lorū gla.sorex.mor⁹,floreo,lorica,obliqui hor nomi ros,flos,os.mos quor,hor. O añ s pdi,vt glosa, Demūt rosa,psa est anceps. posit.psayca. O añ t cor,vt noto as,nota,totidē,quot⁹.pteru⁹ z notbus p vento,Excipiuntur poto as,quottidie,tot⁹.notus.vo tum,cloto,pthcus,protinus. z alia in quibus duplex psonans pre cedit. obliqui hor nominū dos,z cos,doto as,notbus pro spuria. O añ u cor.vt obliqui nominis dos.z iupiter.ouis,nouus,no uo as,nouerca,Excipiuntur ouā,puincia,puid⁹.puer⁹.puideo.

De primis syllabis U.

Ante b corripit.vt tubus.tudens,tuber.Excipiūt tubi go pubes,bubo.tuber.suber.vber adiectiue z substātiue. bubal⁹,nubes,nubo.cui⁹ ppositi brevis sunt,pnubis in tuba U añ c pducit.vt luceo,luc⁹,duco tertie,Excipiūt lucerna ducenti,cucumis.obliqui hor nominū dux.nux,crux U añ d p ducit.vt cudo.ludo.sudo Excipiūt tudētes.sudes,tudis,pudet.pu dor.studeo,tudo est indifferens U ante f pducit.vt dufo.tufus U añ g pducit.vt fugges.fugo,pugio.lugeo.nūge,ruga.ingio. iuger.Excipiūt pugil,fugio.iugā.tugurū. U añ l corripit.vt cu lex,culina,fulica,gula.mulier.pulex,Excipiūt vligo.gulio,mul⁹.fu ligo U añ m pducit.vt humē.fumus.bū an⁹.numē.strima,lumē humor,Excipiūt cumul⁹,humer⁹,humilis,hum⁹,sum⁹.tumulus,nu mer⁹ U añ n pducit.vt fun⁹.funis.luna.cuna.pruna.mun⁹,Ex cipiūt cune⁹.tunica U añ p cor.vt lupus,Excipiūt pupis,pupa. stupa.vpupa.iupiter.nup rupes.pupillus,pupilla anceps est U añ r pdi.vt curo.cura.dur⁹.mur⁹.pur⁹,Excipiūt furor.furo,curu les,nur⁹.muria U añ s pdi.vt fusus,lusus,musa.vsus.Excipiūt susurro.pusill⁹ U añ t pdi.vt futilis,futio,mut⁹ tata,mutu⁹ ma tuo.puteo.glutio,vtilis.vtor.Excipiūt lutū,puto,vter,cutis.vti.fru ter.putris vtinā.pute⁹.puteal.vter⁹.rutilo.vtica.mutilo. U añ u pdi.vt vuo,Excipiūt pluuia fluui⁹ z cetera vbi aliquid pcedit u.

De medijs syllabis A.

Vocalis a añ b corripit z in medijs syllabis.vt syllaba.ex cipiūt nōia,in bilis.in būd⁹.z in balū.vt venerabilis.ama bilis,lerabūd⁹,amabūd⁹,venabulū.tintinabulū.cunabu⁹

lū ¶ A in medūs syllabis añ c corripit. vt monachus. Excipiūtur
nōia in culū. vt cenaculū. pinaculū. tabernaculū. nēia in cula. vt no-
naculo. cloaca opac⁹. Et obliqui qui a nōib⁹ in ax veniunt. vt fallax
mēdax. audax. pugnax ¶ A añ d in medūs syllabis corripit. vt el
ades. troiades. trophades. ellada. Excipit cicada ¶ A an g pducī
tur. vt virago. vorago. imago. cartago. ppago. Excipiunt pelag⁹. ab
denago ¶ A añ l corripit. vt italus. obliqui nominis hanibal. ab
salon. ascalon. tōtal⁹. bubalus. Excipiuntur nōia tertie declinacōis
in alis exeūtis. vt carnalis. venalis. australis penalis. Obliqui no
minū tertie neutri generis. vt thoralis. animal. ¶ A añ m corripit
vt piram⁹. piramis. calam⁹. talam⁹. adamas. Excipiūtur exeūtia in
amē. vt iuuamē. leuamē. gestamē. examē. solamē z h nomē thimes
ma. Cōposita sūt iuxta simplicia. vt pdamo. pamo. ¶ A añ n corri
pitur. vt clibanus. libanus. octanū. satanas. laganū. raphanus. Excipiū
tur nomina deriuata. vt romanus. germanus. alemanus. mūdanus. mōta
nus. cristianus. samaritanus gargan⁹. arenes. balan⁹. vulcan⁹. maciānū
Obliqui nominū tertie declinationis. vt viranis sic z inanis. Cō
posita sunt iuxta simplicia. vt vesanus. insanus. vrbanus q pducūt
cētimanus qō corripitur ¶ A an p corripit. vt alape. gausape. Exci
piūtur papus sinapi. ¶ A añ r corripitur. vt barbar⁹. cātbar⁹. Ex
cipiūt deriuata. vt auarus. scolaris. binarius. ternarius. amarus. ze
duarus. z obliqui nominū terminatoꝝ in ar deriuatiue spēi. vt torcu
lar sotular. calcar. pter obliquos boꝝ nomina nectar. cesar. hostar as
par. inbar. sic quoqz pposita a par. vt pparis. disparis. iparis ¶ A
añ s corripitur. vt carbasus. excipiuntur parnasus. omasū. Sil'r de
riuata. vt agaso ¶ A añ t corripitur. vt ciatus. calatbus. eratho. Ex
cipiūt achates. sil'r deriuata. vt nātes. pcnates. ornat⁹. penat⁹. ar
mat⁹. obliqui nominū in ao exeūtiū q in atis gtōs finiūt. vt abbas
calamitas. alia nomina coripiunt. vt epar epatis. thema thematis.
¶ A añ u pducit. vt papauer. cadauer. pposita sunt iuxta simpli
cia. vt concanus media. breui. ignauus. conclaue medūs longis.

De medūs syllabis E.

¶ A añ b pducit. vt epbeb⁹ Excipiūt elleber⁹. ereb⁹. therebin
t⁹. obliqui nōis celebs. ¶ E añ c pducitur. vt appoteca. di
blioteca. ciroteca. Excipitur seneca. ¶ E añ d pducit. vt
obliqui ab deres. merces. putredo. nigredo. Excipiūtur ādromade

melchisedech assecla. obliqui nominũ a pes cõpositorꝫ. vt dupedis tripedis. ¶ E añ f corripitur. vt elefas. ¶ A añ g corripit. vt interger. Excipiũt cerbeg⁹ tristeges ¶ E añ l pducitur. vt loĝia turela camel⁹ phasel⁹. Excipiũt abimelech angel⁹ ¶ E añ m pdꝫ. vt supm⁹ racem⁹ postrem⁹ extrem⁹. Excipiũt gezemani. obliqui nõis hyems hyberem⁹. vehemẽs alemania ¶ E añ n pdꝫ. vt amen⁹ alien⁹ isgena arena. camena catena terren⁹. Excipiũtur hebenus iuuenis helena grece mulieris nomẽ ¶ E añ p corripit. vt edepol intrepid⁹. Excipit pspe ¶ E añ r corꝫ. vt camerꝫ. cerber⁹ nũer⁹ inferi supi iterꝫ vter⁹ patera. Excipiũt statera homer⁹ galter⁹ seuer⁹ pseuero auster⁹. hymera galer⁹ megera cratera cãtera biber⁹ sincer⁹. ꝫ deriuata cetera. ꝫ noma in riũ finita. vt misteriũ cauteriũ q̃ mũ possunt iuxta nutũ nõꝫ poni. etiã obliqui bur⁹ nõis mulier vane ponũtur. aliorꝫ vo nomiu corripiũt. vt vell⁹ piper paup ¶ E añ s corꝫ. vt lachesis mathesis themesis genesis. Excipit mathesis p diuinatõe. vsus scire facit mathesis sz diuinare mathesis. frenesis. ãceps est psis ¶ E añ t pdꝫ. vt boletus mãsuet⁹ facet⁹ spinetũ. Excipiũt ĩxietas pietas ꝫ nõia hmõi forme. ametist⁹ cemetũ. ꝫ obliqui in etis exeũtes anõib⁹ in es formati. vt seges teges aries paries. pter agnetis ledetis locupletis magnetis quietis. ¶ E añ u pdꝫ vt lõgeu⁹ cocu⁹ grãdeuus.

¶ De medijs syllabis ¶

¶ Ante b corripit vt thuribulũ vestibulum obliqui nominis calibs. Excipiũt nõia in bilis exeuntia q̃ a quarta piugationeuniũt. vt sensibilis audibilis q̃ tũ reperiũtur pũta cõposita fũt iuxta simplicia. vt plibo lõgũ. ebibo breuẽ ¶ ¶ añ c corripitur vt cleric⁹ anglic⁹ vtric⁹ rustic⁹ ethnic⁹. Excipiũt amicus lectica vmbilicus lumbricus apricus lorica. calcus mirica mendicus formica vesica pudicus vrtica postica antica. ¶ Obliqui nominũ adiectiuorꝫ in ix. finitorꝫ. vt felix felicis. pernix pnicis. ¶ Itẽ obliqui horꝫ nominũ fenix. mastix. lodex. Et obliqui nominũ in ix. terminatorꝫ feminini generis. vt matrix. radix meretrix. ¶ Nomina ꝑa in icus frequẽter pducunt. ¶ Itẽ nomina in cula desinẽtia corripiũt i añ cula. ¶ Dis exceptis cuticula canicula cernicula. ¶ ¶ añ d corripitur vt candid⁹ puid⁹ cupid⁹ puid⁹ inuid⁹. Excipiunt corozides tbtides pelides abdidus psidero desiderium formido cupido libido. obliqui nominis dauid in duabas pmis syllabis ponuntur ad

placitū. ¶ añ f coz, vt pōtifex, artifex, lucifer, signifer. ¶ ante g coz. vt fumigo, pdig⁹. Excipiūt auriga, quadriga, caligo, fuligo, rubigo, stligo, origo, prurigo, tēligo, castigo z cetera ꝓposita a stigo z fligo. ¶ añ l coz. vt nobilis, labilis, stabilis, dapsilis, nubilis. Excipit quintilis, sextilis, aprilis. z ofa neutra in ile formata, vt sedile, monile, omile tñ missile, facile, gracile, agile, humile, simile, aquatile, venatile, z sutile corripiūt, excilis, subtilis, asilū, hostilis, senilis iuuenilis, fuilis, suilis, suilin⁹ pducunt. ofa em nōia in ilis finita a nōib⁹ deducta longā hnt i añ lis vno dēpto sez parilis. ¶ añ m coz. vt septim⁹. Excipiūt opim⁹, sublim⁹, z nōia in imē dsinētia q̄ ex quarta ꝓiugatiōe fiūt, vt munimē, blādimē, lenimē. ¶ añ n coz. vt inquino, asin⁹, facin⁹, comin⁹, enim⁹, dñs, farcina, buccina, pserpina, lamina, elemosina, patina, ptin⁹, acin⁹, nūdie. Excipiūt erinis ciminū, camin⁹, catin⁹, festino, supin⁹, ꝓpino, salinū. Nōia deriuata in us vt cadrin⁹, medialtin⁹, postin⁹, vulpin⁹, quirin⁹, iugurtin⁹, ea tñ nōia q̄ g añ bmōi terminatōez hnt corripiūt i. vt oleagina, fagina, ceteroꝝ q̄ bissus, adamas, bōbex, iacinct⁹, z ametist⁹ formāt breuia sūt, vt bissin⁹, bōbicin⁹, iacinctin⁹, ametistin⁹. Nōia in tin⁹ cadētia si a pmitiuo referūt z pducūt i, vt matutin⁹ a matura, vesptin⁹ a vesspta, si nō hnt. z pmitiua corripiūt i, vt a sero, serotin⁹, a cras crastin⁹. Nōia in a dsinētia pducūt i. vt prūina, medicina, carina, farina, katherina, cololina, pter mutina, pserpina, fēina, pagina, machina, tētina. Excipiunt obliqui noīm in infinitoꝝ vt delphin inis. ¶ añ p corripit, vt iuniperus, sonipes, ātipos, excipit obstipus. ¶ añ q pducit, vt iniq⁹. Excipiūt reliquus, siliq̄, denīqz, vndīqz. ¶ añ r corripit, vt satira, zephir⁹. Excipiūt delir⁹, papir⁹, saphirus p lapide, ē suo. Pro vitro saphir p gēma pone saphir, butirū. ¶ añ s coz, vt citbisus, camisia, parisi⁹. Excipiūt anchises, gauisus, paradisus. ¶ añ t corripit, vt ypocrita, lenitas, bonitas, agnitus, pgnit⁹, strepit⁹, impit⁹. Excipiūt ista nōia heremita, lenita, iobānita, margarita. z hoꝝ nōia filia q̄ vl locū vl psonā fcāt, sunamitis, polimita, lecbit⁹, aconitū, cocbit⁹, hermofrandit⁹, terlites, quirites, auit⁹, melit⁹, turrit⁹, z filia hoꝝ vocabula, sumpta ex nōie. pter fuit⁹, z ābit⁹, z cetera in tis vl in tes pducūt. aduerbia in it⁹ posita corripiūt. vt fūdit⁹ strepit⁹, radicit⁹, medullit⁹. Nōia ex vbis tertie z quarte ꝓiugatōis nata q̄ in itū supina mittūt pducūt. vt mugi

tus.rugit⁹.audit⁹.q̃fit⁹.sz pcit⁹ z pcit⁹ alia formã bñt. Excipiũt od liqui noim in is desinẽtũ. vt samnitis a samnis.quiritis a quiris.

I Ã u pducit. vt olina.decimus.puiua.saliua. Excipit niniue.

De medijs syllabis.O

O Ã b corripit. vt orob⁹.improb⁹. Excipit october. dũs z abltũs plales nominũ ambo z duo. O ã c corripit. vt appoca. Excipiunt obliqui nominũ in or cecũtũ. vt velox arrox.fetor.pcox. O ã d corripit vt exod⁹.sinod⁹. Excipiũt herodes.obliqui nõis custos z inde descendentia. vt custodia. O ã f corripit. vt garioful⁹ O ã g corripit. vt egloga. Excipiũtur nomina q̃ a greca voce gogos deriuãtur. vt ysagoga. sinagoga pedagogus. O ã l corripit. vt soboles. O ã m corripit. vt salomõ nigromãcia. Excipiunt amonũ.pizoma O ã n pducit vt psona.annona.obliqui a nominibus sermo.draco.predo.z alia Excipiũt sardonis.dyaconis.vastonis.britonis z aliox obliqui gẽtilium. Demonis.canonis mãmona.armonie⁹ Nõia in on q̃ locox vel psonax p̃ a sũt corripiũt. vt simcõ.pter babilõ.z calidõ.sidonis ponit ad placitũ O ã p cor. vt caropus.canop⁹. Excipiunt europa ysop⁹.asop⁹.ptrop⁹.canop⁹ p regione. O ã r cor. vt ãphora cãphora. Excipiũt nõia deriuata. vt sanor⁹.canor⁹.dulcor⁹. Excipiũt etiã obliqui nominũ terminatox in or.preter obliquos hox arbor. memor.castor.rethor.equor.marmor.sic z p̃ja. vt hector.nestor.z deriuata a corp⁹. vt bicorpor.hox etiã nominũ obliqui corripiunt dec⁹.femur.robur.ebur z iecur O ã s pdũ. vt alosa.formosus. spectosus.molosus.tenebrosus.ãbiciosus O ã t pdũ. vt azotũ remotus. Excipiũt aprota.triptota z cetera.pposita a ptotos O ã u corpit. vt Ludonicus. Composita notenẽ. vt deuoui.remoui.

De medijs syllabis V

V Ã b cor. vt incub⁹.lecub⁹.coluber. Excipit salubet. ideo sui obliqui breuiari nequnt V ã c pdũ. vt eruca.carruca.caduc⁹ ca cũ.mãdnco.fiducia.vestuca. obliqui d⁹ nõis pollux. Excipiũt volucer.educo p̃me. V ã d. pdũ. vt obliqui b⁹ nõis inc⁹ testudo.trudo. Excipiũt obliqui nõis pec⁹ V ã g pdũ. vt erugo lanugo. Excipit sanguisuga q̃ est aliena a vdo sugo. z obliqui b⁹ nõis piux.pingũ est anceps V ã l cor. vt speculor.speculũ sotular.nebulo. obliqui nõis p̃sul.sedul⁹.emul⁹.pẽdul⁹.zabulon.dercu

les merula ḡtulus Excipiūtur genuī, adulor cozules torculat. V
añ'm pdē, vt acumē, cacumē, alumē Excipiūt incolumis ptumax au
tumo V añ n pdē in medūs syllabis, vt fortūa, lacuna, lacuner.
V añ p cor. vt vpupa, sic ppōsita a stupeo Exci. ppōsita q̄ nōnūq̄
sāt lōga, vt ptupi, nōnūq̄ curta, vt septuplū V añ r pdē. vt matu
rī. obliqui nōis tellī. Excipit purpura. ūba in rio exeūtia, vt esurio
mercurī lemures, obliqui nōim in ur finitor, vt guttur, ligur, augur
obliqui nōis sat V añ s pdē. vt creusa, medusa, aretbusq̄. cerusa.
Excipit cerusus cerusū. sz meli dici pōt cerasens cerasciū V añ t
pdē. vt astutī delibutī ēsutī pkato refuto imbutī. Excipit arbutī z
ppōsita a simplicib dreuī vt pputo deputo disputo V añ u cor
ripit. vt exuuie. quadruuie. S S De vltimis syllabis A.

A In fine dictōis pdē. vt in omni ablatiuo, in omni ipatio
pme plurtōis In oi vtō noim ppor in ao. vt eneas ādre
as In his dicōib interea p ea pterea, in hac ppositōe q̄.
in his aduerbūs vna frusta, in grecis dictōib, vt malea, egea, tegea
Excipiūt ntūs ādūs vtūs vtriusqz nūeri oim declinatōm, ō ea z
vtra nti z ādi casuū dreuē vltimā trāsferit quoqz ad sua ppōsita vt
eadē vtraqz. Ae si fuerit ablti singlares z in se z in ppositis istis p
ducit, vt ab eadē ab vtraqz medūs lōgis Excipiūt he dictōes vtpu
ta itaqz qz, nūeralia in ginta ācipitē bīt quāttitatem
corripit. vt nti z ablatui tertie, vti secē z impatini tertie
Excipiūt casus pme qui diphthōgō bīt, abltūs quīte sic
fame a fames qm olim quīte fuerat, oduerbia ppōsita a nōib quin
te, vt quare quotidie, hodie, dictōes monosyllabe, pter re dum est
disiūctiua ne dū est interrogātis aduerbiū z qz dū est copulatiua
aduerbia regliariter ppabilia vt pulcre sepe corripit fere z ferme p
ducit, dictōes grece etiā pducit, vt pane tispe penolpe, Excipit vo
cuī e, nōis l es, vt atride, suplatī ōis in e exīēs pdē. vt minime.

I In fine dictōis pdē. vt grūs secē dtūs z ablūs tertie, im
patiu quarte. Excipiūt greca i quib i repit dreuis. V ir.
Ae corido o alexi trahit sua quēqz voluptas. Excipiūtur
nibi tibi sibi nisi quasi ibi ebi cū suis ppositis q̄ ponūt ad placitū.

O Est anceps, vt indicatiui modi, gerundia, nomina tertie.
aduerbia. Excipiuntur monosyllaba datiui z ablatiui se
cūde q̄ sp pducuntur, V in nulla dictōe latina in cosce

breuē inuenim⁹. ¶ O d t corripit. Excipiūt sincopate, vt audit p audiuit, fumat p fumauit. in illis enim sincopatis manet lōga q̃ri tas, dictōes diphthongate, vt haud. positionē hñtes, vt amāt dicūt ¶ E pdī. vt fac, duc, ac. Excipit nec lac, hic qñ est pnomen donec ponit ad placitū ¶ I cor. Deptis peregrinis il nil z sol. ¶ O aut pcedit vocalē z tūc abijcit p elipsim, vt in b Quidū, Spectat ama bilu⁹ iuuenē z suspiret ab imo. Aut ad eā psonās subsequit z posi tione pducit. vt forma vix neglecta decet. Aut in extremo ꝗsus col locat z fit breuis, si in exametro trocheū, si in pētametro tribrachū facit ¶ N pdī, vt en titā. Excipiūt forsan forsitan, in an iñ actūs greci in an, in en, z in on terminat⁹. cui⁹ gtūs ntūs nō excedit Allij grecoꝝ casus varie ponūt, vt agamens, antiphō Inuenim⁹ tñ n in grecis vocabulis nō vnq̃ remouet Cōclamāt danay stimulis aga mano volētes. Interdū, etiā ad finē dictōis adiūgi. Virgil⁹ Alijt z ipe pī plutō odere sorores. Nōia latina q̃ gtūs corripiūt (vt nomē numē) breuia sūt ¶ R cor. Demūt monosyllaba, vt ver. ter fer. ppar, vir, ter, ether, crater gaddir, aer mulier ¶ S quēadmodū sin gulis adiūgit vocalib⁹. ita diuersū quoqz pnuciatōis hz modum. ¶ As pdī vt actūs plis pme, indicatiu⁹ pme. Excipiūt greca in as q̃ formāt gtūs in os, greca acti casus tertie declinatōis, vt piridas. Quidā⁹ piridas inuenies z tex mille colores ¶ Es pdī vt nti ter tie cū gtūs singlaris nō crescit, vt labes, cedes, pubes, sedes, strages hercules. z sic de alijs mlris, z nti quinte, indicatiu⁹ sedē. Excipiūt penes. z inquies. Es ꝗbū cuz ꝓpositis. vt ades, potes, Nōia in es quoꝝ gtūs in itis desinit i precedēte, vt miles, pedes, eques. greca nōia nūero plī es varīū hñt. vt archades Is corripit, vt nti z gti tertie, Indicatiu⁹ tertie, Excipiūt dti z ablti plēs, nōia in is exceū tia q̃ in itis gtūs mittūt, vt quiris, samnis, z cū is pes in actis plib⁹ tertie nūero plī ponit, Virgi. Tris adeo incertos ceca caligine so, les. Monosyllaba quis tñ dis z is corripiūt, licet is pnomē apud Oratiū lōgū inuenīat, indicatiu⁹ quarte. Sic quoqz tps a sū z vo lo, vt velis, possis. sic etiā faxis z q̃uis ¶ Os pdī. Excipiūt os os sis, impos, ppos. gti noim grecoꝝ. ntūs eorūdē grecoꝝ singlaris est anceps, vt delos, lēmnos, chaos. As cor. Excipiūt monosyllaba vt mus, rus, thus, gtūs singularis, ntūs actūs z ꝗtūs plēs quarte, nōia q̃ in udis, utis, z utis gtōs ponūt in quib⁹ u longa manet, vt

incus plus tetlus. salus. virt⁹. pal⁹. Quãq⁹. Orati⁹ forte metri gra
uitate coãc⁹ pal⁹ breuiauerit dicẽs. Regis opus sterilisq3 diu pa
lus aptaq3 remis. Greca nõia in us q̃ gtõs in odis mittũt pdu
cunt, vt melãp⁹

Cautele ỹsificãtiũ.

PRimã cuiuslibet metri syllabã denũis saltẽ gnib⁹ q̃ p̃ fixi
m⁹ fabricãda. lõgã esse oportet, nã illic sol⁹ dactil⁹ z spõde⁹
locari pñt, vterq3 aũt ex pma longa pstituit. Pulcrũ est z
decẽs singlos pedes minime finiri in singlis vocabulis, vez vtsi cõ
cinna pedũ ex vltimis ỹbos syllabis depẽdẽtia z adhesio, ñ eñ sic
recte quis faciat. Illũ nobis saluũ fuet iupiter alm⁹. qm̃ dictio q̃
uis ꝓm pedẽ facit. ꝯq3 debita syllabaz mensura fuata est Sz me
li⁹ tali ordine quisꝯ posuerit. Saluũ illũ nobis ꝓfuet iupiter alm⁹
vt pme duaz sillabe spõdeã faciãt. vtpute salu il, deinde postrema
scõe declinatõis. z pma tertie syllabe vt lũ no. sic quoq3 deinceps.

Vd sciat carmina factur⁹ nõ se posse legitimos facile cudere ver
sus nisi tñ smonomoz sit plen⁹ atq3 alterã ꝓnuaz p inepta altera
dictõe collocet, tñ vocabula ỹsus rudis pmo facti transferat mutet
trãsponat. ex imis anteriora. ex pmis nouissima pstituat. Nõ bene
monuit Flacc⁹ in arte dicẽs. Et male tornatos incudi reddite ỹsus

Vocabulũ trisyllabũ bõs pmã z vltimã lõgas inter q̃s est me
dia breuis nõis ỹsib⁹ nũq̃ erit accomodatuz nullus eñ ex eo pote
rit pedã resurgere. vt caritas. ciuitas. nuptias. vnitas. claritas. Sic
quoq3 dictio quatuor breuiũ Eximũ decoris erit. z laudi ñ par
ue dabit adiectũ p interiectas ptes a substãtiuo remouisse. vt si di
cat. Pulcer ꝓualidis pugnabat tiro lacertis. Qp vbi ỹsificãs pedẽ
ex ordine posuerit acuratissime psideret in syllaba quauis si postõ
forsan interuenerit ne contingat eam breuiari.

Cautele speciales Penthametri

Penthametr ad describẽdas sumit miserias. atq3 ea de cã
elegiaci nomẽ bz sicut exametrũ. qz fortiũ z clarissimoruz
heroũ gesta canit. heroicũ nũcupat. Nec pẽthametr a quoq3 solita
rie factũ legim⁹. sz sibi sp desiderat heroicũ ꝗ est exametrum pesse.

Obuãdũ est in carmine elediaco. ne quid vnq̃ de sensu versus
pẽthametri remaneat in explicatũ. qõ in sequẽti ỹsu exametro red
dat. sz vl vterq3 ỹsus ꝓtũs sensib⁹ terminet. vl sibi mutuo por ex
metet ac pẽtameter subseqñs pserãtur. Inepte eñ quis ita dixerit

Liber.III.

Plura tibi possem noua scribere frater amice. Sz iā reuera pectoris anxietas, Denegat z ꝓhibet calamū ne sumere possim. ¶ In duab⁹ p̄mis pēthametri locis vl dactilū vl spōdeū: vl alterū cū altero: vl vtrūq3 repetitū fas est recipe, Alt in tertio solus spōdeus vel iāb⁹. Neū in quarto loco sol⁹ anapest⁹. In quinto idē vel tribrachus. ¶ Si cuiq3 pēthametri cauda difficilis facu censedit cū primos duos pedes posuerit adūciat mox semipedē. hoc est vnā syllabā relinquat: deinc pgens duos collocet dactilos, ita tū vt post eos semipes iterꝝ suplet. vt sez ex duob⁹ semipedib⁹ altero post duos p̄mos relicto altero post duos vltimos restāte: pes quoq3 quintus acce dat, vt Crude, sponde⁹ lis fa. spōde⁹, nā syllaba relicta negligit dactilus, ipse su dactil⁹. nā adūcta syllaba am ad [illegible] semipedē resultat pes quint⁹: z ꝓsus pēthameter efficit. ¶ Honestū poete iudicāt nō mā syllabā quid, nec pollisyllabā. ym dissyllabā dictōez pēthametꝝ claudere. Dictōis pēthasyllabe aū penulcimā ex tetrasyllabe penultima. Et tetrasyllabe alterā ex trisyllaba media explozam⁹. vt puniebāt puniebāt diuitie diuitis cratherib⁹ cratheris ¶ Huic z cui in versu vnā trū syllabā faciūt ¶ Et triā vocalis in aduerbijs deinde deinceps nonnūq3 inane extenditur.

De priuilegijs

Postq3 duo pedes in p̄mis locis ꝓstitutī sūt, z syllaba spest ꝓ tertio pede non fuerit cure quātitatis eiusdē in vtroq3 etiam metro, Nā si breuis est vna sequit longa iambum faciūt: qu in tertio statuitur, si longa spondeum aptū buic loco cōstituunt, sin illaz breuē due quoq3 sequūtur breues: q3q3 tribrachū faciūt huic loco ineptū. Prima tū syllaba vigore pēthamemeris longari pōt atq3 hoc pacto dactilus euenet, Si vero scdꝰ pes cuz dictōe finitur aut p̄ma tertij pedis syllaba nō est dictōis vltima p̄cedētis vel media tūc non erit ꝓsultū rigore huiꝰ p̄uilegij breuem admittere, vt si quis dicat Nū bū. dactil⁹. nobis spondeus. pluuia nunq3 poterit ꝓgrue subijcere aut qōnis tale p̄mā bīs breuez. quare nec pulcre saris cēdidit carmē qui dicit. Diuitias nuptias, ponēdas pro iādo. sz bū dixit Quidi⁹. In liquidū redūt ethera maris equis vbi iādum ex finali ē dī redūt syllaba z p̄ma dictōis etheta collegit. ¶ Vltime syllabe quātitas vtriusq3 metri neminem turbet, nam in exametro si longa est spondeuz reddit, si breuis trochē

tum. etq; aut pes eum locum obtinet. In pentametro si lōga sit anapest⁹ est: si breuis tribrachus. z ꝯ loc⁹ quint⁹ suscipit virtutq;.

Caput exametri ex duob⁹ dactilis ꝓstās z ex supāti syllaba aptū est ad pētametri finē z e diuerso Concinna finis z medīū modū latio nō sit in nūis ēsid⁹ atq; ista q̄ leonina vocāt extigui putem⁹ cē pōderis, nō addit eā bonorē carmini ꝓformis ista sonoritas. si qd sec⁹ alexāder e zerit nō opinione elegātiozis stili vex tenatiozis memozie cū quo tin⁹ mēte recozderēt iuuenes arbitramur eū fecisse

De Elipsi z Sinalimpha

Equela vocalis post vocalē. aut trāz m. nūq̄ vicio dabit̄ si ita sint metra ꝓdita. vt mater scādendū z dinumerādū pedē atq; locos. im aut vocalis pūs possit eūdi omitti atq; teticeri, vt bū dixit Ouidi⁹. Audāt formose casta est quā nemo rogauit, vbi vocalis a dictōis casta interimit̄ z ex ēbo est syllaba quā z spōde⁹ exurgit. Sic quoq; I b ēsu ꝓ quātū ē vni posse placere viro. m in dictōe quātū collidit̄. itaq; dū hec ipsa elemēta instringūt aut subducūtur metro. z pōd⁹ z fecūditas carminis exuberat. iā nihil hac in parte mēde peracitet potest demōstrari. Nōnūq̄ tū cōcurrētes vocales integras seruari videmus. vt in b Te [illegible] olexi. Et itex. ꝓ vrinam. qō cū perraro posuerit. Virgilius. exemplo singulari nō licet ad ꝓmunem legis sanctionem uelle declinare Sic z Ouidius. Et bis ūo aretusa ūo aretusu vocabat.

De Ypermetro.

Fit etia Sinalimpha in omni parte versus. etiam in extrema. vt Prosper. Sz rex auctori null⁹ nō ꝓgnit⁹ ordo Et z post versum Sinalimpha. q̄ ad sequentis versus caput intendbat. vbi vero dactilus in sexto loco cernitur. aut saltem tres syllabe Virgilius. Ait tuba terribilem sonitu ꝓcul excitat horrida Dicituq; talis versus ypermeter. Qui non fit nisi sequens versus a vocali incipiat. z tūc per sinalimphen postrema versus prioris syllaba cum prima subsequentis incidit. vt apud Juuenalem. Magnaq; debetur violato pena cadauo Deinde subditur Et mouisse caput. Sic apud Virgiliū in. x. Sternitur infelix aliena vulne columq;. Aspicit ibi lūq; cū pīma syllaba vbi aspicit facit dactilus ꝑ sinalimphē Itē cū aduertendū est q̄ vbi in metris prēdo ꝑ pbēdo vincla ꝑ vincula. secla ꝑ secula legit̄ nō cē sinalimphē sz sincopam

Autoritas sepe z necessitas metricoꝝ decreta violat. Virgi. in primo exametri posuit anapestū. cū dicit Fluuioꝝ rex eridan⁹. Sic z Orati⁹ Glebemēs z liquid⁹ Quidi⁹ in quito exametri spōdeū ricipit in b vsu Netsidaqz z radijs iuga subdita matutinis Itid ēgi. iābū eodē admisit in loco dicēs. Munerib⁹ tibi pāpinio grauib⁹ autūno. vbi quintū iāb⁹ ab his syllabis b⁹ au vēdicauit. Virgi. in quinto pmū peon pstituit dicēs Titire pascētes a flumine reūce ca pallas. i. pedē ex pma lōga z trib⁹ breuib⁹ sub his syllabis reūce ca.

De episinalimpha z digeresi

Sepe etiā episinalimpha z digeresi. b est piugatōe dissolutioneqz syllabaꝝ vtunt poete. Vt edificūt sectoqz interūt abiecte costas. Vbi due pme syllabe illi⁹ dictōis abiecte in vnā ꝯbunt. Sic quoqz dicere potest de b vsu. Titire pascētes a fu. re. ca. q in b vbo reūce due pme syllabe in vnā diphtbōgō insolitā z vulgarē pfuāt arqz adiūcta pma syllaba illi⁹ dictōis capellas et trib⁹ syllabis dactilus pstat. Nō vnq̄ deest p duabus syllabis ponit Sic de est p vna. vt in decimo. Deest iam terra fuge. Idē de his aduerbijs deinde. deinceps. z dehinc videmus accidere. Nec preterea vocales q vnā syllabā pstituūt in duas diuidunt vt apud Oratiū silue est tre syllabū Et ite apud Virgiliū. Aulai in medio libabāt pocula bacbi. Et apd Martialē. Qui⁹ vbi phaetōta pma syllaba duas facit idi in fine penthametri qui phaetonta facis. Sic paulin⁹. Dim profugus mūdi tanq̄ benedictus yaco

De sistole z diascole alias extasi.

Idē quoqz ptinet q vocalis breuis pducit z ꝯ q lōga corripit. illud p diascolē b per sistolē fit. cui⁹ exēplū facile inuētū est. Quidi⁹ breuē lōgā p diastolē cū dicit. Aurā dederitis in vndis. vbi syllaba ri in vbo dederitis q breuis est pducit z fit pma dactili. Cauē tū in eptitudine vbi qd cū quatuor breues habeat ad metr. in dispositas vni⁹ quālitatē immutasse opeprecū fuit. Habet etiā p sistolē lōgū corripit b in vsu. Nō eodē cursu ꝛc. vbi media dictōis eadē syllaba q longa est cogit esse postrema dactili breuis. Sedulī⁹ pmā dictōis spūs q lōga est corripuit cū diceret Gla magna pzi sp tibi gla nate Dabdit. Cū sancto spiritu gla magna pzi. Dictōes quatuor breuiū aut triū breuiū vna ptācta poete mutāt in pmis syllabis. vt italica. basilica. relligio. relliquie pmaꝝ breuiū

z inepte ad ꝓius apd autores ꝓmas recipiūt lōgas in cui⁹ argūmē tū soliti fūt vates in religio z reliquie ifaz l vt lōga reducet positio

De vicius metroz geminate.

Non est aliud metri vicii q̄ si breuis ꝓducat syllaba z lōga corripiat. Est etiā nimias velud vicii fugiendū senten tiaz obscuritates. nā qd in prosa volunt veteres obseruari claritatem sermonis. in hac quoq; pte metrici stili nō decet pretermisisse. ptes etiā inutiles obūciēde sunt. ꝑsertim cum nihil addiderint sensui. Inde. Fac metrum sine q3 siue nunc sic tunc sine quoq;.

Que sit optima carminis forma

Vno in exametro carmine catenatio plurimoz ēsuū solet esse q̄ gratissima. Sd in Aratore z Sedulio frequēter inuenies. mō duob⁹. mō trib⁹. mō quattuor. aut quinq; ēsib⁹. nōnūq̄ sex vl septē. vel etiā plurib⁹ adinuicē ꝓnexis. Quale est illd Loth zodome fugiēte chaos dū cerneret ꝓtor. In statuā mutata salis stupefacta remāsit. Ad penā puersa suā. qr nemo retrorsum. Noxia ꝓtēpti vitāo discrimina mūdi. Aspiciens saluād⁹ erit. nec dz arator. Dignū opus exercēs vultū in sua terga referre. Verum hmōi ꝓnexio si vltra modū ꝓcedat fastidiū gignit aut tedium.

De accentibus panca subiungūtur.

Accentus est certa regula ad eleuandum z deprimendum syllabam vniuscuiusq; particule ozonis. Pronūtiatio est triplex scz Mellica. Metrica. z Prosaica. Mellica est que attēditur in cantu. z illi adiacet. Acuma. Metrica que attendit in scāsione metroz. z illi adiacet Tempo⁹. Prosaica q̄ attendit in pnūtiatione. z illi adiacet accēt⁹. Accent⁹ do est triplex scz acut⁹. grauis z circūflexus. Acut⁹ qui fit p eleuatōem vocis. vt in prima but⁹ nominis dominus. Grauis qui fit p inclinatōem vocis z depressiōez vt in media z vltima dictōis dōs. Circūflexus qui fit partim p eleuatōem. partim p inclinatōem vocis. vt penultima illius infinitiui amare. qui tamen non est in vsu nostro. sed pro eo acuto vtimur.

Sequuntur regule accētuū

Nulla dictō acut vltimā ex natura. nisi greca. vt libie. z hebraica. vt David. iacob Dictio monosyllaba q̄ius acutū hz accētū vt rex lex cis ros mos dos spes res. ꝑter ptūctōes enclcticas q3 ne va

Liber.III.

Dis dictio dissyllaba acuit primã.i.eleuat:z in ea ꝓdominãtẽ statuit accẽtũ siue lõga sit siue breuis,vt deus, bõ.apta.creta, roma. virgo. Excipiũt q̃ ꝑ cã.puta ꝑ sicut,pone ꝓpositio,vna aduerbiũ cũ ꝓpositio.aduerbia a ꝑnõib⁹ veniẽtia.vt eo illo isto illic istic illac sic z alias.ꝗ sũt sincopata,vt fumat,ꝑ fumauit. Sylla dictõis integre in qua fuit accẽt⁹ manet incõcisa.vt nrãs.vrãs,cunas alpinas. Sũt in apocopatis,vt mercuri.gregori,virgili, egidi.nisi mutato tpe aut vocali.vt petiit ꝑ petiuit,petiut ꝑducebat mediã. Iz qz ꝑ ꝑcursũ vocaliũ tps mutatũ est:accẽt⁹ remanet sup añpenultimã.deũ sincopata dictio bz accẽtũ in syllalba ꝓma:nõ in vltima, qz media vocalis o sup quã erat accẽt⁹:integre amota ẽ. Apocopata nõnũq̃ bñt in vltima accẽtũ.vt vidẽ satin exin dein ꝓin. Sũt z hec aduerbia falso z intro. Vocabulũ polisyllaba accẽtũ bz ꝓdominãtẽ in penultia:si saltẽ lõga fuerit natura aut positõe,vt fortũa natura bñe poeta catell⁹ mereli⁹. Si penultia ẽ breuis tũc i añpenultimã cadit accẽt⁹ siue illa lõga sit siue breuis,vt dñs,iustitia.tuli⁹ legere,dignitas.felicitas. Si vo penultia ex muta z liquida fuerit lõga:lõgã in vsu esse ꝓstat in oõe quoqz accẽtũ mutat.vt latebre. tenebre. Cõposita a vbo facio cũ his ꝓticulis male,bñ.cale. fugere pe acuũt penultimã q̃uis sit breuis,vt calefacit,malefacit. B vbũ fit cũ suis ꝓpõitis bz in vltia accẽtũ. Itidẽ ꝓpõita in cõsonẽtia,vt introduc,bñdic,bñfac. Quedã etiã in vsu nõ polisyllaba acuũt penultimã breuẽ,vt fideiubeo,oscupio,in secũs z tertia ꝑsonis satisdare,vicecomes,viginticuo. Ꝗ tia ista excipiũt ꝓpõita lõgas bñt a penultimo in quid⁹ñ nõ residet accẽt⁹. Iz in añpenultimã trãsfert:vidlz ꝓpõita a qñ,inde,int⁹.ozũ.iceps,lõge. B ẽ rex in cãpo libero:Iz in ligato metricoqz stilo accẽt⁹ ꝑ se õbit⁹ nũq̃ adimit lõgitudinẽ positõis. Dictões barbare q̃ latis carẽt inflexiõib⁹ vltimã acuũt.vt israel q̃re nris subdũt inclinatõib⁹ nras quqz regias obfuãt,vt salomõ,gabriel. Enclitica ꝓiũctio ad se vltie syllabe ꝓcẽtis trahit accẽtũ z in ea ponit accẽtũ: vt tune vide. dñsve dixit.

Artis grãmatice introductorii. In octo ꝑtes orõis Incõstructione. In epistas ꝓficiẽdas:fere ex Nicolai Perotti grãmatici eruditissimi tradicõib⁹ a mgro bernardo pger trãslatũ studiosissime finit feliciter,vna cũ tractatulo quodã puriti:ꝓsodie z arti metrox subfuliẽti.

Tabula.

Prefatio in artis grãmatice introductorium, foliam ij
Introductorij in artẽ grãmatices. Liber pm⁹ feliciter incipit iij
De nomine iij De suplatiuo z eius formatione eod
De gñibus nominũ iiij Rle gñales de gñib⁹ nom eod
Regule speciales de generibus nominũ Et primo de A v
De declinatione nominum viij
De ntõ singulari tertie declinationis z ei⁹ terminationibus. ix
De quarta declinatione xij De quinta declinatione eod
De heteroclitis. eod
Regule de nominibus carentibus plũ numero xiij
De patronymicis. z eor formatione. xv
De grecor nom declinatõe xvi De nõib⁹ ẉbalibus eod
De verbo eod De ptõpfecto ẉbor prime ꝓiugatõis xvij
De preteritopfecto ẉbor scde ꝓiugationis, eod
De preteritis ẉborum tertie ꝓiugationis. xix
De suplis ẉbor pme ꝓiugatõis xx Rle gñales de supis alis
De supinis ẉbor deponentaliũ, xxi tũ ẉbor xix
De ẉbis carẽtibus supinis xxij De ẉbis defectiuis xxij
De participio, eod De prepositione xxiij
De aduerbio, xxiiij De prepositione, xxv
De ꝓnũctione xxvi De interiectione eod
Liber secundus de ꝓstructõe Jncipit feliciter xxvij
De q̃stiuis aduerbialib⁹ xxx De gerũdior ꝓstructõe xxxij
De varia ẉbor actiui gñis ꝓstructõe diuisa in septẽ ordines xxxvij
De varia ẉbor neutri gñis ꝓstructõe diuisa in septẽ ordines. xxxix
De varia ẉbo deponẽtaliũ ꝓstructõe diuisa in septẽ ordines xl
Liber tertius in Nicolaũ Perotũ de epistolis conficiendis
breuis explanatio feliciter incipit xlij
De gñib⁹ epla xlij De quinq partibus epla eod
Cõmẽdationes ad Papã, eod De exordio xliij
Rla gñalis in lris scribẽdis xlv De figuris ꝓm donati tra
De materia z natura punctor lv ditionẽ lij
De litteris lvij De pedibus, lix
De primis syllabis A Et alijs vocalibus lx
De vicijs metror lxvij De accẽtibus pauca subiũgant eod

Et sic est finis Deo grãs Anno dñi M.cccc.lxxxvi.

I. N 40245

WIENER STADTBIBLIOTHEK